

รูปแบบที่เหมาะสมในการให้บริการตรวจพิสูจน์หลักฐานภาคเอกชน
ในประเทศไทย

คุณฉันทิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาอาชญวิทยาและการบริหารงานยุติธรรม
คณะอาชญวิทยาและการบริหารงานยุติธรรม

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรังสิต

ปีการศึกษา 2563

**THE OPTIMAL MODEL OF PRIVATE CRIMINALISTICS SERVICE
IN THAILAND**

BY

SASIWIMON THONGKLOM

**A DISSERTATION SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT
THE DEGREE OF DOCTOR OF PHILOSOPHY IN
CRIMINOLOGY AND JUSTICE ADMINISTRATION
FACULTY OF CRIMINOLOGY AND JUSTICE ADMINISTRATION**

GRADUATE SCHOOL, RANGSIT UNIVERSITY

ACADEMIC YEAR 2020

คุษฎีนิพนธ์เรื่อง

รูปแบบที่เหมาะสมในการให้บริการตรวจพิสูจน์หลักฐานภาคเอกชนในประเทศไทย

โดย

ศศิวิมล ทองกลม

ได้รับการพิจารณาให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาปรัชญาคุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาอาชญวิทยาและการบริหารงานยุติธรรม

มหาวิทยาลัยรังสิต

ปีการศึกษา 2563

รศ.ดร.จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย
ประธานกรรมการสอบ

รศ.พ.ต.ท.ดร.กฤษณพงศ์ พุตระกูล
กรรมการ

ผศ.พ.ต.อ.ดร.สฤษดิ์ สืบพงษ์ศิริ
กรรมการ

ดร.อารณีย์ วิวัฒนาภรณ์
กรรมการ

รศ.ดร.ธรรมวิทย์ เทอดอุดมธรรม
กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษา

บัณฑิตวิทยาลัยรับรองแล้ว

(ผศ.ร.ต.หญิง ดร.วรรณิ์ สุขสาตร)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

6 สิงหาคม 2563

Dissertation entitled

**THE OPTIMAL MODEL OF PRIVATE CRIMINALISTICS SERVICE
IN THAILAND**

by

SASIWIMON THONGKLOM

was submitted in partial fulfillment of the requirements
for the degree of Doctor of Philosophy in Criminology and Justice Administration

Rangsit University
Academic Year 2020

Assoc.Prof. Jutharat Ua-amnoey, Ph.D.
Examination Committee Chairperson

Assoc. Prof.Pol.Lt.Col.
Krisanaphong Poothakool, Ph.D.
Member

Asst.Prof.Pol.Cap.Col.
Sarit Suebongsiri, Ph.D.
Member

Aranee Vivathanaporn, Ph.D.
Member

Assoc.Prof. Thamavit Terdudomtham, Ph.D.
Member and Advisor

Approved by Graduate School

(Asst.Prof.Plt.Off. Vanee Sooksatra, D.Eng.)

Dean of Graduate School

August 6, 2020

กิตติกรรมประกาศ

คุษฎีนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีด้วยความกรุณาเป็นอย่างสูงของ รองศาสตราจารย์ ดร. ชรรณวิทย์ เทอดอุดมธรรม อาจารย์ที่ปรึกษาและคณบดีคณะอาชีวศึกษาและ การบริหารงานยุติธรรม ที่ได้ให้ความช่วยเหลือและให้คำปรึกษาในการทำคุษฎีนิพนธ์แก่ผู้วิจัย มาโดยตลอด และขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย ประธานกรรมการสอบ รองศาสตราจารย์ พ.ต.ท.ดร. กฤษณพงศ์ พุตระกูล ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พ.ต.อ.ดร. สฤณี สืบพงษ์ศิริ และ ดร. อารณีย์ วิวัฒนาภรณ์ กรรมการสอบคุษฎีนิพนธ์ ที่ให้ข้อเสนอแนะ คำแนะนำ รวมถึง ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการจัดทำคุษฎีนิพนธ์ฉบับนี้

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ในคณะอาชีวศึกษาและการบริหารงานยุติธรรมทุกท่านที่ ช่วยประสิทธิ์ประสาทความรู้ให้แก่ผู้วิจัย รวมทั้งเจ้าหน้าที่ในคณะอาชีวศึกษาและการบริหารงาน ยุติธรรมทุกท่าน ที่มีส่วนช่วยเหลือในการทำคุษฎีนิพนธ์ครั้งนี้

ขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกท่านที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการ ให้ทัศนะ มุมมอง และแนวคิดในการศึกษาวิจัยครั้งนี้จนสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ขอขอบคุณพี่ๆ และเพื่อนๆ ทุกคนที่คอยให้กำลังใจและคอยให้ความช่วยเหลือ ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ทั้งจากสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ หน่วยงานในสังกัดกระทรวงยุติธรรม และ นักศึกษาระดับปริญญาเอก สาขาอาชีวศึกษาและการบริหารงานยุติธรรมทุกท่าน

ขอขอบพระคุณมหาวิทยาลัยรังสิต ที่ให้ทุนสนับสนุนตลอดการศึกษาในหลักสูตร อาชีวศึกษาและการบริหารงานยุติธรรม

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณครอบครัวของผู้วิจัยและขอขอบพระคุณทุกๆ ท่านที่ไม่ได้เอ่ยนามในที่นี้อย่างครบถ้วน ที่ได้มีส่วนช่วยเหลือให้คุษฎีนิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์

ศศิวิมล ทองกลม

ผู้วิจัย

6006352 : ศศิวิมล ทองกลม
 ชื่อวิทยานิพนธ์ : รูปแบบที่เหมาะสมในการให้บริการตรวจพิสูจน์หลักฐานภาคเอกชน
 ในประเทศไทย
 หลักสูตร : ปรัชญาคุณวุฒิบัณฑิต สาขาวิชาอาชญาวิทยาและการบริหารงานยุติธรรม
 อาจารย์ที่ปรึกษา : รศ.ดร.ธรรมวิทย์ เทอดอุดมธรรม

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่องรูปแบบที่เหมาะสมในการให้บริการตรวจพิสูจน์หลักฐานภาคเอกชนในประเทศไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานการณ์ ปัญหา และอุปสรรคการตรวจพิสูจน์หลักฐานในประเทศไทย มุมมองและทัศนคติการขยายงานให้บริการตรวจพิสูจน์หลักฐานภาคเอกชนในประเทศไทย รวมถึงศึกษารูปแบบที่เหมาะสมในการให้บริการตรวจพิสูจน์หลักฐานภาคเอกชนในประเทศไทย โดยใช้การศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ การศึกษาค้นคว้าเอกสารการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม ผลการศึกษาวิจัย พบว่า ผู้รับบริการมีความเชื่อมั่น ในผลการตรวจพิสูจน์และนำผลการตรวจมาใช้ประกอบการพิจารณาคดีในกระบวนการยุติธรรม ปัจจุบันภาคเอกชนมีการตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์แต่ยังไม่เป็นที่รู้จักมากนัก การให้บริการตรวจพิสูจน์ในปัจจุบันมีการพัฒนาเทคนิคและวิธีการตรวจพิสูจน์ และในปี พ.ศ. 2559 ได้มีกฎหมายส่งเสริมและสนับสนุนการให้บริการตรวจพิสูจน์ภาคเอกชน ขณะเดียวกันได้มีการพัฒนาเครือข่ายเพื่อร่วมตรวจพิสูจน์หลักฐาน ในส่วนของปัญหาอุปสรรคและข้อจำกัดในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ พบว่ามีความไม่เพียงพอของทรัพยากร ได้แก่ งบประมาณ บุคลากร เครื่องมือ และการให้บริการยังไม่ครอบคลุม ขาดกฎหมายที่ให้อำนาจในการปฏิบัติงาน การปรับเปลี่ยนนโยบายผู้บริหาร ยังไม่มีระบบการจัดเก็บฐานข้อมูล รวมถึงความยากและความซับซ้อนของงาน สำหรับมุมมองการขยายงานตรวจพิสูจน์ไปยังภาคเอกชนนั้น เห็นว่าเป็นการลดภาระด้านการตรวจพิสูจน์ของภาครัฐลง แต่หน่วยงานเอกชนที่เข้าร่วมต้องมีความน่าเชื่อถือและผ่านการรับรองมาตรฐาน การตรวจพิสูจน์ และผู้ตรวจพิสูจน์ต้องมีจรรยาบรรณ ตลอดจนการเก็บความลับ โดยมีหน่วยงานกำกับและมีมาตรการสนับสนุนด้านงบประมาณ พร้อมทั้งคำนึงถึงความเสี่ยงในการลงทุนของภาคเอกชนด้วย และจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอรูปแบบที่เหมาะสมในการให้บริการตรวจพิสูจน์หลักฐานภาคเอกชนในประเทศไทย คือ หน่วยงานรัฐผู้รับผิดชอบหลัก ทำหน้าที่ตรวจพิสูจน์และเป็นผู้คัดกรองก่อนจัดส่งวัตถุพยานไปให้ภาคเอกชนตรวจพิสูจน์ โดยหน่วยงานรัฐจะเป็นผู้ออกรายงานและรับรองผลการตรวจพิสูจน์ การดำเนินการในลักษณะนี้เป็นการลดภาระด้านการตรวจพิสูจน์ของภาครัฐลง และทำให้ผู้รับบริการมีความเชื่อมั่นในผลการตรวจพิสูจน์ อีกทั้งการมีหน่วยงานกำกับ การปฏิบัติงานด้านการตรวจพิสูจน์ ทำให้สามารถกำกับติดตามและควบคุมงานด้านการตรวจพิสูจน์หลักฐานทั้งภาครัฐและภาคเอกชนได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

(วิทยานิพนธ์มีจำนวนทั้งสิ้น 190 หน้า)

คำสำคัญ: รูปแบบที่เหมาะสม, การตรวจพิสูจน์หลักฐาน, งานบริการภาคเอกชน

ลายมือชื่อนักศึกษา ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา

6006352 : Sasiwimon Thongklom
 Thesis Title : The Optimal Model of Private Criminalistics Service in Thailand.
 Program : Doctor of Philosophy in Criminology and Justice Administration
 Thesis Advisor : Assoc. Prof. Thamavit Terdudomtham, Ph.D.

Abstract

The objectives of this research are to study situations, problems and obstacles of criminalistics service in Thailand, and to design the optimum model of private criminalistics service unit in Thailand. This research was conducted using qualitative research consisting of documentary research, in-depth interview, and focus group. The results presented the situation of criminalistics in Thailand, service receivers were confident and emphasized the use of examination results in the criminal justice system, which is being done in the private sector but it is not yet known., According to verification services, currently, verification techniques and methods have been developed. In 2016, the law has promoted and supported the private detection service, together with a cooperative network. With reference to the problems and the obstacles, it was found that there appear to be insufficient resources, including budgets, personnel, tools and services which are not yet covered. Moreover, there seem to be a lack of laws authorizing personnel to work, the change of management policy, and a lack of a database storage system and the difficulty and complexity of the job. The opinions of extending criminalistics service to private sector revealed that this will reduce the workload of the government sector, but the participating private agencies must be reliable and certified. The inspectors must have a code of ethics as well as be able to keep secrets. They must operate with a regulatory agency and measures of budget support while also taking into the consideration of private investment risks as well. This research presented the optimal models. Firstly, government agencies screen the evidence, and then deliver the evidence to a private sector for the examination. The approving report is done by government agencies. This method reduces the burden of government verification and is able to make clients confident in the results. Creating a supervising agency for verification, it is able to monitor and control work for both public and private sectors more effectively.

(Total 190 pages)

Keywords: The Optimal Model, Criminalistics, Private Service

Student’s Signature Dissertation Advisor’s Signature

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	ข
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	ช
สารบัญรูป	ซ
บทที่ 1	
บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย	7
1.3 คำถามการวิจัย	7
1.4 ขอบเขตของการวิจัย	7
1.5 นิยามศัพท์การวิจัย	8
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	9
บทที่ 2	
แนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	10
2.1 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	10
2.2 การนำพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ในการพิสูจน์ข้อเท็จจริง	28
2.3 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการตรวจพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์	34
2.4 ขอบเขตการตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์	38
2.5 มาตรฐานในงานนิติวิทยาศาสตร์	40
2.6 กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง	44
2.7 การตรวจพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในต่างประเทศ	55
2.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	62
2.9 กรอบแนวคิดในการวิจัย	67

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3	ระเบียบวิธีการวิจัย
	3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง 69
	3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 71
	3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล 73
	3.4 การตรวจสอบและวิเคราะห์ข้อมูล 73
	3.5 การพิจารณาประเด็นจริยธรรมการวิจัย 74
บทที่ 4	ผลการวิจัย
	4.1 สถานการณ์ตรวจพิสูจน์หลักฐานในประเทศไทย 76
	4.2 สภาพปัญหา อุปสรรค และข้อจำกัดในการให้บริการ ตรวจพิสูจน์หลักฐานในประเทศไทย 81
	4.3 มุมมองการขยายงานบริการตรวจพิสูจน์หลักฐาน ไปยังภาคเอกชนในประเทศไทย 97
	4.4 รูปแบบการตรวจพิสูจน์หลักฐานที่คาดว่าจะสามารถ ดำเนินการในประเทศไทย 112
บทที่ 5	อภิปรายผลการวิจัย
บทที่ 6	สรุปผลและข้อเสนอแนะ
	6.1 สรุปผลการวิจัย 144
	6.2 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย 151
	6.3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการทำวิจัยครั้งต่อไป 152
บรรณานุกรม	154

สารบัญ (ต่อ)

		หน้า
ภาคผนวก		
ภาคผนวก ก	หน่วยงานหลักที่ให้บริการตรวจพิสูจน์หลักฐานในประเทศไทย	159
ภาคผนวก ข	เอกสารรับรองโครงการวิจัย (Certificate of Approval) โดยคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน มหาวิทยาลัยรังสิต	178
ภาคผนวก ค	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)	180
ภาคผนวก ง	ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม (Focus Group Participants)	183
ภาคผนวก จ	แบบสัมภาษณ์ (In-depth Interview)	185
ภาคผนวก ฉ	แบบสนทนากลุ่ม (Focus Group)	188
ประวัติผู้วิจัย		190

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1.1	แสดงจำนวนคดีที่รับแจ้ง คดีที่จับกุมผู้ต้องหาได้และผู้ต้องหาที่จับกุมได้ ประจำปี พ.ศ. 2559-2560	4
2.1	แสดงหน่วยงานที่ให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์	34
2.2	แสดงรายละเอียดค่าธรรมเนียมและอัตราค่าบริการสำหรับการตรวจสอบ หรือการประเมินผลห้องปฏิบัติการ	43

สารบัญรูป

รูปที่		หน้า
2.1	แสดงความเชื่อมโยงของงานตรวจพิสูจน์หลักฐานในกระบวนการยุติธรรม	33
2.2	แสดงเส้นทางของการเก็บวัตถุพยานไปสู่การพิจารณาของศาล	58
2.3	แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย	68
6.1	แสดงรูปแบบที่เหมาะสมในการให้บริการตรวจพิสูจน์หลักฐานในประเทศไทย	150

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การตรวจพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์เป็นศาสตร์ที่ถูกนำมาใช้เพื่อการพิสูจน์ข้อเท็จจริงแห่งคดี หรือการพิสูจน์ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นโดยอาศัยหลักการทางวิทยาศาสตร์ ในการตรวจพิสูจน์วัตถุพยานหรือพยานเอกสารที่พบในสถานที่เกิดเหตุ เพื่อการผดุงความยุติธรรมหรือเพื่อแก้ไขปัญหาด้านกฎหมายหรือระเบียบอื่นๆที่เกี่ยวข้อง ในปัจจุบันความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและวิทยาศาสตร์ยิ่งเพิ่มให้งานตรวจพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ได้รับการพัฒนาให้ทันสมัยยิ่งขึ้นสอดคล้องกับรูปแบบของอาชญากรรมที่มีการพัฒนาตามเทคโนโลยีด้วยเหมือนกัน งานนิติวิทยาศาสตร์ในปัจจุบันถูกพัฒนาขึ้นมากกว่าในอดีต ทำให้ข้อเท็จจริงที่ได้จากการตรวจพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์มีความน่าเชื่อถือมากขึ้น ด้วยเหตุนี้การตรวจพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์จึงถูกนำมาใช้ประกอบการพิจารณาคดีต่างๆ ในกระบวนการยุติธรรมเพิ่มมากขึ้น ซึ่งจากคดีในอดีตจะเห็นได้ว่าผลการตรวจพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ช่วยไขคดีและสามารถทราบถึงสาเหตุการเสียชีวิตจนนำไปสู่การจับกุมผู้ต้องหาได้ในที่สุด อาทิเช่น คดีฆาตกรรมนักศึกษาแพทยศาสตร์ น.ส.เจนจิรา พลอยอรุณศรี ซึ่งได้นำการตรวจพิสูจน์หลักฐานมาใช้เพื่อไขคดีจนนำไปสู่การจับกุมนักศึกษาแพทย์ นายเสริม สาครราษฎร์ ผู้ก่อเหตุ หรือคดีฆาตกรรมแพทย์หญิง ศัสพร บุญเกษมสันติ ที่ใช้ผลการตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์ในการชี้ตัวผู้กระทำผิด คือ นายแพทย์วิสุทธิ บุญเกษมสันติ ผู้เป็นสามี และนำเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม เป็นต้น

พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์เป็นพยานหลักฐานที่น่าเชื่อถือมากกว่าพยานบุคคล เนื่องจากทำให้การของบุคคลสามารถเปลี่ยนแปลงได้ง่ายขึ้นอยู่กับตัวบุคคลหรือความกดดันที่พยานบุคคลได้รับหรืออาจจะมาจากผลกระทบหรือปัจจัยอื่นทำให้มีผลกระทบต่อรูปคดีได้ ถือเป็นความเสียหายในกระบวนการยุติธรรม ต่างจากพยานหลักฐานที่ได้จากการตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์ที่ผลการตรวจพิสูจน์เป็นข้อเท็จจริงทางวิทยาศาสตร์ที่ตรวจได้จากวัตถุพยานจากที่เกิดเหตุหรือจากวัตถุพยานในคดี ซึ่งผลการตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์นี้จะเปลี่ยนแปลงได้ยาก แต่ต้องอยู่บนพื้นฐานการตรวจพิสูจน์ที่ถูกต้องและมีมาตรฐานรับรองที่น่าเชื่อถือ จึงจะสามารถนำผลการ

ตรวจพิสูจน์นั้นมาใช้อ้างอิงเป็นหลักฐานในการชี้ตัวหรือยืนยันการกระทำความผิดของบุคคล จึงทำให้การนำเอาพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ในกระบวนการยุติธรรมได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง ซึ่งในประเทศไทยงานตรวจพิสูจน์หลักฐาน ได้ถูกนำมาใช้ในกระบวนการยุติธรรม และกลายเป็นหลักฐานชั้นสำคัญและเชื่อถือได้

ปัจจุบันงานการตรวจพิสูจน์ด้านนิติวิทยาศาสตร์เข้ามามีบทบาทในกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทย เนื่องจากปัญหาด้านอาชญากรรมที่มีเพิ่มมากขึ้น และอาชญากรรมดังกล่าวยังมีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น การที่จะนำตัวผู้กระทำความผิดที่แท้จริงมาลงโทษตามกระบวนการยุติธรรมจึงเป็นเรื่องสำคัญเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะการรวบรวมพยานหลักฐานที่นำมาใช้ยืนยันและสามารถพิสูจน์ความผิดได้อย่างชัดเจน ซึ่งในต่างประเทศมีการนำเอาความรู้ทางด้านนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ในการพิสูจน์หลักฐานต่างๆ ให้ได้ผลที่ถูกต้องแท้จริงตามหลักวิทยาศาสตร์เพื่อติดตามเอาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ สำหรับตามกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทยนั้น ผู้กล่าวหาจะต้องพิสูจน์ให้ประจักษ์แก่ศาลว่าผู้ต้องหาได้กระทำการตามที่อ้างว่าเป็นความผิดนั้นจริง ดังนั้น การใช้พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ถือเป็นพยานหลักฐานอย่างหนึ่งที่จะนำเข้าสู่กระบวนการพิจารณาหรือจะนำเข้าสู่กระบวนการวินิจฉัยของศาลว่าจำเลยมีความผิดจริงหรือไม่ ดังนั้นได้เห็นจากการที่ประเทศไทยได้มีการนำนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ในกระบวนการยุติธรรมเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง คดีที่เกิดขึ้นหลายๆ คดี มีการเชิญเจ้าหน้าที่ด้านนิติวิทยาศาสตร์เข้าร่วมตรวจสอบที่เกิดเหตุ เก็บรวบรวมพยานหลักฐานและตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานนั้นๆ เพื่อนำเข้าสู่ชั้นสืบสวนสอบสวน การนำผลตรวจพิสูจน์ทางด้านนิติวิทยาศาสตร์มาประกอบในสำนวนของพนักงานสอบสวน ซึ่งส่งผลให้มีความต้องการบุคลากรทางนิติวิทยาศาสตร์เพิ่มขึ้นตามลำดับ มีการเปิดการเรียนการสอนทางด้านนิติวิทยาศาสตร์เพิ่มขึ้นเป็นลำดับด้วย (สหกรณ์ เพ็ชรรินทร์, 2556)

ในเชิงของนโยบายของการดำเนินงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ในระดับประเทศ งานนิติวิทยาศาสตร์ได้ถูกกำหนดเป็นข้อเสนอการปฏิรูปด้านนิติวิทยาศาสตร์เพื่อการขับเคลื่อนงานนิติวิทยาศาสตร์ในประเทศไทย ไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ประเด็นด้านความยุติธรรมโดยระบุว่า ให้ปรับปรุงระบบการสอบสวนคดีอาญาให้มีการตรวจสอบและถ่วงดุลระหว่างพนักงานสอบสวนกับพนักงานอัยการอย่างเหมาะสม กำหนดระยะเวลาในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ทุกฝ่ายให้ชัดเจนเพื่อมิให้คดีขาดอายุความและสร้างความเชื่อมั่นในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวน และพนักงานอัยการในการสอบสวนคดีอาญา รวมทั้งกำหนดให้การสอบสวนต้องใช้ประโยชน์จากนิติวิทยาศาสตร์ และจัดให้มีบริการทางด้านนิติวิทยาศาสตร์มากกว่า

หนึ่งหน่วยงานที่มีอิสระจากกันเพื่อให้ประชาชนได้รับบริการในการตรวจพิสูจน์ข้อเท็จจริงอย่างมีทางเลือก (ราชกิจจานุเบกษา, 2560)

จะเห็นได้ว่าหน่วยงานในระดับประเทศให้ความสำคัญและเล็งเห็นถึงการนำการตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงในสังคมมากขึ้น นอกจากนี้รัฐบาลได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ โดยกำหนดเป็นส่วนหนึ่งของนโยบายรัฐบาลว่า “ให้นำเทคโนโลยีที่ทันสมัยและความรู้ทางนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ในการเร่งรัดการดำเนินคดีทุกขั้นตอนให้รวดเร็ว เกิดความเป็นธรรม และมีระบบฐานข้อมูลที่เชื่อมโยงกันสามารถใช้ติดตามผลและนำไปใช้ในการปรับปรุงประสิทธิภาพของหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมได้” ตลอดจนนโยบายของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมมีความมุ่งหวังให้สถาบันฯ นำบริการด้านนิติวิทยาศาสตร์ลงสู่ชุมชน เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าใจและใช้ประโยชน์จากการตรวจพิสูจน์นิติวิทยาศาสตร์ได้มากที่สุด เป็นการขับเคลื่อนรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2559 มาตรา 257 ที่กำหนดให้การสอบสวนต้องใช้ประโยชน์จากนิติวิทยาศาสตร์ และจัดให้มีบริการด้านนิติวิทยาศาสตร์มากกว่าหนึ่งหน่วยงานที่มีอิสระจากกัน เพื่อให้ประชาชนได้รับบริการในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงอย่างมีทางเลือก อีกทั้งการออกพระราชบัญญัติการให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์ พ.ศ. 2559 เพื่อกำหนดอำนาจหน้าที่และขอบเขตการให้บริการนิติวิทยาศาสตร์ในประเทศไทยอีกทั้งการพัฒนาและการขยายงานบริการเพื่อให้ประชาชนได้รับการอำนวยความสะดวกอย่างทั่วถึง (อมรเทพ พลศึก, 2560)

งานด้านการพิสูจน์พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในปัจจุบันทั้งในคดีแพ่งและคดีอาญาอยู่ภายใต้การดำเนินงานของหน่วยงานหลักอันได้แก่ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ซึ่งมีหน่วยงานในสังกัดที่ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการตรวจพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ประกอบด้วย สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ 11 หน่วย (สำนักงานพิสูจน์หลักฐานกลาง และสำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ 1 – 10) สถาบันนิติเวชวิทยา และโรงพยาบาลตำรวจ นอกจากนี้ยังมีสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กรมสอบสวนคดีพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด และสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน หน่วยงานด้านนิติเวชศาสตร์ ในโรงพยาบาลของรัฐ เป็นหน่วยงานที่ร่วมปฏิบัติงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ หากจำกัดเฉพาะการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานในคดีอาญาโดยตรงจะมีเพียงสำนักงานตำรวจแห่งชาติ สถาบันนิติเวชศาสตร์ กรมสอบสวนคดีพิเศษ และหน่วยงานนิติเวชศาสตร์ในโรงพยาบาลของรัฐ การปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานด้านการตรวจพิสูจน์หลักฐานในคดีอาญา

หากพิจารณาอำนาจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พนักงานสอบสวนผู้เป็นเจ้าของคดีทำหน้าที่ควบคุม สั่งการในสถานที่เกิดเหตุ สืบสวน สอบสวน และส่งมอบการตรวจพิสูจน์วัตถุพยาน พยานหลักฐานให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อทำการตรวจพิสูจน์ประกอบการจัดทำสำนวนคดีเพื่อส่งฟ้องต่อพนักงานอัยการต่อไป นอกจากนี้ยังมีอำนาจในการเรียกให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาร่วมตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุด้วย (สถาบันนิติวิทยาศาสตร์, 2560ก)

แม้ว่าการนำพยานหลักฐานในทางนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ในกระบวนการพิสูจน์ข้อเท็จจริงได้รับการยอมรับและให้ความสำคัญมากในกระบวนการยุติธรรมแต่การดำเนินงานด้านการตรวจพิสูจน์หลักฐานก็ยังมีปัญหาและต้องมีการพัฒนาปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้นไป จากการศึกษาวิเคราะห์ปัญหาของคณะวิทยาศาสตร์ประยุกต์ (2559) ได้ทำการสรุปปัญหาหลักๆของงานตรวจพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ไว้ ประกอบด้วย ปัญหาที่เกิดจากวัตถุเสื่อมสลาย เนื่องจากมีระยะเวลาในการคงอยู่ของวัตถุพยานนั้นๆ ขึ้นตอนและการบริหารจัดการวัตถุพยาน ปัญหาเรื่องของการรับฟังพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์เพื่อใช้ประกอบการพิจารณาคดี และความรู้ความเข้าใจงานนิติวิทยาศาสตร์ของผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการยุติธรรม และปัญหาเรื่องข้อกฎหมายที่ยังไม่ทันสมัยและไม่รองรับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานทางนิติวิทยาศาสตร์เท่าที่ควร อีกทั้งยังไม่ทันต่อการพัฒนาของเทคโนโลยีสมัยและการพัฒนาของอาชญากรรมรูปแบบใหม่ๆ ด้วย และสุดท้ายปัญหาเรื่องความเพียงพอของการให้บริการตรวจพิสูจน์หลักฐานเนื่องจากปริมาณคดีอาชญากรรมในประเทศไทยมีจำนวนสูง พิจารณาจากสถิติการเกิดอาชญากรรม (คดีอาญา) ในประเทศไทยคดีที่จับกุมผู้ต้องหาได้/จำนวนผู้ต้องหาที่จับกุมได้มีจำนวนสูง และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

ตารางที่ 1.1 แสดงจำนวนคดีที่รับแจ้ง คดีที่จับกุมผู้ต้องหาได้และผู้ต้องหาที่จับกุมได้ ประจำปี พ.ศ. 2559-2560 (ข้อมูล ณ เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2561)

คดีตามประมวลกฎหมายอาญา	2559	2560	อัตราการเปลี่ยนแปลง	
จำนวนคดีที่รับแจ้ง	101,733	92,320	(-9,413)	(-9.25%)
จำนวนคดีที่จับกุมผู้ต้องหาได้	65,246	65,173	(-73)	(-0.11%)
จำนวนผู้ต้องหาที่จับกุมได้	80,928	81,891	(+963)	(+1.19%)

ที่มา: สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, 2561

ซึ่งในการสืบสวนสอบสวนในคดีมีการนำการตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์จำนวนมากมาใช้เพื่อรวบรวมพยานหลักฐานในการสืบหาตัวผู้กระทำความผิด หากแต่หน่วยงาน ในการตรวจ

พิสูจน์มีข้อจำกัดในด้านอัตราค่าจ้างของผู้ปฏิบัติงาน และพื้นที่การให้บริการ ทำให้เกิดภาวะของการทำงานเกินศักยภาพ และอาจส่งผลต่อการตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์ได้

ในต่างประเทศมีการดำเนินการด้านนิติวิทยาศาสตร์ในภาคเอกชน อาทิเช่น สหราชอาณาจักร ให้ภาคเอกชนร่วมเป็นหน่วยงานตรวจพิสูจน์หลักฐาน โดยมีหน่วยงานของรัฐบาลเป็นผู้กำกับและควบคุมการดำเนินงาน และในสหรัฐอเมริกาที่มีการดำเนินการของภาคเอกชนเช่นกัน ซึ่งดำเนินการโดยอาศัยความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน นักนิติวิทยาศาสตร์มีหน้าที่สำคัญในกระบวนการดำเนินคดี โดยเฉพาะคดีอาญาโดยเกี่ยวข้องกับขั้นตอนการเก็บวัตถุพยานหลักฐาน รวมไปถึงกระบวนการในชั้นศาล องค์กรรัฐและเอกชน เป็นผู้สนับสนุนการทำงานของตำรวจในฐานะกลุ่มตรวจสถานที่เกิดเหตุ รวมถึงการเปรียบเทียบลายพิมพ์นิ้วมือ และการถ่ายภาพสถานที่เกิดเหตุ

ในประเทศไทยการดำเนินการด้านนิติวิทยาศาสตร์ยังจำกัดอยู่แต่ในหน่วยงานภาครัฐ และในปี พ.ศ. 2559 ได้มีการออกพระราชบัญญัติการให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์ พ.ศ. 2559 โดยเล็งเห็นถึงแนวทางการขยายความร่วมมือและงานบริการด้านนิติวิทยาศาสตร์ไปยังภาคเอกชน โดยระบุไว้ในหมวด 1 การให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์ มาตรา 5 ระบุว่า “ให้สถาบัน (นิติวิทยาศาสตร์) มีหน้าที่ในการให้บริการและส่งเสริมงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ โดย (5) ให้ส่งเสริมและพัฒนาการให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์ของภาคเอกชน” และ (6) ร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ องค์กรระหว่างประเทศ และภาคเอกชนในการพัฒนางานนิติวิทยาศาสตร์ให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล” จะเห็นได้ว่าหน่วยงานรัฐเริ่มเล็งเห็นถึงการที่จะประสานความร่วมมือกับภาคเอกชนในการดำเนินการและขยายขอบเขตของงานนิติวิทยาศาสตร์ไปยังภาคเอกชน

แต่อย่างไรก็ตามการขยายงานบริการนิติวิทยาศาสตร์ไปยังภาคเอกชนในประเทศไทยสามารถดำเนินการได้หรือไม่หรือจะเป็นในรูปแบบใด ต้องมีการกำหนดหลักเกณฑ์ การนำมาตรฐานหรือเกณฑ์กับการดำเนินการเพื่อให้ผลที่ได้จากการตรวจพิสูจน์ให้เกิดความน่าเชื่อถือ และสามารถนำผลที่ได้มาใช้พิสูจน์ผู้กระทำผิดหรือเป็นหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมได้ นอกจากนี้สิ่งที่ต้องคำนึงถึงและเป็นประเด็นสำคัญนอกจากมาตรฐานในการตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์ คือ ราคาของการให้บริการตรวจพิสูจน์ ซึ่งหากขยายงานบริการไปยังเอกชนแล้วมีราคาสูงขึ้น ผู้รับบริการอาจได้รับผลกระทบดังกล่าว

หากพิจารณาอัตราค่าบริการตรวจพิสูจน์ตามประกาศคณะกรรมการกำกับการให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์ เรื่อง กำหนดอัตราค่าธรรมเนียม และหลักเกณฑ์ และวิธีการงดหรือลดค่าธรรมเนียมการให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์ของสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ พ.ศ.2560 ของสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ซึ่งได้เปิดการให้บริการตรวจพิสูจน์ใน 3 รายการ อันได้แก่ การตรวจพิสูจน์ DNA การตรวจพิสูจน์สารเสพติดในเส้นผม การตรวจพยานเอกสาร โดยการตรวจ DNA เริ่มต้นที่ราคา 6,500 บาทต่อการตรวจ 1 ตัวอย่าง การตรวจยาและสารเสพติดในเส้นผม ราคา 5,000 บาทต่อการตรวจ 1 ครั้ง และการตรวจพิสูจน์เอกสาร เริ่มต้นที่ราคา 10,000 บาท จะเห็นได้ว่าแม้เป็นหน่วยงานของรัฐบาลซึ่งเป็นผู้เปิดให้บริการเองยังมีอัตราค่าบริการที่สูงต่อการตรวจพิสูจน์ 1 ครั้ง ดังนั้นสิ่งที่ต้องคำนึงถึงเมื่อมีการส่งเสริมหรือสนับสนุนให้ภาคเอกชนเข้ามาร่วมดำเนินการในการตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์ ต้องคำนึงถึงมาตรฐานและการควบคุมราคาที่เหมาะสมเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชนผู้มารับบริการ และต้องการตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์ด้วย

การให้บริการนิติวิทยาศาสตร์ในอนาคตจะมีการเปลี่ยนแปลงเพื่อเข้าสู่ความเป็นมาตรฐานระดับสากลอย่างแท้จริง และเปิดกว้างให้ภาคเอกชนสามารถให้บริการนิติวิทยาศาสตร์ ซึ่งจะกลายเป็นการเพิ่มทางเลือกให้กับประชาชน เนื่องจากงานนิติวิทยาศาสตร์กลายเป็นเครื่องมือสำคัญในการพิสูจน์หาข้อเท็จจริงในกระบวนการยุติธรรมเพื่อการอำนวยความสะดวกอย่างเท่าเทียมลดความเหลื่อมล้ำในสังคม กลุ่มครองสิทธิมนุษยชน รวมถึงการสนับสนุนภารกิจความมั่นคงของประเทศได้ (สถาบันนิติวิทยาศาสตร์, 2560ก)

จากที่กล่าวข้างต้น การดำเนินการตรวจพิสูจน์หลักฐานในประเทศไทยยังเป็นการดำเนินการโดยภาครัฐเป็นหลักในขณะที่เดียวกันการดำเนินการในเอกชนยังไม่เป็นที่รู้จักกันมากนักเนื่องจากงานตรวจพิสูจน์ด้านวิทยาศาสตร์ที่ภาคเอกชนดำเนินการเป็นการตรวจพิสูจน์ที่เกี่ยวข้องกับการพิสูจน์ข้อเท็จจริงของบุคคลเป็นจำนวนมาก อาทิเช่น บริษัทดีเอ็นเอ เทสต์ติ้ง แล็บบอราทอรี ที่ให้บริการตรวจพิสูจน์ดีเอ็นเอ เป็นต้น ซึ่งเป็นการดำเนินการเฉพาะกลุ่ม และยังไม่ถูกนำมาใช้ประกอบการพิจารณาเกี่ยวกับคดีอาญา เนื่องจากการพิจารณาลงโทษผู้กระทำความผิดเป็นอำนาจของรัฐอันเกี่ยวเนื่องกับความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง ยังไม่มีกฎหมายที่รองรับหรือให้อำนาจภาคเอกชนดำเนินการด้านการตรวจพิสูจน์ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม ทำให้ภาคเอกชนยังไม่สามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการได้ แม้จะมีการออกพระราชบัญญัติการให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์เพื่อสนับสนุนให้ภาคเอกชน เข้ามามีส่วนร่วมในการให้บริการด้านนิติ

วิทยาศาสตร์ แต่ยังไม่มีการดำเนินการที่เป็นรูปธรรมและยังขาดหน่วยงานหลักในการสนับสนุน เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนงานบริการนิตិวิทยาศาสตร์ในภาคเอกชนอย่างแท้จริง

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษารูปแบบที่เหมาะสมในการให้บริการตรวจพิสูจน์หลักฐาน ในภาคเอกชนของประเทศไทย เพื่อให้มีแนวทางหรือมีรูปแบบที่เหมาะสมของการปฏิบัติงาน ร่วมกันด้านการตรวจพิสูจน์หลักฐานของภาครัฐและภาคเอกชนในประเทศไทย และเพื่อเป็นการ อำนวยความสะดวกและให้บริการแก่ประชาชนได้อย่างแท้จริง

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

- 1.2.1 เพื่อศึกษสถานการณ์ ปัญหา และอุปสรรคการตรวจพิสูจน์หลักฐานในประเทศไทย
- 1.2.2 เพื่อศึกษามุมมองและทัศนคติการขยายงานให้บริการตรวจพิสูจน์หลักฐาน ภาคเอกชนในประเทศไทย
- 1.2.3 เพื่อศึกษารูปแบบที่เหมาะสมในการให้บริการตรวจพิสูจน์หลักฐานภาคเอกชน ในประเทศไทย

1.3 คำถามการวิจัย

- 1.3.1 การให้บริการพิสูจน์หลักฐานในประเทศไทยมีความเหมาะสมและอำนวยความสะดวก ยุติธรรมให้กับประชาชนได้อย่างเพียงพอและทั่วถึงแล้วหรือไม่ อย่างไร
- 1.3.2 การขยายขอบข่ายการให้บริการไปยังภาคเอกชนสามารถดำเนินการได้หรือไม่ อย่างไร และควรเป็นรูปแบบใดเพื่อให้เกิดความมั่นใจเมื่อนำมาใช้ในกระบวนการยุติธรรม

1.4 ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาการดำเนินงานด้านการตรวจพิสูจน์หลักฐานในหน่วยงาน ภาครัฐและเอกชน จากผู้ปฏิบัติงานด้านการตรวจพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์และผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับงานตรวจพิสูจน์หลักฐาน โดยผู้วิจัยทำการ ศึกษาการให้บริการนิติวิทยาศาสตร์ในต่างประเทศ เพื่อวิเคราะห์รูปแบบการให้บริการตรวจพิสูจน์

หลักฐานในภาคเอกชนของต่างประเทศ รวมถึงการรวบรวมข้อมูล ทักษะ มุมมอง ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สามารถนำเสนอรูปแบบการดำเนินงานของนิติวิทยาศาสตร์ภาคเอกชนในประเทศไทยได้อย่างเหมาะสมกับบริบทของสังคมและระบบกฎหมายของประเทศไทย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานดังต่อไปนี้

- 1) สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
- 2) สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม
- 3) นักวิทยาศาสตร์ที่ปฏิบัติงานด้านการตรวจพิสูจน์ในภาคเอกชน
- 4) ศาล (ผู้พิพากษา)
- 5) สำนักงานอัยการ
- 6) กรมสอบสวนคดีพิเศษ กระทรวงยุติธรรม
- 7) สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์
- 8) สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (สมอ.) กระทรวงอุตสาหกรรม
- 9) อาจารย์หรือผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับงานนิติวิทยาศาสตร์

1.5 นิยามศัพท์ในการวิจัย

การตรวจพิสูจน์ หมายถึง การตรวจพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ โดยการนำวัตถุพยานต่างจากที่เกิดเหตุหรือจากวัตถุพยานที่ต้องสงสัย มาตรวจพิสูจน์ในห้องปฏิบัติการโดยใช้เครื่องมือและเทคนิคทางวิทยาศาสตร์ เพื่อแสวงหาข้อเท็จจริงและนำไปใช้ในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีแพ่งหรือคดีอาญา

นิติวิทยาศาสตร์ หมายถึง การนำความรู้ทางวิทยาศาสตร์ทุกสาขามาประยุกต์ใช้เพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีความเพื่อผลในการบังคับใช้กฎหมายและการลงโทษ

มาตรฐานการตรวจพิสูจน์ หมายถึง ข้อกำหนดรายการอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่าง หรือหลักเกณฑ์ที่ยอมรับได้ เกี่ยวกับขั้นตอนวิธีการ หลักการปฏิบัติในทางนิติวิทยาศาสตร์

ผู้เชี่ยวชาญ คือ พยานบุคคลซึ่งเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในศาสตร์ สาขาใดสาขาหนึ่งในงานตรวจพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ และมาเบิกความโดยการให้ความเห็น ประกอบการพิจารณาของผู้พิพากษาในการพิจารณาตัดสินลงโทษผู้กระทำความผิด

พยานหลักฐาน คือ พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ ที่ต้องนำเอาหลักการ วิธีการ และทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์ในสาขาต่าง ๆ มาใช้ในการตรวจพิสูจน์วัตถุพยานและพยานเอกสารที่พบในสถานที่เกิดเหตุเพื่อพิสูจน์ให้ได้ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในคดีต่าง ๆ ให้ปรากฏเพื่อช่วยในการผดุงความยุติธรรมหรือเพื่อแก้ปัญหาทางกฎหมาย

ผู้ปฏิบัติงาน หมายถึง ผู้ปฏิบัติหน้าที่ตรวจพิสูจน์พยานหลักฐาน ต้องมีความรู้ ความเข้าใจในทฤษฎี และวิธีการตรวจพิสูจน์ มีการฝึกฝนทักษะความเชี่ยวชาญให้มีความชำนาญยิ่งขึ้น ตลอดจนมีระบบการพัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สังคมมีหลักประกันและมั่นใจได้ว่าพยานหลักฐานที่ถูกส่งเข้ามาตรวจพิสูจน์โดยผู้ปฏิบัติงานที่มีทักษะความสามารถอย่างเพียงพอ

การให้บริการตรวจพิสูจน์หลักฐานภาคเอกชน หมายถึง การให้บริการตรวจพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในหน่วยงานที่ไม่ได้สังกัดการบริหารส่วนราชการของหน่วยงานภาครัฐ เป็นการดำเนินการโดยบริษัทเอกชน และทำหน้าที่ในการให้บริการตรวจพิสูจน์

ห้องปฏิบัติการ หมายถึง สถานที่ที่จัดเตรียมไว้สำหรับผู้ตรวจพิสูจน์ใช้ในการตรวจพิสูจน์หลักฐาน หรือวัตถุพยาน โดยมีอุปกรณ์เครื่องมือสำหรับการปฏิบัติงานตรวจพิสูจน์

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.6.1 ทราบถึงสถานการณ์ ปัญหา อุปสรรค และข้อจำกัดการตรวจพิสูจน์หลักฐานในประเทศไทย

1.6.2 ทราบถึงมุมมองและทัศนคติการขยายงานให้บริการตรวจพิสูจน์หลักฐานภาคเอกชนในประเทศไทย

1.6.3 มีรูปแบบที่เหมาะสมในการขยายงานบริการตรวจพิสูจน์ไปยังภาคเอกชนเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับประชาชนในประเทศไทย

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบที่เหมาะสมในการให้บริการตรวจพิสูจน์หลักฐานภาคเอกชนในประเทศไทย ผู้วิจัยทำการศึกษาทฤษฎีและทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง รายละเอียดดังนี้

- 2.1 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง
 - 2.1.1 ทฤษฎีทางอาชญวิทยา
 - 2.1.2 ทฤษฎีการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่
 - 2.1.3 แนวคิดด้านเทคนิคการบริหารทรัพยากรมนุษย์
 - 2.1.4 ทฤษฎีกฎในทางเศรษฐศาสตร์
 - 2.1.5 ทฤษฎีเครือข่ายทางสังคม
 - 2.1.6 แนวคิดและทฤษฎีการมีส่วนร่วม
 - 2.1.7 แนวคิดทางนิติวิทยาศาสตร์ การพิสูจน์หลักฐาน
- 2.2 การนำพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ในการพิสูจน์ข้อเท็จจริง
- 2.3 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการตรวจพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์
- 2.4 ขอบเขตการตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์
- 2.5 มาตรฐานในงานนิติวิทยาศาสตร์
- 2.6 กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง
- 2.7 การตรวจพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในต่างประเทศ
- 2.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2.9 กรอบแนวคิดในการวิจัย

2.1 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัย ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาทฤษฎีด้านอาชญวิทยาและทฤษฎีอื่นที่เกี่ยวข้อง รายละเอียดดังนี้

2.1.1 ทฤษฎีทางอาชญาวิทยา

ทฤษฎีการข่มขู่ยับยั้ง (Deterrence)

การลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้ง มีวัตถุประสงค์เพื่อยับยั้งผู้กระทำความผิดที่ถูกลงโทษไม่ให้กระทำผิดซ้ำอีก เพราะกลัวโทษที่จะได้รับ หรือเรียกว่า การลงโทษเพื่อข่มขู่ยับยั้ง โดยเฉพาะหรือป้องกัน โดยเฉพาะ (Specific Deterrence) เป็นการลงโทษผู้กระทำความผิดรายบุคคล เพื่อข่มขู่ไม่ให้บุคคลกระทำผิดซ้ำ และเป็นการตัดโอกาสเพื่อไม่ให้กระทำผิดซ้ำอีก และเป็นการยับยั้งให้ผู้อื่นไม่กล้าที่จะกระทำความผิดด้วย เป็นการลงโทษผู้กระทำความผิดเพื่อให้สังคมทั่วไปเห็น เพื่อให้เกิดความเกรงกลัวไม่กล้ากระทำความผิด เพราะเห็นถึงผลร้ายของการกระทำความผิดและโทษที่เกิดจากการ กระทำความผิดนั้น จนเกิดความเกรงกลัวไม่กล้าที่จะกระทำความผิด ซึ่งการลงโทษในลักษณะนี้เป็นการป้องกันไม่ให้มีการกระทำความผิดขึ้นอีกนั่นเอง ซีซาร์ เบคคาเรีย นักอาชญาวิทยาได้อธิบายหลักการลงโทษที่สามารถข่มขู่และยับยั้งผู้กระทำความผิด ประกอบด้วย 3 ลักษณะสำคัญ คือ

- 1) การลงโทษต้องทำด้วยความรวดเร็ว
- 2) ความแน่นอนในการลงโทษ
- 3) ความเคร่งครัดหรือความรุนแรงในการลงโทษ

โดยทั่วไปแล้วตามทฤษฎีการลงโทษเพื่อป้องกันเห็นว่า การลงโทษเป็นสิ่งที่เลวร้าย แต่เป็นความจำเป็นที่จะต้องป้องกันสังคมจึงต้องมีการลงโทษ ดังนั้น หากจะมีการลงโทษก็ต้องเป็นไปเพื่อเหตุผลในการป้องกันสังคมเป็นหลัก มิใช่เพื่อแก้แค้นผู้กระทำความผิด (Beccaria, 1764 อ้างถึงใน ฌ็อง ล็องฌ็อง สุธธิโยธิน, 2554)

เหตุผลสนับสนุนทฤษฎีการลงโทษเพื่อข่มขู่

ซีซาร์ เบคคาเรีย เสนอความคิดเกี่ยวกับการลงโทษเพื่อการข่มขู่ ไว้ดังนี้

- 1) การลงโทษมีความจำเป็น เนื่องจากมนุษย์ยังมีความเห็นแก่ตัว คนเราพร้อมที่จะฝ่าฝืนสัญญาประชาคม ถ้าหากสิ่งนั้นก่อให้เกิดประโยชน์ส่วนตัว สำหรับเบคคาเรียเห็นว่า มนุษย์ทุกคนสามารถมีพฤติกรรมอาชญากรได้เสมอ
- 2) เมื่อเป็นดังนั้น การลงโทษจึงไม่ควรปฏิเสธต่อความเห็นแก่ตัวของมนุษย์ หากแต่ควรส่งเสริม “แรงจูงใจ” ไม่ให้ประโยชน์ของมนุษย์ถูกทำลายโดยกฎหมาย
- 3) การลงโทษควรมีไว้เพื่อเป็นการป้องกัน โดยการใช้ความคิดเรื่องการข่มขู่ยับยั้ง

4) เงื่อนไขของการข่มขู่ยับยั้งขึ้นอยู่กับเงื่อนไข 2 ประการ ได้แก่ การลงโทษจะต้องได้สัดส่วนกับอาชญากรรม กล่าวคือ โทษที่จะลงแก่ผู้กระทำผิดจะต้องมีความเหมาะสมกับความหนักเบาของการกระทำผิด และเงื่อนไขที่สองคือ สาธารณชนจะต้องได้รับรู้เข้าใจอย่างแน่ชัดเกี่ยวกับการลงโทษนั้น หมายถึง การลงโทษต้องทำในที่เปิดเผย ไม่ปิดบัง ควรจะต้องให้สาธารณชนรับรู้เพื่อเกรงกลัวต่อโทษ (Beccaria, 1764 อ้างถึงใน ฉันทวิวัฒน์ สุทธิโยธิน, 2554)

โดยสรุป วัตถุประสงค์ของการลงโทษ คือ การป้องกันผู้กระทำความผิดไม่ให้กระทำความผิดอีก เป็นการลงโทษโดยมีความมุ่งหมายที่จะให้ผู้กระทำผิดที่ได้รับโทษไปแล้วเกิดความกลัวเกรงกลัวโทษที่ได้รับจนไม่กล้ากระทำความผิด และขณะเดียวกัน ผลของการลงโทษผู้กระทำผิดหนึ่งคน จะมีผลเป็นการยับยั้งป้องปรามบุคคลอื่นมิให้กระทำความผิด อันนับได้ว่าเป็นการป้องกันการกระทำผิดในสังคมได้เป็นอย่างดี

ทฤษฎีการลงโทษเพื่อยับยั้งอาชญากรรม (Deterrence Theory)

แนวความคิดของนักทฤษฎีการลงโทษเพื่อยับยั้งก็คือ ประสิทธิภาพการข่มขู่หรือตัวอย่างของการถูกลงโทษจะทำให้ผู้กระทำผิดนั้นหรือประชาชนคนอื่นไม่กล้ากระทำความผิด การลงโทษเพื่อยับยั้งมองไปในอนาคต มีผลทำให้

- 1) ผู้กระทำความผิดไม่สามารถกระทำความผิดต่อไปได้
- 2) ยับยั้งผู้กระทำความผิดและบุคคลอื่น ไม่ให้กระทำความผิดเพราะเกรงว่าจะถูกลงโทษ
- 3) เปิดโอกาสให้มีการปรับปรุงผู้กระทำความผิด

ซีซาร์ เบ็คคาเรีย ให้ทัศนะไว้ว่าเจตนาของการลงโทษไม่ควรจะเป็นการลงโทษทรมานทางกายหรือชดเชยอาชญากรรม แต่ควรจะเป็นการป้องกันผู้อื่นไม่ให้ประกอบอาชญากรรมและเห็นด้วยว่าการลงโทษที่จะเป็นธรรมนั้นควรจะมีแรงพอที่จะยับยั้งบุคคลอื่นๆมิให้ประกอบอาชญากรรม โดยทฤษฎีการลงโทษเพื่อยับยั้งแบ่งออกไปเป็นทฤษฎีย่อย 3 ทฤษฎีคือ

- 1) ทฤษฎียับยั้งรายบุคคล
- 2) ทฤษฎียับยั้งโดยทั่วไป และ
- 3) ทฤษฎีการยับยั้งระยะยาว

1) ทฤษฎียับยั้งเป็นรายบุคคล (Individual Deterrence Theory) ในกรณีของการยับยั้งรายบุคคลผู้กระทำความผิดจะได้รับความทุกข์ทรมานจากการลงโทษจนไม่กล้าที่จะกระทำความผิดขึ้นอีก

นักวิชาการบางท่านให้ความเห็นว่า การลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิดเป็นครั้งแรกน่าจะเป็นการเพียงพอที่จะยับยั้งผู้กระทำความผิดส่วนใหญ่มิให้ประกอบอาชญากรรม เพราะประสบการณ์ในการถูกลงโทษจำคุกเป็นประสบการณ์ที่ไม่น่าพึงปรารถนา

2) ทฤษฎียับยั้งโดยทั่วไป (General Deterrence Theory) ตามทฤษฎีนี้การลงโทษมีวัตถุประสงค์ที่จะยับยั้งบุคคลอื่นที่คิดจะประกอบอาชญากรรมมิให้ประกอบอาชญากรรม เพราะเกรงว่าจะถูกลงโทษเพราะเห็นคนอื่นถูกลงโทษมาแล้ว ในทัศนะของเจอรามี เบนแธม การลงโทษเพื่อยับยั้งคนทั่วไปเป็นเรื่องที่สำคัญมาก การที่จะให้มีผลเป็นการยับยั้งการลงโทษจำเป็นต้องทำอย่างเปิดเผยและรุนแรงที่สุดเท่าที่จะทำได้ เช่น การลงโทษโดยการใส่ข้อคาและแขวนคอแล้วทิ้งซากศพไว้นานเท่านานเพื่อให้ประชาชนได้เห็นอย่างไรก็ดี ผลของการลงโทษตามทฤษฎีนี้จะเป็นไปตามที่คาดหมายไว้หรือไม่ขึ้นอยู่กับข้อมูลเท่าที่มีอยู่ซึ่งไปในทางที่ได้ผลน้อยกว่าที่คาดหมายไว้

3) ทฤษฎีการยับยั้งระยะยาว (Long term Deterrence Theory) ทฤษฎียับยั้งเท่าที่กล่าวมา 2 ทฤษฎี เป็นการพูดถึงการยับยั้งระยะสั้น นั่นก็คือการข่มขู่หรือตัวอย่างของการลงโทษจะมีผลทันทีต่อบุคคลอื่นที่พยายามประกอบอาชญากรรมอย่างเดียวกัน โดยทำให้ไม่กล้าประกอบอาชญากรรมอีก แต่ทฤษฎียับยั้งระยะยาวจะเป็นทฤษฎีที่ทำให้การศึกษาแก่ผู้ต้องโทษ โดยมีข้อสันนิษฐานว่า การลงโทษจำคุกระยะยาว จะช่วยให้รักษาทฤษฎียับยั้งบรรทัดฐานความประพฤติของประชาชนได้ ทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปในทิศทางที่ดีขึ้น (Beccaria, 1764 อ้างถึงใน ธีรัฐวัฒน์ สุทธิโยธิน, 2554)

การลงโทษเพื่อยับยั้งอาชญากรรม เป็นการทำให้อาชญากรได้เห็นถึงโทษที่จะได้รับหากตัดสินใจกระทำความผิด ก่อให้เกิดความเกรงกลัวไม่กล้ากระทำความผิด ซึ่งส่งผลดีต่อสังคม ลดการตัดสินใจประกอบอาชญากรรม นอกจากนี้การลงโทษหนัก รุนแรงยังเป็นการทำให้อาชญากรไม่กล้ากระทำความผิดซ้ำขึ้นได้อีกด้วย

2.1.2 ทฤษฎีการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่

การจัดการภาครัฐแนวใหม่ หรือเรียกว่า การจัดการนิยม (Managerialism) หรือการบริหารภาครัฐที่อาศัยระบบตลาด (Market-based Public Administration) หรือรัฐบาลแบบผู้ประกอบการ (Entrepreneurial Government) ซึ่งคำว่า “การจัดการภาครัฐแนวใหม่” ถือได้ว่าเป็นกรอบแนวคิดที่ครอบคลุมหลักการและเทคนิควิทยาการทางการจัดการอย่างกว้างขวางและหลากหลาย จึงก่อให้เกิดความสับสนในการจำกัดความหมายและขอบข่ายประเด็นดังกล่าว การจัดการภาครัฐแนวใหม่มี

ลักษณะร่วมที่สำคัญคือ การสะท้อนถึงการมุ่งเน้น “การปฏิรูป” การบริหารงานในภาครัฐเพื่อเข้ามาแก้ไขปัญหาทางการบริหารที่ตัวแบบดั้งเดิม หรือระบบบริหารแบบเดิมไม่สามารถนำไปสู่ประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดได้ ทั้งนี้จึงมุ่งปรับโครงสร้างของระบบราชการที่มีขนาดใหญ่ไปสู่องค์กรที่มีขนาดเล็ก นอกจากนี้มีการปรับรูปแบบการจัดการที่เน้นเป้าหมายการใช้ระบบสัญญาว่าจ้างระยะสั้น และการให้แรงจูงใจทางการเงิน รวมถึงความเป็นอิสระทางการจัดการ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการภาครัฐแนวใหม่อีกด้านหนึ่ง คือ การนำแนวคิดของภาคธุรกิจมาใช้ในการบริหารงานภาครัฐ ซึ่งเรียกได้ว่าเป็นการปรับเปลี่ยนมุมมองครั้งสำคัญ โดยหันมาเป็นผู้ประกอบการภาครัฐ มองประชาชนในฐานะลูกค้า ด้วยเหตุผลที่การบริหารงานภาครัฐในลักษณะดั้งเดิมไม่สามารถสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานและผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน คือ ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด มีความล่าช้าในการปฏิบัติงาน เกิดการผูกขาดรัฐมีอำนาจในการตัดสินใจและดำเนินการแต่เพียงผู้เดียว มีการทุจริต การคอร์รัปชัน รวมถึงการใช้งบประมาณอย่างสิ้นเปลือง ตลอดจนมีการขยายหน่วยงานภาครัฐเป็นจำนวนมาก ด้วยการบริหารงานภาครัฐที่ไม่ตอบสนองดังกล่าวได้นำไปสู่การนำแนวคิดแบบตลาด (Market Model) และผู้ประกอบการมาใช้แทนที่แนวคิดเดิม (Peter, 1996 อ้างถึงใน ชมภูนุช หุ่นนาค, 2560)

Osborne & Gaebler (1992) กล่าวถึงแนวคิด Entrepreneurial Model ในหนังสือ Reinventing Government ไว้ว่าให้รัฐบาลเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurial Government) แต่เป็นไปในลักษณะการกำกับทิศทาง ไม่ใช่ดำเนินการเองทั้งหมด (Steering, Not Rowing) และย้ายทรัพยากรจากแหล่งที่มีผลิตภาพต่ำไปสู่แหล่งที่มีผลิตภาพสูงเพื่อนำไปสู่ประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดในการใช้ทรัพยากรเหล่านั้น รวมถึงเน้นการใช้วิธีการใหม่ ๆ ในการจัดการทรัพยากรด้วยนวัตกรรม และความคิดสร้างสรรค์ที่หลากหลาย ฉะนั้น ประเด็นสำคัญของ Entrepreneurial Model คือ การเปลี่ยนแปลงเพื่อสร้างผลิตภาพสูงสุด (Maximizing Productivity) โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเปลี่ยนแปลงระบบและองค์การภาครัฐที่ระดับฐานราก ขณะเดียวกันการเปลี่ยนแปลงนั้น ๆ ต้องเกิดจากตัวรัฐเอง ไม่ใช่เกิดจากสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ประกอบกับการบริหารงานของรัฐต้องอยู่ในความรับผิดชอบของชุมชนด้วย และควรมีการวัดผลการปฏิบัติงาน เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนรวมถึงการกระจายอำนาจ

การจัดการภาครัฐแนวใหม่มุ่งเน้นสร้างผลิตภาพสูงสุด โดย Pollitt (2001) เสนอไว้ 7 ประเด็นประกอบด้วย

1) การมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์มากกว่าปัจจัยนำเข้าและกระบวนการ กล่าวคือ เป็นการเปลี่ยนแปลงจากเดิมที่ระบบการจัดการให้ความสำคัญกับปัจจัยนำเข้า และกระบวนการมาเป็นปัจจัยนำออก และผลสัมฤทธิ์

2) เน้นตัวชี้วัดและมาตรฐานในการปฏิบัติงาน หมายถึง การจัดการภาครัฐแนวใหม่มุ่งที่การวัดผลงานมากกว่าในยุคเดิม ทั้งในส่วนของ การสร้างตัวชี้วัดที่เหมาะสมกับองค์กรและการกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงานที่ชัดเจน สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง

3) ลักษณะของกิจการแบบแนวราบ ไม่เน้นโครงสร้างสายการบังคับบัญชาที่ยาว และให้ความสำคัญกับความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน รวมถึงความเป็นอิสระ กล่าวคือ ระบบการบริหารแบบดั้งเดิมมีลักษณะเป็นองค์กรขนาดใหญ่ที่มีแบบแผน มีโครงสร้างสายการบังคับบัญชาที่ยาวจากบนลงล่าง และมีเป้าหมายหลากหลายด้าน ซึ่งก่อให้เกิดผลในแง่ลบหลาย ๆ ประการ ฉะนั้นการจัดการภาครัฐแนวใหม่จึงให้ความสำคัญกับองค์กรที่เป็นแนวราบ มีขนาดกะทัดรัด ไม่เน้นโครงสร้างสายการบังคับบัญชาที่ยาว และให้ความสำคัญกับความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน รวมถึงความเป็นอิสระ

4) เน้นความสัมพันธ์เชิงสัญญา หรือคล้ายสัญญา คือ แนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่รัฐใช้ความสัมพันธ์ในรูปแบบของสัญญา หรือคล้ายสัญญาแทนความสัมพันธ์ในลักษณะเดิมที่เป็นแบบสายการบังคับบัญชา

5) เน้นกลไกตลาด หรือเลียนแบบกลไกตลาด หมายถึง การส่งมอบบริการสาธารณะ แนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่ เชื่อว่าการใช้กลไกตลาดหรือเลียนแบบกลไกตลาด ทั้งการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ และการจ้างเหมาภาคเอกชน ซึ่งจะนำไปสู่ประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

6) ทำให้ภาครัฐและภาคเอกชนเข้ามาใกล้กันยิ่งขึ้น กล่าวคือ แนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่พยายามลดความแตกต่าง แยกแยะระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน โดยมองว่าทั้งสองภาคส่วนมีการเข้าเป็นหุ้นส่วนกันในรูปแบบต่างๆ มากขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งเอกชนเข้ามาให้บริการสาธารณะในรูปแบบที่หลากหลายมากขึ้น ขณะเดียวกันภาครัฐได้รับรูปแบบ เทคนิค วิธีการจัดการของภาคเอกชนมาประยุกต์ใช้

7) การยึดถือในคุณค่าของปัจเจกบุคคลนิยม ประสิทธิภาพ และความยืดหยุ่น คล่องตัว จากเดิมที่ยึดถือค่านิยมความเป็นสากลนิยม ความเท่าเทียม และความมั่นคง เปลี่ยนมาเป็นปัจเจกบุคคลนิยม ประสิทธิภาพและความยืดหยุ่น คล่องตัว ดังนั้น การตอบสนองความต้องการจึงต้องแตกต่างกันออกไปด้วย ขณะเดียวกันเน้นที่ประสิทธิภาพของการให้บริการมากกว่าเท่าเทียม

โดยสรุปการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่เป็นการเน้นถึงประสิทธิภาพ ผลสัมฤทธิ์และตอบสนองความต้องการของประชาชน โดยใช้วิธีการและเทคนิคที่หลากหลายเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์

ตามเป้าหมาย นอกจากนี้ยังมุ่งเน้นปฏิรูปการบริการงานภาครัฐ และมุ่งเน้นปรับโครงสร้างของระบบราชการ นำกลไกการตลาดมาใช้ เพื่อกระตุ้นการแข่งขันและลดค่าใช้จ่ายของภาครัฐ และปรับรูปแบบการจัดการที่เน้นเป้าหมายการใช้ระบบสัญญาว่าจ้างระยะสั้น และให้แรงจูงใจทางการเงิน รวมถึงความเป็นอิสระทางการจัดการด้วย

2.1.3 ทฤษฎีกฎในทางเศรษฐศาสตร์

การสนับสนุนให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมหรือการดำเนินการร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ ในงานบริการตรวจพิสูจน์ด้านนิติวิทยาศาสตร์ แนวคิดทางด้านเศรษฐศาสตร์เป็นสิ่งที่ต้องนำมาวิเคราะห์ร่วมด้วย เนื่องจากการประกอบกิจการของภาคเอกชนใช้หลักเศรษฐศาสตร์ซึ่งแตกต่างจากหน่วยงานของรัฐที่ดำเนินการโดยไม่แสวงหาผลประโยชน์ ซึ่งตามหลักทางเศรษฐศาสตร์ก็มีกฎและเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ในการควบคุมเพื่อให้เอกชนดำเนินการในแนวทางเดียวกัน ซึ่งนักเศรษฐศาสตร์มองว่ากฎเป็นเครื่องมือในการแทรกแซงเศรษฐกิจในหลักการของเศรษฐศาสตร์นั้น ระบบเศรษฐกิจสามารถเดินได้โดยการใช้เหตุผลของคนในการตัดสินใจเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ของเขาหรือที่เรียกว่า “อิสระในการตัดสินใจหรือแสดงเจตนา” และในทางเศรษฐศาสตร์จะดำเนินไปด้วย “มือที่มองไม่เห็น”

ธรรมนูญ สุมันตกุล (2558) ได้รวบรวมทฤษฎีกฎในทางเศรษฐศาสตร์เพื่ออธิบาย “แบบ” กฎหมายที่มีประสิทธิภาพ โดยมุ่งหมายให้เข้าใจเหตุผลของการกำหนด “แบบกฎหมาย” ในการร่างกฎหมาย โดยมีประเด็นที่สอดคล้องและเกี่ยวข้องกับการศึกษาวิจัยครั้งนี้ โดยสรุปดังนี้

2.1.3.1 การกำหนดมาตรฐาน

การแทรกแซงการประกอบการธุรกิจแต่ละประเภทของรัฐมีความมากน้อยแตกต่างกันในระดับของการแทรกแซง อาจมี 3 รูปแบบ ได้แก่ การให้แจ้งให้ทราบข้อมูลข่าวสาร (Information) การกำหนดมาตรฐาน (Standards) และการกำหนดต้องมาขออนุญาตก่อนดำเนินการ (Prior Approval) ซึ่งการกำหนดหน้าที่ให้แจ้งข้อมูลข่าวสารเป็นการกำหนดให้ผู้ผลิตจะต้องให้ข้อมูลเกี่ยวกับข้อเท็จจริงของผลิตภัณฑ์ แต่ไม่ควบคุมบังคับพฤติกรรมเว้นแต่ได้รับอนุญาตจากหน่วยงานควบคุมที่มีอำนาจก่อน มิเช่นนั้นจะถูกลงโทษ

การประเมิน Cost-Effectiveness ในการประเมินต้นทุนและประโยชน์ส่วนมากเป็นไปเพื่อหาวัตถุประสงค์ที่ดีที่สุดด้วยต้นทุนต่ำที่สุดหรือได้ประโยชน์มากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกัน

การประเมินอาจแบ่งออกเป็น 2 วิธี วิธีแรกมีการกำหนดเป้าหมายและผู้ออกกฎก็ดำเนินการสร้างมาตรการให้เป็นไปตามนั้น กรณีนี้ต้นทุนอาจตีความได้หลายประการต่างกันไป แล้วแต่จะจัดการ อาจมีต้นทุนทางปกครองและการบริหาร ต้นทุนการบังคับการ วิธีที่สอง ผู้กำหนดนโยบายจะกำหนดต้นทุนหรือกำหนดงบประมาณที่จัดสรรให้ได้และกำหนดมาตรฐานเพื่อให้ได้ประโยชน์สูงสุดจากการใช้งบประมาณนั้น แต่วิธีนี้จะทำได้ก็ต่อเมื่อสามารถติดตามสินค้าหรือบริการนั้นเป็นต้นทุนได้ (ธรรมนิติย์ สุมันตกุล, 2558)

การกำหนดมาตรฐานจะกำหนดจากรัฐส่วนกลางหรือท้องถิ่น โดยฝ่ายนิติบัญญัติหรือหน่วยงานของรัฐ มักจะมีแรงกดดันจากกลุ่มผลประโยชน์เสมอ ข้อเสนอพื้นฐานเบื้องต้นก็คือ ปึงเจกและผู้ประกอบการเอกชนมักต่อต้านการกำหนดมาตรฐานที่เป็นผลเสียแต่กับเขาหรือมีปฏิกริยาต่อการบังคับ เพราะประโยชน์ส่วนตนเกี่ยวข้องกับการกำหนดมาตรฐานด้วย

ประการแรก ข้อเสนอในการกำหนดมาตรฐานจะเป็นประโยชน์แก่ผู้ประกอบการต่อเมื่อการกำหนดนั้นเกิดจากความสมัครใจหรือยินดีเข้าร่วม โดยเอกชนอาจได้ประโยชน์จากการแข่งขันกับคู่แข่งในการผลิตสินค้าและบริการที่มีคุณภาพด้วยราคาที่ต่ำกว่า เพราะมาตรฐานมีลักษณะของการกีดกันด้วย โดยเฉพาะเมื่อเป็นมาตรฐานเฉพาะ เพราะเป็นการกำหนดว่าต้องใช้วัตถุดิบใดหรือการผลิตวิธีใด

ประการที่สอง การใช้มาตรฐานคุณภาพ ให้ประโยชน์ต่อผู้ประกอบการรายที่ปรับตัวไม่ทันที่จะกีดกันผู้ประกอบการรายใหม่ ประการที่สามซึ่งเกิดขึ้นกับมาตรฐานเฉพาะ การมีมาตรฐานเช่นนี้ทำให้รักษา Economies of Scale ด้วยต้นทุนที่ต่ำ เพราะการผลิตโดยผู้ประกอบการขนาดใหญ่ย่อมถูกกว่าผู้ประกอบการขนาดเล็ก มาตรฐานเฉพาะจึงทำให้ผู้ประกอบการขนาดใหญ่ได้เปรียบในการแข่งขัน (ธรรมนิติย์ สุมันตกุล, 2558)

2.1.3.2 ไบอนุญาตการประกอบกิจการ

ในปัจจุบันเครื่องมือนี้นอกจากมีขึ้นเพื่อเป็นการรักษามาตรฐานขั้นต่ำในด้านคุณภาพแล้ว ยังมีผลเป็นการจำกัดการแข่งขันในการวิเคราะห์ ซึ่งจะแยกเป็นข้อที่ต้องมีคุณสมบัติตามที่กำหนด และการคัดสรรที่ผู้ขอต้องเป็นผู้ประสบความสำเร็จมากที่สุดในบรรดาผู้ขอจำนวนมาก เหตุผลในการควบคุมการประกอบวิชาชีพมีสองประการ คือ ความบกพร่องของข้อมูลและผลกระทบภายนอก ในกรณีข้อมูลนั้นเปรียบได้กับสินค้าหรือบริการที่ต้องใช้ประสบการณ์หรือ

ความเชื่อถือ ผู้มาใช้บริการไม่อาจหาข้อพิสูจน์ได้เว้นแต่ลองใช้บริการไปแล้วหรือไม่อาจรู้ได้ทันที เช่น บริการทางการแพทย์ ซึ่งมีความเสี่ยงต่อสุขภาพและร่างกายจึงเป็นการยากที่จะระบุคุณภาพหรือมีมาตรฐานการประกอบวิชาชีพเพียงใดหรือเป็นผู้ให้บริการที่มีทักษะหรือไม่ เว้นแต่ว่าลูกค้าจะติดต่อใช้บริการติดต่อกันบ่อยๆ จะมีแรงจูงใจที่จะต้องทำให้ลูกค้าเชื่อถือแต่ไม่ใช่ลูกค้าاجر (ธรรมนิติย์ สุมันตกุล, 2558)

2.1.3.3 เครื่องมือในทางเศรษฐศาสตร์

ธรรมนิติย์ สุมันตกุล (2558) ได้แบ่งเครื่องมือในทางเศรษฐศาสตร์ไว้ 4 ข้อ ดังนี้

ข้อแรก หน่วยงานที่กำหนดมาตรการทางกฎหมายต้องกำหนดมาตรฐานขึ้นมาชุดหนึ่งที่เป็นรายละเอียดก่อนมาตรการทางเศรษฐศาสตร์กระทำเพียงกำหนดเป้าหมายที่ต้องการอย่างกว้างๆ เท่านั้น ซึ่งเป็นการลดต้นทุนทางการสื่อสารสารสนเทศ และต้นทุนทางบริหารให้กับทั้งฝ่ายผู้กำกับควบคุมที่เป็นรัฐและบริษัทเอกชนผู้ประกอบการ

ข้อสอง มาตรการทางเศรษฐศาสตร์ให้เสรีภาพมากกว่าแก่ผู้ประกอบการในการสร้างแรงจูงใจในการพัฒนาเทคโนโลยี

ข้อสาม การบังคับการของหน่วยกำหนดมาตรฐานก่อให้เกิดความไม่แน่นอนหลายประการ เช่น การจับกุม การฟ้องร้องดำเนินคดี และการบังคับโทษ ในขณะที่มาตรการทางเศรษฐศาสตร์เป็นการชำระเงินจำนวนหนึ่ง

ข้อสี่ เครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ในเชิงลบ เช่น ค่าธรรมเนียม ก่อให้เกิดกองทุนซึ่งสามารถนำไปใช้ในการชดเชยความเสียหายแก่ผู้ที่รับความเสียหายจากผลกระทบภายนอกได้

กฎในรูปแบบของเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์มี 3 แบบคือ ใบอนุญาตการปล่อยของเสียที่ให้เปลี่ยนมือกันหรือซื้อขายได้ ค่าธรรมเนียมและภาษีอากร (Charges and Taxes) โดยเรียกเก็บจากบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคล เพื่อที่จะแก้ปัญหาค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นกับภายนอก จำนวนค่าธรรมเนียมและภาษีอากรที่เก็บต้องมีค่าเท่ากับความเสียหายต่อหน่วยสุดท้ายที่คนนั้นหรือนิติบุคคลนั้นก่อให้เกิดแก่คนอื่น และเงินอุดหนุน เป็นเงินที่รัฐให้แก่ปัจเจกหรือนิติบุคคลเพื่อที่จะโน้มน้าวพวกเขาในการลดกิจกรรมที่ไม่ต้องการในระยะยาวเงินอุดหนุนยังอาจก่อให้เกิดความไม่มีประสิทธิภาพ การเก็บภาษีจากผู้ประกอบการนั้นทำให้มีต้นทุนในการผลิตของผู้ประกอบการและเป็นรายได้ของรัฐนำไปชดเชยผลที่ไม่ต้องการต่างๆ ในขณะที่ภาระของเงินอุดหนุนเป็นภาระของประชาชนผู้มีหน้าที่เสียภาษีโดยทั่วไป และอาจก่อให้เกิดผลที่เป็นปฏิปักษ์กับความต้องการหรือทำ

ให้เกิดผลตรงข้าม เช่น การชักจูงผู้ประกอบการให้เพิ่มการกระทำที่กระทบต่อบุคคลภายนอกอีก เพื่อที่จะดึงดูดให้ได้เงินอุดหนุนจากรัฐเพิ่ม ดังนั้นเงินอุดหนุนจึงไม่ค่อยนิยมนำมาใช้เป็นเครื่องมือมากนักเว้นแต่รัฐต้องการให้เพื่อลดความเหลื่อมล้ำหรือเพื่อสร้างความเป็นธรรมเพื่อเพิ่มความมั่งคั่งหรือรายได้ของคนบางกลุ่ม และทำในลักษณะของเงินให้เปล่าหรือเงินกู้ปลอดดอกเบี้ยเพื่อช่วยเหลือกำลังซื้อสินค้าหรือเครื่องมืออุปกรณ์ที่จำเป็นเฉพาะบางอย่าง (ธรรมนิติย์ สุมันตกุล, 2558)

2.1.3.4 กิจการที่เป็นของรัฐ

ในทางของเศรษฐศาสตร์ในบางครั้งการมีหน่วยผลิตเพียงหน่วยเดียวเป็นผู้ดำเนินการผลิตและทำการเสี่ยงในการประกอบการ แทนที่จะให้ทำโดยหลายหน่วยเพื่อการแข่งขัน เหตุผลข้อสนับสนุนคือการให้รัฐเป็นเจ้าของนั้นจะได้ประสิทธิภาพมากกว่าให้อยู่ภายใต้การดำเนินการผลิตโดยเอกชนรายเดียวหรือได้การประหยัดจากการขยายการผลิต การดำเนินการดังกล่าวมีข้อคิดเห็นที่แตกต่างออกไป ว่าการปล่อยให้ไปไปตามกลไกของตลาดหรือการที่รัฐกำหนดมาตรฐานให้เอกชนเป็นผู้ดำเนินการ น่าจะมีประสิทธิภาพมากกว่าที่รัฐดำเนินการเอง เพื่อจะได้กำไรหรือเกิดประโยชน์กับสังคม รัฐจึงควรให้เงินอุดหนุน เช่น การให้การสนับสนุนทางการเงินแก่บริการพื้นฐานในพื้นที่ห่างไกล

ธรรมนิติย์ สุมันตกุล (2558) ได้ทำการศึกษาและแบ่งรูปแบบของการลงทุนดำเนินการโดยรัฐ มี 3 รูปแบบ รูปแบบแรก กิจการนั้นอยู่ในการควบคุมโดยตรงของรัฐมนตรีในฐานะที่เป็นหน่วยงานของรัฐ รูปแบบที่สอง กิจการนั้นจดทะเบียนเป็นบริษัทตามกฎหมายหุ้นส่วนบริษัท โดยรัฐถือหุ้นทั้งหมดหรือในส่วนใหญ่ของหุ้น (รัฐวิสาหกิจ) ซึ่งรัฐสามารถวางนโยบายและควบคุมการดำเนินการโดยผ่านกรรมการบริษัทที่ส่วนหนึ่งเป็นตัวแทนของรัฐ รูปแบบที่สาม จัดตั้งโดยกฎหมายในระดับพระราชบัญญัติปีนกิจการของรัฐ

ข้อแตกต่างของการดำเนินการกิจการโดยรัฐและเอกชน

กิจการที่เอกชนดำเนินการ เป้าหมายขององค์กรในการประกอบการก็คือประสิทธิภาพในการผลิตหรือการทำกำไร หรือการกำหนดราคาที่ดีที่สุดที่ผู้บริโภคพึงพอใจหรือรับได้ ซึ่งแตกต่างจากหน่วยงานรัฐ กิจการที่ดำเนินการโดยรัฐไม่มีเจ้าของเนื่องจากเจ้าของคือประชาชนผู้เสียภาษี แต่กิจการที่เอกชนดำเนินการนั้นหากขาดทุนเอกชนก็ต้องรับผิดชอบกันเอง แต่กิจการของรัฐจะคงอยู่จนกว่าจะยกเลิกกฎหมายและไม่อาจล้มละลายได้ ในส่วนของแรงกดดันต่อประสิทธิภาพการผลิตของกิจการที่เอกชนดำเนินการก็ไม่มีในกิจการที่รัฐดำเนินการเพราะ

รัฐวิสาหกิจได้รับอำนาจในการผูกขาดจากรัฐ ผู้บริโภคสินค้าและบริการไม่สามารถหันไปเลือกเจ้าอื่นแทนได้ และ ในกรณีเงินเพิ่มหุ้นมากแหล่งเงินของรัฐเท่านั้น งบประมาณย่อมได้รับความเห็นชอบจากสภา แรงกดดันในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพจึงไม่ได้มาจากกลไกตลาด (ธรรมนิติย์ สุมันตกุล, 2558)

ธรรมนิติย์ สุมันตกุล (2558) ได้กล่าวว่า กิจกรรมที่แปรรูปเป็นเอกชนและบริการสาธารณะที่เป็นเครือข่ายนั้นมีธรรมชาติเป็นการผูกขาด เนื่องจากการที่มีผู้ประกอบการรายเดียวดำเนินการจะมีความคุ้มค่าการลงทุนมากกว่าให้ผู้ประกอบการหลายรายดำเนินการ ในการจัดทำบริการสาธารณะนี้ถ้าไม่มีการควบคุมแล้ว ผู้ประกอบการนั้นจะตั้งกำไรหน่วยสุดท้ายเท่ากับต้นทุนหน่วยสุดท้าย คือ ถ้าต้นทุนสูงก็ตั้งราคาบริการสูง ทำให้ประชาชนไม่สามารถจ่ายได้ รัฐมีความจำเป็นต้องเข้ามากำหนดควบคุมราคาเพื่อให้เกิดประโยชน์ส่วนรวม จึงมีการควบคุมราคาทางด้านราคาโดยใช้วิธีการกำหนดราคา (Price-cap Regulation) และกำหนดอัตราผลตอบแทน (Fair Rate of Return Regulation หรือ Profit Regulation) เป็นวิธีการของสหรัฐอเมริกาโดยการใช้อำนาจศาลให้มีการทำความตกลงกันว่าผู้ประกอบการควรมีผลตอบแทนเท่าใดโดยคำนวณจากต้นทุนต่างๆ และทำสัญญาข้อตกลงร่วมกัน เนื่องมาจากการทำความตกลงในบางครั้งจึงเรียกว่า Regulatory Contract กรณีเช่นนี้ เอกชนผู้ประกอบการยังคงมีอิสระในการบริหารทางการเงิน สามารถเรียกระดมทุนได้ตามปกติ และถ้ามีความเสียหายจะได้รับการชดเชยจากรัฐแต่ต้องสัญญาว่าจะต้องทำการผลิตและให้บริการอย่างเสมอภาคและด้วยราคาที่เป็นธรรม และมีการทบทวนเป็นระยะ ซึ่งการดำเนินการใดๆ ส่วนเป็นเพื่อประโยชน์ต่อประชาชนผู้เสียภาษี

2.1.3.5 ทฤษฎีต้นทุนและต้นทุนการผลิต

ต้นทุน (Cost) หมายถึงมูลค่าของทรัพยากรที่องค์กรใช้ประโยชน์เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ได้กำหนดไว้ และเมื่อต้นทุนได้ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อธุรกิจแล้ว ต้นทุนส่วนนั้นจะเปลี่ยนสภาพไปเป็นค่าใช้จ่าย (Expense) ซึ่งจะนำไปหักจากรายได้ในแต่ละงวดบัญชี (มนวิกา ผดุงสิทธิ์, 2556)

ต้นทุนการผลิต คือ ต้นทุนที่ทำให้ได้สินค้าสำเร็จรูปใดๆ ประกอบด้วย วัตถุดิบทางตรงที่เบิกใช้ในการผลิตแรงงานทางตรงที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการผลิตและค่าใช้จ่ายในการผลิต เมื่อทั้ง 3 ส่วนประกอบ ได้เข้าสู่ขั้นตอนต่างๆ ของการผลิตก็จะถูกแปรสภาพเป็นสินค้าสำเร็จรูปต่อไป การจำแนกประเภทของต้นทุนแบ่งออกเป็น 6 ประเภท ได้แก่ ต้นทุนตามระยะเวลา ต้นทุน

ตามลักษณะการดำเนินการ ต้นทุนตามส่วนประกอบของผลิตภัณฑ์ ต้นทุนตามปริมาณกิจกรรม ต้นทุนเพื่อการควบคุมและวัดผลการปฏิบัติงาน ต้นทุนเพื่อการตัดสินใจ โดยมีรายละเอียดดังนี้ (มนวิภา ผดุงสิทธิ์, 2556)

1) ต้นทุนจำแนกตามระยะเวลา เป็นการพิจารณาต้นทุนในการจัดหาสินทรัพย์และบริการต่างๆ ซึ่งจะต้องสัมพันธ์กับระยะเวลาในการดำเนินธุรกิจของกิจการ โดยแบ่งย่อยออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ ต้นทุนที่เกิดในอดีต ต้นทุนทดแทนหรือต้นทุนเปลี่ยนแปลง และต้นทุนในอนาคต

2) ต้นทุนจำแนกตามลักษณะการดำเนินงาน เป็นการพิจารณาต้นทุนที่เกิดจากการดำเนินงานหรือปฏิบัติงานของธุรกิจซึ่งแบ่งได้ 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ

2.1) ต้นทุนการผลิต (Manufacturing Cost) คือ ต้นทุนที่เกิดขึ้นทั้งหมดในการผลิตเพื่อแปรสภาพวัตถุดิบให้เป็นสินค้า ซึ่งปกติต้นทุนการผลิตจะเกิดขึ้นในธุรกิจผลิตสินค้าเท่านั้น

2.2) ต้นทุนที่ไม่เกี่ยวข้องกับการผลิต (Nonmanufacturing Cost) คือ ต้นทุนอื่นๆที่ไม่เกี่ยวข้องกับการผลิตสินค้า ซึ่งจะจำแนกขั้นต้นโดยพิจารณาตามหน้าที่หรือลักษณะของการปฏิบัติงาน ดังนี้

2.2.1) ต้นทุนในการจัดซื้อหรือจัดหาสินค้า ซึ่งเป็นต้นทุนในการจัดหาสินค้า เช่น ค่าขนส่งขาเข้า

2.2.2) ต้นทุนทางการตลาด เป็นต้นทุนที่เกิดจากการส่งเสริมการขายหรือแนะนำผลิตภัณฑ์เข้าสู่ตลาด เช่น ค่าโฆษณาประชาสัมพันธ์

2.2.3) ต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายในการบริหาร เป็นต้นทุนจากการบริหารงานโดยรวม เช่น เงินเดือนฝ่ายบริหาร ค่าใช้จ่ายแผนกบัญชี

2.2.4) ต้นทุนทางการเงิน คือต้นทุนจากการจัดหาเงินทุนมาดำเนินงาน เช่น ดอกเบี้ย ค่าธรรมเนียมต่างๆ

2.2.5) ต้นทุนในการวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ เป็นต้นทุนจากการวิจัยหาสินค้าใหม่ๆ หรือพัฒนาสินค้าที่มีอยู่ให้ทันสมัยจากเดิมเพื่อตอบสนองความต้องการของทางการตลาดของลูกค้า เช่น เงินเดือนนักวิจัยและผู้เชี่ยวชาญ

2.3) ต้นทุนตามส่วนประกอบของผลิตภัณฑ์เป็นการจำแนกต้นทุนของผลิตภัณฑ์นั้นๆ ที่กิจการได้ทำการผลิต เพื่อให้ได้มาซึ่งสินค้าต่างๆ สามารถจำแนกได้เป็น 3 ส่วน

ได้แก่ วัตถุประสงค์ทางตรง ค่าแรงงานทางตรง และค่าใช้จ่ายการผลิตหรือค่าใช้จ่ายโรงงาน วัตถุประสงค์ทางตรงและค่าแรงงานทางตรงเป็นส่วนประกอบหลักที่นำไปคิดเข้ากับตัวสินค้าโดยตรง ผลรวมของต้นทุนวัตถุประสงค์ทางตรงและค่าแรงทางตรง จัดเป็นต้นทุนขั้นต้น และผลรวมของต้นทุนค่าแรงทางตรง กับค่าใช้จ่ายการผลิต จัดเป็นต้นทุนแปรสภาพหรือต้นทุนเปลี่ยนแปลง ซึ่งหมายถึงต้นทุนที่ใช้ในการเปลี่ยนสภาพวัตถุประสงค์ให้เป็นสินค้าสำเร็จรูป

2.4) ต้นทุนตามปริมาณกิจกรรม เป็นการวิเคราะห์พฤติกรรมต้นทุนว่าผันแปรตามปริมาณกิจกรรมที่ปรับสูงขึ้นหรือลดลงหรือไม่ สามารถจำแนกได้เป็น 4 ประเภท ได้แก่ ต้นทุนผันแปร เป็นต้นทุนที่เปลี่ยนแปลงไปตามสัดส่วนของระดับกิจกรรมหรือปริมาณการผลิต ต้นทุนคงที่ เป็นต้นทุนที่ไม่เปลี่ยนแปลงไปตามระดับของกิจกรรมที่เพิ่มขึ้นหรือลดลงแต่ต้นทุนต่อหน่วยจะลดลงเมื่อปริมาณกิจกรรมเพิ่มขึ้น ต้นทุนกึ่งแปรผัน และต้นทุนกึ่งคงที่

2.5) การจำแนกต้นทุนเพื่อการควบคุมและวัดผลการปฏิบัติงาน เป็นการควบคุมต้นทุนให้เป็นที่ไปตามเป้าหมายที่วางไว้ เป็นหน้าที่ของผู้บริหารที่จะต้องกำหนดหน่วยงานที่ต้องการควบคุมต้นทุนแล้ววางแผนการควบคุม ตลอดจนการลงมือปฏิบัติและการวัดผลการปฏิบัติการควบคุมว่าเป็นไปตามแผนที่วางไว้หรือไม่จำแนกได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่ ต้นทุนที่ควบคุมได้ และต้นทุนที่ควบคุมไม่ได้

2.6) ต้นทุนเพื่อการตัดสินใจ แบ่งเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ ต้นทุนที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจคือต้นทุนที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเพื่อใช้ในการประเมินทางเลือกซึ่งอาจเกิดขึ้นจากการเปรียบเทียบต้นทุนในอดีตหรือการพยากรณ์โดยอาศัยเทคนิคทางสถิติ ได้แก่ ต้นทุนส่วนต่าง ต้นทุนที่เลี่ยงได้ และต้นทุนค่าเสียโอกาส ประเภทที่สองคือต้นทุนที่ไม่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ คือ ต้นทุนที่ไม่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจไม่ว่าผู้บริหารจะเลือกทางเลือกใดก็ตาม จำแนกได้เป็น ต้นทุนจมซึ่งคือต้นทุนที่เกิดขึ้นในอดีตไม่สามารถที่จะเปลี่ยนแปลงได้ เช่น ต้นทุนจากการซื้อเครื่องจักร และต้นทุนที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ คือต้นทุนที่ยังคงมีอยู่ไม่ว่ากิจการจะเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมหรือไม่ (มนวิภา ผดุงสิทธิ์, 2556)

2.1.4 แนวคิดด้านเทคนิคการบริหารทรัพยากรมนุษย์

แนวคิดด้านเทคนิคการบริหารทรัพยากรมนุษย์เป็นแนวคิดที่มุ่งเน้นความรอบรู้ทางด้านพฤติกรรมศาสตร์ สามารถบริหารกิจกรรมต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยเฉพาะเรื่องของ

การวางแผนทรัพยากรมนุษย์ การจ้างงาน การฝึกอบรมพัฒนาบุคลากร การประเมินผลการปฏิบัติงาน การจ่ายค่าตอบแทนและประโยชน์เกื้อกูล รวมถึงการพัฒนากระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์ตามแนวคิดใหม่ (ธัญญานันท์ ศรีธรรมนิตย์, 2559)

แนวคิดด้านการบริหารการเปลี่ยนแปลง หมายถึง ความสามารถในการพัฒนาวิสัยทัศน์ขององค์กรไปเป็นกลยุทธ์ที่นำไปสู่การบริหารเชิงรุกที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่เหมาะสม เพื่อแก้ปัญหาและสนับสนุนบุคลากรให้มีความรู้ ความพร้อมที่จะปฏิบัติงานที่ท้าทายตลอดจนให้ความสำคัญต่อการจัดสรรทรัพยากรมนุษย์ให้เหมาะสมกับงานขององค์กร และสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา นอกจากนี้ทราบแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรมนุษย์แล้วต้องคำนึงถึงสภาพแวดล้อม ซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารทรัพยากรมนุษย์ด้วยเช่นกัน ประกอบด้วย

2.1.4.1 ปัจจัยภายในองค์กร ได้แก่ สภาพฐานะทางการเงิน การตลาด การผลิต การศึกษา ค้นคว้าวิจัยทรัพยากรมนุษย์ ระบบการบริหารข่าวสารข้อมูลบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบขององค์กร วัฒนธรรม ค่านิยม และระเบียบวินัยข้อปฏิบัติขององค์กร เป็นต้น เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการบริหารทรัพยากรมนุษย์ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2.1.4.2 ปัจจัยภายนอกองค์กร ได้แก่ บทบาทหน้าที่ของรัฐบาล ความก้าวหน้าทางวิทยาการ เทคโนโลยี สภาพการแข่งขัน ในลักษณะเดียวกันกับสถานการณ์ด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และปัจจัยอื่นๆ เช่น ภัยธรรมชาติ ที่มีผลกระทบต่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีศักยภาพ และสามารถปฏิบัติงานให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ได้ (ธัญญานันท์ ศรีธรรมนิตย์, 2559)

2.1.5 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวข้องกับเครือข่ายทางสังคม

น้ำทิพย์ วิภาวิน (2558) ได้ให้ความหมายของเครือข่ายทางสังคมว่า เป็นประเภทหนึ่งของเครือข่ายที่เป็นระบบทางสังคมที่เชื่อมโยงกันด้วยความสัมพันธ์ ซึ่งเครือข่ายคือความเชื่อมโยงระหว่างองค์ประกอบของหน่วยแต่ละองค์ประกอบ กลายเป็นความสัมพันธ์ โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ กลุ่มของบุคคล จุดเชื่อมโยง และแต่ละบุคคลมีแอตริบิวต์ (เพื่ออธิบายคุณลักษณะ)

เครือข่ายสังคมแบ่งเป็น 4 ระดับ (Dijk, 2006) ดังนี้

- 1) ระดับความสัมพันธ์ของแต่ละบุคคล ซึ่งแต่ละคนจะสร้างจุดเชื่อมโยงกับสมาชิกในครอบครัว กลุ่มเพื่อน อื่น ซึ่งระดับนี้จะได้รับการสนับสนุนจากเครือข่ายของสื่อและอินเทอร์เน็ต
- 2) ระดับความสัมพันธ์ของกลุ่มและองค์กร เป็นการเชื่อมโยงในลักษณะถาวรและชั่วคราว โดยใช้เครือข่ายทางคอมพิวเตอร์และโทรคมนาคม
- 3) ระดับความสัมพันธ์ของสังคม เป็นความสัมพันธ์ระดับบุคคล ระดับกลุ่ม องค์กร เกิดความเชื่อมโยงโดยใช้เครือข่ายของสื่อ ทำให้เกิดเศรษฐกิจเครือข่าย หรือเศรษฐกิจใหม่
- 4) ระดับความสัมพันธ์ของโลก เป็นความสัมพันธ์ของสังคมทั่วโลกและองค์การระหว่างประเทศ

สนธยา พลศรี (2550) ได้สรุปสาเหตุของการเกิดเครือข่าย ดังต่อไปนี้

- 1) เกิดโดยธรรมชาติ เป็นการเกิดขึ้นเองของเครือข่ายโดยไม่มีใครจัดตั้ง เป็นความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ เช่น ความสัมพันธ์ของเครือญาติ ความสัมพันธ์ของครอบครัว เป็นต้น
- 2) เกิดจากวิกฤตการณ์ของสังคม เป็นเครือข่ายที่เกิดจากปัญหาหรือวิกฤตการณ์ โดยสมาชิกตระหนักถึงความจำเป็นที่ต้องร่วมมือกันแก้ไขปัญหาาร่วมกัน โดยสมาชิกมีคุณลักษณะคล้ายคลึงกัน เช่น อยู่ในชุมชนเดียวกัน อาชีพเดียวกัน เป็นต้น
- 3) เกิดโดยวิวัฒนาการ เป็นการเกิดเครือข่ายโดยความสัมพันธ์ของสมาชิก เช่น เพื่อนบ้าน เพื่อนร่วมงาน เพื่อวัตถุประสงค์บางอย่างเป็นเวลานานในลักษณะของกลุ่มหรือองค์กร แล้วพัฒนาเป็นเครือข่าย
- 4) เกิดโดยการจัดตั้ง เป็นเครือข่ายที่เกิดโดยมีผู้จัดตั้ง และให้การสนับสนุนเพื่อวัตถุประสงค์บางอย่าง จนรวมเป็นเครือข่าย ซึ่งอาจจัดตั้งโดยรัฐบาล ภาคเอกชน เป็นต้น

สนธยา พลศรี (2550) ได้รวบรวมปัจจัยแห่งความสำเร็จของเครือข่าย โดยสรุปสาระสำคัญ ดังนี้

- 1) ความสำเร็จของเครือข่ายต้องเกิดจากความเข้าใจของสมาชิกเครือข่าย ทั้งเรื่องของวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งเครือข่าย บทบาทของสมาชิกแต่ละคนและกิจกรรมที่ดำเนินการร่วมกัน
- 2) ความสำเร็จเกิดจากความเป็นประชาธิปไตยของเครือข่าย มีการเปิดโอกาสให้สมาชิกมีอิสระทางความคิด เกิดความหลากหลายและมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น มีการยอมรับฟังความคิดเห็นเพื่อนำไปสู่การพัฒนาปรับปรุงงานให้ดียิ่งขึ้น

3) ความสำเร็จเกิดจากความจริงใจของเครือข่ายในการทำงานร่วมกัน เนื่องจากการทำงานเป็นเครือข่ายเป็นรูปแบบของการประสานงานไม่ใช่การสั่งการ ดังนั้นต้องมีความยืดหยุ่นและมีความจริงใจต่อกัน และแก้ไขปัญหาอย่างจริงจังและจริงใจ

4) ความสำเร็จอันเกิดจากการบริหารจัดการเครือข่าย การบริหารจัดการต้องเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีความยืดหยุ่นสามารถปรับเปลี่ยนให้เหมาะกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้

5) ความสำเร็จต้องมีการสื่อสาร เพราะการสื่อสารทำให้เครือข่ายสามารถเชื่อมโยงกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ การสื่อสารทำให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกัน ต้องมีความคล่องตัว โดยต้องไม่กำหนดให้เป็นแบบตายตัว และมีขั้นตอนกำหนดเพราะจะส่งผลให้มีขั้นตอนในการสื่อสารมากเกินไปเกิดความล่าช้าและยุ่งยากในการปฏิบัติงานได้

2.1.6 แนวคิดการมีส่วนร่วม

เมตต์ เมตต์การุณจิต (2553) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ว่า หมายถึง การเปิดโอกาสให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม ไม่ว่าจะ เป็นทางตรงหรือทางอ้อม ในลักษณะของการร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ ร่วมติดตามผล

สมบัติ นามบุรี (2562) ให้ความหมายการมีส่วนร่วมไว้ว่า เป็นการเปิดโอกาสให้ทุกคนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนาไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อม โดยการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจเพื่อกำหนดเป้าหมายของสังคมและการจัดสรรทรัพยากรเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย และปฏิบัติตามแผนการหรือโครงการต่างๆ ด้วยความเต็มใจ

โดยสรุป การมีส่วนร่วมจึงหมายถึง การที่บุคคลเข้ามามีส่วนร่วมหรือมาเกี่ยวข้องในเรื่องเดียวกันเพื่อปฏิบัติงานอย่างใดอย่างหนึ่ง ทั้งการร่วมวางแผน การดำเนินการและการรายงานผลการดำเนินงาน และการติดตามผลการดำเนินงาน ให้บรรลุเป้าหมายตามที่ได้ตกลงร่วมกันไว้

ไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม และพรรณทิพย์ เพชรมาก (2551) ได้สรุปลักษณะการมีส่วนร่วม โดยแบ่งออกเป็น 6 ลักษณะ ประกอบด้วย

1) การรับรู้ข่าวสาร ประชาชนหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต้องได้รับทราบถึงรายละเอียดของกิจกรรมหรือโครงการก่อนที่จะมีการดำเนินการ และทราบถึงผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้น

- 2) การปรึกษาหารือ เป็นการมีส่วนร่วมที่มีการหารือระหว่างผู้ดำเนินโครงการกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อเป็นกระจายข่าวสารและรับฟังปัญหาข้อเสนอแนะไปพร้อมกัน
- 3) การประชุมรับฟังความคิดเห็น เป็นการดำเนินการโดยใช้เวทีสาธารณะในการทำความเข้าใจ แบ่งเป็นหลายระดับ ทั้งระดับชุมชน ระดับวิชาการ เป็นต้น
- 4) การประชาพิจารณ์ เป็นการประชุมที่มีขั้นตอนการดำเนินงานที่เป็นระบบมีความชัดเจน เป็นเวทีให้เสนอข้อมูลโดยเปิดเผย มีหลักเกณฑ์และประเด็นที่ชัดเจน
- 5) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ถือเป็นเป้าหมายสูงสุดของการมีส่วนร่วมโดยประชาชนอาจเลือกตัวแทนเข้าไปเป็นกรรมการที่มีอำนาจตัดสินใจ
- 6) การใช้กลไกทางกฎหมาย เป็นลักษณะการเรียกร้องและป้องกันสิทธิของตนเอง เนื่องจากการไม่ได้รับความเป็นธรรมโดยใช้กลไกทางกฎหมาย

เจลีเยว บุรีภักดี และคณะ (2545) ได้สรุปประเภทของการมีส่วนร่วมไว้ 3 แบบ ได้แก่

- 1) การมีส่วนร่วมแบบชายขอบ เป็นการมีส่วนร่วมที่เกิดจากความสัมพันธ์เชิงอำนาจ คือ ฝ่ายหนึ่งรู้ดีกว่าอีกฝ่ายหนึ่ง หรือมีทรัพยากรหรือความรู้ดีกว่าอีกฝ่าย
- 2) การมีส่วนร่วมแบบบางส่วน เป็นการมีส่วนร่วมอันเกิดจากนโยบายของรัฐเป็นผู้กำหนด โดยไม่รู้จักความต้องการของประชาชน
- 3) การมีส่วนร่วมแบบสมบูรณ์ เป็นการมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ประชาชนมีส่วนร่วม และสามารถนำไปใช้เพื่อการเรียนรู้และสนับสนุนส่งเสริมให้กระบวนการดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

2.1.7 แนวคิดทางนิติวิทยาศาสตร์ การพิสูจน์หลักฐาน

ความหมายของนิติวิทยาศาสตร์

พระราชบัญญัติการให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์ พ.ศ. 2559 ได้ให้ความหมายของนิติวิทยาศาสตร์ว่า เป็นการให้บริการตรวจพิสูจน์ให้ทราบความจริง โดยนำหลักวิทยาศาสตร์สาขาต่างๆ และการแพทย์มาใช้ เพื่อประโยชน์ในการดำเนินกระบวนการยุติธรรมหรือเพื่อประโยชน์ในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงอย่างหนึ่งอย่างใด (สถาบันนิติวิทยาศาสตร์, 2560)

ไทรยฤทธิ์ เตมหิงวงศ์ (2560) ให้ความหมายว่า นิติวิทยาศาสตร์ (Forensic Science) คือ “การนำความรู้ทางวิทยาศาสตร์ทุกสาขามาประยุกต์ใช้ เพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีความเพื่อผลในการบังคับใช้กฎหมายและการลงโทษ”

อรรถพล แซ่มสุวรรณวงศ์ และคณะ (2546) ให้คำนิยามนิติวิทยาศาสตร์ (Forensic Science) ว่ามาจากคำว่า “นิติ” + “วิทยาศาสตร์” ดังนั้นนิติวิทยาศาสตร์ คือ “การนำวิทยาศาสตร์ทุกสาขามาประยุกต์ใช้เพื่อประโยชน์แห่งกฎหมาย” ซึ่งประโยชน์แห่งกฎหมายคือ ประโยชน์ทางนิติบัญญัติในเรื่องการออกกฎหมายและประโยชน์ของการคลี่คลายปัญหาและการพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีความเพื่อผลในการบังคับใช้กฎหมายและการลงโทษ

มารชัย กองบุญมา (2556) ให้ความหมายว่า นิติวิทยาศาสตร์ หมายถึง “วิชาว่าด้วยการนำหลักวิทยาศาสตร์มาประยุกต์เพื่อแก้ไขปัญหาตามกฎหมายและพิสูจน์ข้อเท็จจริงเกี่ยวแก่คดีความ”

การพิสูจน์หลักฐานเป็นกฎเกณฑ์ทางวิชาชีพและทางวิทยาศาสตร์ ที่มุ่งเน้นให้การประกอบการชี้เฉพาะ การจำแนก และการตีความหมายของวัตถุพยาน โดยนำวิทยาศาสตร์ธรรมชาติมาประยุกต์ใช้ ซึ่งได้แก่ ฟิสิกส์ เคมี และชีววิทยา มารวมกันภายใต้กฎเกณฑ์แห่งกฎหมายเพื่อการพิสูจน์การกระทำผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ถูกกล่าวหา การพิสูจน์หลักฐานจัดได้ว่าเป็นนิติวิทยาศาสตร์แขนงหนึ่ง เป็นวิทยาศาสตร์ประยุกต์อย่างหนึ่งที่น่าเอาวิทยาศาสตร์บริสุทธิ์มาทำให้เกิดประโยชน์แก่คดี

โดยสรุป นิติวิทยาศาสตร์ เป็นการนำเอาความรู้ทางวิทยาศาสตร์มาผนวกเข้ากับประสบการณ์และความชำนาญของผู้ที่มีความเชี่ยวชาญเพื่อนำผลที่ได้จากการวิเคราะห์และตรวจพิสูจน์ไปใช้ในการพิสูจน์ข้อเท็จจริง เป็นประโยชน์ในการบังคับใช้กฎหมาย การลงโทษ นำไปสู่ความยุติธรรมในสังคม

นิติวิทยาศาสตร์ที่นำมาใช้ในงานสืบสวนสอบสวน ประกอบด้วย

- 1) งานตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ (Crime Scene Investigation) การเก็บรวบรวม (Collection) ถ่ายรูป (Forensic Photography) และนำส่งวัตถุพยาน (Preservation)
- 2) งานพิสูจน์หลักฐาน (Criminalistics)

- 3) งานนิติเวชศาสตร์ (Forensic Medicine)
- 4) งานนิติทันตวิทยา (Forensic Odontology)
- 5) งานนิติจิตเวชวิทยา (Forensic Psychology)
- 6) งานนิติเภสัชวิทยา (Forensic Pharmacology)
- 7) งานนิติมานุษยวิทยา (Forensic Anthropology)
- 8) งานนิติวิศวกรรม (Forensic Engineering)
- 9) งานนิติวิศวกรรมศาสตร์ สาขาสื่อสาร โทรคมนาคม (Telecommunication)
- 10)งานนิติกีฏวิทยา (Forensic Entomology)

2.2 การนำพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ในการพิสูจน์ข้อเท็จจริง

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226 พยานวัตถุ พยานเอกสาร หรือ พยานบุคคลซึ่งน่าจะพิสูจน์ได้ว่าจำเลยมีความผิดหรือบริสุทธิ์ ให้อ้างเป็นพยานหลักฐานได้ แต่ต้องเป็นพยานชนิดที่มีได้เกิดขึ้นจากการจงใจ มีคำมั่นสัญญา ชูเชิญ หลอกลวงหรือโดยมิชอบประการอื่น และให้สืบตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่นอันว่าด้วยการสืบพยาน (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2551)

พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์

พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์นั้น ประกอบด้วย พยานหลักฐานจากการตรวจชันสูตรบาดแผลชันสูตรพลิกศพ ประกอบกับความเห็นของแพทย์ในการชันสูตรบาดแผล ซึ่งเป็นหลักฐานทางนิติเวชศาสตร์ และหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ที่จัดเก็บได้จากสถานที่หรือจากการตรวจเก็บทางวิทยาการต่างๆ ซึ่งเป็นวัตถุพยาน อันเป็นพยานหลักฐานประกอบกับการได้พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ (ศักดิ์ชัย อัสวินอนันท์, 2553)

การนำพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์มาใช้ในกระบวนการยุติธรรมนั้น ไม่ใช่การนำเอาพยานหลักฐานมาเข้าสู่กระบวนการรับรู้ของศาลโดยตัวพยานหลักฐานเอง หากแต่จะเข้าสู่กระบวนการรับรู้ของศาลโดยผ่านทางความเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่ได้ทำการตรวจวิเคราะห์และประมวลผลโดยผ่านวิธีการและกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เพื่อที่จะได้ผลการตรวจพิสูจน์ว่าพยานหลักฐานนั้นบ่งบอกถึงอะไรในคดีที่เกิดขึ้น ซึ่งศาสตร์ที่ถูกนำมาใช้ในการพิสูจน์พยานหลักฐานต่างๆ นี้ เรียกว่า นิติวิทยาศาสตร์ (ศักดิ์ชัย อัสวินอนันท์, 2553)

ในการรับฟังพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ ศาลจะต้องพิจารณาถึงพฤติการณ์ทั้งปวงแห่งคดี โดยคำนึงถึงปัจจัยดังนี้ (ศักดิ์ชัย อัครวินอนันท์, 2553)

- 1) คุณค่าในเชิงพิสูจน์ ความสำคัญ และความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานนั้น
- 2) พฤติการณ์และความร้ายแรงของความรับผิดชอบในคดี
- 3) ลักษณะและความเสียหายที่เกิดจากการกระทำโดยมิชอบ
- 4) ผู้ที่กระทำการโดยมิชอบอันเป็นเหตุให้ได้พยานหลักฐานมานั้นได้รับการลงโทษหรือไม่เพียงใด

มารชัย กองบุญมา (2556) แบ่งประเภทของพยานหลักฐานออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่

1) พยานบุคคล หมายถึง บุคคลที่มาให้การด้วยวาจาต่อหน้าศาล ซึ่งพยานบุคคลก็คือ คนที่ เป็นผู้รู้เห็นเหตุการณ์อันเป็นข้อเท็จจริงในคดี และได้มาเบิกความต่อหน้าศาลในฐานะพยาน โดยนักกฎหมายบางท่านนิยามว่าพยานบุคคล หมายถึง ถ้อยคำของบุคคลที่มาให้การต่อหน้าศาล และศาล ได้จัดบันทึกข้อความไว้ในสำนวนความ ซึ่งเป็นการมุ่งหมายถึงถ้อยคำที่ศาลจดลงไว้ในสำนวนความ เป็นหลักมิได้มุ่งถึงตัวบุคคล

2) พยานเอกสาร หมายถึง ข้อความใดๆ ในเอกสารที่มีการอ้างอิงเป็นพยาน โดยอาศัยการ สื่อความหมายของข้อความนั้นพิสูจน์ความจริง แต่การอ้างเอกสารเป็นพยานมิใช่หมายความว่า จะ เป็นพยานเอกสารเสมอไป การอ้างข้อความตอนหนึ่งในเอกสารเพื่อพิสูจน์ว่าข้อเท็จจริงเกิดขึ้นตาม ข้อความนั้น ดังนี้เป็นพยานเอกสาร แต่ถ้าอ้างลงลายมือชื่อในเอกสารเพื่อพิสูจน์ว่าเป็นลายมือที่ จำเลยทำปลอมขึ้นในความผิดปลอมเอกสารหรืออ้างหนังสือทั้งเล่มเพื่อแสดงว่าเป็นการทำซ้ำงาน อันมีลิขสิทธิ์ของโจทก์ ดังนี้เป็นการอ้างในฐานะวัตถุพยาน

3) พยานวัตถุ คือ สิ่งของใดๆ ที่คู่ความอ้างอิงให้ศาลตรวจดูเพื่อประโยชน์แก่คดีของตน เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับพยานเอกสารแล้วจะเห็นได้ว่า เอกสารฉบับหนึ่งอาจเป็นพยานเอกสาร หรือพยานวัตถุก็ได้ สุดแต่วัตถุประสงค์ของการอ้าง ถ้าเป็นการอ้างเพื่อให้ศาลดูข้อความในเอกสารก็ เป็นพยานเอกสาร แต่ถ้าเป็นการอ้างเพื่อให้ศาลดูรูปลักษณะของเอกสารก็เป็นพยานวัตถุ

4) พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ หมายถึง พยานหลักฐานที่เกิดขึ้นด้วยการวิเคราะห์ หรือวิจัยโดยผ่านกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ที่สามารถพิสูจน์ได้และเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปซึ่ง

พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์เกิดจากการนำเอาพยานวัตถุที่ได้จากที่เกิดเหตุ ไปตรวจสอบวิเคราะห์ ด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์เพื่อให้ได้ผลการตรวจอันจะนำไปสู่ข้อเท็จจริงแห่งคดี

อรรถพล เข้มสุวรรณวงศ์ และคณะ (2546) แบ่งประเภทของพยานหลักฐานที่ใช้ในการสืบสวนและสอบสวนเป็น 3 ประเภท ได้แก่

1) พยานบุคคล ซึ่งพยานบุคคลอาจจะมีปัญหาเกี่ยวกับพยานลิมเหตุการณ์ รายละเอียดในขณะเกิดเหตุระหว่างการสืบพยานในศาล พยานบางรายอาจถูกจ้างให้กลับคำให้การในชั้นศาล หรือถูกจ้างให้หนีไม่มาเป็นพยานในศาล หรือพยานบางคนอาจถูกข่มขู่ หรือถูกฆ่าตายเพื่อเป็นการปิดปากพยาน

2) พยานวัตถุ โดยวัตถุพยานเป็นพยานที่ศาลให้ความเชื่อถือเพราะไม่มีปัญหาเหมือนกับพยานบุคคล ซึ่งวัตถุพยานนั้นต้องเป็นวัตถุพยานที่มีคุณภาพ คือมีวิธีการเก็บ การรักษา การนำส่ง และการตรวจพิสูจน์อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ วิธีการสืบสวนสอบสวนโดยใช้วัตถุพยานที่ได้จากสถานที่เกิดเหตุ หรือได้จากตัวผู้เสียหาย

3) พยานแวดล้อม

การพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์

อรรถพล เข้มสุวรรณวงศ์ และคณะ (2546) ได้ให้ความหมายของการพิสูจน์หลักฐานว่าเป็นคำจำกัดความคือเป็นเกณฑ์ทั้งทางวิชาชีพและทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งมุ่งในการให้การยอมรับ การชี้เฉพาะ การจำแนก และการตีความหมายของวัตถุพยาน โดยนำวิทยาศาสตร์บริสุทธิ์มาประยุกต์ใช้ในกรณีที่เกี่ยวข้องระหว่างกฎหมายกับวิทยาศาสตร์ การพิสูจน์หลักฐานคือการเชื่อมโยงเอาหลักเกณฑ์ทฤษฎีต่าง เข้าด้วยกันเป็นกลุ่มก้อนหลัก โดยมีหัวใจสำคัญอยู่ที่

1) การจำแนก (Individualization) เป็นการแสดงให้เห็นความแตกต่าง การจัดวัตถุจัดประเภท

2) การชี้เฉพาะ (Identification) คือ ความหายาก หรือว่าสิ่งของที่มีเพียงหนึ่งเท่านั้น ไม่สามารถหาสิ่งอื่นมาทดแทนได้

ประโยชน์ของการตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์

1) การตรวจเพื่อชี้เฉพาะเป็นการตรวจพิสูจน์วัตถุพยานด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์แล้วแสดงผลการตรวจว่าใช่หรือไม่ใช่ เช่น การตรวจพิสูจน์คราบโลหิต หาหมู่โลหิต คราบอสุจิ เป็นต้น

2) การตรวจพิสูจน์เปรียบเทียบ เป็นการตรวจเปรียบเทียบวัตถุพยาน แล้วให้ความเห็นทางวิชาการ เช่น การตรวจพยานเอกสารต่างๆ

3) การให้ความเห็นทางด้านวิชาการ เป็นการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุในคดีต่างๆ โดยปกติพยานหลักฐานจะถูกทำลายไปเป็นส่วนใหญ่ แต่ร่องรอยและวิธีการที่คนร้ายกระทำอาจจะชี้บ่งถึงสาเหตุของการกระทำผิดหรือชี้แนะทางกระทำของคนร้ายได้ โดยอาศัยความรู้ ความชำนาญทางด้าน การตรวจพิสูจน์หลักฐาน นอกจากนี้วัตถุพยานบางอย่างแม้จะมีน้อยหรือขนาดเล็กมาก ที่พบในสถานที่เกิดเหตุ เมื่อทำการตรวจวิเคราะห์จะสามารถบอกแนวทางที่จะสืบสวนหาตัวผู้กระทำผิดไปในทางที่ถูกต้อง และมีความรวดเร็วได้ (อรรถพล แซ่มสุวรรณวงศ์, 2546)

การนำนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ในกระบวนการยุติธรรม

1) ในกระบวนการขั้นตอนของการดำเนินการทางนิติวิทยาศาสตร์มีผลต่อการดำเนินการในการรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการสืบสวนของกระบวนการยุติธรรม ส่งผลให้เกิดความน่าเชื่อถือมากขึ้น

2) นิติวิทยาศาสตร์สามารถช่วยในการสืบหาผู้กระทำความผิดได้ ตลอดจนช่วยในการขยายผลในทางคดี เพราะนิติวิทยาศาสตร์ในปัจจุบันได้มีการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาปรับใช้ในกระบวนการตรวจพิสูจน์เข้ามามีบทบาทที่สำคัญในการช่วยตรวจพิสูจน์หลักฐาน ในการหาตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษ และมีการใช้รายงานผลการตรวจพิสูจน์ที่เป็นธรรม และเอื้อต่อรูปคดีในการนำมาพิจารณาของผู้พิพากษาในชั้นศาลได้

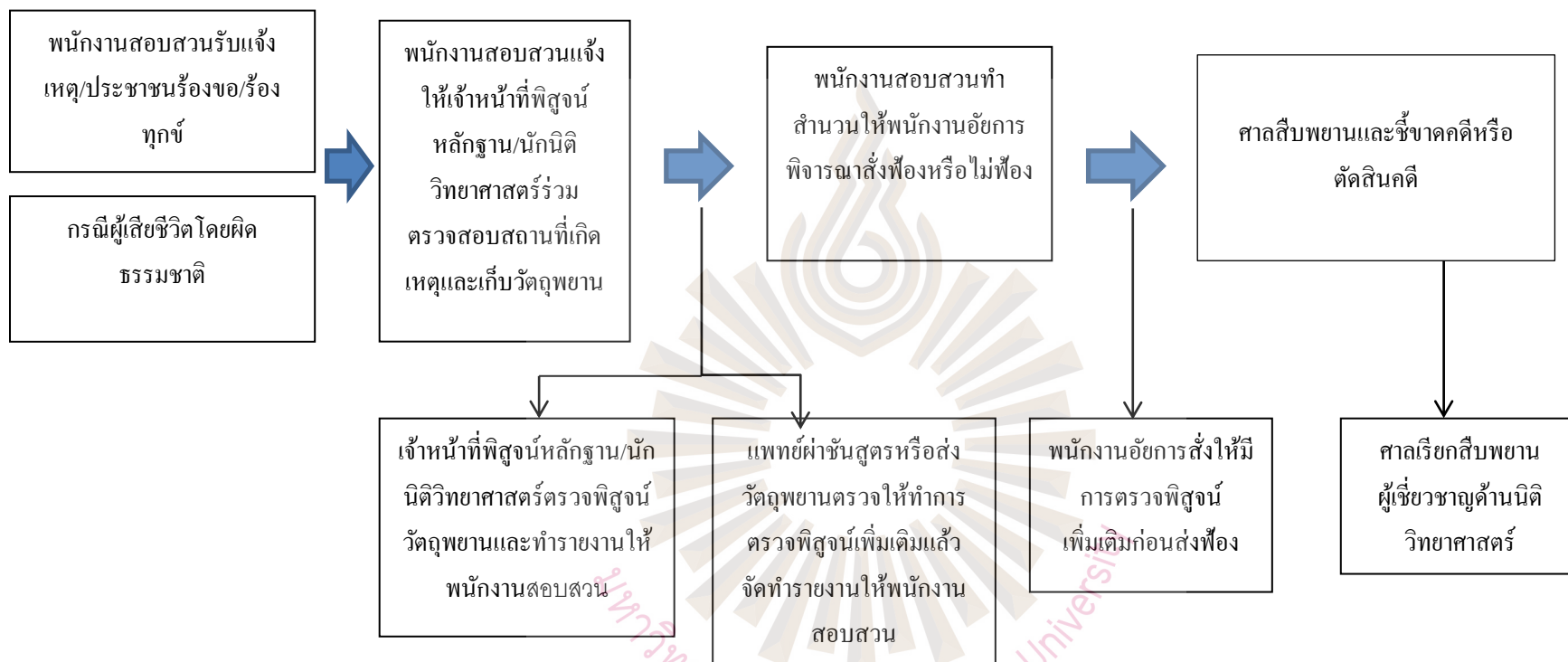
3) นิติวิทยาศาสตร์สามารถช่วยในการลำดับเหตุการณ์ย้อนหลังได้ เรียกว่า (Reconstruction) โดยการลำดับเหตุการณ์นี้เป็นการสร้างสถานการณ์ในการจำลองเหตุการณ์ขึ้นในช่วงเวลาที่เกิดเหตุในอดีต ว่ามีอะไรเกิดขึ้นบ้าง มีสาเหตุเกิดจากอะไร เกิดขึ้นได้อย่างไร ซึ่งเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นในการสืบสวนสอบสวนหาสาเหตุที่เกิดขึ้น โดยการที่สามารถรู้สถานที่เกิดเหตุก็จะทำให้สามารถติดตามคดีได้อย่างมีประสิทธิภาพ และรวดเร็วในการนำบุคคลต้องสงสัยหรือคนร้ายหรือผู้กระทำความผิดมาดำเนินคดีได้

4) นิติวิทยาศาสตร์สามารถนำมาจัดทำเป็นฐานข้อมูลได้ เช่น ฐานข้อมูลสารพันธุกรรม ฐานข้อมูลลายพิมพ์นิ้วมือ ฐานข้อมูลทางคดีต่างๆ ซึ่งมีประโยชน์ในการเชื่อมโยงตัวผู้กระทำ

ความคิดได้ ทำให้ทราบถึงที่มา และข้อมูลคนร้าย และประวัติการก่อคดีอาชญากรรมต่างๆ ในการจัดประเภทหรือกลุ่มคนร้ายได้ง่ายยิ่งขึ้น (อรรถพล แซ่มสุวรรณวงศ์, 2546)

งานตรวจพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ถูกนำมาใช้ในกระบวนการยุติธรรมตั้งแต่ต้นกระบวนการเกิดคดี จนกระทั่งส่งให้ศาลพิจารณา โดยกระบวนการตรวจพิสูจน์จะแทรกอยู่ระหว่างกระบวนการยุติธรรมเป็นระยะ ตั้งแต่การตรวจพิสูจน์ การชันสูตรพลิกศพ การยืนยันผลการตรวจพิสูจน์โดยผู้เชี่ยวชาญ ดังรูปแสดงความเชื่อมโยงของงานตรวจพิสูจน์หลักฐานในกระบวนการยุติธรรม

รูปที่ 2.1 แสดงความเชื่อมโยงของงานตรวจพิสูจน์หลักฐานในกระบวนการยุติธรรม

ที่มา: สถาบันนิติวิทยาศาสตร์, 2560ก

จากแผนภาพจะเห็นได้ว่างานตรวจพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์จะอยู่ในกระบวนการยุติธรรมหลายช่วงไม่ได้เฉพาะช่วงเริ่มต้นเพียงเท่านั้น นอกจากงานตรวจพิสูจน์ที่ต้องดำเนินการแล้วนักนิติวิทยาศาสตร์หรือผู้ที่ทำหน้าที่ตรวจพิสูจน์ยังต้องเป็นผู้ให้การในชั้นศาลในฐานะผู้เชี่ยวชาญในการตรวจพิสูจน์อีกด้วย

2.3 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการตรวจพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์

ปัจจุบันงานด้านการพิสูจน์พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ทั้งคดีแพ่งและคดีอาญาของประเทศไทยอยู่ภายใต้อำนาจการบริหารและหน้าที่ของหน่วยงานหลัก คือ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (สตช.) โดยมีหน่วยงานในสังกัดที่ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวข้องกับการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ ได้แก่ สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ และสถาบันนิติเวชวิทยา โรงพยาบาลตำรวจ โดยมีการปฏิบัติงานร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ ได้แก่ สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กรมสอบสวนคดีพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) และสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ป.ป.ง.) กระทรวงยุติธรรม หน่วยงานด้านนิติเวชศาสตร์ในโรงพยาบาลของรัฐ แห่งต่าง ๆ (สังกัดในกระทรวงต่าง ๆ) และสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน) กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เป็นต้น (สถาบันนิติวิทยาศาสตร์, 2560)

หากจำกัดเฉพาะการพิสูจน์พยานหลักฐานในคดีอาญาโดยตรง ได้แก่ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สถาบันนิติเวชวิทยา กรมสอบสวนคดีพิเศษ และ หน่วยงานนิติเวชศาสตร์ในโรงพยาบาลของรัฐแห่งต่าง ๆ เท่านั้น ซึ่งหน่วยงานที่ให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์โดยตรงจะมีเพียง 2 หน่วยงาน ได้แก่ สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และสถาบันนิติเวชวิทยา กระทรวงยุติธรรม ดังแสดงในตาราง

ตารางที่ 2.1 แสดงหน่วยงานที่ให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์

หน่วยงานที่ให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์	หน่วยงานที่ให้บริการด้านนิติเวชศาสตร์
1. สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ	1. สถาบันนิติเวชวิทยา สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
2. สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม	2. สถาบันนิติเวชวิทยา กระทรวงยุติธรรม

ตารางที่ 2.1 แสดงหน่วยงานที่ให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์ (ต่อ)

หน่วยงานที่ให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์	หน่วยงานที่ให้บริการด้านนิติเวชศาสตร์
	3. โรงพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข 4. โรงพยาบาลมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยแพทยศาสตร์ 5. โรงพยาบาลสังกัดกรมแพทยทหาร

ที่มา: สถาบันนิติวิทยาศาสตร์, 2560ก

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาขอบเขตการให้บริการตรวจพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในประเทศไทยซึ่งพิจารณาจาก 2 หน่วยงานหลักที่ให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์ ได้แก่ สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ โดยมีอำนาจหน้าที่และขอบเขตการปฏิบัติงาน โดยสรุปดังนี้

2.3.1 สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ มีวิสัยทัศน์ “เป็นหลักประกันความยุติธรรม ด้านพิสูจน์หลักฐาน และวิทยาการตำรวจที่มีมาตรฐานสากล” ก่อตั้งโดยพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการสำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2552 และกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการเป็นกองบังคับการ หรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นในสำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2552 ลงวันที่ 7 กันยายน 2552 แบ่งส่วนราชการภายในสำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ดังนี้

- 1) กองบังคับการอำนวยการ
- 2) สถาบันฝึกอบรมและวิจัยนิติวิทยาศาสตร์
- 3) กองทะเบียนประวัติอาชญากร
- 4) กองพิสูจน์หลักฐานกลาง
- 5) ศูนย์พิสูจน์หลักฐาน 1 – 10 โดยตั้งกระจายอยู่ในจังหวัดต่างๆ ทั่วประเทศ
- 6) ศูนย์ข้อมูลวัตถุระเบิด
- 7) กลุ่มงานพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคล

มีอำนาจหน้าที่ของสำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ ตามพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการสำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2552 ได้แก่

- 1) เป็นฝ่ายอำนวยการด้านยุทธศาสตร์ให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติในการวางแผนควบคุม ตรวจสอบให้คำแนะนำและเสนอแนะการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ของ สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจและหน่วยงาน ในสังกัด
- 2) ดำเนินการเกี่ยวกับการพิสูจน์หลักฐานตำรวจ วิทยาการตำรวจ การตรวจสถานที่เกิดเหตุ การถ่ายภาพการทะเบียนประวัติอาชญากร การจัดเก็บสารระบบลายพิมพ์นิ้วมือ และการตรวจสอบประวัติในการกระทำความผิดของผู้ต้องหา และบุคคลทั่วราชอาณาจักร เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานสืบสวนสอบสวนของหน่วยงานอื่น
- 3) ดำเนินการเกี่ยวกับการตรวจพิสูจน์เอกลักษณ์ของบุคคล การส่งกลับในกรณีเหตุวินาศภัย หรือเหตุพิเศษอื่น
- 4) ดำเนินงานเกี่ยวกับงานฐานข้อมูลวัตถุระเบิด รวมทั้งสนับสนุนด้านวิชาการ การตรวจพิสูจน์ วิเคราะห์ เก็บกู้ และทำลายวัตถุระเบิด เฉพาะกรณีที่มีลักษณะพิเศษ
- 5) ดำเนินการเกี่ยวกับการฝึกอบรมงานด้านพิสูจน์หลักฐาน และงานด้านวิทยาการตำรวจของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ
- 6) ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐหรือองค์กรอื่นที่เกี่ยวข้องกับงานพิสูจน์หลักฐานและงานวิทยาการทั้งในและต่างประเทศ
- 7) ปฏิบัติงานร่วมกันหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงาน อื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

ในการปฏิบัติหน้าที่ของสำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจในแต่ละคดีเป็นการดำเนินการในลักษณะการให้การสนับสนุนหน่วยงานอื่นภายใต้กำกับของสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่เกี่ยวข้อง เช่น พนักงานสอบสวน แพทย์นิติเวช สถาบันนิติเวชวิทยา เป็นต้น โดยพนักงานสอบสวนจะเป็นเจ้าของ

คดีรับผิดชอบคดีในภาพรวมและทำสำนวนส่งฟ้อง โดยจะรวบรวมข้อมูลจากสำนักงานพิสูจน์หลักฐานและสถาบันนิติเวชวิทยา มาประกอบการทำสำนวนก่อนส่งฟ้อง

2.3.2 สถาบันนิติวิทยาศาสตร์

สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ มีวิสัยทัศน์ คือ เป็นองค์การนำในการพัฒนามาตรฐานงานนิติวิทยาศาสตร์เพื่ออำนวยความสะดวกและคุ้มครองสังคม ก่อตั้งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 โดยแบ่งส่วนราชการภายใน ดังนี้

- 1) สำนักงานเลขานุการกรม
- 2) กองมาตรฐานนิติวิทยาศาสตร์
- 3) กองปฏิบัติการทางนิติวิทยาศาสตร์
- 4) กองส่งเสริมและพัฒนางานนิติวิทยาศาสตร์
- 5) กองพัฒนาระบบการติดตามคนหายและการพิสูจน์ศพนิรนาม
- 6) กองนิติวิทยาศาสตร์บริการ
- 7) กองตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์
- 8) กองสารพันธุกรรม
- 9) กองสารสนเทศนิติวิทยาศาสตร์
- 10) ศูนย์ปฏิบัติการนิติวิทยาศาสตร์จังหวัดชายแดนใต้

ปัจจุบันสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ให้การตรวจพิสูจน์ทั้งการตรวจชันสูตรพลิกศพและการตรวจสถานที่เกิดเหตุในพื้นที่จังหวัดนนทบุรี ปทุมธานี นครนายก และพระนครศรีอยุธยา ตามการร้องขอจากพนักงานสอบสวน และรวมถึงให้การสนับสนุนการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ทหารและตำรวจภายใต้พระราชกำหนดบริหารราชการแผ่นดินในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 พระราชบัญญัติกฏอัยการศึก พ.ศ. 2547 พระราชบัญญัติการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. 2551 และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ในการตรวจสถานที่เกิดเหตุ ตรวจค้นและเก็บพยานหลักฐานในสถานที่อาศัยและตัวผู้ต้องสงสัยในคดีความมั่นคงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ และทำการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานเพื่อประกอบการควบคุมตัว จับกุม และดำเนินคดีกับผู้ต้องสงสัยและผู้ต้องหา

อย่างไรก็ตามการรวบรวมพยานหลักฐานของพนักงานสอบสวนในปัจจุบันไม่ได้จำกัดอยู่เพียงสำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจหรือสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ ในการรวบรวมข้อมูลพนักงานสอบสวนจะรับเอาข้อมูลการตรวจพิสูจน์มาจากหน่วยงานอื่นด้วย เช่น สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กระทรวงยุติธรรม สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน) กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เป็นต้น

2.4 ขอบเขตการตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์

ขอบเขตการตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์สามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ การตรวจพิสูจน์พยานวัตถุและการตรวจทางนิติเวชศาสตร์ในที่นี้จะกล่าวถึงเพียงการตรวจพิสูจน์พยานวัตถุซึ่งดำเนินการตรวจพิสูจน์ในห้องปฏิบัติการ โดยมีรายละเอียดโดยสรุปดังนี้ (สถาบันนิติวิทยาศาสตร์, 2560ข)

2.4.1 การตรวจพิสูจน์พยานวัตถุ

หลักการตรวจพิสูจน์พยานวัตถุทางนิติวิทยาศาสตร์โดยทั่วไป มี 2 ระดับ คือ การตรวจเบื้องต้นและการตรวจยืนยัน ซึ่งการตรวจเบื้องต้นนั้นเป็นการตรวจเพื่อให้ได้ผลเบื้องต้นว่าสิ่งที่ตรวจนั้นเป็นสิ่งที่อยู่ในข่ายที่สงสัยหรือไม่ หากใช่ ก็จะต้องทำการตรวจยืนยันอีกครั้ง เพื่อให้มั่นใจในเอกลักษณ์ของพยานวัตถุนั้น ๆ ผลการตรวจพิสูจน์เบื้องต้นเพียงอย่างเดียวโดยไม่มีผลการตรวจยืนยัน เป็นผลการตรวจพิสูจน์ที่ไม่สมบูรณ์และลดทอนความน่าเชื่อถือของผลการตรวจพิสูจน์ โดยการตรวจพิสูจน์พยานวัตถุแต่ละประเภท ได้แก่

2.4.1.1 การตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางชีววิทยา

หลักการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางชีววิทยาเกือบทุกชนิดกระทำใน 2 ขั้นตอน คือ การตรวจเบื้องต้น (Presumptive Test) และการตรวจลายพิมพ์ดีเอ็นเอ (DNA Fingerprinting) เพื่อยืนยันบุคคลผู้เป็นเจ้าของ การตรวจเบื้องต้น เช่น การตรวจพิสูจน์เส้นผมหรือเส้นขน การตรวจวิเคราะห์โครโมโซม การตรวจพิสูจน์คราบอสุจิ การตรวจพิสูจน์คราบเลือด

2.4.1.2 การตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางพิษวิทยาและเคมี

การตรวจทางพิษวิทยาและเคมี มี 2 ระดับ คือ การตรวจเบื้องต้นซึ่งอาจทำในสถานที่นอกห้องปฏิบัติการหรือภายในห้องปฏิบัติการก็ได้ และการตรวจยืนยันด้วยเครื่องมือที่ทันสมัยและทำในห้องปฏิบัติการ การตรวจเบื้องต้นกระทำได้ในสถานที่นอกห้องปฏิบัติการและทำในห้องปฏิบัติการ โดยมากการตรวจนอกห้องปฏิบัติการจะเป็นลักษณะการตรวจการเปลี่ยนแปลงสีของสารเคมีที่ใช้ทดสอบ หรือการใช้เครื่องมือและวิธีการอย่างง่าย ส่วนการตรวจยืนยันจะกระทำในห้องปฏิบัติการเท่านั้น โดยมากจะต้องทำอย่างน้อย 2 ครั้ง เพื่อเป็นการยืนยันผลการตรวจเบื้องต้นและเพื่อระบุชนิดของสารหรือรายละเอียดอื่น ๆ ที่ต้องการทราบ โดยใช้เครื่องมือตรวจพิสูจน์ที่มีความละเอียดและสมรรถนะสูงที่สามารถวัดปริมาณสารที่มีปริมาณน้อยได้อย่างมีความจำเพาะ

2.4.1.3 การตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางฟิสิกส์

การตรวจทางฟิสิกส์เป็นการตรวจพิสูจน์เพื่อหาธาตุและวิเคราะห์โครงสร้างทางเคมี-ฟิสิกส์ของวัตถุพยาน เพื่อเป็นการยืนยันชนิดของตัวอย่างหรือการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ โดยหลักการตรวจวัตถุพยานทางฟิสิกส์ส่วนใหญ่ต้องใช้เครื่องมือในการตรวจพิสูจน์มากกว่าหนึ่งชนิด เพื่อเป็นการยืนยันผลการตรวจพิสูจน์ พยานหลักฐานหลายชนิดมีขนาดเล็กมาก ได้แก่ ร่องรอยของพยานหลักฐานที่มีขนาดเล็กระดับไมครอน โดยบางชนิดไม่สามารถมองเห็นได้ด้วยตาเปล่า วัตถุพยานประกอบด้วยพลาสติกและพอลิเมอร์ เส้นใย วัตถุระเบิดและสารประกอบวัตถุระเบิด โลหะหรือธาตุองค์ประกอบของโลหะ สารเคมี เศษสี และเขม่าดินปืน เป็นต้น

2.4.1.4 การตรวจพิสูจน์พยานเอกสาร

การตรวจพิสูจน์พยานเอกสาร เป็นการตรวจยืนยันความถูกต้องของเอกสาร ซึ่งมีหลายรูปแบบ โดยแบ่งได้ตามลักษณะการตรวจได้ดังนี้

- 1) การตรวจพิสูจน์ลายมือชื่อหรือลายมือเขียน
- 2) การตรวจพิสูจน์ตัวอักษรพิมพ์ดีด
- 3) การตรวจพิสูจน์ร่องรอยการขูดลบ แก้ไข และเปลี่ยนแปลงข้อความเดิม
- 4) การตรวจพิสูจน์ชนิดหมึก
- 5) การตรวจพิสูจน์รอยตราประทับในเอกสาร
- 6) การตรวจพิสูจน์รอยตราประทับบน ไม้ซุง
- 7) การตรวจพิสูจน์เครื่องหมายการค้าและแม่พิมพ์ต่าง ๆ
- 8) การตรวจพิสูจน์ธนบัตรเพื่อทราบว่าธนบัตร พาสปอร์ต หรือบัตรเครดิต

2.4.1.5 การตรวจพิสูจน์ลายพิมพ์นิ้วมือ ฝ่ามือ และฝ่าเท้า

วัตถุประสงค์การตรวจพิสูจน์ เพื่อตรวจลายพิมพ์นิ้วมือ ฝ่ามือ หรือฝ่าเท้าของมนุษย์ที่ประทับอยู่ตามพื้นผิววัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุเปรียบเทียบกับลายพิมพ์นิ้วมือ ฝ่ามือ หรือฝ่าเท้าของบุคคลที่อ้างอิงได้หรือฐานข้อมูล เพื่อเป็นการยืนยันว่าลายนิ้วมือ ฝ่ามือ หรือฝ่าเท้าจากทั้งสองแหล่งเป็นของบุคคลคนเดียวกัน โดยรวมถึงการใช้วิธีการทางเคมีและฟิสิกส์ในการทำให้ลายพิมพ์แฝงบนพื้นผิวต่าง ๆ ปรากฏชัดเจนขึ้นเพื่อให้สามารถทำการตรวจเปรียบเทียบได้ ซึ่งลายพิมพ์นิ้วมือเกิดจากลายเส้นนูนของผิวหนังบนนิ้วมือ ฝ่ามือ และฝ่าเท้า ลายพิมพ์นิ้วมือของบุคคลไม่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดอายุขัย แม้จะเกิดความเสียหายรูปแบบลายนิ้วมืองัดเค็มก็ยังคงอยู่

2.4.1.6 การตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานดิจิทัล

การตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานดิจิทัลเป็นการตรวจพิสูจน์เกี่ยวกับการกระทำ ความผิดทางเทคโนโลยีมีทั้งเพื่อตรวจสอบข้อมูล การปลอมแปลงเอกสาร การกระทำความผิดบนอินเทอร์เน็ต การตรวจสอบข้อมูลในคอมพิวเตอร์ รูปหรือไฟล์การกระทำความผิด หรือการใช้เทคโนโลยีขั้นสูงเพื่อการกระทำความผิด เป็นต้น

2.5 มาตรฐานในงานนิติวิทยาศาสตร์

ระบบที่ถูกนำมาใช้เพื่อการควบคุมงานให้มีคุณภาพและน่าเชื่อถือในทุกกระบวนการในระดับสากลคือระบบของงานมาตรฐาน ซึ่งการดำเนินการให้ได้มาตรฐานเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความน่าเชื่อถือและเชื่อมั่นในการปฏิบัติงาน งานนิติวิทยาศาสตร์ก็มีการนำมาตรฐานมาใช้ในการควบคุมคุณภาพในทุกขั้นตอนของกระบวนการทำงานและเพื่อให้ได้การรับรองคุณภาพมาตรฐานการปฏิบัติงานด้านนิติวิทยาศาสตร์จากองค์กรรับรองคุณภาพมาตรฐานที่เป็นที่ยอมรับในระดับสากล การได้รับการรับรองมาตรฐานนั้นแสดงให้เห็นว่าหน่วยงานนั้น มีการปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีคุณภาพตามมาตรฐานสากล การมีมาตรฐานกลางหรือมาตรฐานสากลทำให้หน่วยงานตรวจพิสูจน์ด้านนิติวิทยาศาสตร์ทำงานไปในทิศทางที่สอดคล้องและสามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลการปฏิบัติงานกันได้ มีความน่าเชื่อถือในการนำผลการตรวจพิสูจน์ไปในกระบวนการพิจารณาคดีของชั้นศาล และมีความเชื่อมั่นในผลการตรวจพิสูจน์โดยหน่วยงานนั้นๆ ว่าเป็นข้อเท็จจริงที่เชื่อได้ว่าเกิดขึ้นจริงในสถานที่เกิดเหตุหรือในคดีนั้นๆ

มาตรฐานในการตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์จะช่วยให้กระบวนการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์มีความน่าเชื่อถือตั้งแต่เส้นทางการได้มาของวัตถุพยานและวิธีการในการตรวจพิสูจน์แต่ละวิธีหรือเทคนิคที่แตกต่างกันออกไปตามกระบวนการและขั้นตอน ดังนั้น การนำระบบมาตรฐานการตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์มาปรับใช้จะเป็นการลดความเสี่ยงที่จะไปสู่ข้อผิดพลาด และยังเป็นการเพิ่มคุณค่าและความน่าเชื่อถือ น้ำหนักของวัตถุพยานว่าได้มีการดำเนินการอย่างถูกต้องและเหมาะสม สามารถนำไปใช้ประกอบการพิจารณาคดีและออกรายงานผลการตรวจพิสูจน์ให้แก่พนักงานสอบสวน เพื่อใช้ในการทำสำนวนคดีขึ้นสู่กระบวนการพิจารณาของศาลได้อย่างเป็นธรรม (ชัยชาญ ไชยรังสินันท์, 2554)

มาตรฐานสากลที่เกี่ยวข้องกับงานนิติวิทยาศาสตร์มีองค์กรและระบบที่ให้การรับรอง เช่น

- 1) ASCLD: American Social of Crime Laboratory Directors
- 2) ENFSI: European Network of Forensic Institutes
- 3) FAD: Field Application Document
- 4) ISO: International Organization for Standardization
- 5) NATA: National Association of Testing Authorities
- 6) SMANZFL: Senior Managers of Australia New Zealand
- 7) UKAS: United Kingdom Accreditation Service

ในประเทศไทยมีการนำมาตรฐานมาใช้เพื่อการควบคุมและกำกับ การดำเนินงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ โดยมาตรฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ที่ใช้เป็นมาตรฐานโดยทั่วไปจะใช้มาตรฐานของ ISO/IEC 17025 – 1999 ISO/IEC17025-1999 ซึ่งถือเป็นมาตรฐานที่เป็นข้อกำหนดทั่วไปว่าด้วยความสามารถของห้องปฏิบัติการทดสอบและสอบเทียบ (General Requirements for the Competence of Testing and Calibration) ที่นำมาใช้แทนมาตรฐาน ISO/IEC Guide 25-1990 ซึ่งประกาศใช้ในเดือนธันวาคม 1999 ซึ่งมาตรฐานสากลที่นำมาปรับใช้กับกระบวนการตรวจพิสูจน์ด้านนิติวิทยาศาสตร์ในประเทศไทย ได้แก่ ISO/IEC 17025 และ ISO/IEC 17020 และ ISO 9001 โดยหน่วยงานที่ให้บริการทดสอบหรือสอบเทียบจะขอรับรองมาตรฐานสากลจาก สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (สมอ.) กระทรวงอุตสาหกรรม และหน่วยงานที่ให้บริการตรวจพิสูจน์ด้านนิติวิทยาศาสตร์จะขอรับรองมาตรฐานสากลจากสำนักมาตรฐานห้องปฏิบัติการ (สมป.) กระทรวงสาธารณสุข (อมรเทพ พลศึก, 2560)

ISO/IEC 17025 เป็นข้อกำหนดทั่วไปว่าด้วยความสามารถห้องปฏิบัติการในการดำเนินการทดสอบและ/หรือสอบเทียบ ซึ่งจะประกอบด้วยข้อกำหนดด้านการบริหารงานคุณภาพและข้อกำหนดด้านวิชาการ โดยมาตรฐานนี้สามารถที่จะนำมาใช้ได้กับทุกองค์กรที่มีการดำเนินกิจกรรมการทดสอบและหรือสอบเทียบ (กระทรวงอุตสาหกรรม สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม, 2562)

ISO/IEC 17020 เป็นมาตรฐานสากลสำหรับหน่วยตรวจ ซึ่งในทางนิติวิทยาศาสตร์สามารถใช้ได้กับงานออกตรวจสถานที่เกิดเหตุ ซึ่งเน้นมาตรฐานการปฏิบัติงานออกพื้นที่ การตรวจสอบความเป็นอิสระ ความเป็นกลาง ความเที่ยงธรรม การรักษาความลับ การจัดการตัวอย่าง และการออกรายงานการตรวจ เป็นต้น

ISO 9001 เป็นระบบคุณภาพมาตรฐานที่ให้การรับรองว่ากระบวนการบริหารจัดการขององค์กรนั้นๆ เป็นไปอย่างมีคุณภาพตามมาตรฐาน ISO 9001 เป็นระบบบริหารคุณภาพที่มีหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนได้นำไปใช้กันอย่างแพร่หลาย แต่เนื่องจากเป็นเพียงมาตรฐานทั่วไปในการให้บริการ ซึ่งจะเน้นทางการด้านบริหารจัดการ จึงไม่ได้มีข้อกำหนดทางด้านเทคนิคเฉพาะเป็นระบบมาตรฐานที่มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดวางระบบบริหารงานให้มีคุณภาพ เพื่อให้กระบวนการต่างๆ ได้รับการควบคุมและสามารถตรวจสอบได้ เน้นการสร้าง ความพึงพอใจกับผู้รับบริการรวมถึงการปรับปรุงกระบวนการทำงานอย่างต่อเนื่องให้เกิดประสิทธิผลและเป็นไปตามความต้องการของผู้รับบริการและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง ไม่เน้นด้านเทคนิควิชาการ ประโยชน์ที่ได้รับภายในองค์กรจากระบบนี้คือ ได้กระบวนการทำงานที่เป็นระบบ มีระบบเอกสารที่ดี มีคุณภาพการปฏิบัติงานที่ดี ช่วยลดค่าใช้จ่ายของหน่วยงานเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการปฏิบัติงาน (คณะวิทยาศาสตร์ประยุกต์, 2559)

ค่าใช้จ่ายในการรับรองมาตรฐาน

หน่วยงานด้านการตรวจพิสูจน์หลักฐานในประเทศไทยต้องผ่านมาตรฐานด้านนิติวิทยาศาสตร์ ซึ่งในการดำเนินการด้านมาตรฐานคือการขอรับรองมาตรฐานนั้นจะมีค่าใช้จ่ายในการรับรองมาตรฐานด้วย การรับรองมาตรฐานต้องดำเนินการกับหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการควบคุมและรับรองการปฏิบัติงานของห้องปฏิบัติการให้เป็นไปตามมาตรฐาน ซึ่งหน่วยงานต้องร้องขอให้หน่วยตรวจเข้ามาตรวจเพื่อให้การรับรองหน่วยงานนั้น ซึ่งในการดำเนินการต้องมีค่าใช้จ่ายในการดำเนินการตามพระราชบัญญัติการมาตรฐานแห่งชาติ พ.ศ. 2551 มาตรา 28 ให้อำนาจคณะกรรมการเฉพาะด้านมาตรฐานเป็นผู้กำหนดการขอใบรับรอง การตรวจสอบ และการออกใบรับรองให้เป็นไป

ตามหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไข ซึ่งคณะกรรมการเฉพาะด้านได้กำหนดค่าธรรมเนียมและอัตราค่าบริการสำหรับการตรวจสอบหรือการประเมินผลห้องปฏิบัติการ โดยสรุปดังแสดงในตาราง

ตารางที่ 2.2 แสดงรายละเอียดค่าธรรมเนียมและอัตราค่าบริการสำหรับการตรวจสอบหรือการประเมินผลห้องปฏิบัติการ

ประเภท	รายการ	สาขาหน่วยรับรอง	สาขาหน่วยตรวจ	สาขาห้องปฏิบัติการ
ค่าธรรมเนียม	คำขอ	1,000 บาท/ฉบับ	1,000 บาท/ฉบับ	1,000 บาท/ฉบับ
	ตรวจสอบคำขอ	30,000 บาท/ฉบับ	3,000 บาท/ฉบับ	-
	ใบรับรอง	10,000 บาท/ฉบับ	10,000 บาท/ฉบับ	10,000 บาท/ฉบับ
	ใบรับรอง(กรณีต่ออายุ)	5,000 บาท/ฉบับ	5,000 บาท/ฉบับ	5,000 บาท/ฉบับ
	ใบแทนใบรับรอง(กรณีชำรุด สูญหาย)	5,000 บาท/ฉบับ	5,000 บาท/ฉบับ	5,000 บาท/ฉบับ
ค่าบริการ	การตรวจสอบเบื้องต้น	-	-	3,000 บาท/ฉบับ
	การตรวจประเมิน ณ สถานที่ทำการ	30,000 บาท/วัน/คณะ	10,000 บาท/วัน/คณะ	8,000 บาท/วัน/คณะ
	การสังเกตการณ์ของผู้ตรวจประเมิน	15,000 บาท/วัน/ผู้ตรวจประเมิน	10,000 บาท/วัน/คณะ	

หมายเหตุ: เศษของวันหากไม่เกิน 4 ชั่วโมง ให้เรียกเก็บกึ่งหนึ่งของอัตราค่าบริการ

ที่มา: สถาบันนิติวิทยาศาสตร์, 2560ข

2.6 กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง

2.6.1 พระราชบัญญัติการให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์ พ.ศ. 2559

พระราชบัญญัติการให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์ พ.ศ. 2559 ให้ไว้ ณ วันที่ 3 สิงหาคม พ.ศ. 2559 โดยกำหนดในหมวด 1 การให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์ ดังนี้ (สถาบันนิติวิทยาศาสตร์, 2560)

- 1) ช่วยเหลือและสนับสนุนการสืบสวนสอบสวนและการดำเนินคดีอาญาตามที่เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจตามกฎหมายร้องขอ
- 2) ให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์เพื่อการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน การอำนวยความสะดวก ยุติธรรมและการทะเบียนราษฎร ตามที่เจ้าหน้าที่ของรัฐหรือผู้ที่เกี่ยวข้องร้องขอ
- 3) ให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์เพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองหรืออำนวยความสะดวกแก่เด็กและเยาวชนตามที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผู้ปกครอง ผู้ใช้อำนาจปกครองหรือผู้มีส่วนได้เสีย โดยตรงร้องขอ
- 4) ให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์เพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงอย่างหนึ่งอย่างใด ตามที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียร้องขอ ในกรณีที่เป็นการพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีอาญา ผู้มีส่วนได้เสียจะร้องขอให้ตรวจซ้ำได้ต่อเมื่อไม่ได้อยู่ในระหว่างการตรวจพิสูจน์ของหน่วยงานอื่นที่ให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์ และต้องเป็นไปตามมติของคณะกรรมการเพื่อประโยชน์ในการอำนวยความสะดวกยุติธรรม
- 5) ส่งเสริมและพัฒนาการให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์ของภาคเอกชน
- 6) ร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐ องค์การระหว่างประเทศ และภาคเอกชนในการพัฒนางานด้านนิติวิทยาศาสตร์ให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล
- 7) ร่วมมือกับหน่วยงานอื่นของรัฐในการวิจัยและพัฒนาเพื่อกำหนดค่าพื้นฐานทางนิติวิทยาศาสตร์

การให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์ในกรณีมีการร้องขอตาม (1) (2) (3) และ (4) ที่เกี่ยวกับการสืบสวนสอบสวนคดีอาญา ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา 6 การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ต้องเป็นอิสระและเป็นไปตามหลักวิชาชีพและมาตรฐานที่คณะกรรมการกำหนด

ให้ผู้อำนวยความสะดวกมีหน้าที่กำกับดูแลให้เจ้าหน้าที่ของสถาบันปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามวรรคหนึ่ง

เจ้าหน้าที่ของสถาบันที่ปฏิบัติหน้าที่ให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์อาจได้รับค่าตอบแทนวิชาชีพตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด โดยความเห็นชอบของกระทรวงการคลัง

มาตรา 7 ให้สถาบันมีอำนาจเรียกเก็บค่าธรรมเนียมในการให้บริการตามมาตรา 5 จากผู้ร้องขอที่มีใช้หน่วยงานของรัฐตามอัตราที่คณะกรรมการกำหนด

สถาบันอาจลดหรือลดค่าธรรมเนียมในการให้บริการตามมาตรา 5 ได้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด

ค่าธรรมเนียมที่เรียกเก็บได้ตามวรรคหนึ่งให้นำส่งคลังเป็นรายได้แผ่นดินแต่ให้สถาบันหักเป็นค่าใช้จ่ายได้ในอัตราที่กระทรวงการคลังกำหนด

หมวด 2 ข้อมูล

มาตรา 8 ข้อมูลให้ถือเป็นความลับ และสถาบันมีหน้าที่เก็บรักษาและทำลายตามหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา 9 การเปิดเผยข้อมูล ให้กระทำได้เฉพาะแก่ผู้ร้องขอรับบริการด้านนิติวิทยาศาสตร์เท่านั้น ทั้งนี้ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนด เว้นแต่เป็นการเปิดเผยข้อมูลคามคำสั่งศาลหรือเปิดเผยข้อมูลตามมติของคณะกรรมการเพื่อประโยชน์ในการอำนวยความสะดวกยุติธรรม

โดยสรุป พระราชบัญญัติการให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์ พ.ศ. 2559 ได้กำหนดให้สถาบันนิติวิทยาศาสตร์มีหน้าที่ตามหมวด 1 ในการให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์ ซึ่งเป็นการให้บริการและส่งเสริมงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ การสร้างความร่วมมือด้านนิติวิทยาศาสตร์กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การให้บริการประชาชน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การส่งเสริมให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกยุติธรรมให้กับประชาชน

2.6.2 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์

นิติวิทยาศาสตร์กับระบบกฎหมาย โดยหลักแล้วนิติวิทยาศาสตร์มักมีความเกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริงทางกฎหมาย และประเด็นข้อกฎหมาย อาทิ คดีแพ่งมักเป็นข้อพิพาทระหว่างบุคคลหรือ

ระหว่างองค์กร โดยคดีแพ่งต่างๆ มักมีสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งพยานหลักฐานทางกายภาพมีบทบาทสำคัญ เช่นการนำหลักนิติวิทยาศาสตร์มาปรับใช้ในการพิสูจน์ความถูกต้องแท้จริงของพินัยกรรม และคำสั่งลับล่าสุด หรือกรณีความชำรุดบกพร่องของวัสดุสิ่งของ หรือความบกพร่องทางด้านเทคนิคเรื่องกลของผลิตภัณฑ์ หรือในกรณีที่มีการบาดเจ็บต่อร่างกาย หรือในกรณีที่มีการสูญเสียของบุคคลในครอบครัว อันเนื่องมาจากความชำรุดบกพร่องที่เห็นเป็นประจักษ์ของเครื่องจักรกล และในกรณีข้อพิพาทเกี่ยวกับการสมรส และการฟ้องหย่า (ศักดิ์ชัย อัสวินอนันท์, 2553)

ในกรณีคดีอาญา นิติวิทยาศาสตร์ถูกนำมาใช้ในการตรวจพิสูจน์หลักฐาน แต่ตรวจหาข้อเท็จจริงจะเห็นได้ว่า โดยในมุมมองทางด้านหลักวิทยาศาสตร์แล้วความแตกต่างระหว่างการดำเนินคดีแพ่งและคดีอาญา ซึ่งถือเป็นความแตกต่างในเชิงกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็นคดีประเภทใด หลักการและกระบวนการพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์ ก็ยังคงเหมือนเดิม ดังเช่น การรับรู้พยานหลักฐานทางกายภาพ การเก็บรักษาพยานหลักฐานที่เหมาะสมและรายงานผลการวิเคราะห์ ยังคงถือว่าเป็นข้อมูลที่สำคัญต่อศาลและคณะลูกขุนเพื่อช่วยในการพิจารณาตัดสินประเด็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์ได้ ทั้งนี้ บทบาทของนักนิติวิทยาศาสตร์ในห้องพิจารณาคดีของศาลนั้นถือว่า นักนิติวิทยาศาสตร์เป็นบุคคลที่เป็นกลาง (ศักดิ์ชัย อัสวินอนันท์, 2553)

ในปัจจุบันพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์มีความน่าเชื่อถือมากขึ้น สามารถนำไปพิสูจน์ข้อเท็จจริงได้โดยมีข้อได้เถียงน้อยกว่าพยานหลักฐานในลักษณะอื่น ทำให้มีการกล่าวถึงการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความเพื่อให้มีการนำพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์มาใช้พิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีได้มากยิ่งขึ้น พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ที่เกิดขึ้นมักจะเป็นพยานวัตถุ ซึ่งเป็นสิ่งนำไปสู่การพิสูจน์เพื่อแสดงข้อเท็จจริง ประเด็นที่เกี่ยวข้องแห่งคดีที่อยู่ในพยานวัตถุ นั้น ๆ โดยทั่วไปการรับฟังพยานวัตถุ นั้นไม่มีข้อจำกัดโดยกฎหมายและไม่มีข้อบังคับว่าข้อเท็จจริงใดจะต้องพิสูจน์ด้วยพยานวัตถุหรือข้อเท็จจริงใดห้ามพิสูจน์ด้วยพยานวัตถุ ในชั้นการพิจารณาของศาล การนำสืบพยานวัตถุจะต้องเอาพยานวัตถุมาศาล เว้นแต่นำมาไม่ได้ก็ให้ศาลไปตรวจจดยางานยังที่พยานวัตถุอยู่นั้นอยู่ตามเวลาและวิธีการซึ่งศาลเห็นสมควรตามลักษณะแห่งพยานวัตถุ นั้น (คณะวิทยาศาสตร์ประยุกต์, 2559)

2.6.2.1 การตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในคดีแพ่ง

การรับฟังหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในคดีแพ่ง กฎหมายบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 128/1 โดยระบุไว้ว่า

“ในกรณีที่ต้องใช้พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์เพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงใดที่เป็นประเด็นสำคัญแห่งคดี เมื่อศาลเห็นสมควรหรือเมื่อคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร้องขอ ศาลมีอำนาจสั่งให้ทำการตรวจพิสูจน์บุคคล วัตถุหรือเอกสารใด ๆ โดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ได้

ในกรณีที่พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์จะสามารถพิสูจน์ให้เห็นถึงข้อเท็จจริงที่ทำให้ศาลวินิจฉัยชี้ขาดคดีได้โดยไม่ต้องสืบพยานหลักฐานอื่นอีก เมื่อศาลเห็นสมควรหรือเมื่อคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร้องขอ ศาลอาจสั่งให้ทำการตรวจพิสูจน์ตามวรรคหนึ่งโดยไม่ต้องรอให้ถึงวันสืบพยานตามปกติก็ได้

ในกรณีที่การตรวจพิสูจน์ตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสองจำเป็นต้องเก็บตัวอย่างเลือดเนื้อเยื่อผิวหนัง เส้นผมหรือขน ปัสสาวะ อุจจาระ น้ำลายหรือสารคัดหลั่งอื่น สารพันธุกรรม หรือส่วนประกอบอื่นของร่างกาย หรือสิ่งที่อยู่ในร่างกายจากคู่ความหรือบุคคลใด ศาลอาจให้คู่ความหรือบุคคลใดรับการตรวจพิสูจน์จากแพทย์หรือผู้เชี่ยวชาญอื่นได้ แต่ต้องกระทำเพียงเท่าที่จำเป็นและสมควร ทั้งนี้ ถือเป็นสิทธิของคู่ความหรือบุคคลนั้นที่จะยินยอมหรือไม่ก็ได้ในกรณีที่คู่ความฝ่ายใดไม่ยินยอมหรือไม่ให้ความร่วมมือต่อการตรวจพิสูจน์ตามวรรคหนึ่งหรือวรรคสองหรือไม่ให้ความยินยอมหรือกระทำการขัดขวางมิให้บุคคลที่เกี่ยวข้องให้ความยินยอมต่อการตรวจเก็บตัวอย่างส่วนประกอบของร่างกายตามวรรคสาม ก็ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าข้อเท็จจริงเป็นไปตามที่คู่ความฝ่ายตรงข้ามกล่าวอ้างค่าใช้จ่ายในการตรวจพิสูจน์ตามมาตรานี้ ให้คู่ความฝ่ายที่ร้องขอให้ตรวจพิสูจน์เป็นผู้รับผิดชอบโดยให้ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของค่าฤชาธรรมเนียม แต่ถ้าผู้ร้องขอไม่สามารถเสียค่าใช้จ่ายได้หรือเป็นกรณีที่ศาลเป็นผู้สั่งให้ตรวจพิสูจน์ ให้ศาลสั่งจ่ายตามระเบียบที่คณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมกำหนด ส่วนกรณีรับผิดในค่าใช้จ่ายดังกล่าวให้เป็นไปตามมาตรา 158 หรือมาตรา 161” (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2551ข)

2.6.2.2 การตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในคดีอาญา

ในการวินิจฉัยชี้ขาดข้อเท็จจริงของศาลในคดีอาญา มีหลักกฎหมายที่ยึดถือกันว่าศาลจะต้องฟังพยานหลักฐานจนสิ้นความสงสัยอันควรว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริง จึงจะลงโทษจำเลยได้ โดยในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้กำหนดเป็นหลักไว้ว่าจำเลยจะต้องได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่าบุคคลนั้นเป็นผู้กระทำความผิด และในกรณีที่มีข้อสงสัยต้องยกประโยชน์แห่งข้อสงสัยนั้นให้กับจำเลย การรับฟังพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในคดีอาญา สามารถแบ่งออกได้เป็น การตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางนิติ

วิทยาศาสตร์ในชั้นพนักงานสอบสวน และการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในชั้นพิจารณาคดี

การตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในชั้นพนักงานสอบสวน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 131/1 บัญญัติว่า

“ในกรณีที่จำเป็นต้องใช้พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์เพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงตาม มาตรา 131 ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจให้ทำการตรวจพิสูจน์บุคคล วัตถุหรือเอกสารใดๆ โดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ได้

ในกรณีความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสามปี หากการตรวจพิสูจน์ ตามวรรคหนึ่ง จำเป็นต้องตรวจเก็บตัวอย่างเลือด เนื้อเยื่อ ผิวหนัง เส้นผมหรือขน น้ำลาย ปัสสาวะ อุจจาระ สารคัดหลั่ง สารพันธุกรรมหรือส่วนประกอบของร่างกายจากผู้ต้องหา ผู้เสียหาย หรือ บุคคลที่เกี่ยวข้อง ให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบมีอำนาจให้แพทย์หรือผู้เชี่ยวชาญดำเนินการ ตรวจดังกล่าวได้ แต่ต้องกระทำเพียงเท่าที่จำเป็นและสมควร โดยใช้วิธีการที่ก่อให้เกิดความเจ็บปวด น้อยที่สุดเท่าที่จะกระทำได้ ทั้งจะต้องไม่เป็นอันตรายต่อร่างกายหรืออนามัยของบุคคลนั้น และ ผู้ต้องหา ผู้เสียหายหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องต้องให้ความยินยอม หากผู้ต้องหาหรือผู้เสียหายไม่ยินยอม โดยไม่มีเหตุผลอันสมควรหรือผู้ต้องหาหรือผู้เสียหายกระทำการป้องกันขัดขวางมิให้บุคคลที่ เกี่ยวข้องให้ความยินยอมโดยไม่มีเหตุอันควร ให้สันนิษฐานไว้เบื้องต้นว่าข้อเท็จจริงเป็นไปตามผล การตรวจพิสูจน์ที่หากได้ตรวจพิสูจน์แล้วจะเป็นผลเสียต่อผู้ต้องหาหรือผู้เสียหายนั้นแล้วแต่กรณี

คำใช้จ่ายในการตรวจพิสูจน์ตามมาตรานี้ ให้สั่งจ่ายจากงบประมาณตามระเบียบที่ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงยุติธรรม หรือสำนักงานอัยการสูงสุด แล้วแต่กรณี กำหนดโดยได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง” (สำนักงานคณะกรรมการ กฤษฎีกา, 2551ก)

การตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในชั้นพิจารณาคดีตามประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 244/1 บัญญัติว่า “ในกรณีความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุก หากมีความจำเป็นต้องใช้พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์เพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงใดที่เป็นประเด็น

สำคัญแห่งคดี ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ทำการตรวจพิสูจน์บุคคล วัตถุ หรือเอกสารใดโดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ได้

ในกรณี que การตรวจพิสูจน์ตามวรรคหนึ่ง จำเป็นต้องตรวจเก็บตัวอย่างเลือด เนื้อเยื่อ ผิวหนัง เส้นผมหรือขน น้ำลาย ปัสสาวะ อุจจาระ สารคัดหลั่ง สารพันธุกรรมหรือส่วนประกอบของร่างกายจากคู่ความหรือบุคคลใด ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้แพทย์ผู้เชี่ยวชาญดำเนินการตรวจดังกล่าวได้ แต่ต้องกระทำเพียงเท่าที่จำเป็นและสมควรโดยใช้วิธีการที่ก่อให้เกิดความเจ็บปวดน้อยที่สุดเท่าที่จะกระทำได้ ทั้งจะต้องไม่เป็นอันตรายต่อร่างกายหรืออนามัยของบุคคลนั้น และคู่ความหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องต้องให้ความยินยอม หากคู่ความฝ่ายใดไม่ยินยอมหรือกระทำการป้องกันขัดขวางมิให้บุคคลที่เกี่ยวข้องให้ความยินยอม โดยไม่มีเหตุอันสมควรให้สันนิษฐานไว้เบื้องต้นว่าข้อเท็จจริงเป็นไปตามที่คู่ความฝ่ายตรงข้ามกล่าวอ้าง

ในกรณีที่พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์สามารถพิสูจน์ให้เห็นถึงข้อเท็จจริงที่อาจทำให้ศาลวินิจฉัยชี้ขาดคดีได้โดยไม่ต้องสืบพยานหลักฐานอื่นอีก หรือมีเหตุอันควรเชื่อว่าหากมีการเน้นซักถามจะนำพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์อันสำคัญมาสืบในภายหน้า พยานหลักฐานนั้นจะสูญหายไปหรือยากแก่การตรวจพิสูจน์ เมื่อคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร้องขอหรือเมื่อศาลเห็นสมควร ศาลอาจสั่งให้ทำการตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ตามความในวรรคหนึ่งและวรรคสองได้ทันทีโดยไม่ต้องรอให้ถึงกำหนดวันสืบพยานตามปกติ ทั้งนี้ ให้นำบทบัญญัติในมาตรา 237 ทวิ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ค่าใช้จ่ายในการตรวจพิสูจน์ตามมาตรานี้ให้สง่าจากงบประมาณตามระเบียบที่คณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมกำหนด โดยความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง” (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2551ก)

2.6.3 กฎหมายเกี่ยวกับพยานหลักฐาน

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ได้บัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับพยานหลักฐานไว้ โดยได้กำหนดอำนาจหน้าที่ในการเก็บรวบรวมพยานหลักฐาน ชนิด และประเภทของพยานหลักฐาน ตลอดจนกระบวนการนำพยานหลักฐานมาใช้อ้างอิงเป็นพยานในชั้นศาลโดยสรุปสาระสำคัญ ดังนี้

ลักษณะ 2 การสอบสวน หมวด 1 การสอบสวนสามัญ

มาตรา 131 (แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 22) พ.ศ. 2547) ให้พนักงานสอบสวนรวบรวมหลักฐานทุกชนิดเท่าที่สามารถจะทำได้ เพื่อประสงค์จะทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่างๆ อันเกี่ยวกับความผิดที่ถูกลงโทษเพื่อจะได้รู้ตัวผู้กระทำผิดและพิสูจน์ให้เห็นความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2551ก)

มาตรา 131/1 (เพิ่มโดย พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 29) พ.ศ. 2551) ในกรณีที่ต้องใช้พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ เพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงตามมาตรฐาน 131 ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจให้ทำการตรวจพิสูจน์บุคคล วัตถุหรือเอกสารใดๆ โดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ได้ ในกรณีความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสามปี หากการตรวจพิสูจน์ตามวรรคหนึ่ง จำเป็นต้องตรวจเก็บตัวอย่างเลือด เนื้อเยื่อ ผิวหนัง เส้นผม หรือขน น้ำลาย ปัสสาวะ อุจจาระ สารคัดหลั่ง สารพันธุกรรมหรือส่วนประกอบของร่างกายจากผู้ต้องหา ผู้เสียหาย หรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง ให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบมีอำนาจให้แพทย์หรือผู้เชี่ยวชาญ ดำเนินการตรวจดังกล่าวได้ แต่ต้องกระทำเพียงเท่าที่จำเป็นและสมควร โดยใช้วิธีการที่ก่อให้เกิดความเจ็บปวดน้อยที่สุดเท่าที่จะกระทำได้ ทั้งจะต้องไม่เป็นอันตรายต่อร่างกายหรืออนามัยของบุคคลนั้น และผู้ต้องหา ผู้เสียหาย หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องต้องให้ความยินยอม หากผู้ต้องหาหรือผู้เสียหายไม่ยินยอมโดยไม่มีเหตุอันสมควรหรือผู้ต้องหาหรือผู้เสียหายกระทำการป้องกันขัดขวางมิให้บุคคลที่เกี่ยวข้องให้ความยินยอมโดยไม่มีเหตุอันสมควร ให้สันนิษฐานไว้เบื้องต้นว่าข้อเท็จจริงเป็นไปตามผลการตรวจพิสูจน์ที่หากได้ตรวจพิสูจน์แล้วจะเป็นผลเสียต่อผู้ต้องหาหรือผู้เสียหายนั้น แล้วแต่กรณีค่าใช้จ่ายในการตรวจพิสูจน์ตามมาตรานี้ให้ส่งจ่ายจากงบประมาณตามระเบียบที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงยุติธรรม หรือสำนักงานอัยการสูงสุด แล้วแต่กรณีกำหนดโดยได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2551ก)

มาตรา 132 (1) (เพิ่มโดย พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ 28) พ.ศ. 2551) เพื่อประโยชน์แห่งการรวบรวมหลักฐานคดี ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจตรวจตัวผู้เสียหายเมื่อผู้นั้นยินยอม หรือตรวจตัวผู้ต้องหา หรือตรวจสิ่งของหรือทางอันสามารถอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ ให้รวมทั้งทำภาพถ่าย แผนที่ หรือภาพวาดจำลอง หรือพิมพ์ลายนิ้วมือ ลายมือหรือลายเท้า ให้กับบันทึกรายละเอียดทั้งหลายซึ่งน่าจะกระทำให้คดีแจ่มกระจ่าง

ขึ้นในการตรวจตัวผู้เสียหายหรือผู้ต้องหาตามวรรคหนึ่ง หากผู้เสียหายหรือผู้ต้องหาเป็นหญิง ให้จัดให้เจ้าพนักงานซึ่งเป็นหญิงหรือหญิงอื่นเป็นผู้ตรวจ ทั้งนี้ ในกรณีที่มีเหตุอันสมควร ผู้เสียหายหรือผู้ต้องหาจะขออนุญาตบุคคลใดมาอยู่ร่วมกันในการตรวจนั้นด้วยก็ได้ (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2551ก)

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ภาค 5 พยานหลักฐาน หมวด 1 หลักทั่วไป

มาตรา 226 พยานวัตถุ พยานเอกสาร หรือพยานบุคคลซึ่งน่าจะพิสูจน์ได้ว่าจำเลยมีผิดหรือบริสุทธิ์ ให้อ้างเป็นพยานหลักฐานได้ แต่ต้องเป็นพยานชนิดที่มีได้เกิดขึ้นจากการจงใจ มีคำมั่นสัญญา ชูเชิญ หลอกลวงหรือโดยมิชอบประการอื่น และให้สืบตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่นอันว่าด้วยการสืบพยาน (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2551ก)

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ภาค 5 พยานหลักฐาน หมวด 5 ผู้เชี่ยวชาญ

มาตรา 243 ผู้ใดโดยอาชีพหรือมิใช่ก็ตาม มีความเชี่ยวชาญในการใดๆ เช่น ในทางวิทยาศาสตร์ ศิลปะ ฝีมือ พาณิชยกรรม การแพทย์ หรือกฎหมายต่างประเทศ และซึ่งความเห็นของผู้นั้นอาจมีประโยชน์ในการวินิจฉัยคดี ในการสอบสวน ใต้วงมูลฟ้องหรือพิจารณาอาจเป็นพยานในเรื่องต่างๆ เป็นต้นว่า ตรวจร่างกายหรือจิตของผู้เสียหาย ผู้ต้องหา หรือจำเลยตรวจลายมือ ทำการทดลองหรือกิจการอย่างอื่นๆ ผู้เชี่ยวชาญอาจให้ความเห็นเป็นหนังสือก็ได้แต่ต้องส่งสำเนาหนังสือดังกล่าวให้ศาลและคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งทราบ และต้องมาเบิกความประกอบหนังสือนั้น เว้นแต่มีเหตุจำเป็นหรือคู่ความไม่ติดใจซักถามผู้เชี่ยวชาญนั้น ศาลจะให้รับฟังความคิดเห็นเป็นหนังสือดังกล่าวโดยผู้เชี่ยวชาญไม่ต้องมาเบิกความประกอบก็ได้ในกรณีที่ผู้เชี่ยวชาญต้องมาเบิกความประกอบ ให้ส่งสำเนาหนังสือดังกล่าวต่อศาลในจำนวนที่เพียงพอล่วงหน้าไม่น้อยกว่าเจ็ดวันก่อนวันเบิกความ เพื่อให้คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งมารับไปในการเบิกความประกอบ ผู้เชี่ยวชาญจะอ่านข้อความที่เขียนมาก็ได้ (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2551ก)

มาตรา 244/1 ในกรณีความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุก หากมีความจำเป็นต้องใช้พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์เพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงใดที่เป็นประเด็นสำคัญแห่งคดี ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ทำการตรวจพิสูจน์บุคคล วัตถุ หรือเอกสารใด โดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ได้ ในกรณีที่การตรวจพิสูจน์ตามวรรคหนึ่ง จำเป็นต้องตรวจเก็บตัวอย่างเลือด เนื้อเยื่อ ผิวหนัง เส้นผมหรือขน น้ำลาย ปัสสาวะ อุจจาระ สารคัดหลั่ง สารพันธุกรรมหรือ ส่วนประกอบของร่างกายจากคู่ความหรือบุคคลใด ให้ศาลมีอำนาจสั่งให้แพทย์หรือผู้เชี่ยวชาญ ดำเนินการตรวจดังกล่าวได้ แต่ต้องกระทำ

เพียงเท่าที่จำเป็นและสมควร โดยใช้วิธีการที่ก่อให้เกิดความเจ็บปวดน้อยที่สุดเท่าที่จะกระทำได้ ทั้งจะต้องไม่เป็นอันตรายต่อร่างกายหรืออนามัยของบุคคลนั้น และคู่ความหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องต้องให้ความยินยอม หากคู่ความฝ่ายใดไม่ยินยอม หรือกระทำการป้องกันขัดขวางมิให้บุคคลที่เกี่ยวข้องให้ความยินยอมโดยไม่มีเหตุอันสมควร ให้สันนิษฐานไว้เบื้องต้นว่าข้อเท็จจริงเป็นไปตามที่คู่ความฝ่ายตรงข้ามกล่าวอ้าง ในกรณีที่พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์สามารถพิสูจน์ให้เห็นถึงข้อเท็จจริงที่อาจทำให้ศาลวินิจฉัยชี้ขาดคดีได้โดยไม่ต้องสืบพยานหลักฐานอื่นอีก หรือมีเหตุอันควรเชื่อว่าหากมีการเนินซ้ำกว่าจะนำพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์อันสำคัญมาสืบในภายหน้าพยานหลักฐานนั้นจะสูญเสียไปหรือยากแก่การตรวจพิสูจน์ เมื่อคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร้องขอหรือเมื่อศาลเห็นสมควรศาลอาจสั่งให้ทำการตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ตามความในวรรคหนึ่งและวรรคสองได้ทันที โดยไม่จำเป็นต้องรอให้ถึงกำหนดวันสืบพยานตามปกติ (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2551ก)

จากข้อกำหนดข้างต้นเป็นการให้อำนาจพนักงานสอบสวน มีอำนาจหน้าที่รวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิดเท่าที่สามารถจะทำได้ เพื่อประสงค์ทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดในบริเวณที่เกิดเหตุ เพื่อให้ทราบถึงตัวผู้กระทำความผิดและสามารถพิสูจน์ให้เห็นถึงความผิดและนำไปสู่การจับกุมตัวผู้กระทำความผิด ซึ่งงานนิติวิทยาศาสตร์เป็นส่วนหนึ่งในการตรวจพิสูจน์หลักฐานเพื่อยืนยันตัวผู้กระทำความผิดและนำไปสู่การจับกุมเพื่อเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมและการลงโทษที่เหมาะสมและถูกต้อง

2.6.4 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560

ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ให้ความสำคัญกับงานนิติวิทยาศาสตร์มากขึ้น โดยมีการวางแผนและกำหนดแนวทางการขับเคลื่อนและปฏิรูปงานนิติวิทยาศาสตร์ไว้อย่างชัดเจน ดังนี้

มาตรา 65 รัฐพึงจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาลเพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกันเพื่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมายดังกล่าว

การจัดทำ การกำหนดเป้าหมาย ระยะเวลาที่จะบรรลุเป้าหมาย และสาระที่พึงมีในยุทธศาสตร์ชาติให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ ทั้งนี้ กฎหมายดังกล่าวต้องมีบทบัญญัติ

เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมและการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนทุกภาคส่วนอย่างทั่วถึงด้วย (ราชกิจจานุเบกษา, 2560)

มาตรา 68 รัฐพึงจัดระบบการบริหารงานในกระบวนการยุติธรรมทุกด้านให้มีประสิทธิภาพเป็นธรรม และไม่เลือกปฏิบัติ และให้ประชาชนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยสะดวก รวดเร็ว และไม่เสียค่าใช้จ่ายสูงเกินสมควร

รัฐพึงมีมาตรการคุ้มครองเจ้าหน้าที่ของรัฐในกระบวนการยุติธรรม ให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้โดยเคร่งครัด ปราศจากการแทรกแซงหรือครอบงำใด ๆ

รัฐพึงให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายที่จำเป็นและเหมาะสมแก่ผู้ยากไร้หรือผู้ด้อยโอกาสในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม รวมถึงลดค่าใช้จ่ายด้านทนายความให้ (ราชกิจจานุเบกษา, 2560)

มาตรา 258 ให้ดำเนินการปฏิรูปประเทศอย่างน้อยในด้านต่าง ๆ ให้เกิดผล ดังต่อไปนี้

ข. ด้านการบริหารราชการแผ่นดิน

1) ให้มีการนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการบริหารราชการแผ่นดินและการจัดทำบริการสาธารณะ เพื่อประโยชน์ในการบริหารราชการแผ่นดิน และเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน

2) ให้มีการบูรณาการฐานข้อมูลของหน่วยงานของรัฐทุกหน่วยงานเข้าด้วยกัน เพื่อให้เป็นระบบข้อมูลเพื่อการบริหารราชการแผ่นดินและการบริการประชาชน

3) ให้มีการปรับปรุงและพัฒนาโครงสร้างและระบบการบริหารงานของรัฐและแผนกำลังคนภาครัฐให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงและความท้าทายใหม่ ๆ โดยต้องดำเนินการให้เหมาะสมกับภารกิจของหน่วยงานของรัฐแต่ละหน่วยงานที่แตกต่างกัน

4) ให้มีการปรับปรุงและพัฒนาการบริหารงานบุคคลภาครัฐเพื่อจูงใจให้ผู้มีความรู้ความสามารถอย่างแท้จริงเข้ามาทำงานในหน่วยงานของรัฐ และสามารถเจริญก้าวหน้าได้ตามความสามารถและผลสัมฤทธิ์ของงานของแต่ละบุคคล มีความซื่อสัตย์สุจริต กตัญญูตั้งใจและกระทำในสิ่งที่ถูกต้องโดยคิดถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว มีความคิดสร้างสรรค์

และคิดค้นนวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อให้การปฏิบัติราชการและการบริหารราชการแผ่นดินเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และมีมาตรการคุ้มครองป้องกันบุคลากรภาครัฐจากการใช้อำนาจโดยไม่เป็นธรรมของผู้บังคับบัญชา

5) ให้มีการปรับปรุงระบบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐให้มีความคล่องตัว เปิดเผยตรวจสอบได้และมีกลไกในการป้องกันการทุจริตทุกขั้นตอน (ราชกิจจานุเบกษา, 2560)

ค. ด้านกฎหมาย

1) มีกลไกให้ดำเนินการปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือข้อบังคับต่าง ๆ ที่ใช้บังคับอยู่ก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ให้สอดคล้องกับหลักการตามมาตรา 77 และพัฒนาให้สอดคล้องกับหลักสากล โดยให้มีการใช้ระบบอนุญาตและระบบการดำเนินการโดยคณะกรรมการเพียงเท่าที่จำเป็นเพื่อให้การทำงานเกิดความคล่องตัว โดยมีผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน และไม่สร้างภาระแก่ประชาชนเกินความจำเป็น เพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ และป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ

2) ปฏิรูประบบการเรียนรู้และการศึกษาอบรมวิชากฎหมายเพื่อพัฒนาผู้ประกอบการวิชาชีพกฎหมายให้เป็นผู้มีความรอบรู้ มีนิติทัศนะ และยึดมั่นในคุณธรรมและจริยธรรมของนักกฎหมาย

3) พัฒนาระบบฐานข้อมูลกฎหมายของรัฐโดยใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลกฎหมายได้สะดวก และสามารถเข้าใจเนื้อหาสาระของกฎหมายได้ง่าย

4) จัดให้มีกลไกช่วยเหลือประชาชนในการจัดทำและเสนอร่างกฎหมาย (ราชกิจจานุเบกษา, 2560)

ง. ด้านกระบวนการยุติธรรม

1) ให้มีการกำหนดระยะเวลาดำเนินงานในทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมที่ชัดเจน เพื่อให้ประชาชนได้รับความยุติธรรมโดยไม่ล่าช้า และมีกลไกช่วยเหลือประชาชนผู้ขาดแคลนทุนทรัพย์ให้เข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้ รวมตลอดทั้งการสร้างกลไกเพื่อให้มีการบังคับการตามกฎหมายอย่างเคร่งครัดเพื่อลดความเหลื่อมล้ำและความไม่เป็นธรรมในสังคม

2) ปรับปรุงระบบการสอบสวนคดีอาญาให้มีการตรวจสอบและถ่วงดุลระหว่างพนักงานสอบสวนกับพนักงานอัยการอย่างเหมาะสม กำหนดระยะเวลาในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายให้ชัดเจนเพื่อมิให้เกิดขาดอายุความ และสร้างความเชื่อมั่นในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวน และพนักงานอัยการในการสอบสวนคดีอาญา รวมทั้งกำหนดให้การสอบสวนต้องใช้ประโยชน์จากนิติวิทยาศาสตร์ และจัดให้มีบริการทางด้านนิติวิทยาศาสตร์มากกว่าหนึ่งหน่วยงานที่มีอิสระจากกันเพื่อให้ประชาชนได้รับบริการในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงอย่างมีทางเลือก

3) เสริมสร้างและพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรขององค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรม ให้มุ่งอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนโดยสะดวกและรวดเร็ว

4) ดำเนินการบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ โดยแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับหน้าที่ อำนาจ และภารกิจของตำรวจให้เหมาะสม และแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของข้าราชการตำรวจให้เกิดประสิทธิภาพ มีหลักประกันว่าข้าราชการตำรวจจะได้รับค่าตอบแทนที่เหมาะสมได้รับความเป็นธรรมในการแต่งตั้ง และโยกย้าย และการพิจารณาบำเหน็จความชอบตามระบบคุณธรรมที่ชัดเจน ซึ่งในการพิจารณาแต่งตั้งและโยกย้ายต้องคำนึงถึงอาวุโสและความรู้ความสามารถประกอบกันเพื่อให้ข้าราชการตำรวจสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ตกอยู่ใต้อาณัติของบุคคลใด มีประสิทธิภาพและภาคภูมิใจในการปฏิบัติหน้าที่ของตน (ราชกิจจานุเบกษา, 2560)

จะเห็นได้ว่างานนิติวิทยาศาสตร์ถูกให้ความสำคัญมากขึ้นเรื่อยๆ เห็นได้จากมีการกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญเพื่อเป็นต้นทางในการกำหนดแนวทางระเบียบและนำไปสู่การพัฒนางานนิติวิทยาศาสตร์ในประเทศไทยต่อไป งานนิติวิทยาศาสตร์จึงมีส่วนสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงให้เกิดขึ้นในสังคม

2.7 การตรวจพิสูจน์หลักฐานในต่างประเทศ

สหกรณ์ เพ็ชรนรินทร์ (2556) ได้ทำการศึกษาและรวบรวมความเป็นของการตรวจพิสูจน์หลักฐาน โดยการพิสูจน์หลักฐานเริ่มมาตั้งแต่กลางศตวรรษที่ 19 โดยมีบุคคลที่สำคัญ ได้แก่

1) Alphonse Bertillon เป็นผู้วางรากฐานของ Identification โดยวางหลักการชี้ตัวบุคคลซึ่งเรียกว่า Antropometry โดยมีหลักการว่า บุคคลสองคนไม่มีโอกาสที่จะขนาดร่างกายตรงกันได้ทุกประการ ดังนั้น Bertillon จึงได้จัดทำระบบการวัดขนาดของอวัยวะต่างๆ ของร่างกายไว้เพื่อเป็นหลักฐานการชี้ตัวบุคคลจนเป็นที่ยอมรับ

2) Sir Robert Henry ได้นำการชี้ตัวบุคคลโดยการใช้ลายพิมพ์นิ้วมือ ซึ่งเรียกว่า Dactylograhy มาใช้แทนหลักการชี้ตัวบุคคลซึ่งวิธีการเปรียบเทียบลายพิมพ์นิ้วมือ การจำแนกลายพิมพ์นิ้วมือใช้ได้ผลดีมากกว่า เป็นที่ยอมรับมากกว่า และถูกนำมาใช้ครั้งแรกใน พ.ศ. 2425 และมีผู้นำเอาวิธีการชี้ตัวบุคคลโดยการใช้ลายพิมพ์นิ้วมือมาใช้โดยหน่วยงานต่างๆ ที่มีมาตรฐานในเกือบทุกประเทศจนถึงปัจจุบัน

ในปี พ.ศ. 2403 ได้เริ่มมีการใช้วิธีการถ่ายภาพเพื่อประโยชน์ในทางนิติวิทยาศาสตร์เป็นครั้งแรกและช่วงปลาย พ.ศ. 2423 – 2433 Paul Uhlenhuth นักวิทยาศาสตร์ ได้ค้นพบว่าเซรุ่มนั้นสามารถแยกเลือดของมนุษย์ให้แตกต่างจากเลือดของสัตว์ชนิดต่างๆ ได้โดยใช้วิธีที่เรียกว่า Precipitin Test

ในปัจจุบันการตรวจพิสูจน์หลักฐานมีการพัฒนาไปมาก โดยได้มีการพัฒนาและปรับปรุงทั้งวิธีการและเครื่องมือที่นำมาใช้ในการตรวจพิสูจน์เพื่อสืบสวนหาตัวผู้กระทำความผิดและเพื่อพิสูจน์ความผิด ให้ก้าวหน้าและทันสมัยมากกว่าเดิม มีการศึกษาค้นคว้าเทคนิคทางวิทยาศาสตร์ใหม่ๆ ตลอดจนการพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการตรวจพิสูจน์ตามเทคโนโลยีที่มีการเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ดีขึ้นมาก เช่น การใช้รังสีต่างๆ การใช้เทคนิคทางนิวเคลียร์ฟิสิกส์ในการตรวจวิเคราะห์ธาตุ การใช้เลเซอร์ในการตรวจพิสูจน์เสียงมนุษย์ เครื่องตรวจกระสุนปืนอัตโนมัติ เป็นต้น (สหกรณ์เพชรรินทร์, 2556)

ระบบงานนิติวิทยาศาสตร์ของต่างประเทศที่น่าสนใจ

สหราชอาณาจักร

Coyle (2018) ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของสหราชอาณาจักรมีความจำเป็นที่ต้องใช้วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและความเชี่ยวชาญในการตรวจพิสูจน์เพื่อประกอบการพิจารณาคดีเพื่อลดและป้องกันความขัดแย้งที่เกิดขึ้น

Jackson, A. & Jackson, J. (2004) ได้กล่าวถึงกระบวนการดำเนินการทางนิติวิทยาศาสตร์ของสหราชอาณาจักรไว้ว่า บทบาทและหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านนิติวิทยาศาสตร์นั้นถือว่ามี ความสำคัญต่อกระบวนการฟ้องร้องทางอาญา โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าเป็นคดีอุกฉกรรจ์เพราะการนำ พยานหลักฐานขึ้นสู่ศาลเป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุด

การให้บริการทางนิติวิทยาศาสตร์ในสหราชอาณาจักร

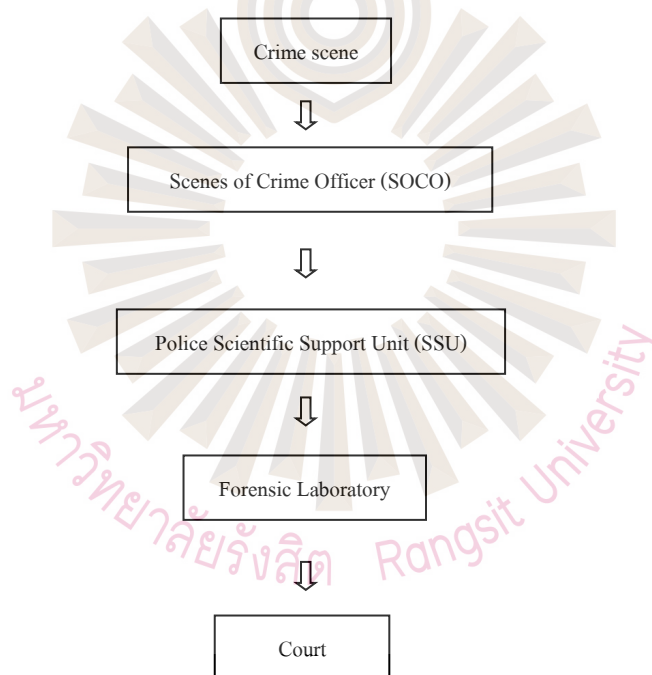
ในการสืบสวนคดีขั้นตอนการเก็บวัตถุพยานหลักฐานเป็นขั้นตอนที่สำคัญมากซึ่งนิยมใช้ ระบบ Scene of Crime (SOCOs) มาใช้ในการจัดเก็บ การทำเครื่องหมายและการบันทึกวัตถุพยานก่อน นำเข้าสู่กระบวนการตรวจพิสูจน์ในห้องปฏิบัติการ โดยมีองค์กร Forensic Science Service (FSS) และมี หน่วยงานเอกชนอื่นๆ เป็นผู้รับผิดชอบในการตรวจพิสูจน์ ซึ่ง FSS และหน่วยงานเอกชนทำหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- 1) ให้การสนับสนุนการทำงานของตำรวจในฐานะกลุ่มตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ รวมไปถึง การเปรียบเทียบลายพิมพ์นิ้วมือ การถ่ายภาพสถานที่เกิดเหตุ
- 2) FSS เป็นองค์กรที่ให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์ที่ดีที่สุด在英国 โดยมีห้องปฏิบัติการ อยู่หลายแห่งและมักได้รับมอบหมายให้ตรวจสอบวัตถุพยานที่เกี่ยวข้องกับคดีสำคัญ
- 3) หน่วยงานเอกชนที่ให้บริการทางนิติวิทยาศาสตร์ในสหราชอาณาจักร ส่วนใหญ่ถูก ว่าจ้างจากฝ่ายจำเลยและได้รับการรับรองเทียบเท่าหน่วยงานของรัฐ (ไตรยฤทธิ์ เตมหิวังศ์, 2560)

Rodriguez และ Baron (2018) ได้อธิบายการดำเนินงานนิติวิทยาศาสตร์ในสหราชอาณาจักร โดยมีมิติทางการศึกษาระบบงานนิติวิทยาศาสตร์ในประเทศอังกฤษ และ เบลล์ โดยอธิบายไว้ว่า การ ให้บริการทางนิติวิทยาศาสตร์ในประเทศอังกฤษและเบลล์ ในระยะแรกมีจุดเริ่มต้นมาจากการพัฒนา โดยหน่วยงานตำรวจ ต่อมา มีการจัดตั้ง Forensic Science Service (FSS) โดยการรวมเอาห้องปฏิบัติการ ระดับภูมิภาคเข้าไว้ด้วยกันเป็นองค์กรเดียว รูปแบบการสนับสนุน หรือการระดมทุนนั้นมีการ เปลี่ยนแปลงไปตามการบริการที่มี ต่อมาหน่วยงานเอกชนเริ่มเห็นโอกาสในการเข้ามาแข่งขันร่วม ในตลาดนี้

ในปี 1996 บริษัทที่ให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์เหล่านี้เริ่มเข้ามาเจาะตลาดมากขึ้น แต่ FSS ก็ยังคงครองตัวเป็นเจ้าของตลาดที่มีความต้องการใช้บริการจากสมาคมหน่วยงานตำรวจมากที่สุด มาจนถึงปี 2002 จากการแข่งขันในตลาดงานบริการด้านนิติวิทยาศาสตร์ และการเข้ามาผูกขาดในการซื้อขายกองทุนของ FSS จึงมีการแนะนำให้ FSS เปิดเป็นการร่วมทุนระหว่างภาครัฐและเอกชน ในกิจการของรัฐ ดังนั้น ในปี 2005 FSS Ltd. ก่อตั้งขึ้นในฐานะบริษัทที่มีรัฐเป็นเจ้าของกิจการเพื่อที่จะทำตามความตั้งใจที่จะเป็นหน่วยงานร่วมทุนตามที่อธิบายไปเบื้องต้น

การกระจายการปฏิบัติงาน หน่วยงานตำรวจยังคงดำเนินการปฏิบัติการในหน้าที่อันเกี่ยวข้องกับงานนิติวิทยาศาสตร์บางประการ เช่น การตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ และการตรวจสอบลายนิ้วมือ ซึ่งในหน่วยงานนั้นมักจะจัดจ้างเจ้าหน้าที่จาก SOCOs (Scene-of-Crime-Officers)

รูปที่ 2.2 แสดงเส้นทางของการเก็บวัตถุพยานไปสู่การพิจารณาของศาล

ที่มา: Jackson, A. & Jackson, J., 2004

จนกระทั่งในปี 2012 จากปัญหาการขาดทุนทำให้ FSS ตัดสินในยุติการดำเนินงาน ในปัจจุบันหน่วยงานสำคัญในด้านการจัดการควบคุมนิติวิทยาศาสตร์ในอังกฤษและเวลส์ คือ FRS (Forensic Science Regulator) ซึ่งเป็นหน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นในปี 2008 จากรัฐบาล และมีการดำเนินการที่เป็นอิสระไม่ขึ้นอยู่กับกระทรวงมหาดไทย แม้ว่าจะได้เงินสนับสนุนจากกระทรวงมหาดไทยก็ตาม ซึ่งเป็นการ

สร้างความมั่นใจว่าการให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์จะมีความเหมาะสมและมีมาตรฐานคุณภาพ โดย FSR ตั้งขึ้นเพื่อการดังต่อไปนี้

1) ตรวจสอบเพื่อสร้างความมั่นใจว่า การบริการนั้นถูกต้องและได้คุณภาพมาตรฐานตามความต้องการของระบบกระบวนการยุติธรรม

2) ให้คำปรึกษารวมถึงแนะนำผู้ให้บริการทางนิติวิทยาศาสตร์ คณะรัฐมนตรี และอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

3) รับรองวิธีที่มีประสิทธิภาพในการตรวจสอบความล้มเหลวด้านคุณภาพและทำงานร่วมกันในระดับประเทศและระหว่างประเทศเพื่อขยายมาตรฐานคุณภาพทั่วทั้งสหราชอาณาจักร

ประเทศสหรัฐอเมริกา

โดยสุทธิ เตมหิวงศ์ (2560) ได้ทำการศึกษาและรวบรวมรายละเอียด งานบริการนิติวิทยาศาสตร์ในประเทศสหรัฐอเมริกา รายละเอียดดังนี้

1) บทบาทของนักนิติวิทยาศาสตร์

นักนิติวิทยาศาสตร์ในอเมริกามี 2 ประเภท คือ เป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจและพลเรือน นักนิติวิทยาศาสตร์ทำหน้าที่ตรวจวิเคราะห์และเป็นพยานในศาล โดยกระบวนการยุติธรรมในประเทศสหรัฐอเมริกานั้น ห้องปฏิบัติการจะได้รับวัตถุพยานจากหน่วยงานตรวจสอบที่เกิดเหตุหรือพนักงานสอบสวน นอกจากนี้นักนิติวิทยาศาสตร์ยังทำหน้าที่ในการเป็นผู้เชี่ยวชาญเพื่ออธิบายข้อเท็จจริงจากการตรวจพิสูจน์และความเห็นส่วนตัวในฐานะผู้เชี่ยวชาญด้วย

2) การให้บริการทางนิติวิทยาศาสตร์

ในสหรัฐอเมริกามีห้องปฏิบัติการทางนิติวิทยาศาสตร์มากกว่า 400 แห่ง ส่วนใหญ่เป็นของรัฐบาลกลางและท้องถิ่น โดยห้องปฏิบัติการมีหน้าที่ในการตรวจพิสูจน์วัตถุพยานทั้งหมด ยกเว้น พยานวัตถุบางชนิดที่ต้องได้รับการตรวจเฉพาะ เช่น ยาเสพติด อาวุธ และลายพิมพ์นิ้วมือ ห้องปฏิบัติการทางนิติวิทยาศาสตร์ของส่วนสืบสวนกลาง โดยในแต่ละรัฐจะมีห้องปฏิบัติการ โดยขนาดของห้องปฏิบัติการขึ้นอยู่กับจำนวนประชากรในรัฐนั้นๆ และอาจรวมอยู่กับหน่วยงานอื่น เช่น กองตำรวจส่วนกลาง ตำรวจจราจร สำนักงานอัยการประจำรัฐ หรือแม้กระทั่งหน่วยดูแลสุขภาพ และมีห้องปฏิบัติการเอกชนจำนวน

มากให้บริการตรวจฝ่ายจำเลย และมีการทำงานร่วมกับมหาวิทยาลัยและให้คำปรึกษาด้านนิติวิทยาศาสตร์ด้วย นอกจากนี้ยังมีห้องปฏิบัติการเฉพาะที่อยู่ภายใต้หน่วยงานอื่น เช่น กระทรวงยุติธรรม มีห้องปฏิบัติการ FBI หน่วยงานเฉพาะด้านยาเสพติด (Drug Enforcement Administration: DEA) BUREAU of Alcohol, Tobacco, Firearms and Explosives Ministry of Interior หรือแม้กระทั่งไปรษณีย์

3) การรับรองคุณภาพของนิติวิทยาศาสตร์

ในสหรัฐอเมริกา ห้องปฏิบัติการทางนิติวิทยาศาสตร์ได้รับรับรองผ่าน 2 หน่วยงาน ได้แก่ American Society of Crime Laboratory Directors Laboratory Accreditation Boards (ASCLD/LAB) ซึ่งในปัจจุบันเปลี่ยนเป็น ANAB (ANSI-ASQ National Accreditation Board) มีความเชี่ยวชาญในเรื่องการรับรองมาตรฐานห้องปฏิบัติการทางด้านนิติวิทยาศาสตร์โดยเฉพาะ โดยมีการตรวจสอบเพื่อรับการรับรองใหม่ทุก 5 ปี เพื่อเป็นการรักษาระดับมาตรฐานของห้องปฏิบัติการไว้ และอีกหน่วยงานคือ International Organization of Standard (ISO) ซึ่งเป็นผู้ให้การรับรองมาตรฐานห้องปฏิบัติการทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ (ไต้ยฤทธิ์ เตมหิงส์, 2560)

ศักดิ์ชัย อัสวินอนันท์ (2553) กล่าวว่าห้องปฏิบัติการทางนิติวิทยาศาสตร์ในประเทศสหรัฐอเมริกา มักจะดำเนินการทั้งหมดหรือแต่เพียงบางส่วน โดยรัฐบาลกลาง รัฐบาลแห่งมลรัฐ หรือรัฐบาลท้องถิ่น ทั้งนี้ ปรากฏว่าห้องปฏิบัติการทางนิติวิทยาศาสตร์ในหลายๆ แห่งจะขึ้นตรงกับกรมตำรวจ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการบังคับใช้กฎหมายของรัฐบาลกลาง ทั้งนี้ห้องปฏิบัติการทางนิติวิทยาศาสตร์ส่วนใหญ่ที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกรมตำรวจ หรือกรมอัยการจะไม่ให้บริการเพื่อเป็นประโยชน์แก่ผู้กระทำความผิด ดังนั้นจะสะท้อนให้เห็นถึงความเป็นปรปักษ์ที่ไม่เป็นธรรมของกระบวนการยุติธรรม อีกทั้งยังสะท้อนให้เห็นถึงแนวทางในการและวิวัฒนาการในการให้บริการทางห้องปฏิบัติการทางนิติวิทยาศาสตร์ด้วย ซึ่งความสัมพันธ์ที่เป็นปฏิปักษ์ระหว่างรัฐและผู้กระทำความผิดยังส่งผลให้นักนิติวิทยาศาสตร์ต้องปฏิบัติการในลักษณะที่ต้องเข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งด้วย แต่อย่างไรก็ตามนักนิติวิทยาศาสตร์ส่วนใหญ่ยังคงให้ความสำคัญต่อการตรวจสอบพยานหลักฐานอย่างตรงไปตรงมา และพยายามที่จะไม่เข้าไปมีบทบาทเกี่ยวข้องกับสถานการณ์ที่เป็นปรปักษ์ดังกล่าว

Houck and Siegel (2010) ได้แบ่งประเภทของห้องปฏิบัติการนิติวิทยาศาสตร์ในประเทศสหรัฐอเมริกาเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1) ห้องปฏิบัติการทางนิติวิทยาศาสตร์ของภาคเอกชน (Private Forensic Science Laboratories) ห้องปฏิบัติการเอกชนเปิดให้บริการอาจเพียงหนึ่งหรือสองประเภทการตรวจพิสูจน์ อาทิเช่น การตรวจหายาเสพติด การตรวจสารพิษ หรือการตรวจเอกสาร ในปัจจุบันมีการตรวจหา DNA เพิ่มเติม เป็นต้น ห้องปฏิบัติการส่วนใหญ่ให้บริการเฉพาะกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ หรือหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายอื่นๆ ซึ่งจะไม่วิเคราะห์หาหลักฐานที่ถูกร้องขอโดยจำเลยยกเว้นเป็นคำสั่งศาล มีบางห้องปฏิบัติการที่รับตรวจพิสูจน์จากประชาชนทั่วไปซึ่งมีความสามารถในการจ่ายค่าบริการ โดยมีการค่าธรรมเนียมการให้บริการของเอกชน

2) ห้องปฏิบัติการทางนิติวิทยาศาสตร์ของภาครัฐ (Public Forensic Science Laboratories) ห้องปฏิบัติการของรัฐบาลมีรูปแบบแตกต่างกันไปตามแต่ละรัฐ โดยแบ่งได้เป็นห้องปฏิบัติการทางนิติวิทยาศาสตร์ส่วนกลาง (Federal Government Forensic Science Laboratories) และห้องปฏิบัติการในท้องถิ่น (State and Local Forensic Science Laboratories)

ประเทศสิงคโปร์

การให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์ของประเทศสิงคโปร์ ในสิงคโปร์เป็นศูนย์นิติวิทยาศาสตร์ (Center for Forensic Science) สังกัดองค์กรวิทยาศาสตร์สุขภาพ (Health Sciences Authority) หรือ HSA ซึ่ง HSA เป็นหน่วยงานที่รวมเอาหน่วยงานที่เคยสังกัดกระทรวงสาธารณสุขมาไว้ด้วยกันเพื่อการบูรณาการการให้บริการด้านสุขภาพและมีผู้เชี่ยวชาญที่เป็นเลิศทางวิชาชีพ และได้มีการจัดองค์กรใหม่ภายใต้องค์กรวิทยาศาสตร์สุขภาพเป็น 2 หน่วยงาน ได้แก่

- 1) ศูนย์นิติเวชทางการแพทย์ (Center for Forensic Medicine)
- 2) ศูนย์นิติวิทยาศาสตร์ (Center for Forensic Science)

โดยในส่วนของศูนย์นิติวิทยาศาสตร์ มีจุดมุ่งหมายเพื่อเป็นศูนย์เฉพาะในการให้บริการที่หลากหลายทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ ให้คำปรึกษาด้านการบังคับใช้กฎหมายแก่หน่วยงานรัฐ กระทรวง ทบวง กรม โรงพยาบาลหรือองค์กรเอกชนในด้านนิติวิทยาศาสตร์เพื่อการสืบสวนสอบสวนในคดีอาญา รวมถึงคดีแพ่ง (ประไพพัตร โคมพัตร และคณะ, 2547)

นอกจากนี้ศูนย์นิติวิทยาศาสตร์ยังมีบทบาทในการตรวจสถานที่เกิดเหตุ (เมื่อมีการร้องขอ) การรื้อฟื้นพยานหลักฐาน การตรวจทางห้องปฏิบัติการ การให้ความเห็นและการตีความสิ่งที่ค้นพบ

และนำเสนอข้อสรุปต่างๆ เกี่ยวกับพยานหลักฐานในคดีอาญาและมักต้องไปเบิกความเป็นพยานผู้เชี่ยวชาญในศาล

ระบบงานนิติวิทยาศาสตร์ของประเทศสิงคโปร์มีการจัดแบ่งหน้าที่กันอย่างชัดเจน ได้แก่

- 1) หน่วยงานด้าน Criminal Investigation Department ซึ่งอยู่ในสังกัดของ Singapore Police Force เป็นหน่วยงานในความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ตำรวจ โดยรับผิดชอบด้านการตรวจสถานที่เกิดเหตุการณ์เก็บรักษาวัตถุพยาน การส่งตรวจวัตถุพยาน รวมทั้งงานด้านทะเบียนประวัติอาชญากรและการพิมพ์ลายนิ้วมือ
- 2) Central for Forensic Science เป็นหน่วยงานตรวจพิสูจน์แบ่งเป็นการตรวจชันสูตรพลิกศพ (ศูนย์นิติเวชศาสตร์) และตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานต่าง ๆ ได้แก่ พยานเอกสาร สารพิษ ยาเสพติดที่ได้รับจากพนักงานสอบสวน (ประไพพัตร โจมพัตร และคณะ, 2547)

การให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์ในประเทศสิงคโปร์ นอกจากการให้บริการในหน่วยงานภาครัฐแล้วยังมีภาคเอกชนที่ให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์ด้วย อาทิเช่น The Forensic Experts Group เป็นภาคเอกชนที่เป็นการรวมตัวกันของนักนิติวิทยาศาสตร์ที่มีความเชี่ยวชาญซึ่งนอกจากการตรวจพิสูจน์แล้ว ยังให้บริการฝึกอบรมและให้ความรู้ด้านนิติวิทยาศาสตร์อีกด้วย โดยหน่วยงานที่มาใช้บริการได้แก่ บริษัทกฎหมายหน่วยงานบังคับใช้คดี หน่วยงานกำกับดูแลและสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ บริษัทอุตสาหกรรมต่างๆที่ต้องการการตรวจสอบ (เช่น ประกันธนาคาร บริษัทรักษาความปลอดภัยอาหารยาและปิโตรเลียม) รวมถึงสถาบันการศึกษาด้วย หน่วยงานเหล่านี้ได้ผ่านการรับรองการทำงานโดยมาตรฐานนิติวิทยาศาสตร์ที่เป็นสากลด้วย

2.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

Rodriguez และ Baron (2018) ได้ทำการศึกษาการดำเนินงานนิติวิทยาศาสตร์ในสหราชอาณาจักร โดยมีมิติการศึกษากระบวนการนิติวิทยาศาสตร์ในประเทศอังกฤษและเวลส์ ซึ่งได้อธิบายถึงจุดเริ่มต้นของการให้บริการนิติวิทยาศาสตร์ในสหราชอาณาจักร เริ่มจากการพัฒนาของหน่วยงานตำรวจ จนจัดตั้งเป็นหน่วยงานภายใต้การกำกับของหน่วยงานรัฐ ซึ่งก็คือ Home Office Forensic Science Service (HOFSS) ซึ่งได้รับการสนับสนุนงบประมาณโดยตรงจากรัฐบาล ต่อมาเมื่อรวมหน่วยงานบริการทางนิติวิทยาศาสตร์ คือ Forensic Science Service (FSS) ขึ้นมา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อความอิสระในการบริหารงบประมาณ และต่อมาเมื่อมีการแข่งขันกันมากขึ้นในตลาดของเอกชน FSS จึงถูกปรับเปลี่ยนให้กลายเป็นหน่วยงานที่เป็นการร่วมทุนระหว่างรัฐและเอกชน ให้บริการตรวจพิสูจน์ ดูเหมือนการ

ดำเนินการจะเป็นไปได้ด้วยดี แต่เมื่อดำเนินการไประยะหนึ่งกลับพบปัญหาการขาดทุนของ FSS จนทำให้ต้องปิดตัวลงในเดือนมีนาคม 2012 ซึ่งเป็นประเด็นโต้เถียงและเป็นที่วิจารณ์อย่างมากในการที่หน่วยงานต้องปิดตัวลงในที่สุด

อัญญาณี สิทธิอาษา (2554) ได้ทำการศึกษาการปฏิบัติงานทางคดีโดยใช้กระบวนการทางนิติวิทยาศาสตร์ในประเทศไทย ซึ่งได้ทำการศึกษากรณีคืออาชญากรรมที่เกี่ยวข้องกับแรงงานข้ามชาติในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร เป็นการศึกษาวิจัยการปฏิบัติงานและปัญหาจากการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับงานนิติวิทยาศาสตร์ ผลการศึกษาวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความเข้าใจและรับรู้เกี่ยวกับความสำคัญของงานนิติวิทยาศาสตร์ในการเป็นหลักฐานสำคัญในการพิสูจน์ถึงข้อเท็จจริง ด้านการมีส่วนร่วมพบว่าแบ่งเป็น 3 ระดับ คือ การมีส่วนร่วมโดยตรงในการเป็นผู้ใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์เพื่อมาพิสูจน์หลักฐานที่ค้นพบ การมีส่วนร่วมในที่เกิดเหตุ แต่ไม่ได้เป็นผู้พิสูจน์หลักฐานต่างๆ ด้วยตนเอง และผู้ร่วมใช้ประโยชน์จากผลการพิสูจน์หลักฐาน นอกจากนี้ยังพบปัญหาอื่นๆ คือ การขาดความรู้เกี่ยวกับงานนิติวิทยาศาสตร์ของเจ้าหน้าที่และการที่ประชาชนไม่ตระหนักถึงความสำคัญของงานนิติวิทยาศาสตร์

จรรย์อุท ค่อทรัพย์สิน (2554) ได้ทำการศึกษาวิจัยอิทธิพลของสื่อสารมวลชนที่มีผลกระทบต่อกระบวนการงานนิติวิทยาศาสตร์ในไทย ผลการศึกษาและการสังเคราะห์เชิงวิพากษ์เนื้อหาที่ปรากฏพบว่าผู้ส่งสารได้ใช้กลยุทธ์และวิธีการต่างๆ ในการนำเสนอในการเปิดประเด็น การปิดประเด็นที่น่าเสนอ และสัดส่วนเนื้อหาในการนำเสนอ ซึ่งรูปแบบของกลยุทธ์และวิธีการที่ผู้ส่งสารใช้นั้นจะขึ้นอยู่กับความขัดแย้งของบุคคลหรือหน่วยงานในการตรวจพิสูจน์หลักฐาน ผลกระทบต่อกระบวนการงานนิติวิทยาศาสตร์ในแง่บวกจะส่งเสริมให้สังคมรับรู้ถึงบทบาทและหน้าที่ของกระบวนการงานนิติวิทยาศาสตร์ต่อระบบงานยุติธรรม และทางลบจะทำให้เกิดผลกระทบในเชิงความน่าเชื่อถือของกระบวนการงานนิติวิทยาศาสตร์ บทสรุปที่สำคัญสื่อมวลชนควรทำงานร่วมกับผู้ปฏิบัติงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ภายใต้การกำหนดขอบเขตการให้ข้อมูลข่าวสารอย่างมีจริยธรรม และมีการจัดหน่วยงานกลางที่ทำหน้าที่ตรวจสอบการให้ข้อมูลผ่านสื่อมวลชน

ชัยชาญ ไชยรังสินันท์ (2554) ได้ทำการศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทยโดยการปรับใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยทำการวิเคราะห์แนวคิดการแก้ไขปัญหาจากผู้เชี่ยวชาญ และศึกษาแนวทางในการพัฒนาระบบบริหารงานนิติวิทยาศาสตร์สำหรับประเทศไทย ซึ่งผลการศึกษาในเชิงการวิเคราะห์พบว่าผู้เชี่ยวชาญ

และผู้บริหารมีความเห็นสอดคล้องเกี่ยวกับความเหมาะสมในการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในการพัฒนาการบริหารงานนิติวิทยาศาสตร์โดยปรับใช้ร่วมกับหลักทฤษฎีโครงสร้างเชิงสถานการณ์ซึ่งเป็นแนวทางในการบริหารสมัยใหม่ จากผลการวิจัยได้เสนอรูปแบบเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาได้ 2 รูปแบบ คือการมีคณะกรรมการวิชาชีพ และการมีสมาคมวิชาชีพ โดยงานวิจัยนี้มีข้อเสนอที่น่าสนใจทั้ง 3 ประเด็น ได้แก่ หน่วยงานนิติวิทยาศาสตร์ทุกหน่วยงานควรประสานความร่วมมือกันในทุกด้าน และควรมีการกำหนดภารกิจและความรับผิดชอบของแต่ละหน่วยงานให้ชัดเจน รวมถึงควรให้ความสำคัญในด้านองค์ความรู้และการวิจัยเพื่อให้เกิดการพัฒนากับผู้ปฏิบัติงานและองค์กรด้านนิติวิทยาศาสตร์

คงขวัญ ผดวาลัย (2556) ได้ทำการศึกษาทัศนคติของพนักงานอัยการต่อการตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์: ศึกษาเฉพาะกรณีการพิสูจน์เอกสารและการปลอมแปลงในด้านที่เกี่ยวข้องกับลายมือ และลายมือชื่อ ผลสรุปของการศึกษาเชิงคุณภาพสรุปได้ว่า ผู้เชี่ยวชาญของศาลและสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทบยุดิธรรมสามารถให้ความยุติธรรมกับประชาชนได้ เพราะการตรวจพิสูจน์ของกลุ่มตรวจสอบพยานเอกสารเป็นการตรวจพิสูจน์โดยผู้เชี่ยวชาญ ผู้ชำนาญการ โดยตรงที่มีคุณวุฒิ คุณสมบัตินับว่ามีความรู้และฝึกประสบการณ์เฉพาะด้านที่แท้จริง

สหการณ์ เพ็ชรนรินทร์ (2556) ได้ทำการศึกษาแนวทางการพัฒนาและจัดการงานนิติวิทยาศาสตร์ที่เหมาะสมของประเทศไทย ผลการศึกษาเรื่องความสำคัญของงานนิติวิทยาศาสตร์พบว่า กระบวนการยุติธรรมของประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับงานด้านนิติวิทยาศาสตร์มากขึ้นเรื่อยๆ เนื่องจากมีการนำผลทางนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ในกระบวนการยุติธรรมในทุกชั้นตอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งชั้นสอบสวนที่นำความรู้ทางนิติวิทยาศาสตร์มาใช้หาพยานหลักฐานเพื่อนำไปสู่การจับกุมอาชญากร และผลการศึกษาในเรื่องสภาพของบทบาทงานนิติวิทยาศาสตร์กับการสนับสนุนการดำเนินกระบวนการยุติธรรมพบว่า บทบาทงานด้านนิติศาสตร์ของประเทศไทยยังไม่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร เนื่องจากจะมีบทบาทในการตรวจพิสูจน์หลักฐานในคดีอาชญากรรม ยาเสพติด คดีความมั่นคง หรือมีผู้ร้องขอมา หรือมีสถานการณ์พิเศษต่างๆ แต่ยังไม่มีการกำหนดบทบาทที่ชัดเจนในการสนับสนุนหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมในทุกกรณี นอกจากนี้บทบาทของนิติวิทยาศาสตร์ยังเน้นไปที่การปราบปราม การสืบเสาะหาหลักฐานเป็นลักษณะของการนำไปใช้ในเชิงรุกมากกว่าการป้องกัน และจากการศึกษาจุดแข็งพบว่างานนิติวิทยาศาสตร์มีจุดแข็งคือประชาชนทั่วไปมีความตื่นตัว บุคลากรด้านนิติวิทยาศาสตร์มีศักยภาพ บุคลากรใน

กระบวนการยุติธรรมให้ความสำคัญและเชื่อมั่นในผลการตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์ และมี การจัดตั้งหน่วยงานเพื่อดำเนินงานด้านนิติวิทยาศาสตร์หลายหน่วยงาน

ปริญญา หวันเหล็ม (2558) ได้ทำการศึกษาความร่วมมือระหว่างองค์กรภาครัฐและองค์กร พัฒนาเอกชน โดยผลการศึกษาพบว่าจุดเริ่มต้นของความร่วมมือเกิดจากองค์กรทั้งสองคือหน่วยงาน ภาครัฐและเอกชนพบปัญหาอุปสรรคและข้อจำกัดในการบริหารจัดการ (ในกรณีนี้ศึกษาเกี่ยวกับการ ให้การศึกษากับบุตรหลานแรงงานต่างชาติด) คือ หน่วยงานภาครัฐมีข้อจำกัดในการเข้าถึง กลุ่มเป้าหมาย และองค์กรพัฒนาเอกชนไม่สามารถออกไปรับรองให้กับประชาชนหรือนักเรียนได้ จึงทำให้เกิดความร่วมมือกันขององค์กร จนกลายเป็นนวัตกรรมในการจัดสวัสดิการการศึกษาส่งผล ให้เข้าถึงโอกาสในการศึกษาได้อย่างทั่วถึงมากยิ่งขึ้น มีการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาที่เหมาะสม มี การจัดบริการทางสังคมเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตของแรงงานต่างชาติด และที่สำคัญคือ มีการ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรทั้งสององค์กรทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้และศักยภาพในการ ปฏิบัติงาน ในการศึกษาวิจัยได้เสนอข้อเสนอแนะดังนี้ การสื่อสารและการวางแผนร่วมกันในการ พัฒนาความร่วมมือที่ดำเนินอยู่ให้เกิดความก้าวหน้า ส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือในการพัฒนา บุคลากรร่วมกันเพื่อช่วยให้นวัตกรรมด้านความร่วมมือเกิดประโยชน์กับผู้เกี่ยวข้อง การพัฒนา บุคลากรด้านพหุภาษา เพื่อลดปัญหาการสื่อสาร

จุไรลักษณ์ เอี้ยวพันธ์ และสาวิตรี วาระคำ (2559) ได้ทำการศึกษาวิเคราะห์เรื่อง “การวิเคราะห์ การร่วมทุนระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน (Public Private Partnership: PPP)” หลังจากมีการประกาศใช้ พระราชบัญญัติการให้เอกชนร่วมลงทุนในกิจการของรัฐ พ.ศ. 2556 เพื่อส่งเสริมและเอื้ออำนวยให้ เอกชนเข้าร่วมลงทุนกับหน่วยงานของรัฐ ซึ่งในพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้กล่าวถึงการร่วมทุน ระหว่างรัฐกับเอกชนที่เป็นการร่วมลงทุนในโครงการขั้นพื้นฐานที่ช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการ แข่งขันของประเทศ ก่อให้เกิดการสร้างงาน เพิ่มผลิตภาพและศักยภาพการผลิตในระยะยาว แต่ เนื่องจากในการดำเนินการต้องใช้งบประมาณจำนวนมากภาครัฐเพียงฝ่ายเดียวไม่อาจจะคมทุนได้ มากพอจึงต้องให้ภาคเอกชนเข้าร่วมด้วย นอกจากนี้ยังเป็นการถ่ายโอนความเสี่ยงให้ภาคเอกชน ซึ่งภาคเอกชนจะมีการบริหารจัดการความเสี่ยงได้มากกว่าหน่วยงานของรัฐ

นอกจากนี้ยังสามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการและยังช่วยส่งเสริมให้เกิด นวัตกรรม การถ่ายโอนเทคโนโลยี หรือให้เกิดการขยายตลาดทุนภายในประเทศได้อีกด้วย แต่การ ในการร่วมลงทุนก็มีข้อจำกัดในการดำเนินการ เช่น การกำกับดูแล ความซับซ้อนของการดำเนินการ

ความเสี่ยงที่อาจเกิดจากการดำเนินการของภาคเอกชนที่ไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และระยะเวลาที่กำหนดไว้ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อประชาชน วัตถุประสงค์ของการร่วมลงทุนนี้เพื่อเป็นการลดภาระการลงทุนของภาครัฐ และเพิ่มประสิทธิภาพการลงทุนและบริหารจัดการ การถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยี รวมทั้งขยายขอบเขตและเพิ่มคุณภาพการให้บริการสาธารณะ ซึ่งมีหลายรูปแบบ เช่น การว่าจ้างเอกชน การให้เอกชนเช่าทรัพย์สินของรัฐไปดำเนินการ ภาครัฐร่วมมือกับเอกชนในลักษณะหุ้นส่วนเพื่อดำเนินกิจการ เป็นต้น โดยข้อเสนอแนะจากการศึกษาได้แก่ การปรับปรุงแก้ไขหรือกำหนดกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อสามารถดำเนินการได้อย่างเป็นรูปธรรม การมีนโยบายที่ชัดเจนมุ่งเน้นคุณภาพการให้บริการ การสร้างการรับรู้อย่างทั่วถึง การคัดเลือกภาคเอกชนอย่างมีประสิทธิภาพ และควรศึกษาหรือมีที่ปรึกษาที่เป็นผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการลงทุนร่วมกันระหว่างภาครัฐและเอกชน

ธัญญานันท์ ศรีธรรมนิศย์ (2559) ได้ทำการศึกษาเรื่องการบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่มีประสิทธิภาพของโรงพยาบาลเอกชน ซึ่งทำการศึกษาในกลุ่มธุรกิจโรงพยาบาลเอกชนที่มีขนาดใหญ่ ผลการศึกษาข้อได้เปรียบในการแข่งขันของโรงพยาบาลเอกชนขนาดใหญ่คือ ค่ารักษาพยาบาลที่คุ้มค่า เมื่อเทียบกับมาตรฐานการรักษาเดียวกันกับโรงพยาบาลในประเทศอื่นๆ เช่น สิงคโปร์ มาเลเซีย อินเดีย คุณภาพการรักษาพยาบาลของบุคลากรทางการแพทย์ที่มีความเชี่ยวชาญ และคุณภาพในการให้บริการที่ดีของไทย และจากการวิเคราะห์กิจกรรมการบริหารทรัพยากรมนุษย์ภายในเครือโรงพยาบาลกรุงเทพพบว่า การสรรหาคัดเลือกโดยใช้เทคนิคที่หลากหลาย การให้ความสำคัญกับบุคลากร การลงทุนในเทคโนโลยีทางการแพทย์มีส่วนช่วยทางอ้อมในการโน้มน้าวให้บุคลากรทางการแพทย์และมีส่วนจูงใจให้แพทย์ที่ทำงานในต่างประเทศกลับมาทำงานที่ไทยมากขึ้น และควรกำหนดนโยบายการจัดการจัดหาแพทย์และพยาบาลที่มีความเชี่ยวชาญในแต่ละสาขาเพื่อสามารถให้บริการได้อย่างครอบคลุม การฝึกอบรมและพัฒนา เทคโนโลยีสารสนเทศมีส่วนสำคัญ ช่วยทำให้การแลกเปลี่ยนเรียนรู้สามารถทำได้ง่ายยิ่งขึ้น รวมทั้งระบบฐานข้อมูลและ Knowledge Portal ที่ทันสมัย การใช้ E-Learning สำหรับหลักสูตรภายใน และควรพัฒนาไปใช้กับหลักสูตรอื่นด้วย ในส่วนของการธำรงรักษาบุคลากรมีการเปิดโอกาสให้บุคลากรแสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ การสร้างแรงจูงใจให้บุคลากรอย่างต่อเนื่องทำให้บุคลากรเกิดสำนึกถึงองค์กร

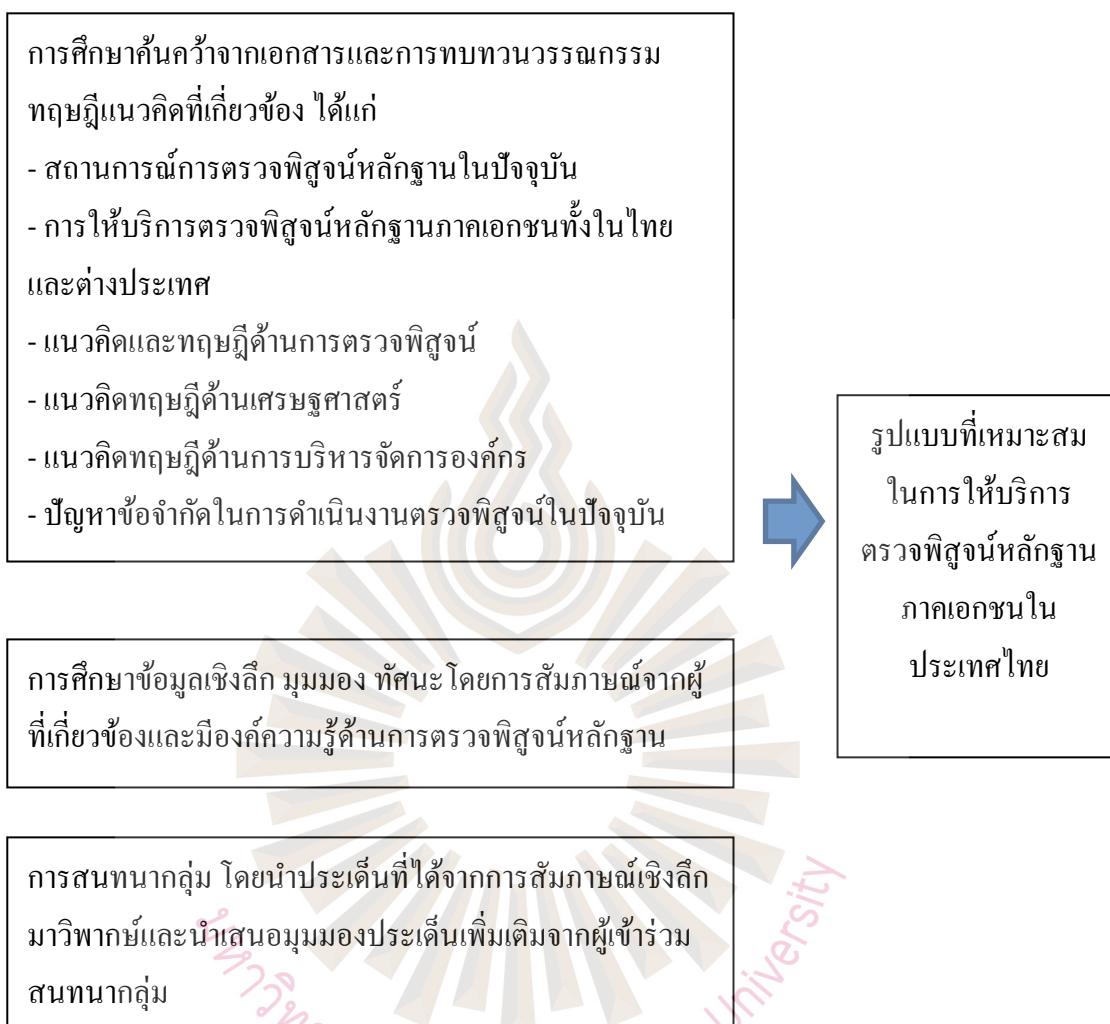
กิติมา ชุมอาจ และกมลพร กัลยาณมิตร (2560) ได้ทำการศึกษาความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนในการพัฒนาแรงงาน ซึ่งเป็นการศึกษาปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ของความร่วมมือระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชนเกี่ยวกับการพัฒนาแรงงาน ผลการศึกษาจากการศึกษาเชิง

คุณภาพ พบว่าปัญหาความร่วมมือของภาครัฐและเอกชนเป็นเรื่องของความล้มเหลว ความไม่ต่อเนื่อง และความขัดแย้งในการนำนโยบายไปปฏิบัติ งบประมาณไม่เพียงพอ ภาพลักษณ์ในทางลบของตัวบุคคล และประเด็นข้อค้นพบจากการศึกษาวิจัยคือ ภาครัฐควรมุ่งเน้น ไปในเรื่องที่ปฏิบัติได้จริง จริงใจในการแก้ไขปัญหา หน่วยงานเอกชนต้องปรับปรุงงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้สามารถตรงกับความต้องการของภาครัฐ ภาคเอกชนต้องการการสนับสนุนด้านมาตรการลดหย่อนภาษี และการฝึกอบรม

วารินทร์ พรหมวิกร และคณะ (2562) ได้ทำการศึกษาความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์: ปัญหา สาเหตุ และแนวทางการพัฒนาสำหรับประเทศไทย ซึ่งผลการศึกษาพบว่า หลักการสร้างความน่าเชื่อถือให้กับผลตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ที่ใช้ทั่วไปในสากล ประกอบด้วย (ก) หน่วยงานด้านการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ บริหารจัดการและดำเนินการตามข้อกำหนดและแนวทางของมาตรฐานสากลอย่างเข้มงวดพร้อมกับการได้รับการรับรองมาตรฐานสากล (ข) ผู้ตรวจพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์สอบขึ้นทะเบียนเป็นผู้ตรวจพิสูจน์ที่มีความสามารถเฉพาะสาขากับองค์กรสากล ปัญหาและสาเหตุที่ลดทอนความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์สามารถเกิดขึ้นได้ตั้งแต่ขั้นตอนการรวบรวม การบริหารจัดการ การตรวจพิสูจน์ การใช้เครื่องมือ การจัดทำรายงานผล และการนำเสนอผลการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในศาล และมีข้อเสนอแนวทางการพัฒนาความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ไทย 5 ด้าน ประกอบด้วย การพัฒนาด้าน (ก) การบริหารจัดการงานนิติวิทยาศาสตร์ทั้งระดับมหภาคและจุลภาค (ข) สมรรถนะการปฏิบัติงานตรวจพิสูจน์ (ค) กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง (ง) ความรู้ความเข้าใจของบุคคลที่เกี่ยวข้องและ (จ) กระบวนการและหลักเกณฑ์ของศาลเกี่ยวกับการใช้พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์และพยานผู้เชี่ยวชาญที่มีความน่าเชื่อถือ

2.9 กรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี การค้นคว้าเอกสาร และการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อกำหนดกรอบในการศึกษาวิจัย ดังรูป

รูปที่ 2.3 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยเรื่อง รูปแบบที่เหมาะสมในการให้บริการตรวจพิสูจน์หลักฐานภาคเอกชนในประเทศไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานการณ์ ปัญหา และอุปสรรคการตรวจพิสูจน์หลักฐานในประเทศไทย มุมมองและทัศนคติการขยายงานให้บริการตรวจพิสูจน์หลักฐานภาคเอกชน และศึกษารูปแบบที่เหมาะสมในการให้บริการตรวจพิสูจน์หลักฐานภาคเอกชนในประเทศไทย โดยการศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีวิธีการศึกษาวิจัยดังนี้

1) การศึกษาค้นคว้าเอกสาร (Documentary Research) โดยการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ที่เป็นเอกสารซึ่งจัดทำหรือพิมพ์เผยแพร่ในลักษณะสื่อสิ่งพิมพ์ หรือมีการบันทึกในลักษณะของเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อสำรวจความเป็นจริงของสถานการณ์

2) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล ความคิดเห็น ทัศนคติ มุมมองจากกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาวิจัย

3) การสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล ความคิดเห็น ทัศนคติ มุมมองจากผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มซึ่งมีความเกี่ยวข้อง และประสบการณ์ด้านงานนิติวิทยาศาสตร์

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) เนื่องจากผู้วิจัยสนใจและต้องการเก็บข้อมูลจากผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานตรวจพิสูจน์ และเป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้ความชำนาญในการปฏิบัติงานด้านการตรวจพิสูจน์ ทั้งหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนและใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบอกต่อ (Snow Ball Sampling) ซึ่งเป็นการอาศัยข้อมูลจากตัวอย่างคนแรกในกลุ่มเดียวกันแนะนำผู้ที่เหมาะสมควรจะเป็นผู้ให้ข้อมูลเป็นคนต่อไป เพื่อให้ทราบถึงแนวคิด ทัศนคติ มุมมอง และรูปแบบการตรวจพิสูจน์ที่เหมาะสม รวมถึงการขยายงานตรวจพิสูจน์ไปยังภาคเอกชนในประเทศไทย โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นกลุ่มบุคคลที่ทำงานด้านการตรวจพิสูจน์ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน และบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับงานตรวจพิสูจน์

ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดหลักเกณฑ์การคัดเลือกบุคคลที่มีคุณสมบัติเหมาะสมในการให้ข้อมูลดังกล่าวไว้ในหนังสือให้การสัมภาษณ์ โดยกำหนดให้บุคคลที่มีคุณสมบัติที่เหมาะสมในการคัดเลือกจากผู้มีอำนาจในหน่วยงานและจะต้องปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องหรือมีประสบการณ์การที่เกี่ยวข้องกับงานตรวจพิสูจน์ไม่น้อยกว่า 3 ปี เพื่อให้ข้อมูลที่ได้อาจมีความคิดเห็นหรือทัศนคติที่ตรงกับความ เป็นจริง และสะท้อนให้เห็นถึงงานด้านการตรวจพิสูจน์หลักฐาน ทั้งปัญหาอุปสรรค การดำเนินงานที่เกี่ยวข้อง การผลักดันและขับเคลื่อนงานตรวจพิสูจน์หลักฐานในประเทศไทย พร้อมทั้งแนวคิดเพื่อการพัฒนางานบริการด้านการตรวจพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าความคิดเห็นดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ในการวิเคราะห์รูปแบบและแนวทางที่เหมาะสมในการให้บริการงานตรวจพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในประเทศไทยต่อไป

องค์ประกอบที่เป็นกลุ่มเป้าหมายในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นความคิดเห็น ทัศนคติ มุมมองเกี่ยวกับงานตรวจพิสูจน์หลักฐานได้แก่ เจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติงานด้านการตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์ พนักงานสอบสวน สำนักงานตำรวจแห่งชาติ นักนิติวิทยาศาสตร์ สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม กรมสอบสวนคดีพิเศษ ผู้พิพากษา อัยการ นักวิทยาศาสตร์ที่ปฏิบัติงานด้านการตรวจพิสูจน์ในภาคเอกชน อาจารย์และนักวิชาการที่เกี่ยวข้องกับงานนิติวิทยาศาสตร์ รวมทั้งสิ้นจำนวน 22 ราย รายละเอียดดังนี้

- 1) สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม จำนวน 5 ราย
- 2) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ จำนวน 8 ราย
- 3) นักวิทยาศาสตร์ที่ปฏิบัติงานด้านการตรวจพิสูจน์ในภาคเอกชน จำนวน 2 ราย
- 4) ผู้ปฏิบัติงานด้านการตรวจพิสูจน์องค์กรมหาชน จำนวน 1 ราย
- 4) ผู้พิพากษา จำนวน 1 ราย
- 5) อัยการ จำนวน 1 ราย
- 6) กรมสอบสวนคดีพิเศษ กระทรวงยุติธรรม จำนวน 2 ราย
- 7) สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (สมอ.) กระทรวงอุตสาหกรรม จำนวน 1 ราย
- 8) อาจารย์หรือผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับงานนิติวิทยาศาสตร์ 1 ราย

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.2.1 แบบสัมภาษณ์

การศึกษาวิจัยนี้ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์ เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการสัมภาษณ์เจาะลึก โดยใช้ข้อคำถามแบบปลายเปิด (Open-ended Question) ซึ่งได้ทำการศึกษาและ ทบทวนวรรณกรรมเพื่อทำการออกแบบสัมภาษณ์และใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลการ ศึกษาวิจัย เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างสามารถแสดงทัศนะ มุมมองและความคิดเห็นได้อย่างเป็นอิสระ นอกจากนี้ยังเป็นการเปิดโอกาสให้กลุ่มตัวอย่างสามารถเพิ่มเติมประเด็นเกิดเป็นประเด็นใหม่ๆ ข้อเสนอแนะเพื่อการขับเคลื่อนงานบริการตรวจพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในการ ศึกษาวิจัยได้อีกด้วย โดยแบบสอบถามประกอบด้วย 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ได้แก่ รหัสผู้ให้ข้อมูล วัน เวลา ที่ดำเนินการสัมภาษณ์

ส่วนที่ 2 ข้อคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็น ทัศนะ และมุมมองของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้วิจัยได้กำหนดโครงสร้างประเด็นคำถามของการศึกษาไว้ ดังนี้

- 1) ความคิดเห็นต่อสถานการณ์การตรวจพิสูจน์หลักฐานในประเทศไทยในปัจจุบันทั้งในหน่วยงานรัฐและภาคเอกชน
- 2) ปัญหาอุปสรรค หรือข้อจำกัดในการให้บริการตรวจพิสูจน์หลักฐานในประเทศไทย
- 3) ความคาดหวังในการให้บริการตรวจพิสูจน์และการนำไปใช้ประโยชน์
- 4) ปัจจัยหรือสิ่งสำคัญในการส่งเสริมให้มีการพัฒนางานตรวจพิสูจน์หลักฐานรวมถึงการขยายงานบริการตรวจพิสูจน์ไปยังภาคเอกชนในประเทศไทย
- 5) รูปแบบที่เหมาะสมหรือความเป็นไปได้หรือแนวทางในการขยายงานบริการตรวจพิสูจน์ไปยังภาคเอกชน

ในการเข้าสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างผู้วิจัยมีหนังสือขอเข้าสัมภาษณ์จากคณะอาจารย์ วิทยาและการบริหารงานยุติธรรม มหาวิทยาลัยรังสิต เพื่อขออนุญาตเข้าทำการสัมภาษณ์ และทำ การนัดวันเข้าสัมภาษณ์ล่วงหน้า เพื่อให้ผู้ที่ตอบรับให้สัมภาษณ์ได้เตรียมความพร้อมและสะดวกในการ ให้สัมภาษณ์ ซึ่งเทคนิคที่นำมาใช้ในการสัมภาษณ์ คือการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured

Interview) ซึ่งผู้วิจัยมีการกำหนดโครงสร้างของข้อความต่างๆ ไว้ก่อนล่วงหน้าและจัดพิมพ์เป็นแบบสัมภาษณ์ และสัมภาษณ์ผู้ให้สัมภาษณ์ทุกๆ คนในประเด็นและข้อความเดียวกัน และทำการจดบันทึกคำตอบลงในแบบสัมภาษณ์

3.2.2 แบบสนทนากลุ่ม

การศึกษาวิชาครั้งนี้ผู้วิจัยใช้การสนทนากลุ่ม (Focus Group) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยเมื่อดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้สัมภาษณ์จากผู้เกี่ยวข้องและได้ประเด็นสำคัญแล้ว ผู้วิจัยเชิญผู้ที่เกี่ยวข้องกับการตรวจพิสูจน์หลักฐาน ได้แก่ เช่น ผู้ปฏิบัติงานด้านการตรวจพิสูจน์หลักฐาน และผู้ปฏิบัติงานด้านมาตรฐานการตรวจพิสูจน์หลักฐานในสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม บุคลากรของกรมสอบสวนคดีพิเศษ กระทรวงยุติธรรม นักวิชาการและอาจารย์มหาวิทยาลัย ผู้แทนนักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชาอาชญาวิทยาและการบริหารงานยุติธรรม มหาวิทยาลัยรังสิต อาจารย์ประจำคณะอาชญาวิทยาและการบริหารงานยุติธรรม มหาวิทยาลัยรังสิต และผู้วิจัย รวมทั้งสิ้น 10 คน ซึ่งประเด็นที่ใช้ในการสนทนากลุ่มเป็นประเด็นที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยมีการเรียงลำดับประเด็น ไม่ซับซ้อน ทำการสนทนาทีละประเด็นไม่วกวน ทำให้ผู้เข้าร่วมสนทนาได้แสดงความคิดเห็น มุมมองและโต้ตอบกันได้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิชาเพื่อนำไปสู่ข้อสรุป และประเด็นเพิ่มเติม ได้อย่างถูกต้อง มีความน่าเชื่อถือและมีความหลากหลายของทัศนะและประสบการณ์ของผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม โดยผู้วิจัยเป็นผู้บอประเด็นให้แก่ที่ประชุมกลุ่มตามประเด็นที่สำคัญ เพื่อให้ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มได้ร่วมกันให้ข้อมูล ข้อคิดเห็นและร่วมกันอภิปรายในประเด็นสำคัญ ประกอบด้วย 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ข้อมูลอื่น ได้แก่ วัน เวลา และสถานที่ที่ดำเนินการสัมภาษณ์

ส่วนที่ 2 ประเด็นสนทนาระดมสมองและอภิปรายเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ทัศนคติ และมุมมองระหว่างผู้เข้าร่วมสนทนา เพื่อมุ่งเน้นหาข้อสรุปที่ลงตัวเพื่อเป็นแนวทางการดำเนินงานหรือการพัฒนาบริการด้านการตรวจพิสูจน์นิติวิทยาศาสตร์ของภาครัฐและภาคเอกชนในประเทศไทย

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.3.1 การศึกษาค้นคว้าเอกสาร (Documentary Research) ผู้วิจัยกำหนดความชัดเจนของวัตถุประสงค์ ขอบเขตและประเด็นที่สนใจทำการศึกษาวิจัย สืบหาแหล่งฐานข้อมูลที่สามารถเข้าถึงบทความ เอกสารหรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อทำการศึกษาและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับงานตรวจพิสูจน์หลักฐานด้านนิติวิทยาศาสตร์ทั้งในประเทศและต่างประเทศ และทำการวิเคราะห์เนื้อหา พร้อมทั้งสรุปสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องและเชื่อมโยงกับการศึกษาวิจัย

3.3.2 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้วิจัยดำเนินการออกแบบสัมภาษณ์ซึ่งเป็นข้อคำถามปลายเปิด เพื่อให้ผู้วิจัยสามารถซักถามและพูดคุยทัศนคติ มุมมอง ความคิดเห็นจากกลุ่มตัวอย่างเพื่อให้ได้มุมมองที่กว้างขวาง เป็นอิสระ และได้รายละเอียดในเชิงลึกเพิ่มเติมจากประเด็นคำถามของผู้ศึกษาวิจัยด้วย ซึ่งในการสัมภาษณ์ผู้วิจัยทำการบันทึกเสียง และบันทึกข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ผู้ศึกษาวิจัยได้ทำการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจงจากผู้ปฏิบัติงานที่มีประสบการณ์ ที่เกี่ยวข้องกับการตรวจพิสูจน์หลักฐาน อย่างน้อย 3 ปี จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3.3.3 การสนทนากลุ่ม (Focus Group) ผู้วิจัยได้ดำเนินการนัดหมายผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อเข้าร่วมสนทนากลุ่ม โดยผู้วิจัยเป็นผู้ป้อนประเด็นคำถามเพื่อให้เกิดการวิจารณ์และอภิปรายของผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มเกี่ยวกับตรวจพิสูจน์ในประเทศไทย รวมถึงปัญหาอุปสรรค ความเป็นไปได้ในการขยายงานบริการตรวจพิสูจน์หรือสนับสนุนให้เกิดการให้บริการตรวจพิสูจน์ในภาคเอกชน ให้เป็นที่ยอมรับและเป็นไปตามมาตรฐาน เกิดความเชื่อมั่นและสามารถนำมาใช้ประกอบการพิจารณาคดีในกระบวนการยุติธรรมได้

3.4 การตรวจสอบและการวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analysis)

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้การศึกษาข้อมูลจากเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม เมื่อผู้วิจัยทำการรวบรวมข้อมูลในเชิงลึกที่ได้จากผู้ให้สัมภาษณ์แล้ว ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

3.4.1 การตรวจสอบข้อมูล มีขั้นตอนดังนี้

3.4.1.1 ผู้วิจัยดำเนินการประเมินคุณภาพของข้อมูลเพื่อตรวจสอบความสามารถในการตีความและวิเคราะห์ ทั้งในระดับข้อเท็จจริงและระดับนัยยะแฝง ความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ ขอบเขต และประเด็นการศึกษาวิจัย ความสามารถในการตอบโจทย์หรือคำถามการวิจัย เพื่อตรวจสอบและยืนยันความถูกต้อง ความน่าเชื่อถือ และความเป็นปัจจุบันของข้อมูล

3.4.1.2 ดำเนินการจัดระบบข้อมูลให้เป็นประเด็นสำคัญ จำแนกข้อมูลที่เป็นรายละเอียดข้อเท็จจริงออกจากข้อมูลที่เป็นความคิดเห็นหรือความรู้สึก

3.4.1.3 วิเคราะห์ ตีความ และจัดทำข้อสรุปเบื้องต้น พิจารณาเลือกข้อมูลที่ต้องการเพื่อนำไปหาข้อมูลเพิ่มเติมต่อไป และกำจัดข้อมูลที่ไม่ต้องการ เกินความจำเป็น หรือไม่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ต้องการศึกษาวิจัย

3.4.2 การวิเคราะห์ข้อมูล มีขั้นตอนดังนี้

3.4.2.1 ดำเนินการประเมินคุณภาพของข้อมูลเพื่อตรวจสอบความสามารถในการวิเคราะห์และตีความ ทั้งในระดับข้อเท็จจริงและระดับนัยยะแฝง ความสอดคล้องตามประเด็นการวิจัยและความสามารถในการตอบ โจทย์การวิจัย รวมทั้งเปรียบเทียบกับแหล่งฐานข้อมูลอื่นเพื่อยืนยันความถูกต้อง น่าเชื่อถือ และเป็นปัจจุบัน

3.4.2.2 ทำการจัดระบบข้อมูลให้เป็นหมวดหมู่ จำแนกข้อมูลที่เป็นรายละเอียดออกจากข้อมูลที่เป็นความคิดเห็น

3.4.2.3 จัดทำข้อสรุปเบื้องต้น โดยเขียนแต่ละประโยคที่คาดว่าเป็นลักษณะหรือมีความเชื่อมโยงของข้อมูล และมีความสอดคล้องกับการทำดัชนี/ลงรหัส แล้วพิจารณาเลือกข้อมูลที่ต้องการเพื่อนำไปหาข้อมูลเพิ่มเติมต่อไป และกำจัดข้อมูลที่ไม่ต้องการ หรือเกินความจำเป็น หรือไม่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ต้องการศึกษาวิจัย

3.4.2.4 นำข้อสรุปเบื้องต้นมาวิเคราะห์เนื้อหาด้วยวิธีการอุปมาน สรุปผลการวิเคราะห์ สังเคราะห์และอภิปรายผลการศึกษาวิจัย

3.5 การพิจารณาประเด็นจริยธรรมการวิจัย

วัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัยเป็นการค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์การตรวจพิสูจน์หลักฐานทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ มุมมอง ทักษะของผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานด้านการตรวจพิสูจน์ทั้งในภาครัฐและเอกชน เพื่อสามารถนำเสนอรูปแบบที่เหมาะสมในการให้บริการตรวจ

พิสูจน์และการขยายงานบริการตรวจพิสูจน์ไปยังภาคเอกชนในประเทศไทย ผู้ให้ข้อมูลทั้งหมดล้วนเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งเป็นผู้ปฏิบัติงาน และผู้ที่มีความสนใจงานด้านการตรวจพิสูจน์หลักฐาน เป็นข้าราชการในหน่วยงานสังกัดกระทรวงยุติธรรม สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่ดูแลเรื่องมาตรฐานในประเทศไทย บุคลากรในกระบวนการยุติธรรม ผู้พิพากษา อัยการ และอาจารย์มหาวิทยาลัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ยื่นขออนุมัติการรับรองจริยธรรมการวิจัยจาก “คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคนแห่งมหาวิทยาลัยรังสิต (Rangsit University – Ethical Research Board: RSU - ERB)” เมื่อวันที่ 27 สิงหาคม 2562 และได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคนแห่งมหาวิทยาลัยรังสิต เมื่อวันที่ 10 ตุลาคม 2562 ตามหนังสือรับรองโครงการวิจัย (Certificate of Approval เลขที่ COA. No. RSUERB2019-055) เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยในคน ซึ่งบางกรณีผู้เข้าร่วมการวิจัยอาจมีข้อสงสัยว่าเหตุใดจึงเป็นผู้ที่ได้รับการคัดเลือก หรืออาจมีความไม่พอใจในประเด็นคำถามหรือประเด็นอาจส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ของผู้เข้าร่วมการสัมภาษณ์ได้ ดังนั้นเพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานจริยธรรมการวิจัยในคนผู้ให้สัมภาษณ์จึงมีสิทธิที่จะปฏิเสธหรือหลีกเลี่ยงให้คำตอบในประเด็นที่ผู้ให้สัมภาษณ์รู้สึกไม่สบายใจ นอกจากนี้ ถ้าผู้ให้สัมภาษณ์รู้สึกที่ไม่อยากให้สัมภาษณ์ต่อไป ผู้ให้สัมภาษณ์สามารถขอหยุดการให้สัมภาษณ์ได้ตลอดเวลา และในกรณีที่เกิดเหตุการณ์ไม่คาดคิดอันเนื่องมาจากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่ได้ยื่นไว้กับคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน และในการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยขออนุญาตบันทึกเทปก่อนการสัมภาษณ์ทุกครั้ง รวมทั้งลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐานว่าข้อมูลดังกล่าวสามารถเผยแพร่ได้ โดยผู้วิจัยทำการปิดบังชื่อของผู้ให้สัมภาษณ์เป็นความลับ อนึ่ง ข้อมูลที่ได้มาจากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลดังกล่าวไว้เป็นความลับตามกระบวนการที่เหมาะสมเป็นระยะเวลา 5 ปี หลังจากนั้นผู้วิจัยจะทำลายข้อมูลดังกล่าวตามกระบวนการทำลายข้อมูลตามกฎหมายเพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานจริยธรรมการวิจัยตามที่ได้รับอนุมัติคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคนแห่งมหาวิทยาลัยรังสิตต่อไป

บทที่ 4

ผลการศึกษาวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบที่เหมาะสมในการให้บริการตรวจพิสูจน์หลักฐานภาคเอกชนในประเทศไทย จากกลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการตรวจพิสูจน์หลักฐาน ได้แก่ เจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติงานด้านการตรวจพิสูจน์ สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ พนักงานสอบสวน ผู้ปฏิบัติงานด้านการตรวจพิสูจน์ สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ นักวิทยาศาสตร์ที่ปฏิบัติงานด้านการตรวจพิสูจน์ในภาคเอกชน ผู้พิพากษา อัยการ กรมสอบสวนคดีพิเศษ กระทรวงยุติธรรม สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (สมอ.) กระทรวงอุตสาหกรรม และอาจารย์หรือผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับงานนิติวิทยาศาสตร์ ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการศึกษาข้อมูล สัมภาษณ์เชิงลึก รวมถึงการสนทนากลุ่มเพื่อรับฟังความคิดเห็น ทศนะ มุมมองจากกลุ่มตัวอย่าง พร้อมรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล รายละเอียดตามประเด็นหลักดังนี้

- 4.1 สถานการณ์ตรวจพิสูจน์หลักฐานในประเทศไทย
- 4.2 สภาพปัญหา อุปสรรค และข้อจำกัดในการให้บริการตรวจพิสูจน์หลักฐานในประเทศไทย
- 4.3 มุมมองการขยายงานบริการตรวจพิสูจน์หลักฐานไปยังภาคเอกชนในประเทศไทย
- 4.4 รูปแบบการตรวจพิสูจน์หลักฐานที่คาดว่าจะสามารถดำเนินการในประเทศไทย

4.1 สถานการณ์การให้บริการตรวจพิสูจน์หลักฐานในประเทศไทย

4.1.1 สถานการณ์และรูปแบบของการให้บริการตรวจพิสูจน์หลักฐานในประเทศไทย

จากการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม ซึ่งผู้ให้สัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มได้แสดงทัศนคติ มุมมองต่อสถานการณ์การให้บริการตรวจพิสูจน์หลักฐานในประเทศไทย และผู้วิจัยได้รวบรวมประเด็นและมุมมองที่น่าสนใจ รายละเอียดดังนี้

สถานการณ์การตรวจพิสูจน์หลักฐานในประเทศไทยในปัจจุบัน ส่วนใหญ่เห็นว่า ปัจจุบันการตรวจพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์มีการพัฒนาจากอดีตมากขึ้น อาจเนื่องมาจากมีระบบเทคโนโลยีและการสื่อสารที่ทำให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลองค์ความรู้ ไม่ว่าจะเป็นในส่วนของภาค

สถาบันการศึกษาหรือจากการประชุมสัมมนาทางวิชาการทั้งจากภายในประเทศและต่างประเทศ ประกอบกับสถานการณ์อาชญากรรมที่มีลักษณะเปลี่ยนแปลงไป ทำให้รูปแบบของการตรวจพิสูจน์ จำเป็นต้องนำองค์ความรู้ใหม่ๆ มาปรับใช้ การตรวจพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ถูกนำมาใช้ ในกระบวนการพิสูจน์และยืนยันข้อเท็จจริงประกอบการพิจารณาลงโทษผู้กระทำความผิดความ เชื่อมั่นและความถูกต้องของพยานหลักฐานเป็นสิ่งที่ต้องคำนึงถึงให้มากที่สุดในการนำผลการตรวจ พิสูจน์ไปใช้อ้างอิงเพื่อเป็นการลดข้อกังขาในสังคมที่มีต่อผู้กระทำความผิด

ในปัจจุบันผลการตรวจพิสูจน์หลักฐานได้รับการยอมรับและให้ความเชื่อถือ เห็นได้จาก การนำผลการตรวจพิสูจน์หลักฐานมาใช้ในกระบวนการยุติธรรมมากขึ้น เพื่อการพิสูจน์ข้อเท็จจริง และเพื่อให้ทราบถึงสาเหตุของการกระทำผิด โดยเห็นว่า ผลการตรวจพิสูจน์หลักฐานเป็นการตรวจ พิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงผลการตรวจพิสูจน์ไปได้ แม้ระยะเวลาผ่านไปนาน แต่การตรวจพิสูจน์หลักฐานยังสามารถตรวจได้โดยผลไม่เปลี่ยนแปลงไป ดังนั้นโอกาสในการ แทรกแซงพยานหลักฐานหรือการบิดเบือนข้อเท็จจริงเป็นไปได้น้อย ไม่สามารถปฏิเสธข้อเท็จจริง ทางวิทยาศาสตร์ได้ ดังผู้ให้สัมภาษณ์ได้แสดงความเห็น ดังนี้

“นิติวิทยาศาสตร์เป็นพยานหลักฐานที่ดีมากเพราะทำให้หลักฐานมีความน่าเชื่อถือเพราะ ไม่ได้เกิดจากความจำ ไม่เหมือนพยานบุคคลที่เกิดจากความจำ เหตุการณ์เกิดขึ้นเป็น 10 ปี แต่หากถามในปัจจุบันคุณจำได้ไหมว่าเกิดอะไรขึ้นเมื่อ 10 ปีที่แล้ว จำได้มากน้อยแค่ไหน อาจจะลืมไปแล้วก็ได้ นี่คือพยานบุคคล ในขณะที่ผลตรวจจากนิติวิทยาศาสตร์ไม่ว่าจะ 5 ปีหรือ 10 ปี ผลตรวจพิสูจน์ก็ยังเป็นเหมือนเดิม มีความแน่นอนสิ่งนี้เป็นข้อดีของนิติ วิทยาศาสตร์ และเป็นวิทยาศาสตร์ที่สามารถอธิบายเป็นเหตุเป็นผลและสังคม ทุกคนให้การยอมรับได้ ทั้งวิธีการตรวจที่ได้มาตรฐาน สามารถอธิบายความเชื่อมโยงของเหตุการณ์ ได้ ผลดีเอ็นเอมีความแน่นอนไม่มีใครเถียงได้เป็นความแน่ชัดและเป็นข้อดีของการตรวจ พิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์” (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญหมายเลข 1, การสื่อสารส่วนบุคคล, 22 ตุลาคม 2562)

ในมุมมองของผู้ปฏิบัติงานด้านตรวจพิสูจน์ เห็นว่า สถานการณ์การตรวจพิสูจน์หลักฐาน ของประเทศไทยในปัจจุบันดีขึ้น ประชาชนมีการรับรู้และเห็นความสำคัญของงานตรวจพิสูจน์มาก ขึ้น รวมถึงมีความเข้าใจและยอมรับผลการตรวจพิสูจน์หลักฐาน สังคมมีการตื่นตัวมากขึ้น แต่ก็ อยากรให้มีการพัฒนาต่อไปอีกเพื่อให้มีความสะดวก รวดเร็วและสามารถให้บริการได้อย่างทั่วถึง

ซึ่งอาจต้องพิจารณาถึงการพัฒนามาตรฐานงานตรวจพิสูจน์ควบคู่ไปด้วยเพื่อให้เกิดความมั่นใจ น่าเชื่อถือและเป็นที่ยอมรับทั้งในประเทศและต่างประเทศ ดังผู้ให้สัมภาษณ์ได้แสดงความเห็น ดังนี้

“การตรวจพิสูจน์ในประเทศไทยในปัจจุบันมีการพัฒนาที่ดีขึ้น ปัญหาที่ยังมีอยู่ไม่ได้หมด แต่ไม่ใช่ปัญหาเดิม แต่ในภาพรวมในหลายๆด้าน การบริหารจัดการ การปฏิบัติงานการให้ความร่วมมือต่างๆ มันดีขึ้นกว่าเดิมมาก ระบบมันดีขึ้นด้วย” (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญหมายเลข 2, การสื่อสารส่วนบุคคล, 29 ตุลาคม 2562)

“การตรวจพิสูจน์มันดีขึ้นกว่าเดิม 10 ปี เพราะหลังจากสถาบันฯตั้งขึ้นมาทำให้มีการตื่นตัวที่จะนำเรื่องระบบมาตรฐานมาใช้ในกระบวนการตรวจพิสูจน์มากขึ้น สมัยก่อนมันยังไม่ชัดเจน ยังไม่มีระบบการรับส่งที่ดี ยังไม่มีการทำคดีที่รัดกุม พอมีระบบมาตรฐานก็ทำให้หน่วยงานดำเนินการตามมาตรฐานและเป็นระบบที่ดีขึ้น อันนี้เป็นข้อดี” (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญหมายเลข 6, การสื่อสารส่วนบุคคล, 28 พฤศจิกายน 2562)

พิจารณาในด้านสถานการณ์ของหน่วยงานที่รับเป็นผู้รับผิดชอบการตรวจพิสูจน์ในปัจจุบัน จะพบว่า งานตรวจพิสูจน์หลักฐานมีหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบอยู่ 2 หน่วยงาน ได้แก่ สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม ซึ่งการมีหน่วยตรวจพิสูจน์มากกว่าหนึ่งหน่วยถูกมองว่าเป็นการดีสำหรับการตรวจสอบความถูกต้องเพื่อเพิ่มความเชื่อมั่นในผลการตรวจพิสูจน์ได้อีก เหมือนเป็นการถ่วงดุลกัน และทำให้มีการพัฒนางานด้านการตรวจพิสูจน์ได้ ซึ่งทั้งสองหน่วยงานได้มีการแบ่งพื้นที่การปฏิบัติงานกัน โดยสถาบันนิติวิทยาศาสตร์รับผิดชอบในพื้นที่จังหวัด นนทบุรี ปทุมธานี นครนายก ส่วนในพื้นที่ทั่วประเทศเป็นความรับผิดชอบของสำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ ซึ่งได้มีการตั้งศูนย์พิสูจน์หลักฐานกระจายอยู่ทั่วประเทศ แต่อย่างไรก็ตามการให้บริการตรวจพิสูจน์ก็ยังคงถูกมองว่าไม่เพียงพอเมื่อเปรียบเทียบกับปริมาณของคดีและพื้นที่การให้บริการทั่วประเทศ ยังมีความต้องการทรัพยากรที่จำเป็นทั้งเครื่องมือ อุปกรณ์ และบุคลากรผู้ตรวจพิสูจน์ ดังผู้ให้สัมภาษณ์ได้แสดงความเห็น ดังนี้

“การตรวจพิสูจน์ในเห็นว่าในรัฐธรรมนูญตอนนี้ระบุว่าประเทศไทยต้องมี 2 หน่วยในการที่จะตรวจพิสูจน์ มันก็เป็นการ Check and Balance ที่ดี อะไรที่มันมีที่เดียวแล้วผูกขาดมันอาจจะไม่โปร่งใส การมีงานตรวจพิสูจน์หลักฐานมันทำให้สร้างความมั่นใจในการตัดสินใจในบางกรณีถ้ายังไม่แน่ใจว่าผลตรวจถูกต้องหรือไม่ ตามรัฐธรรมนูญเค้าก็

ระบุให้มีสองที่หากไม่มั่นใจที่หนึ่งก็สามารถไปตรวจอีกที่หนึ่งได้ แล้วถ้าสองที่เห็น สอดคล้องกัน ผู้ต้องหาที่ต้องยอมรับมั่นเป็นการสร้างความน่าเชื่อถือเข้าไปอีก การมีหน่วย ตรวจพิสูจน์หลักฐานที่มากกว่าหนึ่งหน่วย ปัจจุบันก็ค่อนข้างสะดวกในการตรวจพิสูจน์ หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์” (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญหมายเลข 14, การสื่อสารส่วนบุคคล, 22 พฤศจิกายน 2562)

“ภาพรวมตอนนี้การตรวจพิสูจน์คือความเป็นระบบ ความเป็นมาตรฐานมันก็มีครบแล้ว ขาดเพียงแค่งบประมาณที่จะมาสนับสนุนการดำเนินการ” (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญหมายเลข 7, การสื่อสารส่วนบุคคล, 8 พฤศจิกายน 2562)

“ในระดับพิสูจน์หลักฐานและศูนย์พิสูจน์หลักฐาน ผลการตรวจพิสูจน์มีความน่าเชื่อถือ และมาตรฐานมีความถูกต้องเชื่อมั่นได้ เนื่องจากว่ามีศักยภาพ ทั้งคนและเครื่องมือที่พร้อม แต่ในระดับจังหวัด ซึ่งมีความขาดแคลนทั้งบุคคลและเครื่องมือ บางหน่วยงาน ผลการตรวจ พิสูจน์มีความผิดพลาดบ้าง แต่โดยรวมยังอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ จากในคดีความที่ผ่าน มาในประเทศไทย ผลการตรวจพิสูจน์ก็ยังไม่ค่อยมีเรื่องผิดพลาด ปรากฏให้เห็นอย่าง ชัดเจน” (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญหมายเลข 20, การสื่อสารส่วนบุคคล, 2 พฤศจิกายน 2562)

งานตรวจพิสูจน์หลักฐานในปัจจุบันถูกให้ความสำคัญมากขึ้น โดยมีการออกกฎหมายเพื่อ สนับสนุนการปฏิบัติงานด้านการตรวจพิสูจน์หลักฐาน และระบุไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร ไทย พ.ศ. 2560 ในมาตรา 258 ด้านกระบวนการยุติธรรม โดยให้มีการนำผลการตรวจพิสูจน์ทางนิติ วิทยาศาสตร์มาใช้ประกอบการพิจารณา นอกจากนี้ยังมีในส่วนของพระราชบัญญัติ การให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์ พ.ศ. 2559 ที่กำหนดให้สถาบันนิติวิทยาศาสตร์มีหน้าที่ในการ ให้บริการและส่งเสริมงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ซึ่งรวมถึงการส่งเสริมและพัฒนาการให้บริการด้าน นิติวิทยาศาสตร์ของภาคเอกชนด้วย ดังประเด็นในการสนทนากลุ่ม ดังนี้

การพิสูจน์หลักฐานประเทศไทยมีการนำดำเนินการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความอาญาเป็นหลัก ในการเก็บรวบรวมพยานหลักฐาน และในปัจจุบันสถาบันนิติ วิทยาศาสตร์ได้มีการผลักดัน พระราชบัญญัติการให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์ โดยระบุ ในมาตรา 5 ไว้ว่าให้มีการสนับสนุนส่งเสริมไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการเก็บพยานหลักฐาน รวมถึงสนับสนุนส่งเสริมทางด้านภาคเอกชนและสามารถทำงานเชิงบูรณาการร่วมกันได้

ซึ่งเป็นรูปแบบพิสูจน์พยานหลักฐานที่สามารถทำร่วมกันได้ในส่วนของการปฏิบัติงาน จะเห็นได้ว่าหลักฐานที่เก็บมาจะต้องมีสิ่งที่เป็นตัวยืนยันว่ามีคุณภาพ มีการตรวจสอบ มีการควบคุมมาตรฐานเพื่อให้เชื่อถือได้และเป็นไปตามมาตรฐาน ซึ่งในส่วนของสถาบันวิทยาศาสตร์ได้มีการจัดทำมาตรฐานในการกำกับดูแลและตรวจสอบกระบวนการตรวจพิสูจน์ให้เป็นที่ยอมรับในระดับสากล (การสนทนากลุ่ม, 22 กุมภาพันธ์ 2563)

ในส่วนของข้อจำกัดทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตรวจพิสูจน์ก็ยังมีอยู่ในเรื่องของอำนาจของพนักงานสอบสวน เนื่องจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ได้ให้อำนาจพนักงานสอบสวนเป็นผู้พิจารณาและมีอำนาจในการส่งตรวจและนำผลที่ได้จากการตรวจพิสูจน์มาใช้ประกอบสำนวนคดีก่อนส่งฟ้องไปยังพนักงานอัยการต่อไป โดยระบุไว้ใน มาตรา 131 ดังนี้

ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจให้ทำการตรวจพิสูจน์บุคคล วัตถุ หรือเอกสารใด ๆ โดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ได้ ในกรณีความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสามปี หากการตรวจพิสูจน์ตามวรรคหนึ่ง จำเป็นต้องตรวจเก็บตัวอย่างเลือด เนื้อเยื่อ ผิวหนัง เส้นผมหรือขน น้ำลาย ปัสสาวะ อูจจาระ สารคัดหลั่ง สารพันธุกรรมหรือส่วนประกอบของร่างกายจากผู้ต้องหา ผู้เสียหายหรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง ให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบมีอำนาจให้แพทย์หรือผู้เชี่ยวชาญดำเนินการตรวจดังกล่าวได้ แต่ต้องกระทำเพียงเท่าที่จำเป็นและสมควร โดยใช้วิธีการที่ก่อให้เกิดความเจ็บปวดน้อยที่สุดเท่าที่จะกระทำได้ ทั้งจะต้องไม่เป็นอันตรายต่อร่างกายหรืออนามัยของบุคคลนั้น และผู้ต้องหา ผู้เสียหาย หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องต้องให้ความยินยอม หากผู้ต้องหาหรือผู้เสียหายไม่ยินยอมโดยไม่มีเหตุอันสมควรหรือผู้ต้องหาหรือผู้เสียหายกระทำการป้องกันขัดขวางมิให้บุคคลที่เกี่ยวข้องให้ความยินยอมโดยไม่มีเหตุอันสมควร ให้สันนิษฐานไว้เบื้องต้นว่าข้อเท็จจริงเป็นไปตามผลการตรวจพิสูจน์ที่หากได้ตรวจพิสูจน์แล้วจะเป็นผลเสียต่อผู้ต้องหาหรือผู้เสียหายนั้นแล้วแต่กรณี (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2551ก)

จะเห็นได้ว่าการส่งตรวจพิสูจน์หลักฐานอยู่ในอำนาจตามกฎหมายของพนักงานสอบสวน การขยายงานตรวจพิสูจน์ไปยังภาคเอกชนยังถูกมองข้อจำกัดในเรื่องของกฎหมายและอำนาจที่จะให้สามารถดำเนินการได้ รวมถึงผู้ใช้ประโยชน์จากผลการตรวจพิสูจน์ในทางคดีอาญาอย่างพนักงานสอบสวนเป็นต้น หากพนักงานสอบสวนไม่ส่งตรวจหรือไม่มีความหมายที่รองรับการปฏิบัติงานก็เป็น

การยากที่จะขับเคลื่อนการตรวจพิสูจน์ในภาคเอกชนได้ ปัจจุบันในภาคเอกชนที่ดำเนินการตรวจพิสูจน์ร่วมกับรัฐเป็นเรื่องของการตรวจที่ต้องอาศัยเทคนิคเฉพาะ เช่น การตรวจรถยนต์ การตรวจทางวิศวกรรม เป็นต้น ดังมุมมองของผู้ให้สัมภาษณ์ ดังนี้

“การตรวจพิสูจน์จะใช้หน่วยงานของรัฐ เป็นการดำเนินการตามความเห็นและอำนาจของพนักงานสอบสวน การตรวจพิสูจน์ของภาคเอกชน ปัจจุบันในกระบวนการยุติธรรมทางอาญายังไม่มีหน่วยงานใดให้บริการหรือว่าเรียกว่าไม่มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย แต่ถ้าจะมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายก็ต้องได้รับการร้องขอจากพนักงานสอบสวนหรือหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมที่มีอำนาจในการตรวจพิสูจน์เท่านั้น เช่นอัยการขอให้ตรวจเพิ่มเติมก็สามารถทำได้ แต่ก็ต้องโดยอำนาจของคนที่ใช้อำนาจได้เป็นตัวแทน แต่ในส่วนของภาคเอกชนเองยังไม่มีใครทำ พนักงานสอบสวนก็ไม่ได้ส่ง เว้นแต่กรณีที่ร้องขอที่เอกชนมีเครื่องมือเฉพาะ เทคนิคเฉพาะจริงๆ เช่น การตรวจพิสูจน์ทางด้านวิศวกรรม พนักงานสอบสวนก็ต้องร้องขอไปที่สภาวิศวกร หรือไปที่วิศวกรรมสถานเพื่อให้เข้ามาตรวจพิสูจน์หรือตรวจสอบกรณีที่เกิดเหตุหรือกรณีให้ตรวจพิสูจน์เกี่ยวกับหลักฐานทางด้านเกี่ยวกับการนำเข้าสู่อรรถยานต์ ก็ต้องเรียกกรรมการขนส่ง สรรพากร เข้ามาทำการตรวจพิสูจน์” (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญหมายเลข 3, การสื่อสารส่วนบุคคล, 30 ตุลาคม 2562)

4.2 สภาพปัญหา อุปสรรค และข้อจำกัดในการตรวจพิสูจน์หลักฐานในประเทศไทย

จากสถานการณ์การให้บริการตรวจพิสูจน์หลักฐานในประเทศไทย ภาพรวมถูกมองว่ามี การพัฒนาในทิศทางที่ดีขึ้น หากเทียบกับกระบวนการในอดีตที่ผ่านมา มีการยอมรับเอาผลการตรวจพิสูจน์หลักฐานไปใช้ในกระบวนการยุติธรรม กระบวนการพิสูจน์ความจริงหรือข้อเท็จจริงต่างๆ ในสังคม แต่ในการดำเนินการนี้ก็ยังมีความ ปัญหา อุปสรรค และข้อจำกัดในการให้บริการ ซึ่งผู้ให้สัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มได้แสดงทัศนคติ มุมมองที่น่าสนใจในประเด็นนี้ รายละเอียดดังนี้

4.2.1 ปัญหาด้านโครงสร้างและการบริหารจัดการ

ในการดำเนินงานด้านการตรวจพิสูจน์ในประเทศไทย เนื่องจากการบริหารราชการส่วนใหญ่เป็นการดำเนินการในส่วนกลาง การมี 2 หน่วยงานตรวจพิสูจน์หลักฐานทำให้เกิดการเปรียบเทียบหรือการสอบทานผลของการตรวจ ซึ่งสถาบันนิติวิทยาศาสตร์เป็นส่วนราชการที่มีโครงสร้างเป็นส่วนกลางไม่มีส่วนภูมิภาค จะคงมีปัญหาในส่วนของการให้บริการในภูมิภาค และในส่วนของกองพิสูจน์หลักฐานตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติมีโครงสร้างการบริหารในระดับ

ภูมิภาค แต่ยังมีปัญหาในเรื่องของความพอเพียงกับปริมาณคดีที่เกิดขึ้นทั่วไปประเทศ นอกจากนี้ยังมีปัญหาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ ซึ่งผู้ให้สัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มได้แสดงทัศนคติ มุมมองที่น่าสนใจในประเด็นนี้ รายละเอียดดังนี้

ในการตรวจพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในประเทศไทยในทางกระบวนการทางอาญารับผิดชอบหลักโดยสองหน่วยงานภาครัฐอันได้แก่ สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม โดยมีหน่วยงานเครือข่ายความร่วมมือในการตรวจพิสูจน์อันได้แก่ หน่วยงานภายนอก องค์การมหาชน โรงพยาบาลหรือมหาวิทยาลัยที่มีความพร้อมด้านเครื่องมือในการตรวจพิสูจน์ร่วมด้วย ในมุมมองของผู้รับบริการตรวจพิสูจน์มองว่ายังไม่เพียงพอต่อการให้บริการ เนื่องจากปริมาณคดีที่เกิดขึ้นทั่วประเทศที่ต้องใช้การตรวจพิสูจน์หลักฐานในการหาข้อเท็จจริงของคดี

แม้ว่าจะมีการจัดตั้งศูนย์ตรวจพิสูจน์หลักฐานกระจายไปในส่วนภูมิภาคทั่วประเทศ แต่ก็ยังมีข้อจำกัดประเภทของการตรวจพิสูจน์ ที่ไม่สามารถดำเนินการได้ทุกประเภทการตรวจพิสูจน์ในพื้นที่ต่างจังหวัด การตรวจพิสูจน์ที่ครบถ้วนถูกจัดไว้ในส่วนกลางคือ กรุงเทพมหานครเท่านั้น หากประชาชนหรือผู้รับบริการต้องการตรวจพิสูจน์ในกรณีที่เป็นการตรวจยากๆ ต้องเดินทางเข้ามาส่วนกลาง ซึ่งในส่วนกลางก็มีหน่วยตรวจพิสูจน์เพียงสองหน่วยงานคือ สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ และสถาบันนิติวิทยาศาสตร์เพื่อเข้ารับการตรวจพิสูจน์ หากทั้งสองหน่วยงานมีปริมาณคดีจำนวนมาก ก็ต้องมีระยะเวลาการรอส่งผลให้เกิดความล่าช้าในกระบวนการที่จะดำเนินการต่อไปได้ ดังนั้นควรมีการพิจารณาการกระจายห้องปฏิบัติการไปยังภูมิภาคเพิ่มขึ้น และควรมีการบริหารจัดการให้มีความชัดเจน การแบ่งงานกันระหว่างสำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจและสถาบันนิติวิทยาศาสตร์จะทำให้บริหารจัดการได้ง่ายยิ่งขึ้น ดังมุมมองของผู้ให้สัมภาษณ์ ดังนี้

“การที่หน่วยงานตรวจพิสูจน์ด้านนิติวิทยาศาสตร์มีสองหน่วยมันไม่เพียงพออยู่แล้ว การมีสองหน่วยหรือมากกว่าสองหน่วยก็ไม่เป็นไร แต่ที่สำคัญมันคือความชัดเจนในด้านการทำงานมากกว่า คือสำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจเน้นไปทางการตรวจคดี ซึ่งทำเรื่องของการทำงานฐานข้อมูลคดี วัตถุประสงค์ ส่วนสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ซึ่งมีหน่วยบริการเพียงส่วนกลางก็ทำการตรวจพิสูจน์ในรูปแบบของ โครงการ แบ่งดำเนินการที่ละพื้นที่ค่อยๆ จัดเก็บเป็นฐานข้อมูลไปสำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจจัดทำฐานข้อมูลอาชญากรรม ส่วนสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ก็ทำฐานข้อมูลบุคคลแยกกันให้ชัดเจน แล้วมา

เชื่อมโยงข้อมูลกันเพื่อใช้ประโยชน์ โดยไม่จำเป็นต้องแข่งขันเพื่อเป็นที่หนึ่งควรเป็นการทำงานที่สนับสนุนกัน ได้มากกว่า เพราะข้อมูลมันหน้าตาเหมือนกันแชร์ได้อยู่แล้ว มันต้องแบ่งกันทำงาน มันยังมีมุมมองอื่นที่ยังไม่มีคนทำ สถาบันนิติวิทยาศาสตร์เราไม่ได้มองคดีอาญาเป็นหลัก เรามองการอำนวยความสะดวกที่ด้านอื่นไม่มีแทน” (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ หมายเลข 6, การสื่อสารส่วนบุคคล, 28 พฤศจิกายน 2562)

“งานนิติวิทยาศาสตร์ในประเทศไทย โดยเฉพาะห้องปฏิบัติการอย่างน้อยในภูมิภาคควรจะมีห้องปฏิบัติการกลางที่เป็นมาตรฐานในทุกมิติอยู่ที่ภูมิภาค ซึ่งส่วนตัวคิดว่าสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ยังทำไม่ได้ น่าจะทำได้แล้วถ้ามาตรฐาน พัฒนามาตรฐานและตรวจพิสูจน์ในส่วนที่ไม่มีใครทำหรือมันยากขึ้นไปในระดับสองสามขั้นไป ในส่วนของภูมิภาคที่จะต้องทำในการตรวจพิสูจน์ในห้องปฏิบัติการในเกือบทุกประเภท ซึ่งเป็นในระดับภูมิภาคเท่านั้นเพราะมองว่าหากลงทุนในระดับจังหวัดมันจะไม่คุ้มค่า เนื่องจากอุปกรณ์ทางวิทยาศาสตร์มีราคาสูง” (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญหมายเลข 3, การสื่อสารส่วนบุคคล, 30 ตุลาคม 2562)

นอกจากนี้ยังมีปัญหาภายในองค์กร อาทิเช่น สถาบันนิติวิทยาศาสตร์เดิมวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งเพื่อการบริหารจัดการมาตรฐานนิติวิทยาศาสตร์ของประเทศ แต่เนื่องด้วยปัจจัยหลายอย่าง ทำให้มีงานให้บริการตรวจพิสูจน์เข้ามาแทรก จนในปัจจุบันสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ก็มาปฏิบัติงานด้านการตรวจพิสูจน์เป็นบทบาทหลักขององค์กร การปรับเปลี่ยนตามนโยบายของผู้บริหารทำให้เกิดการเปลี่ยนวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งหน่วยงานไป ผู้ให้สัมภาษณ์เห็นว่างานตรวจพิสูจน์หลักฐานควรมีหน่วยงานกลางที่ทำหน้าที่ในการกำกับ ควบคุมและกำหนดมาตรฐานในการตรวจพิสูจน์ให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน ทั้งสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ และสำนักงานพิสูจน์หลักฐานต้องอยู่ภายใต้มาตรฐานของหน่วยงานเดียวกันเพื่อความชัดเจน ลดความทับซ้อน และมีทิศทางการพัฒนางานตรวจพิสูจน์ที่ชัดเจนในอนาคต ดังมุมมองของผู้ให้สัมภาษณ์ ดังนี้

“ถ้าพิจารณาในตอนนี้โครงสร้างของสถาบันนิติวิทยาศาสตร์มันบิดเบี้ยวไปมาก บางอย่างอาจจะต้องถอยกลับไป บางอันก็ต้องอาศัยความร่วมมือกัน แบ่งบทบาทหน้าที่กันให้ชัดเจน หรือจะต้องให้มีหน่วยงานกลางขึ้นมาใหม่ เรื่องการบริหารจัดการเครือข่ายมันยังไม่ชัดเจน คือการวางนโยบายของภาพใหญ่มันยังไม่ชัดเจน เรามีการกำหนดในรัฐธรรมนูญในแผนปฏิบัติการต่างๆ แต่ตัวที่จะบูรณาการยังไม่เห็น ยังไม่มี

หน่วยงานไหนรับเป็นเจ้าภาพแต่ทุกคนก็มีความต้องการให้เกิดขึ้นแต่หาหน่วยงานที่จะมารับผิดชอบยังไม่ได้ การที่ให้หน่วยงานไหนทำก็ต้องให้อำนาจในการดำเนินการ ควบคุม และบริหารจัดการของหน่วยงานเอง ดังนั้นต้องวางบทบาท อำนาจหน้าที่ให้ชัดเจน การดำเนินการอาจทำได้ 3 แบบ คือ

- 1) สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ต้องลดบทบาทการบริการลงเหลือเฉพาะเคสสำคัญจริงๆ และให้เป็นหน่วยงานกลาง และต้องมีการจัดหาผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านเพิ่มเติมเข้ามา
- 2) สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ ทำหน้าที่ให้บริการตรวจพิสูจน์ และแยกกองมาตรฐานนิติวิทยาศาสตร์ให้เป็นหน่วยงานกลาง และให้มีผู้เชี่ยวชาญจากหน่วยงานอื่นมาร่วมด้วย
- 3) ตั้งหน่วยงานกลางขึ้นมาใหม่ สถาบันนิติวิทยาศาสตร์และ สำนักงานพิสูจน์หลักฐาน ดำรงทำหน้าที่เป็นผู้ตรวจพิสูจน์ แต่มีหน่วยงานกลางที่คอยกำกับดูแลทั้งประเทศ” (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญหมายเลข 2, การสื่อสารส่วนบุคคล, 29 ตุลาคม 2562)

“ปัญหาอย่างหนึ่งคือนโยบายของผู้บริหารที่ปรับเปลี่ยนไป การดำเนินการผลักดันในแต่ละด้านก็แตกต่างกันไปตามแต่นโยบายของผู้บริหารแต่ละท่าน เพราะตัวตนของเราไม่ชัดเจนทำให้นโยบายมีการบิดไปมาทำให้หาทิศทางจริงๆ ในระยะยาวไม่ได้” (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญหมายเลข 2, การสื่อสารส่วนบุคคล, 29 ตุลาคม 2562)

“ในการส่งเสริมสาขาวิชาชีพให้สาขานิติวิทยาศาสตร์เป็นวิชาชีพเฉพาะ และมีจรรยาวิชาชีพสำหรับควบคุมและกำกับการปฏิบัติงาน เท่ากับว่าเป็นการยกระดับนักนิติวิทยาศาสตร์ให้เป็นที่ยอมรับในสังคม ให้มีมาตรฐานเหมือนกับแพทย์ พยาบาล เกษษ วิศวกรรมศาสตร์ สถาปนิก เป็นต้น คนต้องได้มาตรฐาน คนในระบบนั้นต้องขึ้นสังกัดสาขาวิชาชีพ ต้องมีการสอบมาตรฐานด้วย ต่อไปเอกชนก็ต้องทำแบบนี้เช่นกัน” (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญหมายเลข 3, การสื่อสารส่วนบุคคล, 30 ตุลาคม 2562)

ความรู้และการเข้าใจงานบริการตรวจพิสูจน์ของประชาชน ผู้ให้สัมภาษณ์บางท่านมอง ปัญหาการบริหารจัดการในเรื่องของการรับรู้ของประชาชนเกี่ยวกับงานให้บริการตรวจพิสูจน์ ประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่เข้าใจและไม่รู้ถึงโครงสร้างการบริหารจัดการ ประชาชนยังไม่ทราบถึงความชัดเจนของการให้บริการ เมื่อมีปัญหาไม่ทราบว่าต้องให้หน่วยงานใดเป็นผู้ทำการตรวจพิสูจน์ การจะให้สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ตรวจพิสูจน์ให้ต้องทำอย่างไร หากต้องการตรวจสอบผลการตรวจ

พิสูจน์หลักฐานต้องทำอะไร ประชาชนยังขาดความเข้าใจในส่วนนี้ ดังมุมมองของผู้ให้สัมภาษณ์ ดังนี้

“ประชาชน/ชาวบ้านยังไม่รู้ช่องทางของการขอเข้ารับบริการ บางทีเขาอาจมองไม่เห็นช่องทางในกระบวนการยุติธรรม ไม่ได้เข้ามาในช่องทางของยุติธรรมชุมชนหรือช่องทางอื่นๆ ที่กระทรวงยุติธรรมมี แต่ไปเข้าช่องทางสื่อสารมวลชน แล้วสื่อพากลับเข้ามาสู่กระบวนการ” (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญหมายเลข 6, การสื่อสารส่วนบุคคล, 28 พฤศจิกายน 2562)

ปัญหาการบริหารจัดการด้านเครื่องมือ ทรัพยากรอื่นๆ ที่จำเป็น รวมถึงการบริหารจัดการงบประมาณ เนื่องด้วยงานบริการตรวจพิสูจน์หลักฐานการบริหารจัดการทรัพยากรด้านเครื่องมืองบประมาณ เป็นเรื่องสำคัญ การตรวจพิสูจน์ใช้เครื่องมือทางวิทยาศาสตร์เป็นหลักซึ่งเครื่องมือตรวจพิสูจน์มีราคาสูงมาก ต้องนำเข้าจากต่างประเทศและต้องใช้งบประมาณจำนวนมากในการจัดซื้อจัดหา อีกทั้งยังต้องมีงบประมาณสำหรับการซ่อมบำรุง เมื่อได้รับความเสียหาย และหากไม่ดำเนินการซ่อมจะส่งผลกระทบต่อผลการตรวจพิสูจน์ ดังมุมมองของผู้ให้สัมภาษณ์ ดังนี้

“ห้องปฏิบัติการในประเทศไทยมีศักยภาพและความสามารถในการตรวจพิสูจน์ที่หลากหลายแต่ไม่ครอบคลุมเนื่องด้วยข้อจำกัดทางด้านเทคโนโลยีที่จะต้องดำเนินการจัดซื้อจากต่างประเทศในราคาที่สูง ทำให้มีต้นทุนในการตรวจพิสูจน์มีราคาสูงด้วย ทำให้ภาครัฐเองขาดความสามารถในการลงทุนให้ครอบคลุมในทุกพื้นที่ และขาดความครอบคลุมสาขาในการตรวจพิสูจน์ทั่วประเทศ” (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญหมายเลข 3, การสื่อสารส่วนบุคคล, 30 ตุลาคม 2562)

“กรณีปัญหาที่มีบางคดีที่ต้องหยุดตรวจกลางคันเนื่องจากข้อจำกัดด้านเครื่องมือ ความจุของซอฟต์แวร์ ก็ต้องส่งกลับทำให้ต้องเสียเวลาในการดำเนินการตรวจพิสูจน์ใหม่ บางคดีหลักฐานเยอะมากต้องใช้เวลาในการตรวจพิสูจน์เป็นเวลานานกว่าจะดึงข้อมูลออกมาได้ ต้องใช้คอมพิวเตอร์หลายๆ เครื่องในการดำเนินการ ซึ่งเครื่องมือที่ใช้ก็ต้องเป็นแบบ High Performance ปัญหาอีกอย่างคือประเทศไทยยังไม่มีการพัฒนาซอฟต์แวร์ขึ้นมาใช้เองต้องพึ่งจากต่างประเทศอยู่แล้ว ซึ่งมันก็ต้องเสียค่าใบอนุญาตปีต่อปี ซึ่งก็ต้องใช้งบประมาณจำนวนมากในการต่อใบอนุญาต (License) แต่ที่ทราบมาก็กำลังพยายามดำเนินการแต่ก็ยังไม่สำเร็จยังไม่เห็นนำออกมาทดลองใช้แต่อย่างใด” (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญหมายเลข 5, การสื่อสารส่วนบุคคล, 7 พฤศจิกายน 2562)

“ปัญหาด้านเครื่องมือในการตรวจพิสูจน์คือ 1) ต้องต่อไปอนุญาตเครื่องมือซึ่งราคาแพง 2) แต่ละหน่วยก็มีเครื่องมือเป็นของตัวเอง ส่วนตัวมองว่ายากที่สร้างสถาบันตรวจขึ้นมาเป็นสถาบันตรวจหลักฐานทางดิจิทัลแล้วดึงคนเชี่ยวชาญมาทำร่วมกัน จะดีมากถ้าเกิดขึ้นแบ่งเป็นทีมวิเคราะห์แต่ละสาขาต่างๆ กันไปเฉพาะทาง แล้วเครื่องมือจะได้มีประสิทธิภาพ พอมีเคสเข้ามาจะได้รู้ว่าต้องส่งตรวจตรงไหน ทีมไหนต้องมาทำ ทีมเก็บหลักฐาน ส่วนตัวมองว่าหน่วยงานในลักษณะนี้ควรจะเป็นหน่วยงานของรัฐที่จะดำเนินการแล้วก็มาตรวจตามความเชี่ยวชาญของแต่ละกลุ่ม” (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญหมายเลข 13, การสื่อสารส่วนบุคคล, 12 พฤศจิกายน 2562)

“เรื่องของการบริหารจัดการงบประมาณในการพัฒนาทั้งทางด้าน บุคลากร และเครื่องมือวิทยาศาสตร์ ยังคงได้รับการสนับสนุนอย่างไม่เต็มที่ ส่งผลให้เครื่องมือวิทยาศาสตร์บางอย่างยังเป็นเทคโนโลยีที่มีความล้าหลังกว่าในระดับสากล” (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญหมายเลข 7, การสื่อสารส่วนบุคคล, 8 พฤศจิกายน 2562)

มุมมองเรื่องของการแทรกแซงหรือการกดดันผู้ตรวจพิสูจน์ ผู้ให้สัมภาษณ์เห็นว่างานตรวจพิสูจน์หลักฐานต้องไม่ถูกแทรกแซงจากสิ่งแวดล้อมทั้งผู้บังคับบัญชา หรือแรงกดดันจากสังคม การตรวจพิสูจน์ต้องให้ผู้ตรวจพิสูจน์มีอิสระในการดำเนินการเพื่อให้ผลการตรวจพิสูจน์เป็นข้อเท็จจริงที่น่าเชื่อถือได้มากที่สุด การที่หน่วยงานตรวจพิสูจน์มีโครงสร้างตั้งอยู่ภายใต้การกำกับของหน่วยงานรัฐทำให้ผู้ตรวจพิสูจน์ขาดความเป็นอิสระ มีส่วนที่เห็นว่าควรตั้งเป็นหน่วยงานอิสระแยกออกจากภาครัฐ เป็นองค์กรมหาชนเพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการปฏิบัติงานตรวจพิสูจน์ให้มากขึ้นรวมถึงการบริหารจัดการงบประมาณ เครื่องมือ บุคลากร ได้เต็มประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ดังมุมมองของผู้ให้สัมภาษณ์ดังนี้

“ระบบโครงสร้างและการดำเนินงานนิติวิทยาศาสตร์ในประเทศไทยควรจะมีความเป็นอิสระมากกว่านี้ ควรมีการพัฒนาคน พัฒนาเครื่องมือพัฒนางานเพิ่มจำนวนผู้ปฏิบัติงานให้มากขึ้น เพื่อไม่ให้งานล้นคนจนทำไม่ไหว กองพิสูจน์หลักฐานขึ้นกับสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ถ้าแยกออกมาควรเป็นองค์กรอิสระเช่นอัยการหรือศาล” (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญหมายเลข 20, การสื่อสารส่วนบุคคล, 2 พฤศจิกายน 2562)

โดยสรุปแล้วการตรวจพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์เป็นส่วนในการสนับสนุนการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวนเพื่อการพิสูจน์ข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐานก่อนส่ง

ฟ้อง ซึ่งเป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 131 จากกฎหมายจะเห็นได้ว่าอำนาจในการส่งตรวจพิสูจน์หลักฐาน พนักงานสอบสวนเป็นผู้บริหารจัดการทั้งวัตถุพยานเพื่อส่งไปยังห้องปฏิบัติการเพื่อทำการตรวจพิสูจน์

ในด้านภาพรวมโครงสร้างใหญ่ของทั้งประเทศเป็นส่วนความรับผิดชอบของสำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ส่วนของสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรมมีพื้นที่รับผิดชอบจำกัดในพื้นที่จังหวัด นนทบุรี ปทุมธานี นครนายกบางพื้นที่ และจังหวัดพระนครศรีอยุธยาบางพื้นที่ ปัญหาในการบริหารจัดการคดีส่วนใหญ่จึงตกอยู่ที่สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจแห่งชาติ เนื่องจากมีพื้นที่ดูแลจำนวนมาก ทั่วประเทศการแบ่งพื้นที่การให้บริการที่ยังไม่ครอบคลุมนี้ส่งผลถึงปัญหาอื่นๆ ที่ตามมาไม่ว่าจะเป็นงบประมาณ บุคลากร หรือการอำนวยความสะดวกให้กับประชาชนเพื่ออำนวยความสะดวก

ปัญหาความไม่เพียงพอของหน่วยตรวจพิสูจน์เป็นปัญหาหนักในพื้นที่ต่างจังหวัด โดยทางสำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจได้ขยายห้องปฏิบัติการในการตรวจพิสูจน์จากส่วนกลางกระจายไปยังภูมิภาค แต่ก็ยังไม่สามารถดำเนินการได้ในทุกจังหวัด เพียงแต่แบ่งเป็นเขตจังหวัดเพื่ออำนวยความสะดวกและเป็นการลดระยะเวลาในการรับส่งวัตถุพยานในคดี หน่วยตรวจที่อยู่ในระดับภูมิภาคสามารถให้บริการตรวจพิสูจน์ได้โดยไม่ต้องรอส่วนกลาง แต่ก็ยังติดปัญหาในเรื่องเครื่องมือวัสดุ อุปกรณ์ อันเนื่องจากราคาสูง ทำให้การขยายการให้บริการไปยังต่างจังหวัดยังทำได้ไม่เต็มที่

ปัญหาด้านความชัดเจนในการแบ่งพื้นที่ให้บริการในส่วน of สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ยังมีบางพื้นที่ที่ทับซ้อนกันระหว่างสำนักงานตำรวจแห่งชาติและสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ การส่งตรวจวัตถุพยานในคดียังเป็นอำนาจของพนักงานสอบสวนแต่เพียงผู้เดียว หากพนักงานสอบสวนในพื้นที่ไม่ร้องขอให้สถาบันนิติวิทยาศาสตร์เข้าร่วมสนับสนุนการปฏิบัติงาน เจ้าหน้าที่สถาบันก็ไม่ได้เข้าร่วมในภารกิจนั้นๆ แต่หากเรียกเจ้าหน้าที่ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติแทน เป็นการเพิ่มภาระงานให้กับเจ้าหน้าที่ตำรวจที่อยู่ในพื้นที่นั้น จะเห็นว่าการแบ่งพื้นที่ในทางการปฏิบัติก็ยังไม่ชัดเจน ยังคงอยู่ในวิภาษนของพนักงานสอบสวนว่าจะเรียกหน่วยสนับสนุนจากหน่วยงานใด

อีกปัญหาด้านโครงสร้างที่มีประเด็นคือการที่หน่วยงานตรวจพิสูจน์หลักฐานไม่ได้เป็นอิสระ อยู่ภายใต้การควบคุมของสายการบังคับบัญชา ไม่ว่าจะเป็นส่วน of สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ ซึ่งอยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ หรือสถาบันนิติ

วิทยาศาสตร์ที่อยู่ภายใต้กระทรวงยุติธรรม หลายส่วนถูกมองว่าหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการตรวจพิสูจน์ควรเป็นอิสระต่อการถูกกำกับควบคุม เนื่องด้วยผลการตรวจพิสูจน์หลักฐานมีความสำคัญในการบ่งชี้ผู้กระทำผิดหรือเชื่อมโยงไปยังผู้กระทำผิด ซึ่งหากมองในมุมมองของการมีสายการบังคับบัญชาอาจถูกกดดันโดยปัจจัยอื่นๆ จะส่งผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือของการนำผลการตรวจพิสูจน์ไปใช้ในการอ้างอิงคดีต่างๆ อีกด้วย และยังเชื่อมโยงไปถึงนโยบายของผู้บริหารในแต่ละช่วงอาจแตกต่างกันไป การเปลี่ยนแปลงนโยบายของผู้บริหารตามโครงสร้างถูกมองว่าอาจส่งผลกระทบต่อผลการตรวจพิสูจน์ในบางครั้ง

นอกจากในมุมมองของปัญหาจากการตรวจพิสูจน์แล้ว การที่มีหน่วยงานตรวจพิสูจน์ 2 หน่วยงานหรือมากกว่า ก็ยังเป็นข้อดีในส่วนของการถ่วงดุล ไม่ยึดโยงจากหน่วยตรวจพิสูจน์เพียงหน่วยงานเดียว สามารถตรวจสอบความถูกต้อง มีการแข่งขันการพัฒนาคุณภาพ มาตรฐานและระบบการตรวจให้เป็นที่ยอมรับและให้เกิดความน่าเชื่อถือในส่วนของผู้รับบริการ หรือการหาเครือข่ายความร่วมมือเพื่อแบ่งเบาภาระการตรวจพิสูจน์ลง ไม่ว่าจะเป็นมหาวิทยาลัยที่มีการเรียนการสอนและมีเครื่องมือด้านการตรวจพิสูจน์ หรือโรงพยาบาลที่มีการตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ หรือเครือข่ายความร่วมมืออื่นๆ ที่จะมาช่วยผลักดันและขับเคลื่อนงานตรวจพิสูจน์ให้สามารถให้บริการประชาชนได้อย่างทั่วถึงและอำนวยความสะดวกให้กับสังคม

4.2.2 ปัญหาด้านขั้นตอนกระบวนการ/ระยะเวลาในการดำเนินการ

ในการตรวจพิสูจน์หลักฐานเพื่อนำมาใช้ในการพิสูจน์การกระทำความผิดของบุคคลในกระบวนการยุติธรรมทางอาญานั้น กระบวนการขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมมีหลายขั้นตอน ตั้งแต่กระบวนการจับกุมผู้กระทำความผิด จนถึงการศึกษาพิจารณาคดีตัดสินความผิด ซึ่งในระหว่างกระบวนการดังกล่าว การตรวจพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ถูกนำมาใช้ในการพิสูจน์ผู้กระทำความผิด หรือเป็นหลักฐานในการบ่งชี้การกระทำหรือลักษณะของการก่อเหตุ โดยจะมีการรวบรวมพยานหลักฐาน หรือวัตถุพยานจากที่เกิดเหตุ ผู้ก่อเหตุ หรือผู้เคราะห์ร้าย เพื่อนำไปสู่กระบวนการตรวจพิสูจน์ และนำไปใช้ประกอบสำนวนของพนักงานสอบสวนก่อนส่งต่อไปยังอัยการเพื่อสั่งฟ้อง ซึ่งระยะเวลาการจับกุมผู้ต้องหาจนกระทั่งถึงก่อนส่งฟ้องมีระยะเวลาที่จำกัด หากใช้ระยะเวลาในการตรวจพิสูจน์หรือรวบรวมพยานหลักฐานนานก็จะส่งผลกระทบต่อคดีนั้นๆ อีกทั้งการดำเนินการที่ล่าช้าถูกมองถึงการสูญสลายของวัตถุพยานไปด้วย ทำให้สูญเสียหลักฐานที่จะนำมาเอาผิดกับผู้กระทำความผิดได้ ดังมุมมองของผู้ให้สัมภาษณ์ ดังนี้

“ความเร็วของขั้นตอนในการปฏิบัติงานคิดว่าไม่เร็วกว่านี้หรอกเพราะมันก็เป็นไปตามระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด ตั้งแต่ขั้นตอนงานสอบสวน ขั้นตอนการ หรือว่าชั้นศาล ถึงแม้ว่าจะมีกิจกรรมโครงการต่างๆ ขึ้นมาเพื่อช่วยเป็นตัวกระตุ้นให้มันเร็วแต่พวกนี้มันเป็น Setting Timing ของมันอยู่แล้ว” (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญหมายเลข 15, การสื่อสารส่วนบุคคล, 18 พฤศจิกายน 2562)

ซึ่งในส่วนของกระบวนการตรวจพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์นั้น การใช้ระยะเวลาในการตรวจพิสูจน์แตกต่างกันไปตามแต่ความยากง่ายและความซับซ้อนของวัตถุพยานหรือวิธีการตรวจหาหลักฐาน การจัดระบบและการวางแผนกระบวนการถือเป็นเรื่องสำคัญเพื่อลดความล่าช้าของกระบวนการ ซึ่งการตรวจพิสูจน์จะไม่สามารถลัดขั้นตอนได้ เพราะวิธีการตรวจพิสูจน์เป็นมาตรฐานการดำเนินการต้องอยู่ภายใต้มาตรฐานการตรวจพิสูจน์ทั้งเครื่องมือและผู้ตรวจพิสูจน์ต้องปฏิบัติตามแนวทางการตรวจพิสูจน์ให้ครบถ้วน เพื่อความน่าเชื่อถือของผลการตรวจพิสูจน์ดังมุมมองของผู้ให้สัมภาษณ์ดังนี้

“ขั้นตอนการดำเนินงาน ระยะเวลา ส่วนใหญ่ก็ต้องขึ้นกับความซับซ้อนของคดีเพราะไม่รู้ว่าจะเจออะไรในที่เกิดเหตุ ในสถานการณ์ในแต่ละที่แต่ละคดีไม่เหมือนกัน บางทีถือเป็นโชคที่เราได้เจอวัตถุพยานที่เป็นหลักของคดี และขึ้นอยู่กับความเก่งของเจ้าหน้าที่ที่เข้าไปเกิดเหตุด้วย กระบวนการทำงานของนักนิติวิทยาศาสตร์ที่ดี ก็ระบบที่ดีก็จะมาช่วยเสริม แต่ถ้าคดีที่มีความซับซ้อนมากก็ต้องใช้เวลา และยังมีเรื่องการดำเนินการตามระบบมาตรฐานอีกมันก็จะทำให้ซ้ำเข้าไปอีก ดังนั้นการดำเนินการมันต้องมีความสมดุลกันทั้งสองอย่างว่าต้องใช้ระดับแค่ไหนที่มันจะพอดี ไม่มากเกินไปไม่น้อยเกินไป ประสิทธิภาพก็มีความเร็วก็มีแต่ความถูกต้องก็ต้องได้ด้วย” (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญหมายเลข 2, การสื่อสารส่วนบุคคล, 29 ตุลาคม 2562)

“การดำเนินการไม่สามารถลัดขั้นตอนการดำเนินการได้เพราะในการตรวจพิสูจน์ก็ต้องมีระยะเวลา แต่สามารถเร่งกระบวนการให้เร็วขึ้นได้ แต่ห้ามลัดขั้นตอน กระบวนการต้องครบ เครื่องมือต้องทันสมัยและตรวจได้ผลเร็ว แต่ทันสมัยและเร็วยังไม่พอผลการตรวจก็ต้องเป็นที่ยอมรับและน่าเชื่อถือซึ่งต้นทุนที่ไ้มันก็จะสูงตามไปด้วย” (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญหมายเลข 3, การสื่อสารส่วนบุคคล, 30 ตุลาคม 2562)

“การเร่งกระบวนการทำได้ยากเนื่องจากขึ้นอยู่กับความยากง่ายของเคสและรูปแบบความซับซ้อนของเคส บางอันเป็นกล้องวีดีโอวงจรปิดธรรมดา แต่ภาพมันถูกลบไปแล้ว มันก็ต้องไปกู้แล้วมันก็มีรายละเอียดเรื่องเวลาความสอดคล้องของเวลาก็ต้องมีการตรวจสอบ ซึ่งอะไรแบบนี้มันจะรีบไม่ได้ต้องตรวจสอบ ต้องคิดให้ดี ต้องคิดให้รอบคอบ บางอย่างมันเรียนไม่ได้มันต้องสั่งสมจากประสบการณ์” (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญหมายเลข 13, การสื่อสารส่วนบุคคล, 12 พฤศจิกายน 2562)

นอกจากนี้การเพิ่มความเร็วของขั้นตอนส่วนใหญ่มองว่าจะเป็นการเพิ่มต้นทุนการตรวจพิสูจน์ให้สูงขึ้น อาทิเช่น การตรวจหาสารพันธุกรรมเครื่องมือที่ถูกนำมาใช้ในการวิเคราะห์หรือตรวจพิสูจน์ข้อมูลมีข้อจำกัดในการตรวจพิสูจน์คือเครื่องมือที่ใช้ในการตรวจพิสูจน์ถูกออกแบบมาทีละหลายตัวอย่าง เช่น ในการรันผลเพื่อตรวจวิเคราะห์ให้ปริมาณตัวอย่างจำนวน 100 ตัวอย่าง แต่หากต้องการตรวจเพียง 1 ตัวอย่างต้องรอตัวอย่างอีก 99 ตัวอย่างเพื่อรันผลพร้อมกันส่งผลให้เกิดความล่าช้าในการตรวจพิสูจน์ แต่วิธีการดังกล่าวเป็นการประหยัดต้นทุนในการดำเนินการ เพราะหากรันตัวอย่างเพียง 1 ตัวอย่าง อีก 99 ตัวอย่างที่เหลือต้องเสียเปล่าไปด้วย กลายเป็นการเพิ่มต้นทุนให้กับการตรวจพิสูจน์ไปด้วย อย่างไรก็ตามการดำเนินการทุกอย่างต้องอยู่ภายใต้การกำกับของมาตรฐานการตรวจพิสูจน์ด้วย ดังมุมมองของผู้ให้สัมภาษณ์ดังนี้

“เวลาถูกกำหนดมาด้วยความเหมาะสมของการจัดสรรเรื่องของงบประมาณด้วย เป็นเรื่องของ การลดต้นทุน คือถ้าจะทำเร็วแค่ไหนทำได้แต่ต้นทุนก็จะสูงขึ้น โดยที่วิญญู มันไม่ใช่ แต่ว่าจะทำให้เร็วอย่างเดียวนั้นมีค่าใช้จ่ายหลายอย่าง รวมถึงภาชนะที่บรรจุ เครื่องมือเวลาใส่ตัวอย่างขั้นสุดท้ายก่อนใช้เครื่องตรวจพิสูจน์ มันเป็นเรื่องของการบริหารจัดการเวลากับต้นทุน ในกรณีที่มีความเร่งด่วนก็ต้องมีการบริหารจัดการเวลาให้ได้ดีที่สุดเท่าที่ทำได้ ทำเคสด่วนกับเคสอื่นๆ ร่วมกันเพื่อประหยัดต้นทุน ซึ่งทุกอย่างก็อยู่ภายใต้ระยะเวลาตามมาตรฐาน” (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญหมายเลข 6, การสื่อสารส่วนบุคคล, 28 พฤศจิกายน 2562)

จะเห็นได้ว่าความรวดเร็วของการตรวจพิสูจน์นอกจากการบริหารจัดการด้านเวลาแล้ว เครื่องมือตรวจพิสูจน์ที่ทันสมัยก็เป็นปัจจัยที่สำคัญอีกปัจจัย ในเรื่องระยะเวลาในการตรวจพิสูจน์ ด้วยเทคโนโลยีที่มีการพัฒนาไป รูปแบบของอาชญากรรมก็พัฒนาตาม ดังนั้นผู้ตรวจพิสูจน์ก็ต้องการพัฒนาเทคนิคและวิธีการตรวจสอบตามไปด้วย หากแต่เครื่องมือที่ใช้ในการตรวจพิสูจน์ไม่ได้รับการสนับสนุนก็ส่งผลต่อความล่าช้าของกระบวนการตรวจได้ เช่น หากเทคโนโลยี

การตรวจพิสูจน์ไม่รองรับก็ไม่สามารถทำการตรวจพิสูจน์ได้ อย่างในกรณีการตรวจพิสูจน์ทางดิจิทัลที่ต้องมีการอัปเดตระบบการตรวจพิสูจน์จึงจะสามารถตรวจได้ หากไม่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณก็ไม่สามารถดำเนินการได้ ทำให้กระบวนการชะงัก หรือต้องหาห้องปฏิบัติการอื่นที่สามารถตรวจพิสูจน์ได้ ทำให้กระบวนการยุติธรรมล่าช้าไปอีก ดังมุมมองของผู้ให้สัมภาษณ์ ดังนี้

“ปัญหาปัจจุบันของการตรวจพิสูจน์ทางดิจิทัล คือเทคโนโลยีไปเร็วแต่เครื่องมือในการตรวจพิสูจน์ เป็นข้อจำกัดทำให้เราตามเทคโนโลยีไม่ทัน อย่างเช่นพวกโทรศัพท์มือถือ ไอโฟน มีการอัปเดตเรื่อย ๆ ตัวซอฟต์แวร์ที่ใช้ดึงข้อมูลจากโทรศัพท์มันไม่ทัน มันไม่รองรับการดึงข้อมูล” (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญหมายเลข 5, การสื่อสารส่วนบุคคล, 7 พฤศจิกายน 2562)

ซึ่งนอกจากวิธีการตรวจ และความทันสมัยของเครื่องมือที่ใช้ระยะเวลาเป็นข้อจำกัด ในกระบวนการแล้ว ปริมาณของวัตถุพยานที่เก็บมาตรวจพิสูจน์ที่มีจำนวนมาก และงานเดิมที่สะสมอยู่ และในการดำเนินการคัดแยกต้องอาศัยความเชี่ยวชาญของผู้จัดเก็บและคำแนะนำของผู้ตรวจพิสูจน์ร่วมด้วย เพื่อการลดปริมาณของวัตถุพยานในการตรวจพิสูจน์ และตรวจเฉพาะวัตถุพยานที่เกี่ยวข้องกับคดีจริงๆ รวมถึงการจัดเก็บล่าช้าก็ส่งผลต่อการสลายตัวหรือการสูญหายไปของหลักฐานได้อีกด้วย การเก็บผิดวิธีการเก็บผิดขั้นตอน เก็บหลักฐานโดยไม่มีความรู้ความเข้าใจ ใช้ระยะเวลานานเกินไป เหล่านี้ล้วนส่งผลต่อขั้นตอนกระบวนการในขั้นตอนถัดไป ดังมุมมองของผู้ให้สัมภาษณ์ ดังนี้

“สิ่งหนึ่งที่ต้องคำนึงถึงเกี่ยวกับเรื่องระยะเวลาในการปฏิบัติงานคือ พนักงานสอบสวนต้องรวบรวมพยานหลักฐานซึ่งมีจำนวนมาก พยานหลักฐานที่ส่งมาให้ตรวจเป็นเพียงหนึ่งในหลายๆ ชิ้นที่พนักงานสอบสวนมี ในส่วนของผู้ตรวจพิสูจน์เองก่อนที่จะได้รับวัตถุพยานชิ้นนี้มาตรวจ ก็มีงานชิ้นอื่นที่ส่งมาก่อนหน้าซึ่งอยู่ระหว่างรอการตรวจเหมือนกัน ถ้าเกิดมันทันรอบกันพอดี เข้ามาแล้วสามารถดำเนินการได้พอดีก็จะไม่กระทบมาก แต่ถ้าเข้ามาแล้วมีงานเยอะก็จะทำให้ล่าช้า” (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญหมายเลข 4, การสื่อสารส่วนบุคคล, 6 พฤศจิกายน 2562)

“ปัญหาด้านการจัดเก็บวัตถุพยานก่อนส่งตรวจพิสูจน์ ด้วยพนักงานสอบสวนเองยังมีข้อบกพร่องในการจัดเก็บรวบรวมพยานหลักฐานในที่เกิดเหตุ ซึ่งที่ผ่านมาเก็บเฉพาะเท่าที่เห็นด้วยตาแต่ไม่มีเทคโนโลยีในการจัดเก็บวัตถุพยานและพยานในที่เกิดเหตุเพื่อนำไปสู่

การตรวจพิสูจน์ คราบเลือด คราบอสุจิ ร่องรอย ลายพิมพ์นิ้วมือ เรื่องของการทิ้งพยานหลักฐานบางอย่างไว้ ซึ่งต้องใช้เครื่องมือหรือเทคโนโลยีที่ทันสมัย รวมถึงการถ่ายภาพในที่เกิดเหตุที่นำไปสู่การเป็นไคด์ไลน์ในการตรวจพิสูจน์ อันนี้เป็นเรื่องสำคัญที่มองว่าพนักงานสอบสวนขาดศักยภาพ ขาดเครื่องมือเทคโนโลยี และระบบการทำงานที่ดีในการจัดการที่สำคัญคือขาดองค์ความรู้” (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญหมายเลข 3, การสื่อสารส่วนบุคคล, 30 ตุลาคม 2562)

โดยภาพรวมแล้วในมุมมองของการลดขั้นตอนกระบวนการหรือการลดระยะเวลาการตรวจพิสูจน์ให้ยังมีเรื่องที่ต้องคำนึงถึงคือ เร็วแล้วถูกต้องหรือไม่ เร็วแล้วเชื่อถือได้หรือไม่ ในบางประเภทการตรวจยังคงต้องคงไว้ซึ่งระยะเวลาของการตรวจพิสูจน์เพื่อให้ได้ผลการตรวจที่ถูกต้องแม่นยำและมีความน่าเชื่อถือ ดังนั้นนักวิทยาศาสตร์หรือผู้ตรวจพิสูจน์จึงได้มีการกำหนดระยะเวลาที่ชัดเจนที่เป็นมาตรฐานว่าการตรวจในลักษณะนี้ใช้ระยะเวลาเท่าใด เพื่อให้พนักงานสอบสวนสามารถนำไปวางแผนและบริหารจัดการสำนวนในคดีได้ อย่างไรก็ตามการดำเนินการเพื่อให้รวดเร็วขึ้นต้องคำนึงถึงประสิทธิภาพที่ได้จากการดำเนินการด้วย

ในบางความคิดเห็นแสดงทัศนคติให้เห็นว่าไม่สามารถลดขั้นตอนในการตรวจพิสูจน์ได้อันเนื่องจากข้อจำกัดด้านเครื่องมือที่ใช้ในการตรวจพิสูจน์ ซึ่งเครื่องมือที่ใช้ในการตรวจพิสูจน์ในประเทศไทยถือเป็นอีกข้อจำกัดอีกอย่างหนึ่งในการตรวจพิสูจน์ อันเนื่องจากเครื่องมือในการตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์นั้นมีราคาที่สูงมาก การจัดหาเพื่อนำมาใช้ตรวจพิสูจน์ต้องใช้งบประมาณจำนวนมาก บางหน่วยงานประสบปัญหาไม่สามารถตรวจพิสูจน์ได้เนื่องจากไม่มีเครื่องมือสำหรับการตรวจพิสูจน์ต้องส่งต่อหรือประสานไปยังหน่วยงานหรือองค์กรที่มีเครื่องมือ ยิ่งทำให้เป็นการเพิ่มขึ้นขั้นตอนของการตรวจพิสูจน์เข้าไปอีก ปัญหาของเครื่องมือที่ใช้ในการตรวจพิสูจน์

นอกจากเรื่องของราคาสูงแล้วยังมีเรื่องของความทันสมัยของเครื่องมืออีกด้วย เนื่องจากความก้าวหน้าของเทคโนโลยี การพัฒนาวิธีการตรวจพิสูจน์ก็ปรับเปลี่ยนไปตามเทคโนโลยียังเพิ่มให้เครื่องมือที่ใช้สำหรับการตรวจพิสูจน์พิสูจน์มีราคาสูงมากขึ้นไป ส่งผลกระทบถึงราคาหรือต้นทุนในการตรวจพิสูจน์แต่ละครั้ง ทำให้การเข้าถึงการตรวจพิสูจน์ทำได้ยากขึ้นไปอีก

และงานตรวจพิสูจน์หลักฐานบางประเภทมีความยาก ก็ต้องใช้ความละเอียดรอบคอบในการตรวจพิสูจน์ หรือแม้กระทั่งการตรวจพิสูจน์หลักฐานหรือวัตถุพยานที่ได้มาอย่างจำกัดหรือ

จำนวนน้อย ต้องทำการเพิ่มปริมาณทางวิทยาศาสตร์หรือใช้ทักษะเฉพาะขั้นสูงในการตรวจพิสูจน์ จึงต้องใช้ระยะเวลาเพื่อให้เกิดความถูกต้องและน่าเชื่อถือ เช่นการตรวจพิสูจน์ที่ต้องอาศัยทักษะ ความเชี่ยวชาญของผู้ปฏิบัติงานอาทิจการตรวจพิสูจน์เอกสาร การปลอมแปลงเอกสารซึ่งในบางคดีมี ปริมาณเอกสารที่ต้องทำการตรวจพิสูจน์จำนวนมาก จึงทำให้การลดขั้นตอนหรือระยะเวลาในการ ตรวจพิสูจน์เพื่อให้เร็วขึ้นทำได้ยาก สิ่งที่ต้องคำนึงถึงมากที่สุดมุมมองของผู้ตรวจพิสูจน์ก็คือ ความถูกต้องของผลการตรวจพิสูจน์ เพราะต้องนำไปใช้ในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงแห่งคดีเพื่อการ อำนวยความยุติธรรมในสังคม

4.2.3 ด้านบุคลากร

การให้บริการตรวจพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ นอกจากปัญหาด้านโครงสร้าง การบริหารจัดการ และขั้นตอนกระบวนการแล้ว ยังมีปัญหาเรื่องบุคลากรผู้ปฏิบัติงานตรวจพิสูจน์ ซึ่งเป็นต้องเป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญ มีประสบการณ์ เฉพาะทางเพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นแก่ผู้รับบริการ การที่หน่วยงานขาดแคลนบุคลากร ส่งผลกระทบต่อการให้บริการด้านการตรวจพิสูจน์ ซึ่งอาจ กระทบไปถึงประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานด้านการตรวจพิสูจน์ นอกจากนี้ยังมีปัญหา ข้อจำกัด อื่นๆ ซึ่งผู้ให้สัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มได้แสดงทัศนคติ มุมมองที่น่าสนใจในประเด็นนี้ รายละเอียดดังนี้

ปัญหาด้านบุคลากรเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในหลายหน่วยงานของภาครัฐในงานตรวจพิสูจน์ หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ปัญหาด้านบุคลากรก็เป็นอีกปัญหาที่หน่วยงานต้องนำมาพิจารณา ประกอบในการวางแผนปฏิบัติงาน จากปัญหาด้านโครงสร้างและการบริหารจัดการในข้างต้น การซ้อนทับของพื้นที่การปฏิบัติงาน หรือแม้กระทั่งการกระจายตัวของห้องปฏิบัติการไปยังภูมิภาค ส่งผลถึงอัตรากำลังของผู้ปฏิบัติงานในแต่ละพื้นที่อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ จำนวนของหน่วยตรวจ พิสูจน์มีไม่เพียงพอ รวมถึงการที่ต้องปฏิบัติงานอื่นที่ไม่ใช่งานตรวจพิสูจน์ด้วย เช่น งานตัวชี้วัด งานบริหารองค์กร หรือการขอความร่วมมือในกิจกรรมอื่นๆ เหล่านี้ย่อมส่งผลไปถึงการปฏิบัติงาน ของนักวิทยาศาสตร์หรือเจ้าหน้าที่ที่ทำหน้าที่ในการตรวจพิสูจน์อย่างแน่นอน ดังมุมมองของผู้ให้ สัมภาษณ์ ดังนี้

“ผู้ปฏิบัติงานตรวจพิสูจน์ยังไม่เพียงพอ ส่วนหน่วยงานด้านการบริการหลายสาขาก็ยังไม่ เพียงพอด้วย เนื่องจากไม่มีบุคคลทำงานได้ งานจะมากหรือน้อยขึ้นกับผู้ปฏิบัติงานและ งานบริหารอื่นๆ ที่เข้ามาบกรวนการตรวจพิสูจน์ในหน้าที่ของผู้ตรวจพิสูจน์ ไม่ใช่มีหน้าที่

ดูแลของกลางเพียงอย่างเดียว จะมีการไปขึ้นศาล เขียนสเปคเครื่องมือ ทำงานบริหาร
 อำนาจการ แคมยังต้องคอยดูแลผู้มาติดต่อราชการอีกด้วย และการดำเนินงานในส่วนของ
 ภูมิภาค ถ้าต่างจังหวัดไม่มีศักยภาพต้องส่งมาที่กรุงเทพฯ ต่างจังหวัดบางที่มีผู้ชำนาญอยู่ 2
 คน รับผิดชอบ 8 จังหวัดแต่โดยทั่วไปคือ ไม่มีผู้ตรวจ ไม่อยากตรวจพิสูจน์ เนื่องจากงาน
 ล้นมือ และไม่มีเครื่องมือที่ใช้ในการตรวจ เพราะการตรวจผิดพลาดหมายถึงการนำคนเข้า
 คุก ” (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญหมายเลข 14, การสื่อสารส่วนบุคคล, 2 พฤศจิกายน 2562)

“บุคลากรไม่เพียงพอเนื่องจากมีจำนวนเคสเยอะมากที่ต้องประสานและประมวลผล
 เนื่องจากมีเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานจำนวนน้อย โดยเฉพาะเมื่อมีการลงพื้นที่ซึ่งต้องแบ่ง
 กำลังคนออกไป ทำให้ยังคงจำนวนเจ้าหน้าที่ลงไปอีก เจ้าหน้าที่ต้องปฏิบัติงานธุรการอื่น
 ด้วย งานหนังสือ งานอำนวยความสะดวก การบริหารจัดการทั่วไป ปัจจุบันมีการเพิ่มงานพิมพ์มือเข้ามา
 เป็นการเพิ่มภาระงานให้อีกหน้าหนึ่ง ซึ่งไม่ได้กำลังคนเพิ่มก็ต้องแบ่งคนไปทำอีก” (ผู้ให้
 ข้อมูลสำคัญหมายเลข 9, การสื่อสารส่วนบุคคล, 11 พฤศจิกายน 2562)

ปริมาณคดีที่ถูกส่งเข้าห้องปฏิบัติการเพื่อทำการตรวจพิสูจน์ ปริมาณของวัตถุพยานที่เก็บ
 รวบรวมจากสถานที่เกิดเหตุ เหล่านี้ล้วนต้องใช้อัตรากำลังผู้ปฏิบัติงานด้านการตรวจพิสูจน์เพื่อ
 รองรับกับปริมาณคดีและวัตถุพยานที่เก็บรวบรวมจากที่เกิดเหตุ ปริมาณคดีมาก ปริมาณวัตถุพยานที่
 เก็บรวบรวมมากย่อมส่งผลต่อการตรวจพิสูจน์ ไม่ว่าจะเป็ระยะเวลาในการตรวจพิสูจน์ เกิดภาวะ
 งานล้นคน นอกจากนี้ก็ขึ้นอยู่กับประเภทของงานตรวจพิสูจน์ด้วยบางงานตรวจพิสูจน์มีปริมาณคดี
 น้อย แต่บางงานตรวจพิสูจน์มีปริมาณคดีจำนวนมากทำให้บุคลากรไม่เพียงพอในการตรวจพิสูจน์
 ซึ่งหากรุนแรงอาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพของการตรวจพิสูจน์ ปัญหาการขาดแคลนบุคลากร
 ดังมูมมองของผู้ให้สัมภาษณ์ดังนี้

“งานบางห้องปฏิบัติการล้นคน แต่บางงานก็ไม่ล้น บางห้องปฏิบัติการก็ทำกันไม่ทันคือ
 งานมันมากกว่าคนมากกว่าเครื่องตรวจพิสูจน์ เครื่องมันน้อย อย่างสำนักงานตำรวจมัน
 เยอะจนล้นอยู่แล้ว แต่มีข้อจำกัดอีกว่าวัตถุพยานบางอย่างมีข้อจำกัดด้านระยะเวลาในการ
 ตรวจพิสูจน์ เช่น พวกตรวจเลือด ตรวจแอลกอฮอล์ หรือพวกสารระเหยต่างๆ ที่สามารถ
 ระเหยได้ ต้องตรวจภายในกี่วัน ซึ่งถ้าไม่เร็วก็ไม่สามารถตอบสนองได้” (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
 หมายเลข 3, การสื่อสารส่วนบุคคล, 30 ตุลาคม 2562)

“บุคลากรด้านการตรวจพิสูจน์ด้านดิจิทัลยังไม่เพียงพอเนื่องจากปริมาณหลักฐานที่ได้จากการรวบรวมมีเป็นจำนวนมากในแต่ละคดีแตกต่างกันไป เช่นอย่างคดีฉ้อโกง ก็จะมีหลักฐาน ทางคดีเยอะมาก ก็จะเก็บรวบรวมมาหมดเพื่อดึงข้อมูลไปใช้ในคดี คอมพิวเตอร์ 7 เครื่อง โทรศัพท์มือถืออีกจำนวนมาก เหล่านี้ต้องดึงข้อมูลออกมา ซึ่งก็ต้องใช้เครื่องมือและบุคลากร” (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญหมายเลข 5, การสื่อสารส่วนบุคคล, 7 พฤศจิกายน 2562)

นอกจากการวิเคราะห์การขาดแคลนบุคลากรเปรียบเทียบกับปริมาณงานแล้ว งานตรวจพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ถือเป็นงานที่ต้องอาศัยบุคลากรที่มีองค์ความรู้และมีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านในการตรวจพิสูจน์ ความรู้ในการใช้เครื่องมือ การสกัดสารเคมีจากวัตถุพยาน บางการตรวจพิสูจน์อาศัยเครื่องมือผู้ปฏิบัติงานเรียนรู้และศึกษาวิธีการใช้เครื่องมืออย่างถูกต้องก็สามารถปฏิบัติงานได้ แต่ในบางการตรวจพิสูจน์ที่ต้องอาศัยการสังสมประสบการณ์และความชำนาญของผู้ตรวจพิสูจน์ อาทิเช่น การตรวจพิสูจน์พยานเอกสาร การดูความถูกต้องของลายเส้นตัวอักษร การพิสูจน์การปลอมแปลงเอกสาร เป็นต้น งานลักษณะนี้ผู้ตรวจพิสูจน์ต้องอาศัยทั้งความรู้และความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์การตรวจพิสูจน์เพื่อก้าวขึ้นไปเป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญและมีความน่าเชื่อถือสามารถออกรายงานการตรวจพิสูจน์ได้โดยไม่มีข้อสงสัย

การเป็นผู้เชี่ยวชาญจนถึงขนาดได้รับการยอมรับผู้ปฏิบัติงานด้านการตรวจพิสูจน์ต้องได้รับการอบรมและพัฒนาศักยภาพด้านการตรวจพิสูจน์อย่างสม่ำเสมอ การเรียนรู้เทคนิคใหม่ๆ ในหน่วยงานตรวจพิสูจน์จะต้องให้มีการสอบวัดระดับและความสามารถของบุคลากรเพื่อก้าวขึ้นไปเป็นผู้เชี่ยวชาญ การถ่ายทอดประสบการณ์ไปยังผู้ปฏิบัติงานรุ่นถัดไป จะเป็นผลดีกับองค์กรในการพัฒนาผู้ปฏิบัติงานที่มีความเชี่ยวชาญให้เพิ่มมากขึ้นจนเพียงพอกับและเป็นไปในทิศทางเดียวกับปริมาณของงานต้องรับการตรวจพิสูจน์ ดังมุมมองของผู้ให้สัมภาษณ์ดังนี้

“ปัญหาและข้อจำกัดที่ชัดเจนเลยคือตัวผู้ตรวจพิสูจน์ ความรู้ ความเข้าใจ ความสามารถ และสิ่งสำคัญคือประสบการณ์ ตำรวจเค้ามีประสบการณ์ด้านนี้มานานแล้ว เค้าก็จะเชี่ยวชาญแต่ถ้าสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ยังไม่มั่นใจเนื่องจากเป็นหน่วยงานใหม่ แม้จะมีการโอนย้ายมาจากตำรวจหลายคนแต่ Protocol พวกนี้มันไม่ติดตัวคน ไม่ใช่โอนย้ายมาแล้วสามารถทำได้เลย” (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญหมายเลข 15, การสื่อสารส่วนบุคคล, 18 พฤศจิกายน 2562)

“การที่มีบุคลากรในการตรวจพิสูจน์น้อย มาจากการผลิตบุคลากรด้านนี้ใช้เวลานานในการฝึกตั้งแต่ Trainee กว่าจะเป็น Examiner งานตรวจพิสูจน์ไม่เหมือนงานธุรการที่จะใช้ระยะเวลาการสอนกันเพียงไม่กี่วัน แต่งานตรวจพิสูจน์ต้องอาศัยประสบการณ์ สอนกันเป็นปี อย่างงานที่ปฏิบัติอยู่นี้ต้องใช้ระยะเวลาสอนไม่น้อยกว่า 3 ปี ส่วนใหญ่เกิน 5 ปีด้วยซ้ำ 3 เป็นเพียงขั้นต่ำ ในการวัดระดับความสามารถหรือความเชี่ยวชาญของบุคคลจะมีการทดสอบที่เรียกว่า Efficiency การรับคนเข้ามาจะฝึกงานแบบสอนทฤษฎี แบบ On the Job Training พื้นฐานตามเกณฑ์ที่เราตั้งไว้ว่าจะต้องเรียนรู้อะไรบ้าง แล้วต้องสอบผ่านถึงจะได้เป็น Examiner” (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญหมายเลข 4, การสื่อสารส่วนบุคคล, 6 พฤศจิกายน 2562)

“บุคลากรที่จะปฏิบัติงานด้านการตรวจพิสูจน์ต้องเป็นนักวิทยาศาสตร์จะต้องมีความรู้พื้นฐานในการปฏิบัติงานได้เป็นอย่างดี บุคลากรที่ปฏิบัติงานด้านนี้ต้องอาศัยประสบการณ์เพื่อสั่งสมความเชี่ยวชาญ แม้ว่าคุณเป็นผู้เชี่ยวชาญแล้วในทุกปีก็ต้องมีการทดสอบความเชี่ยวชาญต้องบำรุงรักษาทักษะของตัวเองเอาไว้ให้ได้” (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญหมายเลข 4, การสื่อสารส่วนบุคคล, 6 พฤศจิกายน 2562)

ซึ่งหน่วยงานก็ได้มีการฝึกอบรมเพื่อให้ความรู้กับบุคลากรด้วยอยู่แล้ว ทั้งการอบรมในประเทศและต่างประเทศ อีกทั้งยังมีการสอบวัดระดับเพื่อประเมินศักยภาพของผู้ตรวจพิสูจน์ได้ ยังคงมีความน่าเชื่อถือและเป็นไปตามมาตรฐานการตรวจพิสูจน์ ดังมุมมองของผู้ให้สัมภาษณ์ ดังนี้

“บุคลากรมีการสอบวัดความรู้เพื่อประเมินศักยภาพในการปฏิบัติงานทุกปี ถ้าไม่ผ่านการทดสอบก็ไม่มีสิทธิลงนามในรายงานผล และต้องไปขึ้นทะเบียนกับสำนักมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (สมอ.) เวลาจะให้ใครลงนามในรายงานบุคคลนั้นต้องได้รับการรับรองจาก สมอ. (มาตรฐาน 17025) ในห้องปฏิบัติการมีการพัฒนาบุคลากรโดยการเพิ่มระดับจากเทรนนิ่งเป็นแอนาไลซิส เหมือนเป็นการเพิ่มศักยภาพความเชี่ยวชาญ เป็นผู้รับผิดชอบคดีในระดับหนึ่ง ระดับสอง ก็เหมือนแผนพัฒนาบุคลากร มีการฝึกอบรมทั้งอินเฮเทรนนิ่งและข้างนอกด้วย” (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญหมายเลข 6, การสื่อสารส่วนบุคคล, 28 พฤศจิกายน 2562)

นอกจากนี้ยังมีปัญหาการโยกย้ายของบุคลากร ซึ่งเป็นอีกปัญหาของงานตรวจพิสูจน์สืบเนื่องจากหน่วยงานตรวจพิสูจน์เป็นหน่วยงานที่บริหารจัดการโดยภาครัฐ การโอนย้ายของผู้ปฏิบัติงานทั้งตามนโยบายของผู้บริหารหรือความสมัครใจของผู้ปฏิบัติเอง อาจส่งผลถึงความต่อเนื่องของการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะงานตรวจพิสูจน์ที่ต้องสั่งสมประสบการณ์หากมีการเปลี่ยนแปลงหรือโอนย้ายผู้ปฏิบัติงานไปก็ย่อมส่งผลกระทบต่อถึงงานการตรวจพิสูจน์ด้วย

การวางแผนงานในการแก้ไขปัญหาด้านบุคลากรที่ปฏิบัติงานด้านการตรวจพิสูจน์ควรกำหนดหน้าที่ให้ชัดเจน มีขอบเขตงานที่ไม่ทับซ้อนกัน มีการฝึกอบรมและพัฒนาศักยภาพของผู้ตรวจพิสูจน์อย่างสม่ำเสมอ พิจารณากรอบอัตรากำลังที่เหมาะสม ควรมีการวิเคราะห์ค่าจ้างเทียบกับจำนวนบุคลากรนำเสนอผู้บริหารพิจารณาในทุกปี เพื่อปรับเปลี่ยนตามนโยบายให้เหมาะสม มีการทดสอบและวัดระดับความสามารถของผู้ปฏิบัติงานด้านการตรวจพิสูจน์อย่างสม่ำเสมอเพื่อให้เป็นทักษะที่ติดตัวไม่หายไป การสนับสนุนปัจจัยอื่นๆ ด้านเครื่องมือเพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกให้กับผู้ปฏิบัติงาน มีขวัญกำลังใจให้กับผู้ปฏิบัติงานเพื่อให้มีความพร้อมทั้งร่างกายและจิตใจในการปฏิบัติงานตรวจพิสูจน์นำไปสู่การอำนวยความสะดวกให้กับประชาชนหรือผู้รับบริการ

4.3 มุมมองการขยายงานบริการตรวจพิสูจน์หลักฐานไปยังภาคเอกชนในประเทศไทย

การตรวจพิสูจน์หลักฐานที่ดำเนินการโดยภาครัฐมีปัญหาอุปสรรคและข้อจำกัดในการดำเนินการ ซึ่งการจำกัดการให้บริการตรวจพิสูจน์เพียงแต่ในภาครัฐนั้น อาจส่งผลกระทบต่อความการให้บริการด้านคดีต่างๆ ดังนั้นการขยายงานบริการตรวจพิสูจน์หลักฐานไปยังภาคเอกชนนับเป็นอีกทางเลือกที่หากสามารถดำเนินการได้ จะเป็นการเพิ่มศักยภาพการทำงานด้านการตรวจพิสูจน์ได้ ซึ่งจากการศึกษาวิจัยและสำรวจมุมมอง ทักษะ ความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องต่างมีมุมมองและทักษะที่น่าสนใจ อีกทั้งแสดงให้เห็นถึงปัญหาและอุปสรรค ความคาดหวังหากเมื่อให้เอกชนเข้ามาเป็นผู้ดำเนินการ ทั้งยังต้องคำนึงถึงมาตรฐาน ต้นทุนค่าใช้จ่าย ความน่าเชื่อถือของภาคเอกชนในการดำเนินการ ตามข้อมูลที่ปรากฏ ดังนี้

4.3.1 ด้านความน่าเชื่อถือและมาตรฐานการตรวจพิสูจน์หลักฐาน

การให้บริการตรวจพิสูจน์เป็นที่แน่นอนว่าหากให้ภาคเอกชนเข้าร่วมดำเนินการย่อมต้องสร้างให้เกิดความน่าเชื่อถือ เนื่องด้วยผลของการนำผลที่ได้จากการตรวจพิสูจน์ไปใช้เป็นการบ่งชี้ข้อเท็จจริงทางวิทยาศาสตร์ซึ่งไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ ดังนั้นจึงต้องสร้างให้เกิด

ความน่าเชื่อถือเพื่อยืนยันความจริงและสามารถอ้างอิงได้ ซึ่งผู้ให้สัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มได้แสดงทัศนคติ มุมมองที่น่าสนใจในประเด็นนี้ รายละเอียดดังนี้

มุมมองด้านความน่าเชื่อถือของงานตรวจพิสูจน์ด้านนิติวิทยาศาสตร์งานมาตรฐานถูกนำมาอ้างอิงเป็นหลักเพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือ ซึ่งมาตรฐานงานด้านการตรวจพิสูจน์ครอบคลุมตั้งแต่ วิธีการเก็บวัตถุพยาน กระบวนการขั้นตอนการนำส่ง วิธีการเพื่อการตรวจพิสูจน์ เครื่องมือที่ใช้สำหรับการตรวจพิสูจน์ จนกระทั่งถึงบุคลากรที่ทำการตรวจพิสูจน์ ต้องเป็นไปตามเกณฑ์ของมาตรฐานที่ได้มีการกำหนดไว้ เพื่อให้เป็นที่ยอมรับทั้งจากผู้รับบริการในประเทศและต่างประเทศ โดยเฉพาะการเชื่อถือและยอมรับของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อการยืนยันข้อเท็จจริงในการตรวจพิสูจน์ ดังนั้นหากมีการขยายงานบริการตรวจพิสูจน์ไปยังภาคเอกชนหรือการสนับสนุนให้เอกชนเข้าร่วมดำเนินการตรวจพิสูจน์กับหน่วยงานรัฐต้องคำนึงถึงเรื่องมาตรฐานและความน่าเชื่อถือของหน่วยงานเอกชนด้วย ดังมุมมองของผู้ให้สัมภาษณ์ดังนี้

“เอกชนก็ต้องมีมาตรฐานสากลที่น่าเชื่อถือ ที่หน่วยงานต่างๆ ยอมรับ หลักการตรวจเดียวกันกับหน่วยงานรัฐ ทั้งระบบการปฏิบัติงาน บุคลากร เครื่องมือ วิธีการตรวจพิสูจน์ทุกอย่างต้องเป็นไปตามมาตรฐาน และผู้ที่ทำการตรวจพิสูจน์ก็ต้องมีใบรับรองคุณวุฒิและความเชี่ยวชาญมีใบเซอร์ด้วย ถ้ามีระบบมาตรฐานที่ดีมันมีความเชื่อมั่นอยู่แล้ว” (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญหมายเลข 2, การสื่อสารส่วนบุคคล, 29 ตุลาคม 2562)

“ถ้าให้บริษัทเอกชนดำเนินการตรวจพิสูจน์ทั้งในกระบวนการแพ่งและอาญา และรับบริการจากประชาชนหรือหน่วยงานอื่นๆที่เกี่ยวข้องที่ขอรับบริการ สิ่งแรกที่ต้องทำเลยก็คือ 1) ห้องแล็บต้องได้มาตรฐานในระดับสากล 2) ห้องแล็บต้องไม่ถูกแทรกแซงจากปัจจัยภายนอก หมายถึงเข้าไปเปลี่ยนแปลงผลหรือทำให้ผลเป็นอย่างอื่น” (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญหมายเลข 3, การสื่อสารส่วนบุคคล, 30 ตุลาคม 2562)

“ข้อดีของการที่หน่วยงานได้รับการรับรองมาตรฐานก็เหมือนเป็นการการันตีหน่วยงานของเค้าว่ามีการทำงานด้วยความโปร่งใสเป็นมืออาชีพ” (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญหมายเลข 16, การสื่อสารส่วนบุคคล, 25 พฤศจิกายน 2562)

“การมีมาตรฐานมันทำให้มีความน่าเชื่อถือมากขึ้น เดียวนี้เราต้องสู้กันด้วยมาตรฐาน เพราะว่าเมื่อมีการขึ้นศาลในเนื้อหาของการตรวจทางวิชาการ ผลตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์นายเค่าจะไม่สู้ เค่ายอมรับ เค่าไม่สู้ในข้อเท็จจริงของการตรวจ แต่สิ่งที่เค่าจะแย้งคือที่มาและการได้มา ว่าได้มาถูกต้องหรือไม่ การนำมาส่งตรวจเอง การเก็บเอง มันน่าเชื่อถือหรือไม่” (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญหมายเลข 6, การสื่อสารส่วนบุคคล, 28 พฤศจิกายน 2562)

และจากการสนทนากลุ่มสรุปประเด็นมุมมองด้านความน่าเชื่อถือ โดยผู้สนทนากลุ่มเห็นร่วมกันว่า หากเอกชนกับรัฐทำงานด้านเดียวกันหรือคล้ายกันกับหน่วยงานรัฐก็ต้องมีมาตรฐานเพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือในระดับเดียวกัน ก็ต้องมีมาตรฐานเหมือนกัน ทั้งด้านมาตรฐาน ด้านเครื่องมือ คน วิธีการตรวจพิสูจน์ (การสนทนากลุ่ม, 22 กุมภาพันธ์ 2563)

นอกจากนี้ในมุมมองของผู้ให้สัมภาษณ์งานตรวจพิสูจน์หลักฐานประเทศไทย หน่วยงานหลักที่ดำเนินการยังคงเป็นหน่วยงานภาครัฐ การส่งต่อพยานหลักฐานจากรัฐไปรัฐมีความน่าเชื่อถือและความไว้วางใจซึ่งกันและกันทั้งระหว่างผู้ตรวจพิสูจน์และหน่วยงานที่นำผลการตรวจพิสูจน์ไปใช้ ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานของตำรวจ อัยการ หรือศาล เป็นต้น หากเมื่อมีการพิจารณาขยายการตรวจพิสูจน์หลักฐานไปยังภาคเอกชน การสร้างน่าเชื่อถือให้เกิดได้ต้องพิจารณาให้รอบครอบ ทั้งด้านจริยธรรมของผู้ตรวจพิสูจน์ ทั้งในมุมมองของความซื่อสัตย์สุจริตของผู้ตรวจพิสูจน์ ความรู้ความสามารถ ประสบการณ์ ความเชี่ยวชาญ การเก็บความลับของหน่วยงานภาคเอกชน ความโปร่งใสในการตรวจพิสูจน์ เป็นต้น ซึ่งอาจต้องพิจารณาถึงการมีหน่วยงานที่ทำหน้าที่ตรวจสอบเพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือยิ่งขึ้น อาทิเช่น สภาวิชาชีพด้านการตรวจพิสูจน์หลักฐาน เป็นต้น ดังมุมมองของผู้ให้สัมภาษณ์ ดังนี้

“สิ่งสำคัญของการเปิดเอกชนได้อีกอันหนึ่งก็คือ ผู้ที่ปฏิบัติงานมีความน่าเชื่อถือ นายเชื่อถือ ตำรวจเชื่อถือ ตำรวจเชื่อถือ ศาลเห็นชื่อเราอยู่ในทะเบียนผู้เชี่ยวชาญศาล เขาก็สามารถเชื่อได้ภายใต้ว่าเราจะเข้าไปมีชื่อในนั้นได้ สิ่งสำคัญที่ผู้ตรวจพิสูจน์ต้องมีคือ ต้องจรรยาบรรณ มีระบบการควบคุม และระบบตรวจสอบ” (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญหมายเลข 4, การสื่อสารส่วนบุคคล, 6 พฤศจิกายน 2562)

“ต้องระมัดระวังเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต เรื่องผลประโยชน์ อยู่ที่กำหนดระเบียบ กฎเกณฑ์ต่างๆ ที่กำหนดขึ้นมาว่าครอบคลุมแค่ไหน กำหนดมากเกินไปก็ประเมินแล้ว ไม่คุ้มค่า เขาไม่มั่นใจเป็นภาระ หย่อนเกินไปไม่มีมาตรฐานเราก็ควบคุมได้ยาก หรือคนของเราเองไปมีผลประโยชน์ร่วม” (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญหมายเลข 2, การสื่อสารส่วนบุคคล, 29 ตุลาคม 2562)

ในภาคเอกชนมีการแข่งกันในระดับสูงเพื่อผลประโยชน์และความอยู่รอดขององค์กร เอกชนนั้นๆ ดังนั้นการมีหน่วยงานขึ้นมาทำหน้าที่กำกับ ควบคุม หรือออกระเบียบในด้านการตรวจ พิสูจน์หลักฐานเพื่อให้เป็นไปในทิศทางที่เหมาะสมมีความจำเป็น แต่ที่สำคัญคือต้องไม่มีการ แทรกแซงจากปัจจัยภายนอกที่จะส่งผลต่อผลการตรวจพิสูจน์ หากสามารถดำเนินการในส่วนนี้ได้ จะเป็นการสร้างความน่าเชื่อถือให้เกิดขึ้นในภาคเอกชนได้ ดังมุมมองของผู้ให้สัมภาษณ์ ดังนี้

“ความเชื่อมั่นของภาคเอกชน อยู่ที่ว่าภาคเอกชนนั้นมีมาตรฐานและมีความน่าเชื่อถือมากแค่ไหน เพราะถ้าภาคเอกชนตั้งมาแล้วมีมาตรฐานก็น่าเชื่อถือ คนที่ไปใช้บริการก็จะเกิดความเชื่อมั่น ในปัจจุบันพนักงานสอบสวนก็จะส่งให้กับหน่วยงานภาครัฐในการตรวจ พิสูจน์ ถ้ามีเอกชนเกิดขึ้นก็ต้องมีหน่วยงานที่จะมาควบคุม ซึ่งปัจจุบันสถาบันนิติ วิทยาศาสตร์แนวทางที่จะจัดตั้งสภาวิชาชีพ มันจะต้องมีร่างระเบียบข้อบังคับ คนที่ทำงาน ในด้านนี้ ถ้าเกิดจะให้สาขานี้เป็นวิชาชีพคนที่ทำงานด้านนี้ทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน ต้องมาอยู่ภายใต้วิชาชีพนี้เหมือนกันกับสาขาอื่นๆ สายทางการแพทย์ สาขาพวกนี้ก็จะอยู่ ภายใต้สภาวิชาชีพเหมือนกัน (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญหมายเลข 4, การสื่อสารส่วนบุคคล, 6 พฤศจิกายน 2562)

ในส่วนของการสร้างมาตรฐานการตรวจพิสูจน์หลักฐานด้านนิติวิทยาศาสตร์ใน ภาคเอกชน เป็นเรื่องที่ยังมองว่าสามารถดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหรือระเบียบที่เป็นมาตรฐานสากล ได้ ซึ่งมาตรฐานที่เป็นที่ยอมรับและถูกนำมาใช้ในงานตรวจพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ของ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในประเทศไทยมี 2 มาตรฐาน คือ มาตรฐาน ISO/IEC 17025 และ มาตรฐาน ISO/IEC 17020 และมีมาตรฐานองค์กรที่ถูกนำมาใช้ควบคู่กัน คือ ISO 9001 : 2008 ซึ่งหน่วยงานที่เป็นหน่วยในการรับตรวจสอบหรือประเมินผลห้องปฏิบัติการที่เกี่ยวกับมาตรฐานนิติวิทยาศาสตร์ ได้แก่ สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (สมอ.) และสำนักมาตรฐานห้องปฏิบัติการ กระทรวงสาธารณสุข

โดยสองหน่วยงานนี้ทำหน้าที่ในการตรวจสอบและรับรองมาตรฐานห้องปฏิบัติการการตรวจพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ให้กับหน่วยงานภาครัฐที่ทำหน้าที่ในการตรวจพิสูจน์ข้อกำหนดของมาตรฐานถือเป็นเรื่องสำคัญที่หน่วยงานที่ต้องการการรับรองต้องดำเนินการให้ได้ อย่างถูกต้องและครบถ้วน การนำมาตรฐานสากลมาใช้กับหน่วยงานทั้งรัฐและเอกชนนี้ก็เพื่อให้เกิดการยอมรับผลการตรวจพิสูจน์ทั้งในประเทศและต่างประเทศเนื่องจากมาตรฐานที่ถูกนำมาใช้เป็นมาตรฐานที่ได้รับการยอมรับในระดับสากล ซึ่งหน่วยงานที่ต้องนำผลการตรวจพิสูจน์ไปใช้ก็จะเชื่อมั่นได้ว่าผลการตรวจมีความถูกต้อง และเชื่อถือได้ สามารถใช้ยืนยันและชี้ตัวผู้กระทำความผิดได้

4.3.2 ต้นทุนในการดำเนินการ

การตรวจพิสูจน์หลักฐานสิ่งที่จะต้องคำนึงถึงนอกจากมาตรฐานแล้วยังมีเรื่องของต้นทุนในการดำเนินการ หากจะมีการส่งเสริมให้ภาคเอกชนเข้ามาร่วมดำเนินการตรวจพิสูจน์นั้น ต้นทุนในการดำเนินการเป็นอีกสิ่งที่จะต้องคำนึงถึง เนื่องมาจากเครื่องมือและเทคโนโลยีที่ถูกนำมาใช้ในการตรวจพิสูจน์มีราคาสูง การให้บริการย่อมต้องมีราคาสูง แต่จะมีการควบคุมอย่างไรเพื่อให้เหมาะสม และสามารถให้บริการประชาชนได้ การวิเคราะห์ต้นทุนของการตรวจพิสูจน์หลักฐานเป็นอีกประเด็นสำคัญที่ต้องถูกนำมาพิจารณา ซึ่งผู้ให้สัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มได้แสดงทัศนคติมุมมองที่น่าสนใจในประเด็นนี้ รายละเอียดดังนี้

ต้นทุนในการตรวจพิสูจน์หลักฐานไม่ใช่เพียงแต่งบประมาณเท่านั้น ยังรวมถึงทรัพยากรอื่นๆ อันได้แก่ งบประมาณ บุคลากร เครื่องมือ และต้นทุนอื่นๆ ในการบริหารจัดการ ด้วยการตรวจพิสูจน์หลักฐานเป็นการนำความรู้ทางวิทยาศาสตร์มาใช้ในการตรวจพิสูจน์ บุคลากรที่มาปฏิบัติงานต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถความเชี่ยวชาญถือเป็นต้นทุนด้านบุคลากร เครื่องมือวิทยาศาสตร์ที่นำมาใช้ในการตรวจพิสูจน์

“ต้นทุนที่ต้องลงทุนมัน ไม่ใช่แค่เพียงเงิน มันมีต้นทุนอย่างอื่นทั้งอุปกรณ์ คน เงิน การพัฒนาคน งานมาตรฐาน ล้วนเป็นค่าใช้จ่ายทั้งสิ้น” (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญหมายเลข 2, การสื่อสารส่วนบุคคล, 29 ตุลาคม 2562)

จะเห็นได้ว่าต้นทุนของการตรวจพิสูจน์หลักฐานมีราคาสูง ทั้งการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถ และการส่งเสริมประสพการณ์เพื่อให้เกิดความเชี่ยวชาญ และการอบรมพัฒนาเพื่อคงศักยภาพการตรวจพิสูจน์ อีกทั้งเครื่องมือทางวิทยาศาสตร์ที่มีราคาสูงและต้องนำเข้าจาก

ต่างประเทศ การสนับสนุนให้ภาคเอกชนมาร่วมดำเนินการจึงต้องพิจารณาถึงความเหมาะสมและความเสี่ยงของภาคเอกชนที่จะมาร่วมลงทุนกับหน่วยงานรัฐด้วย เมื่อการลงทุนหรือต้นทุนของการให้บริการตรวจพิสูจน์มีราคาสูง ส่งผลถึงการกำหนดราคาการให้บริการตรวจพิสูจน์ด้วย ซึ่งแต่เดิมการให้บริการตรวจพิสูจน์ในคดีอาญาดำเนินการโดยรัฐ และรัฐเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายให้ แต่เมื่อหากมีการขยายงานบริการไปยังภาคเอกชนแล้ว ต้องมีการกำหนดราคาที่เหมาะสมและประชาชนหรือผู้รับบริการสามารถรับภาระได้ แต่หากเป็นกรณีพิเศษที่ผู้เสียหายไม่มีเงินทุน ภาครัฐยังคงต้องให้การสนับสนุนอยู่โดยอาจตั้งคณะกรรมการขึ้นมาเพื่อพิจารณาการดำเนินการในส่วนดังกล่าว ดังมุมมองของผู้ให้สัมภาษณ์ ดังนี้

“หลักแล้วหน่วยงานของรัฐต้องเป็นผู้รับผิดชอบต้นทุนการตรวจพิสูจน์ทั้งหมดเลยในคดีอาญา แต่คดีที่ประชาชนต้องจ่ายเองต้องเป็นคดีประเภทคดีมรดก ทรัพย์มรดก หรือคดีทางแพ่ง แต่ถ้าเป็นอาญาแผ่นดินทั้งหลาย รัฐต้องเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายให้กับประชาชน เหมือนกับต่างประเทศที่รัฐต้องดูแลทั้งหมด แต่ในประเทศไทย ภาครัฐไม่ได้ดูแล หากมีกรณีฟ้องเองก็ต้องคุ้มครองประกอบของการฟ้องเองว่าฟ้องเรื่องอะไร อำนาจอะไร ต้องดูแลลักษณะคดีอีก พิจารณาเป็นคดี ๆ ไป แต่สิ่งหนึ่งที่ต้องมีคือกรรมการ หรือกรรมการคดีพิเศษเหมือนที่กรมสอบสวนคดีพิเศษ (DSI) เป็นกรรมการนิติวิทยาศาสตร์ซึ่งเป็นกรณีที่ต้องให้กรรมการพิจารณา แล้วมาช่วยกันดูว่ากรณีไหนต้องดำเนินการอย่างไร” (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญหมายเลข 15, การสื่อสารส่วนบุคคล, 18 พฤศจิกายน 2562)

ในการกำหนดราคาการให้บริการต้องพิจารณาถึงชนิดและประเภทของการตรวจพิสูจน์ด้วย เพราะราคาของน้ำยาตรวจพิสูจน์หรือเครื่องมือแตกต่างกันไป ต้นทุนก็แตกต่างกันไป ความเหมาะสมต้องพิจารณาทั้งผู้รับบริการที่สามารถจ่ายได้ และผู้ตรวจพิสูจน์ภาคเอกชนต้องไม่ขาดทุนด้วย จึงจะทำให้สามารถขับเคลื่อนไปได้ ดังมุมมองของผู้ให้สัมภาษณ์ ดังนี้

“ค่าใช้จ่ายสำหรับการตรวจพิสูจน์ในแต่ละคดีต้องดูว่าเป็นคดีอะไร ถ้าเป็นหลักทรัพย์ทั่วไป พวกเก็บลายนิ้วมือแฝงก็ไม่เยอะเท่าไร แต่ถ้าเป็นคดีใหญ่ที่ต้องเก็บ DNA มาตรวจพิสูจน์ น้ำยามันจะแพง ขึ้นอยู่กับคดี ส่วนใหญ่พวก DNA นี้จะใช่เยอะ ถ้าเป็นคดีป็นก็จะส่งมาตรวจที่สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจมากกว่าตรวจที่สถาบันนิติวิทยาศาสตร์” (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญหมายเลข 8, การสื่อสารส่วนบุคคล, 29 พฤศจิกายน 2562)

“ต้นทุนการลงทุนในการตรวจมันขึ้นอยู่กับว่าตรวจอะไร ตรวจโดยวิธีใด แล้วใช้อะไรบ้าง ในการตรวจ ราคาจะต่างกันตามชนิดของการตรวจเพราะบางที่ตรวจด้วยน้ำยาหนึ่งอย่าง ใช้ไม่ได้ ต้องเพิ่มน้ำยาอีกสองอย่างมันก็เป็นการเพิ่มราคาเพิ่มต้นทุนการตรวจพิสูจน์ การคำนวณค่าใช้จ่ายในแต่ละเคสต้องเริ่มจากคนที่รับงานมาว่าออกแบบการตรวจอย่างไร จะตรวจอะไรบ้างก็จะคิดราคาตั้งแต่แรก และราคาที่ตรวจในตัวอย่างที่เหมือนกัน วิธีการเดียวกันต้องเป็นมาตรฐานราคาเดียวกันหากให้เอกชนดำเนินการเค้าก็น่าจะแพงกว่าเราอยู่แล้ว เพราะฉะนั้นต้องมีกรรมการเพื่อดูว่าต้นทุนมันเหมาะสมไหม ต้องมีคนรู้มากำหนดเกณฑ์” (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญหมายเลข 6, การสื่อสารส่วนบุคคล, 28 พฤศจิกายน 2562)

ในมุมมองของความคุ้มค่าในการตรวจพิสูจน์เมื่อเทียบกับต้นทุนที่จะเกิดขึ้น ส่วนใหญ่มองว่า ในกระบวนการยุติธรรมความคุ้มค่าวัดจากความสำเร็จของคดีหรือการพิสูจน์ข้อเท็จจริงได้ การอำนวยความสะดวกได้ ถือว่าเป็นความคุ้มค่าในการลงทุนแล้ว ดังมุมมองของผู้ให้สัมภาษณ์ ดังนี้

“มุมมองของต้นทุนและความคุ้มค่าของการลงทุนวัดที่ตรงไหน ตรงที่เราได้ให้บริการประชาชน ดูที่ความพึงพอใจ อย่างในอเมริกาที่เคยถาม การที่รัฐบาลให้เงินในการลงทุนเกี่ยวกับเครื่องมือในการตรวจแล้วคุณทำสำเร็จซักเคส นั้นหมายถึงว่ามีความสำเร็จแล้ว มันไม่ได้มองที่จำนวน แต่มองที่มันได้ผลงานออกมาสามารถคลี่คลายคดีอำนวยความสะดวกได้ ถ้าเกิดเป็นเคสล่วงละเมิดทางเพศเด็ก อนาคต หรือกระทำต่อเด็ก การช่วยเหลือได้ซักเคสก็ถือว่าคุ้มค่าแล้วกับการลงทุน ในต่างประเทศลักษณะการกระทำ ความผิดก็ไม่แตกต่างจากในประเทศไทย เพียงแต่ว่ามูลค่าของเงินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความคิดในต่างประเทศจะเยอะกว่า ด้วยเทคโนโลยีที่ดีกว่าบ้านเรา” (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญหมายเลข 5, การสื่อสารส่วนบุคคล, 11 พฤศจิกายน 2562)

โดยภาพรวมในปัจจุบันมีการพัฒนาเทคโนโลยีการตรวจพิสูจน์ให้ทันสมัยมากขึ้น แน่นอกว่าราคาของเครื่องมือที่ใช้ในการตรวจพิสูจน์ก็ต้องปรับราคาขึ้นตามการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี น้ำยาหรือสารเคมีที่ใช้ในการตรวจพิสูจน์ล้วนเป็นสินค้าที่ต้องนำเข้าจากต่างประเทศ ซึ่งมีราคาสูง ส่งผลให้ต้นทุนในการตรวจพิสูจน์ 1 รายการมีราคาค่อนข้างสูง ไม่รวมถึงต้นทุนของการบริหารจัดการเช่นการขอรับรองมาตรฐานของห้องปฏิบัติการซึ่งก็มีต้นทุนในการดำเนินการดังกล่าวด้วยเหมือนกัน

ในปัจจุบันการเข้าถึงการตรวจพิสูจน์ของประชาชนในคดีอาญา รัฐเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายให้ทั้งหมด โดยเมื่อพนักงานสอบสวนส่งวัตถุพยานในคดีให้กับหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการตรวจพิสูจน์ หน่วยงานก็จะทำการตรวจพิสูจน์และส่งผลการตรวจพิสูจน์ไปยังเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อประกอบสำนวนในการส่งดำเนินคดีต่อไป การคิดค่าใช้จ่ายเป็นไปตามกฎหมายกำหนดคือรัฐเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายให้ ในส่วนของคดีทางแพ่งมีบางกรณีที่ประชาชนต้องเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายเอง ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นคดีมรดก ผู้ขอรับบริการจะมีความสามารถในการจ่ายค่าบริการได้

อย่างไรก็ตามหากมองในมุมของความคุ้มค่าในกระบวนการยุติธรรม ต้นทุนเมื่อเทียบกับความคุ้มค่าไม่สามารถจะหาค่าได้ การอำนวยความสะดวกให้กับประชาชน การชี้ผู้กระทำผิดหรือการชี้ว่าเป็นผู้บริสุทธิ์เหล่านี้ไม่สามารถประมาณค่าได้เพราะถือเป็นรูปธรรม เป็นเรื่องของความพึงพอใจของประชาชนและการให้บริการของหน่วยงานภาครัฐมากกว่า บางคดีกรณีคดีที่เกี่ยวข้องกับพยานหลักฐานทางดิจิทัล ซึ่งมีมูลค่าสูง มีผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจหรือภาพลักษณ์ของประเทศ เป็นต้นเหล่านี้ไม่สามารถนำมาประมาณการความคุ้มค่าเทียบกับราคาต้นทุนของการตรวจพิสูจน์ได้

การลดต้นทุนในการตรวจพิสูจน์ หน่วยงานมีความพยายามในการลดต้นทุนของการตรวจพิสูจน์โดยการพิจารณาลดขั้นตอน หรือลดจำนวนวัตถุพยานที่นำเข้าสู่กระบวนการตรวจ ก็ต้องอาศัยความเชี่ยวชาญของผู้เข้าเก็บวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ เพื่อจำกัดวัตถุพยานที่เกี่ยวข้องกับคดีจริงๆ การบริหารจัดการต้องมีประสิทธิภาพสูง ลดกระบวนการที่ไม่จำเป็นออกไปเพื่อให้เกิดความรวดเร็วและเป็นการลดต้นทุนค่าใช้จ่ายในส่วนอื่นลงไปด้วย หรือการลดต้นทุนอาจดำเนินการในกระบวนการตรวจพิสูจน์ได้ เช่น การตรวจพร้อมกันที่หลายๆ เพื่อเป็นการลดต้นทุนจากการใช้เครื่องมือวิทยาศาสตร์

หากในมุมมองของการให้เอกชนเข้ามาดำเนินการ สิ่งที่กำลังถกแน่นอนว่าจะเป็นเรื่องของต้นทุนที่เอกชนจะต้องแบกรับในการดำเนินการ ทั้งการสร้างและพัฒนาบุคลากรให้มีศักยภาพและความเชี่ยวชาญในระดับที่น่าเชื่อถือเทียบเคียงกับหน่วยงานของรัฐ มุมมองของเอกชนต้องคาดหวังเรื่องของผลกำไรของการประกอบการด้วยอยู่แล้ว แต่อย่างไรก็ดีข้อได้เปรียบของเอกชนอาจจะมีส่วนที่สามารถลดต้นทุนของเอกชนได้ เช่น การใช้น้ำยาเคมีในการตรวจพิสูจน์ระหว่างบริษัทเอกชนด้วยกัน แต่ต้องอยู่ภายใต้การกำกับและการยอมรับของมาตรฐานห้องปฏิบัติการว่าสามารถใช้ในการตรวจพิสูจน์ได้ด้วย

4.3.3 การขยายงานตรวจพิสูจน์หลักฐานไปยังภาคเอกชน

การให้บริการตรวจพิสูจน์ถูกนำไปใช้ในการพิจารณาและยืนยันหรือใช้สำหรับการพิสูจน์ข้อเท็จจริง หากแต่ในประเทศไทยการให้บริการตรวจพิสูจน์หลักฐานยังเป็นหน่วยงานภาครัฐที่เป็นหน่วยงานหลักและให้บริการ อาจมีหน่วยงานเอกชนบางส่วนแต่ก็ยังจำกัดประเภทของการตรวจพิสูจน์ ซึ่งหากมองในมุมของความน่าเชื่อถือ หน่วยงานภาครัฐยังได้รับความน่าเชื่อถือมากกว่าภาคเอกชน ในการขยายงานบริการตรวจพิสูจน์ไปยังภาคเอกชนจึงต้องมีการวิเคราะห์ถึงความเชื่อมั่นในการนำผลการตรวจพิสูจน์ไปใช้ ค่าใช้จ่าย หรือความเพียงพอต่อการให้บริการ การแบกรับภาระของหน่วยงานรัฐในการเป็นผู้ตรวจพิสูจน์ ซึ่งจากมุมมองของผู้ให้สัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มมีประเด็นที่น่าสนใจดังนี้

งานตรวจพิสูจน์หลักฐานด้านนิติวิทยาศาสตร์ในประเทศไทยในปัจจุบันมีการดำเนินงานหลักในหน่วยงานภาครัฐ มีภาคเอกชนที่ให้บริการบ้างในเฉพาะการตรวจพิสูจน์ แต่ยังไม่เป็นที่รู้จักในวงกว้าง และข้อจำกัดของกฎหมาย ประชาชนส่วนใหญ่หรือแม้กระทั่งหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมหรือที่เกี่ยวข้องยังมีความเชื่อมั่นผลการตรวจพิสูจน์ที่มาจากหน่วยงานของรัฐ ไม่ว่าจะเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจ อัยการ หรือผู้พิพากษา อันเนื่องด้วยหน่วยงานรัฐเป็นหน่วยงานที่ให้บริการประชาชนไม่แสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัว จึงมีความน่าเชื่อถือ หากมีการขยายงานตรวจพิสูจน์ไปยังภาคเอกชนต้องมีการวิเคราะห์ถึงประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นทั้งกับประชาชน หน่วยงานภาครัฐที่ให้บริการและใช้บริการ รวมถึงหน่วยงานเอกชนที่เข้าร่วมให้บริการตรวจพิสูจน์หลักฐานด้วย

“ปัจจุบันประเทศไทยการตรวจพิสูจน์หลักฐานทางด้านนิติวิทยาศาสตร์มีหน่วยงานรับผิดชอบหลัก คือ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ โรงพยาบาลของรัฐ แต่ส่วนมาก การตรวจพิสูจน์จะใช้หน่วยงานของรัฐเป็นหลัก ตามความเห็นและอำนาจของพนักงานสอบสวน การตรวจพิสูจน์ของภาคเอกชน ปัจจุบันในกระบวนการยุติธรรมทางอาญายังไม่มีหน่วยงานใดให้บริการหรือว่าเรียกว่าไม่มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย แต่ถ้าจะมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายก็ก็ต้องได้รับการร้องขอจากพนักงานสอบสวนหรือหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมที่มีอำนาจในการตรวจพิสูจน์เท่านั้น เช่นอัยการขอให้ตรวจเพิ่มเติมก็สามารถทำได้ แต่ก็ต้องโดยอำนาจของคนที่ใช้อำนาจได้เป็นตัวแทน” (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญหมายเลข 3, การสื่อสารส่วนบุคคล, 30 ตุลาคม 2562)

เมื่อมองในส่วนของคุณดีและประโยชน์หากเมื่อมีการขยายงานตรวจพิสูจน์ไปยังภาคเอกชนที่เห็นได้ชัดเจนคือเป็นการลดภาระงานที่มีจำนวนมากของภาครัฐที่ไม่สามารถดำเนินการได้ทัน ทั้งข้อจำกัดในเรื่องของงบประมาณที่ได้รับการจัดสรร จำนวนบุคลากรที่ขาดแคลน ความเชี่ยวชาญในสาขาที่เกี่ยวข้อง พื้นที่ความรับผิดชอบที่มีขนาดใหญ่ส่งผลไปถึงการให้บริการที่ล่าช้า และกระทบต่อกันเป็นลูกโซ่ไปทั้งกระบวนการ

นอกจากนี้ยังมีเรื่องของความคล่องตัวในการปฏิบัติงานในภาคเอกชนจะมีมากกว่าหน่วยงานของภาครัฐทั้งเรื่องของงบประมาณ ลำดับการบังคับบัญชา การสั่งการ เป็นที่ทราบกันว่าหน่วยงานของรัฐจะต้องมีขั้นตอนที่รัดกุมหลายขั้นตอนเพื่อป้องกันการทุจริต มีการลำดับบังคับบัญชา มีการตรวจสอบอื่นๆ ทั้งบุคลากร งบประมาณ การใช้จ่ายและอิสระในการดำเนินการทำได้ยาก ตรงข้ามกับเอกชนที่สามารถดำเนินการได้อิสระมากกว่า แต่เงื่อนไขการดำเนินการก็ต้องอยู่ภายใต้มาตรฐานที่กำหนดด้วยเหมือนกัน หากสามารถดำเนินการในเอกชนได้จะเป็นการเพิ่มช่องทางการให้บริการประชาชนและลดระยะเวลาในพิสูจน์ข้อเท็จจริงในกระบวนการยุติธรรมได้อีกด้วย ดังมุมมองของผู้ให้สัมภาษณ์ ดังนี้

“การขยายงานไปยังภาคเอกชนก็ช่วยได้ ช่วยมาลดทอนบางอย่าง แต่งานบางอย่างเอกชนก็ทำไม่ได้ อาจด้วยข้อจำกัดทางด้านกฎหมายที่ยังไม่มีรองรับการปฏิบัติงานในส่วนนี้” (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญหมายเลข 2, การสื่อสารส่วนบุคคล, 29 ตุลาคม 2562)

“เห็นด้วยกับการขยายงานไปยังภาคเอกชน ในแง่ของความคล่องตัว บางครั้งการดำเนินงานในภาคเอกชนก็อาจจะคล่องตัวมากกว่าทั้งคล่องตัวด้านงบประมาณ การรับงาน การส่งมอบงาน และอาจใช้ระยะเวลาสั้นกว่า หรือขั้นตอนน้อยกว่า บางทีในระบบราชการช้ากว่าเพราะอย่างในส่วนของรัฐบาลจะมาเป็นภาพใหญ่ ทำหลายสาขา แต่ในเอกชนอาจจะทำเฉพาะด้าน เช่น ด้านดีเอ็นเอ ด้านเอกสาร เขาจะทำเฉพาะด้านเดียว เพราะฉะนั้นความคล่องตัวก็จะสูง สะดวกกว่า “ไม่ต้องมาคอยจำแนกประเภทการตรวจ” (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญหมายเลข 4, การสื่อสารส่วนบุคคล, 6 พฤศจิกายน 2562)

“หากมีการขยายงานตรวจพิสูจน์หลักฐานไปยังภาคเอกชน ก็จะเป็นประโยชน์ต่อประชาชนในแง่ของโอกาสในการเข้าถึงการบริการและความโปร่งใส แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นหน่วยงานเอกชนดังกล่าวต้องผ่านการรับรองมาตรฐาน และมีระบบการตรวจสอบ

กระบวนการทำงาน รวมถึงความโปร่งใส” (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญหมายเลข 18, การสื่อสารส่วนบุคคล, 14 พฤศจิกายน 2562)

แต่อย่างไรก็ตามยังมีผู้ให้สัมภาษณ์บางท่านมองว่ายังไม่มั่นใจหากจะให้เอกชนเข้ามาดำเนินการ ทั้งเรื่องของความน่าเชื่อถือและความเชี่ยวชาญของผู้ตรวจพิสูจน์ ดังนั้นหากจะมีการขยายงานบริการตรวจพิสูจน์ไปให้เอกชนดำเนินการต้องสร้างความน่าเชื่อถือให้เกิดขึ้น ห้องปฏิบัติการของภาคเอกชนต้องผ่านการรับรองมาตรฐาน ทั้งบุคลากร เครื่องมือ และระบบการปฏิบัติงาน ซึ่งได้นำเสนอในเรื่องของมาตรฐานและความน่าเชื่อถือด้วยแล้ว โดยมีมุมมองของผู้ให้สัมภาษณ์ ดังนี้

“ความเห็นหากจะให้เอกชนเข้ามาร่วมด้วย ถ้าให้เอกชนเข้ามาร่วมดำเนินการเกรงว่าเอกชนจะไม่เชี่ยวชาญ อาจทำให้พยานหลักฐานเสียไป พวกคดีอาญาไม่ควรให้เอกชนมาทำ” (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญหมายเลข 17, การสื่อสารส่วนบุคคล, 4 ธันวาคม 2562)

“การที่จะให้เอกชนมาดำเนินการก็ต้องคำนึงถึงความเชี่ยวชาญของผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานรัฐด้วย ถ้าต้องทำคดีที่ยากและมีความซับซ้อน เป็นกรณีเฉพาะ อาจตอบโจทย์ได้อย่างหนึ่ง แต่ถ้าจะเอาเอกชนมา แต่ก็ไม่รู้ว่าเอกชนจะเก่งพอหรือเปล่า” (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญหมายเลข 1, การสื่อสารส่วนบุคคล, 12 พฤศจิกายน 2562)

และมีประเด็นจากการสนทนากลุ่มซึ่งเห็นว่า งานใดก็ตามที่รัฐทำแล้วเป็นภาระของรัฐ รัฐทำแข่งกับเอกชนไม่เป็นผลดี อาจให้เอกชนเข้ามาช่วยแบ่งเบาภาครัฐ การแบ่งงานให้เอกชนต้องพิจารณา เรื่องความเป็นกลางและเรื่องของความถูกต้อง ของกระบวนการตรวจพิสูจน์ ที่ต้องมีความน่าเชื่อถือ และมีมาตรฐานที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งสามารถตรวจสอบได้ (การสนทนากลุ่ม, 22 กุมภาพันธ์ 2563)

ในมุมมองของจำกัด ข้อควรพึงระวังเมื่อให้เอกชนดำเนินการเป็นผู้ตรวจพิสูจน์หลักฐานก็สำคัญ ต้องพิจารณาตั้งแต่อำนาจในการดำเนินการตามกฎหมายที่เอกชนสามารถดำเนินการได้ ในปัจจุบันอำนาจในการส่งตรวจวัตถุพยาน พนักงานสอบสวนเป็นผู้บริหารจัดการ แม้มีพระราชบัญญัติการให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์ พ.ศ. 2559 หมวด 1 มาตรา 5 ที่กำหนดให้สถาบันนิติวิทยาศาสตร์มีหน้าที่ในการให้บริการและส่งเสริมงานด้านนิติวิทยาศาสตร์และ ข้อ 5 ให้ส่งเสริม

และพัฒนาการให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์ของภาคเอกชนออกมา แต่ก็ยังไม่มีการออกกฎหมายรองรับการปฏิบัติงานของเอกชน และข้อ 6 ร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐ องค์การระหว่างประเทศ และภาคเอกชนในการพัฒนางานด้านนิติวิทยาศาสตร์ให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล แต่ก็ยังไม่ได้มีการกำหนดขอบเขตหรืออำนาจที่เอกชนสามารถดำเนินการได้เกี่ยวกับการให้บริการตรวจพิสูจน์ ซึ่งหน่วยงานของรัฐอาจต้องพิจารณาการมีกฎหมายหรือมีระเบียบขึ้นมาเพื่อรองรับและควบคุมการดำเนินงานของภาคเอกชนในการให้บริการตรวจพิสูจน์ เพราะต้องระมัดระวังของผลประโยชน์ การเรียกรับผลประโยชน์ของหน่วยงานเอกชน คังมูมองของผู้ให้สัมภาษณ์ ดังนี้

“หน่วยงานเอกชนส่วนมากมักเป็นหน่วยงานที่คาดหวังและแสวงหาผลกำไร หากรัฐบาลสามารถควบคุมคุณภาพการตรวจพิสูจน์ของหน่วยงานเอกชนทั้งด้าน วิธีการตรวจพิสูจน์ บุคลากร ระบบมาตรฐาน ฯลฯ ให้เทียบเท่าหน่วยงานของรัฐที่มีคุณภาพได้ย่อมเป็นสิ่งที่ดี” (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญหมายเลข 18, การสื่อสารส่วนบุคคล, 14 พฤศจิกายน 2562)

“การเปลี่ยน Mind Set ของรัฐบาลที่จะสนับสนุนให้ภาคเอกชนเข้ามาดำเนินการซึ่งประเทศที่มีมาตรฐานสูงแล้วเป็นที่ยอมรับ ก็จะทำให้เอกชนเป็นผู้ดำเนินการร้อยเปอร์เซ็นต์ รัฐจะไม่เข้าไปแทรกแซง แต่รัฐจะทำหน้าที่ในการควบคุมมาตรฐานและการให้บริการเท่านั้น ซึ่งมองว่าของประเทศไทยก็ทำได้ รวมกันทั้งประเทศสามารถทำได้ แต่ต้องให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องมาให้มีความสำคัญและเปิดโอกาสรวมถึงการออกกฎหมายเพื่อให้รองรับการปฏิบัติงานในส่วนนี้ของเอกชนด้วย” (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญหมายเลข 3, การสื่อสารส่วนบุคคล, 30 ตุลาคม 2562)

“ภาคเอกชนก็ต้องการการสนับสนุนจากรัฐ แต่ต้องมีการบริหารจัดการระบบที่จะคอยควบคุม ดูแล ภาคเอกชน ให้เป็นไปตามมาตรฐาน ควรมีหน่วยงานกลางที่คอยกำกับดูแล หน่วยงานเอกชนทั้งหมด เพื่อที่จะสามารถตรวจสอบความถูกต้องและโปร่งใสของหน่วยงานเอกชนที่เข้ามาเป็นหน่วยงานร่วมตรวจพิสูจน์ดังกล่าวได้” (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญหมายเลข 18, การสื่อสารส่วนบุคคล, 14 พฤศจิกายน 2562)

“การส่งไปให้ภาคเอกชนตรวจพิสูจน์ คือถ้ามันส่งได้แล้วมันได้ผลเร็วก็อยากส่งแต่ก็เป็นเรื่องของความน่าเชื่อถือของตัวบริษัทเอกชนที่ทำหน้าที่ในการตรวจอันนี้ก็คงต้องมีการตรวจมาตรฐานไปเรื่อยๆกับ อีกอย่าง ก็คือการรับผิดชอบ ถ้าเขาให้การรับรองผลตรวจโดยที่

ผิดไปจากข้อเท็จจริง มีอะไรที่จะต้องรับผิดชอบแต่ถ้าอย่างของหน่วยงานราชการมันก็จะ มีมาตรา 157 เพื่อลงโทษอยู่แล้วแต่ต้องมาดูว่าในกรณีของเอกชนถ้ามีการทำผิดหรือแสดง ข้อเท็จจริงผิดไป จะมีบทลงโทษอย่างไร ต้องกำหนดโทษให้เขาเพิ่มจากการทำงานปกติ ไปเหมือนตัวข้าราชการถ้าไม่กระทำหรือละเว้นการกระทำก็ต้องมีความผิดต้องมีอะไรมา กรอบให้เขาดำเนินการโดยยึดความถูกต้องและคุณธรรม” (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญหมายเลข 21, การสื่อสารส่วนบุคคล, 25 ธันวาคม 2562)

การพิจารณาประเภทของการให้บริการตรวจพิสูจน์ของภาคเอกชน โดยการที่ให้เอกชน เข้ามาร่วมดำเนินการตรวจพิสูจน์อาจพิจารณาแค่เพียงเฉพาะบางการตรวจพิสูจน์ที่สามารถ ดำเนินการได้ เช่น ตรวจสอบพันธุกรรม ตรวจเอกสาร ตรวจสอบสารเคมีหรือสารเสพติด หรือการตรวจ พิสูจน์ที่ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ที่รัฐไม่สามารถดำเนินการได้ เป็นต้น ซึ่งจะเป็นการแบ่งเบาภาระ งานของหน่วยงานภาครัฐได้ ในกรณีที่มีปริมาณการตรวจจำนวนมากได้ ดังมุมมองของผู้ให้ สัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม ดังนี้

“งานตรวจที่เอกชนสามารถทำได้ ก็พวกการตรวจพิสูจน์ทางเคมี พวกตรวจฉี่ ตรวจยา สามารถทำได้ แล้วก็ตรวจทางพ่อแม่ลูกตรวจ ซึ่งทำได้ไม่ยาก หรือเป็นพวกคดีแพ่ง อาทิ เช่น การตรวจ DNA เป็นต้น” (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญหมายเลข 6, การสื่อสารส่วนบุคคล, 28 พฤศจิกายน 2562)

“เห็นด้วยกับการขยายงานด้านพิสูจน์หลักฐานให้กับภาคเอกชน ในบางสาขาการตรวจ พิสูจน์ เนื่องจากกองพิสูจน์หลักฐานและสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ ยังไม่มีหน่วยงาน แต่ ปัจจุบัน มีการใช้เทคโนโลยีที่รวดเร็ว ยากที่ภาคราชการจะตามได้ทัน เรื่องบุคคล เรื่อง เครื่องไม้เครื่องมือ ถ้าภาคเอกชนเข้ามาเปิด การตรวจ เช่น ทางด้านคอมพิวเตอร์ ด้าน เทคโนโลยี ด้าน Data Analyst ต่าง ๆ ก็จะได้” (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญหมายเลข 20, การสื่อสาร ส่วนบุคคล, 2 พฤศจิกายน 2562)

“งานที่เอกชนสามารถทำได้น่าจะเป็นพวกคดีแพ่ง ตรวจลายนิ้วมือ มรดก ตรวจลายเซ็น คดีเช็ก เป็นต้น” (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญหมายเลข 8, การสื่อสารส่วนบุคคล, 29 พฤศจิกายน 2562)

จากการสนทนากลุ่มมีประเด็นว่า ในประเทศไทยควรมีการเปิดให้บริการตรวจพิสูจน์ด้าน Accounting เพื่อติดตามเส้นทางการเงิน ซึ่งปัจจุบันถือเป็นอาชญากรรมทางเศรษฐกิจอีก รูปแบบหนึ่ง (การสนทนากลุ่ม, 22 กุมภาพันธ์ 2563)

อีกประเด็นที่ต้องคำนึงถึงเมื่อมีการขยายงานบริการตรวจพิสูจน์ไปยังภาคเอกชนคือเรื่องของความเสี่ยงของภาคเอกชนหากต้องเข้ามาเป็นหน่วยร่วมตรวจพิสูจน์หรือมาให้บริการตรวจพิสูจน์เพิ่มเติม เนื่องจากภาคเอกชนต้องลงทุนโดยมีต้นทุนสูง ทั้งเครื่องมือวิทยาศาสตร์ บุคลากร และทรัพยากรอื่นๆ ที่จำเป็นในการให้บริการตรวจพิสูจน์ ดังนั้นความเสี่ยงในการขาดทุนของภาคเอกชนก็มีสูงหากเปิดบริการแล้ว หน่วยงานรัฐหรือผู้รับบริการไม่เข้าไปใช้ ภาครัฐต้องมีมาตรการสนับสนุนหรือมาตรการการบังคับใช้บริการเพื่อให้เอกชนสามารถให้บริการและมีผลประโยชน์ที่ทำให้ยังให้บริการตรวจพิสูจน์ต่อไปได้ด้วย แม้กระทั่งเรื่องของความชัดเจนในขอบเขตของการให้บริการของภาคเอกชนด้วย ดังมุมมองของผู้ให้สัมภาษณ์ ดังนี้

“โอกาสที่เอกชนจะดำเนินการให้เกิดขึ้นได้รัฐต้องเปิดโอกาสให้เอกชนลงทุน แล้วรัฐก็ควรบังคับเลย บังคับให้ส่วนราชการเข้าไปใช้บริการในห้องปฏิบัติการที่ตรวจพิสูจน์ได้ โดยสามารถเบิกจ่ายงบประมาณจากหลวงได้ รัฐต้องส่งเสริมให้เอกชนสามารถเปิดบริการการตรวจพิสูจน์ที่เป็นไปตามมาตรฐานได้” (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญหมายเลข 3, การสื่อสารส่วนบุคคล, 30 ตุลาคม 2562)

“ข้อกังวลที่เอกชนจะมาร่วมดำเนินการ คือ เรื่องของปริมาณงานที่ต้องได้รับในการตรวจพิสูจน์ หรือหากมีการตั้งหน่วยบริการตรวจพิสูจน์ภาคเอกชนแล้วจะถ่ายโอนงานในรูปแบบได้ เอกชนจะตั้งคำถามว่าประเภทการตรวจพิสูจน์ที่ให้ร่วมดำเนินการมีปริมาณมากแค่ไหนเพราะเอกชนต้องไปลงทุน ต้องสร้างคน สร้างระบบใหม่ขึ้นมา” (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญหมายเลข 16, การสื่อสารส่วนบุคคล, 25 พฤศจิกายน 2562)

นอกจากเรื่องของความเสี่ยง ผลกำไร หรือผลประโยชน์ที่ต้องคำนึงถึงแล้ว การกำกับควบคุม และติดตามการดำเนินงานก็ต้องมีประกอบกันไปด้วย ภาครัฐต้องมีการกำกับควบคุมการดำเนินงานของภาคเอกชนเพื่อให้มีคุณธรรม จริยธรรม ไม่ให้มีการเปลี่ยนแปลงผลการตรวจพิสูจน์ การเก็บความลับผลการตรวจ รวมถึงการรับผิดชอบเมื่อมีการละเมิดของผู้ตรวจพิสูจน์หรือ

บริษัทเอกชนผู้รับตรวจพิสูจน์ด้วย โดยอาจพิจารณาในเรื่องของการทำข้อตกลงร่วมกัน หรือมีหน่วยงานขึ้นมากำกับควบคุมการดำเนินการในลักษณะนี้ด้วย ดังมุมมองของผู้ให้สัมภาษณ์ ดังนี้

“สิ่งหนึ่งที่ต้องทำในข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) กับภาคเอกชน คือการไม่เปิดเผยข้อมูล ทุกอย่างต้องอยู่ภายใต้หน่วยงานรัฐ เพราะเราให้เงินเค้า เอกชนที่มีความพร้อมต้องมาขึ้นกับทะเบียน ต้องควบคุมเขา สมมุติว่าสถาบันฯ มีทั้งหมด 7 ห้องปฏิบัติการที่จะให้เอกชนตรวจ ภาครัฐต้องประกาศว่า 7 ปฏิบัติการนี้เอกชนหน่วยงานใดบ้าง ที่ต้องการมาประมูล เข้าระบบประมูลเพื่อคัดเลือกเอกชนที่จะมาตรวจแทนหน่วยงานรัฐ เพื่อให้เกิดการแข่งขันกันระหว่างหน่วยงานเอกชน” (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญหมายเลข 15, การสื่อสารส่วนบุคคล, 18 พฤศจิกายน 2562)

“ปัจจุบันยังไม่มีการเขียนและมีคณะกรรมการออกมาเขียนเป็นกฎระเบียบวิธีการ ถ้าจะให้เอกชนทำ ต้องให้ชัดเจนต้องควบคุมให้ดี เพราะผลออกไปแล้วมันมีผลต่อบุคคล” (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญหมายเลข 6, การสื่อสารส่วนบุคคล, 28 พฤศจิกายน 2562)

ในการสนทนากลุ่มมีประเด็นเรื่องของการรับผิดชอบของผู้ที่ทำหน้าที่ในการตรวจ ซึ่งอาจต้องใช้การกำหนดให้มี Regulator หรือใช้วิธีสร้างมาตรฐานแล้วนำมาใช้ในกระบวนการตรวจพิสูจน์ ในการมี Regulator ต้องได้รับใบรับรองมาตรฐานเพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นในกระบวนการตรวจพิสูจน์ด้วย (การสนทนากลุ่ม, 22 กุมภาพันธ์ 2563)

โดยสรุปโอกาสและความเป็นไปได้ในการขยายงานตรวจพิสูจน์ไปยังเอกชน รัฐต้องพิจารณาแนวทางที่ชัดเจน มีกฎหมายรองรับการปฏิบัติงาน มีระเบียบควบคุมและมีบทลงโทษเมื่อมีการละเมิด รวมถึงต้องสร้างโอกาสให้กับเอกชนเนื่องจากในระยะเริ่มต้นความน่าเชื่อถือของภาคเอกชนต้องใช้วิธีการและกระบวนการสร้างความเชื่อมั่นให้เกิดขึ้นทั้งกับหน่วยงานที่ต้องนำผลการตรวจพิสูจน์ไปใช้และประชาชนผู้เข้ามาใช้บริการในภาคเอกชน

การสนับสนุนในเชิงของธุรกิจ จำนวนของคดีหรือรายการที่ตรวจ ต้องมีการควบคุมราคาให้เหมาะสมเปิดโอกาสให้เอกชนได้ลงทุน โดยอาจพิจารณาบางการตรวจพิสูจน์เพื่อให้เอกชนดำเนินการในลักษณะของการนำร่องการดำเนินการก่อน อาจเป็นคดีทางแพ่ง มีการสร้างเครือข่าย

หน่วยงานความร่วมมือในการตรวจพิสูจน์การส่งต่อวัตถุพยานจากหน่วยงานภาครัฐไปยังภาคเอกชนที่เข้าร่วม MOU ในเบื้องต้นในลักษณะของต้นแบบการให้บริการ

การแข่งขันของเอกชนอาจเปิดให้มีการประมูลห้องปฏิบัติการเพื่อสร้างโอกาสในการตรวจพิสูจน์กับบริษัทเอกชน โดยมีหน่วยงานรัฐเป็นผู้กำกับควบคุมซึ่งต้องดำเนินการโดยโปร่งใสดูตรวจสอบได้ จำนวนของรายการตรวจพิสูจน์มีผลต่อความอยู่รอดของบริษัทเอกชนอันเนื่องจากราคาที่ค่อนข้างสูงในการตรวจพิสูจน์ รัฐต้องช่วยบริหารจัดการในช่วงแรกเพื่อให้บริษัทเอกชนสามารถคงอยู่ได้ในช่วงต้นของการขยายการให้บริการ นอกจากนี้ต้องพิจารณาเรื่องของการสร้างผู้เชี่ยวชาญในการตรวจพิสูจน์ ส่วนใหญ่ผู้เชี่ยวชาญจะอยู่ในหน่วยงานรัฐ อาจต้องพิจารณาการยืมตัวหรือการอบรม ถ่ายทอดความรู้ การฝึกปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานรัฐและเอกชนด้วย

4.4 รูปแบบการตรวจพิสูจน์หลักฐานที่คาดว่าจะสามารถดำเนินการในประเทศไทย

การส่งเสริมให้ภาคเอกชนเข้ามาดำเนินการตรวจพิสูจน์หลักฐานต้องมองถึงบริบทของประเทศไทย โครงสร้างการบริหารส่วนราชการต่างๆ ประกอบด้วย รูปแบบที่เหมาะสมหรือคาดว่าจะสามารถดำเนินการได้อย่างเป็นรูปธรรมต้องวิเคราะห์ถึงภาพลักษณ์ ผลกระทบด้านอื่นๆ ที่จะตามมา ไม่ว่าจะเป็นความน่าเชื่อถือ และการคงอยู่ได้ของภาคเอกชนอันเนื่องจากต้นทุนในการดำเนินการ รวมถึงการมีหน่วยงานที่จะมาควบคุมและกำกับกับการดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรฐาน และถูกต้องน่าเชื่อถือให้ได้มากที่สุด ซึ่งจากสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ได้ให้ข้อมูลและมีประเด็นที่น่าสนใจ รายละเอียดดังนี้

การให้ภาคเอกชนเข้ามาดำเนินการตรวจพิสูจน์หลักฐานในประเทศไทยที่ยังไม่มีรูปแบบการให้บริการที่ชัดเจน ที่ผ่านมาจากอดีตการให้บริการตรวจพิสูจน์ของภาคเอกชนมีเฉพาะบางการตรวจพิสูจน์เท่านั้น ไม่ได้ครอบคลุมการตรวจพิสูจน์ทั้ง 11 ด้านการตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์ เนื่องด้วยเป็นการให้บริการเฉพาะจึงมีเพียงเฉพาะกลุ่มที่ทราบถึงการให้บริการตรวจพิสูจน์ของเอกชน การที่จะส่งเสริมให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการต้องมีความชัดเจนของการกำหนดขอบเขตประเภทการตรวจพิสูจน์หรือประเภทของงานที่ส่งต่อให้เอกชนดำเนินการ การพิจารณาการถ่ายโอนงานของรัฐโดยเลือกงานตรวจพื้นฐาน คืองานตรวจพิสูจน์พื้นฐานแต่มีปริมาณสูง โดยหน่วยงานรัฐจะเป็นผู้ทำหน้าที่ในการศึกษาวิจัย วิธีการหรือกระบวนการตรวจพิสูจน์โดยใช้

เทคโนโลยีใหม่ๆ กรณีที่ต้องใช้งบลงทุนสูง หน่วยงานรัฐควรเป็นผู้ลงทุน ดังมุมมองของผู้ให้สัมภาษณ์และผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม ดังนี้

“ข้อกังวลของเอกชนคือ ต้นทุนคือลงทุนแล้วต้องคุ้มทุน กรณีที่รัฐดำเนินการพวกตรวจพิสูจน์ทั่วไปที่ทำกันเยอะๆ อย่างเช่นการตรวจพิสูจน์สารเสพติด หรือตรวจอะไรที่เป็นเรื่องทั่วไปที่มีปริมาณมาก ควรส่งเสริมให้เอกชนทำไปเลย และต้องทำให้เอกชนมั่นใจแน่นอนว่าเอกชนมีงานทำแน่นอนจากงานที่หน่วยงานรัฐส่งให้ ส่วนรัฐควรเข้าไปตรวจพิสูจน์เรื่องใหม่ๆ อันไหนที่ชำนาญแล้วปริมาณมากก็ถ่ายโอนให้เอกชนทำ อันไหนที่ซับซ้อนหรือต้องใช้เทคโนโลยีขั้นสูงรัฐควรลงทุนเพื่อให้เป็นระบบที่ได้มาตรฐาน เป็นองค์ความรู้” (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญหมายเลข 3, การสื่อสารส่วนบุคคล, 30 ตุลาคม 2562)

ในการสนทนากลุ่มมีประเด็นว่าถ้าจะมุ่งเน้นรูปแบบที่จะให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วม ประเด็นแรกต้องพิจารณาว่าจะยึดรูปแบบของกองพิสูจน์หลักฐานตำรวจหรือสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ อีกทั้งการตรวจแต่ละประเภทก็แตกต่างกันไป ต้องพิจารณาว่าถ้าให้เอกชนดำเนินการจะเป็นรูปแบบไหน ต้องวางขอบเขตของการดำเนินงานให้ชัดเจนก่อน (การสนทนากลุ่ม, 22 กุมภาพันธ์ 2563)

หน่วยงานหลักที่ดำเนินการในการตรวจพิสูจน์และเป็นที่ยอมรับในกระบวนการยุติธรรมของประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้การยอมรับและมีความเชื่อมั่นในผลการตรวจพิสูจน์ที่เป็นหน่วยงานของภาครัฐก็ยังคงมีปัญหาไม่ว่าจะเป็นด้านบุคลากร ด้านเครื่องมือ เทคโนโลยีใหม่ ความอิสระของผู้ตรวจพิสูจน์ ปริมาณงานตรวจพิสูจน์ที่ต้องดำเนินการทั่วประเทศ ปริมาณวัตถุพยานที่จัดเก็บมาจากที่เกิดเหตุเพื่อเข้าสู่กระบวนการตรวจพิสูจน์ หรือการแทรกแซงอื่นๆ ทั้งนี้ล้วนเป็นข้อพิจารณาถึงประโยชน์และแนวทางที่จะขยายการให้บริการไปยังภาคเอกชนเพื่อให้สามารถรองรับและแก้ไขปัญหาการตรวจพิสูจน์ที่เกิดขึ้นในหน่วยงานของภาครัฐ

ประเด็นที่ต้องพิจารณาเกี่ยวกับการที่จะให้เอกชนดำเนินการนั้นต้องพิจารณาถึงวัตถุประสงค์ของการขยายการบริการไปยังเอกชนว่าหน่วยงานภาครัฐมีเป้าหมายที่จะให้เอกชนเข้ามาสนับสนุนการปฏิบัติในด้านใดหรือลักษณะใด โดยจะเลือกงานที่มีปริมาณมากหรืองานที่สิ้นจนไม่สามารถดำเนินการได้ทันซึ่งส่งผลกระทบต่อระยะเวลาของกระบวนการยุติธรรมที่ต้อง

ดำเนินการต่อ หรือจะพิจารณางานที่มีลักษณะของการตรวจพิสูจน์ที่ไม่ซับซ้อนที่เอกชนสามารถร่วมดำเนินการได้โดยไม่ต้องลงทุนสูงจนเกินไป

และเมื่อให้เอกชนเปิดให้บริการตรวจพิสูจน์แล้วต้องมีการสนับสนุนให้ประชาชน ไปใช้บริการ เนื่องจากปริมาณงานในการตรวจพิสูจน์เป็นตัวชี้วัดได้ว่าเอกชนจะคงอยู่ได้หรือไม่ และภาคเอกชนก็ต้องมีการยกระดับและพัฒนามาตรฐานให้เทียบเท่ากับหน่วยงานรัฐ และต้องดำเนินการตามระเบียบข้อบังคับที่มีการควบคุมหรือได้ทำข้อตกลงร่วมกันไว้ก่อนการให้บริการมีข้อกำหนดการให้บริการ ข้อกำหนดความรับผิดชอบกรณีมีผลกระทบในด้านลบในเรื่องของการตรวจพิสูจน์ โดยอาจตั้งเป็นคณะกรรมการเฉพาะด้านขึ้นมาเพื่อติดตามดูแลควบคุม

ในมุมมองด้านความเป็นอิสระของผู้ตรวจพิสูจน์ และความคล่องตัวในการบริหารจัดการของหน่วยตรวจพิสูจน์และการลดการแทรกแซงจากผู้บังคับบัญชา เห็นว่าควรจัดตั้งเป็นหน่วยงานอิสระหรือเป็นองค์กรมหาชนที่สามารถบริหารจัดการและดูแลตัวเองได้ และสามารถหารายได้เข้าองค์กรเพื่อการพัฒนางานตรวจพิสูจน์ได้ แต่ก็ต้องอยู่ภายใต้การมีหน่วยงานกำกับควบคุมที่เหมาะสมเพื่อป้องกันการดำเนินการที่ไม่เหมาะสมของภาคเอกชนด้วย ดังมุมมองของผู้ให้สัมภาษณ์ ดังนี้

“รูปแบบที่เหมาะสมถ้าให้เอกชนเข้ามาดำเนินการอาจให้เป็นองค์กรมหาชน ให้หน่วยงานพิสูจน์หลักฐานสามารถดำเนินการตรวจพิสูจน์ได้โดยเป็นอิสระไม่ถูกแทรกแซงจากหน่วยงานรัฐ หรืออำนาจที่มองไม่เห็น โดยหาช่องทางให้มีห้องปฏิบัติการเอกชนในคดีแพ่งทั้งหลาย เช่น คดีพิสูจน์ DNA คดีพิสูจน์เช็ค พิสูจน์ลายมือที่จะเอาไปประกอบหลักฐานในคดีแพ่ง ก็มาช่องทางนี้ได้ ก็จะมีรายได้ ส่วนภาครัฐก็สามารถใช้ช่องทางแบบองค์กรมหาชน น่าจะเกิดความคล่องตัว เป็นอิสระ ปราศจากการแทรกแซง มีคณะกรรมการในการพิจารณา ซึ่งตัวองค์กรก็จะมีอิสระในการให้ข้อเท็จจริงในการตรวจพิสูจน์ ทิศทางการตรวจพิสูจน์อยากให้เป็นไปในทิศทางไหน องค์กรมหาชนก็น่าสนใจเพราะเป็นอิสระก็น่าจะคล่องตัว ระหว่างนักนิติวิทยาศาสตร์กับผู้บริหาร การเป็นองค์กรมหาชนน่าจะดีกว่าการเป็นรัฐอาจเนื่องจากลดการแทรกแซงผลการตรวจพิสูจน์ แต่ถ้าเป็นรัฐมันจะแทรกแซงตรงไหนได้ แต่ถ้าเป็นเอกชนก็ต้องระวังการถูกเบี่ยงเบนข้อมูลด้วย” (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ หมายเลข 14, การสื่อสารส่วนบุคคล, 22 พฤศจิกายน 2562)

“ข้อจำกัดที่จะให้เอกชนทำคือเรื่องของ ต้นทุน เครื่องมือ เทคโนโลยี อัตรากำลังคน มาตรฐานที่ใช้ก็ต้องได้รับการรับรอง ซึ่งก็มีค่าใช้จ่ายในการรับรองมาตรฐาน ซึ่งจากที่เห็นคือรัฐต้องเข้ามาให้บริการคือรัฐไม่เปิดให้บริการเองก็ให้เอกชนเป็นคนทำ โดยรูปแบบอาจจะเป็น

- 1) รัฐให้เอกชนดำเนินการ 100 เปอร์เซ็นต์ คือรัฐเอาแค่ผลการตรวจพิสูจน์มาเอาไปใช้
- 2) รัฐทำครึ่งเอกชนทำครึ่ง โดยของรัฐก็เป็น SDU ไป ก็เป็นองค์กรมหาชน
- 3) รัฐรับผิดชอบ 100 เปอร์เซ็นต์ แต่เปิดโอกาสให้ว่าไปใช้บริการห้องแล็บนอกได้ สำคัญคือถ้าเกิดภาคเอกชนขึ้นมาแล้ว ต้องไปใช้บริการ และต้องให้เอกชนพัฒนาและยกระดับขึ้นไปด้วย ในด้านความน่าเชื่อถือรัฐเอกชนไม่แตกต่างกันแต่ต้องได้มาตรฐาน” (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญหมายเลข 3, การสื่อสารส่วนบุคคล, 30 ตุลาคม 2562)

อีกรูปแบบคือการสนับสนุนให้หน่วยงานที่มีความพร้อมของห้องปฏิบัติการอยู่แล้ว มาร่วมดำเนินการ ซึ่งเหมาะสำหรับการขยายงานบริการในระยะแรก เนื่องจากหน่วยงานเหล่านี้มีความพร้อมอยู่แล้ว ทั้งมหาวิทยาลัยหรือโรงพยาบาลที่มีการเปิดห้องปฏิบัติการเพื่อใช้ในการกิจของหน่วยงานเองอยู่แล้ว แต่รับมาเป็นเครือข่ายในการให้บริการตรวจพิสูจน์เพิ่มเติม ดังนั้นจะลดปัญหาเรื่องความเสี่ยงของการลงทุนโดยภาคเอกชนได้ เพราะหากต้องเริ่มต้นจากการจัดตั้งห้องปฏิบัติการขึ้นใหม่ ต้นทุนจะสูงมากและโอกาสความเป็นไปได้มีน้อย หรืออาจจะใช้ระยะเวลาในการดำเนินการกว่าจะเป็นรูปธรรม แต่ก็ยังมีเรื่องของข้อกังวลเกี่ยวกับภารกิจหลักที่หน่วยงานเหล่านี้ต้องดำเนินการด้วย ดังมุมมองของผู้ให้สัมภาษณ์ ดังนี้

“กรณีการสนับสนุนให้มหาวิทยาลัยเปิดห้องปฏิบัติการขึ้นมาเพื่อให้บริการด้วย แต่ก็ยังไม่มีการดำเนินการเท่าที่ควร เนื่องจากงานตรวจพิสูจน์ไม่ใช่ภารกิจของมหาวิทยาลัยโดยตรง ภารกิจหลักของมหาวิทยาลัยคือการเรียนการสอน การมีห้องปฏิบัติการก็เป็นการฝึกปฏิบัติฝึกเรียนรู้การทำงานด้านการตรวจพิสูจน์ แต่ถ้าหากเขาลงทุนแล้วเขาก็สามารถทำได้ เช่นห้องปฏิบัติการของโรงพยาบาลรามารับดี โรงพยาบาลศิริราช ก็สอนด้วยให้บริการด้วยทั้งคู่ โดยเฉพาะโรงพยาบาลก็จะมีตรวจด้วยอยู่แล้ว เช่นตรวจเลือด ตรวจหาสารเคมี ตรวจเชื้อแบคทีเรีย ตรวจหาสารปนเปื้อนอยู่แล้ว เขาก็ลงทุนแล้วเครื่องเขาก็จะใช้ได้คุ้ม ถ้าซื้อมาแพงแล้ว ไม่ได้ใช้ก็เสื่อมสภาพ” (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญหมายเลข 3, การสื่อสารส่วนบุคคล, 30 ตุลาคม 2562)

ในการสนทนากลุ่มมีประเด็นในเรื่องของการผลักดันให้มีการขยายรูปแบบการให้บริการตรวจพิสูจน์ซึ่งเห็นว่าโรงพยาบาลเอกชนน่าจะมีความสามารถในการดำเนินการมากพอสมควร เนื่องจากโรงพยาบาลมีการกำกับดูแลเรื่องมาตรฐานที่ต้องดำเนินการด้วยอยู่แล้ว อาจเป็นการเข้าไปทำ MOU ร่วมแล้วทำให้เป็นโมเดลต้นแบบ ว่ามีการขับเคลื่อน เป็นเหมือนจุดเริ่มต้นในการดำเนินการว่าหน่วยงานเริ่มต้นว่าหน่วยงานรัฐได้เข้าไปส่งเสริมหรือร่วมกับเอกชนแล้ว ในการตรวจพิสูจน์ อาจเป็นด้านใดด้านหนึ่งก็ได้ ในการขับเคลื่อนที่จะเข้าไปมีส่วนร่วม หนึ่งคือหาหน่วยงานกลางเข้าไปทำ MOU ร่วมกับโรงพยาบาลโดยพิจารณาจากโรงพยาบาลไหนที่มีศักยภาพ ในการบริหารจัดการด้านทรัพยากร 4M ก็ได้ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องคน เงิน เครื่องมือ การบริหารจัดการ เป็นต้น ก็ต้องมีการวิเคราะห์เบื้องต้นก่อนว่าจะให้โรงพยาบาลไหนเป็นโรงพยาบาลนำร่อง เพื่อให้ภาคสังคมเห็นถึงความสำคัญของการดำเนินการและสามารถเกิดขึ้นได้จริงในอนาคต (การสนทนากลุ่ม, 22 กุมภาพันธ์ 2563)

ซึ่งมุมมองของการให้เอกชนเปิดห้องปฏิบัติการตรวจพิสูจน์นั้น ภาคเอกชนอาจไม่สามารถดำเนินการได้ครอบคลุมทุกการตรวจพิสูจน์ อาจพิจารณาเป็นเพียงบางประเภทการตรวจพิสูจน์หรือดำเนินการเพียงประเภทเดียวก็ได้ และเข้ามาเป็นหน่วยงานร่วมตรวจพิสูจน์กับรัฐในเฉพาะด้านนั้นๆ ดังมุมมองของผู้ให้สัมภาษณ์ ดังนี้

“เอกชนสามารถมาช่วยทำได้ แต่ต้องทำเป็นห้องปฏิบัติการเฉพาะ ห้องปฏิบัติการพิเศษที่เครื่องมือของรัฐไม่จำเป็นต้องซื้อ ห้องปฏิบัติการเอกชนมันมีแนวคิดอยู่สองแนวคิด คือ

- 1) ห้องปฏิบัติการของเอกชนแท้ๆ รัฐจ่ายค่าบริการ
- 2) ห้องปฏิบัติการเอกชนที่อยู่ในมหาวิทยาลัยที่ขอความร่วมมือ ซึ่งมหาวิทยาลัยต้องจัดการเรียนการสอนให้กับนักศึกษาอยู่แล้ว เพราะฉะนั้นประโยชน์ของมหาวิทยาลัยคือได้การสอนร่วมด้วยมีการตรวจพิสูจน์ด้วย และถ้าจะพิจารณาให้เอกชนมาร่วมดำเนินการ ต้องมั่นใจว่ารัฐตรวจไม่ได้จริงๆ” (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญหมายเลข 15, การสื่อสารส่วนบุคคล, 18 พฤศจิกายน 2562)

โดยการเข้าร่วมของเอกชนอาจเป็นผู้ตรวจพิสูจน์ร่วมกันระหว่างหน่วยงานรัฐ เป็นการแบ่งการตรวจพิสูจน์หรือคัดกรองก่อนแล้วส่งต่องานตรวจพิสูจน์ไปยังภาคเอกชน โดยอาจพิจารณางานตรวจพิสูจน์ที่มีปริมาณมาก ต้องการความรวดเร็วและไม่ต้องใช้ความเชี่ยวชาญสูงมาก เป็นงาน

ที่สามารถตรวจพิสูจน์ได้ทั่วไป และมีการติดตามควบคุมการดำเนินการอย่างสม่ำเสมอ ดังมุมมองของผู้ให้สัมภาษณ์ ดังนี้

“รูปแบบที่เหมาะสมระหว่างรัฐกับเอกชน เอกชนต้องมาเป็น Partner Ship กับหน่วยงานรัฐ ทำการตรวจพิสูจน์โดยการตรวจพิสูจน์ใดที่เอกชนมีแล้ว หน่วยงานรัฐไม่ต้องตรวจพิสูจน์ ให้เอกชนดำเนินการไป และรัฐก็ไม่ต้องลงทุนในส่วนนั้น ส่วนเรื่องกำไรขาดทุนอย่างหนึ่งคือเอกชนต้องเสียภาษี ถ้าเอกชนมาช่วยตรวจพิสูจน์ รัฐอาจมีมาตรการด้านภาษีให้กับเอกชน ในเรื่องการเก็บความลับของเอกชนต้องทำเป็นเหมือนกฎกระทรวง เป็นข้อตกลง Commitment มีระยะเวลากำหนดในการตรวจว่าดำเนินการตามที่กำหนดใหม่ สมมุติ 3 ปีพบว่าไม่ดำเนินการตามอาจไม่ต่อสัญญาเป็นต้น ถ้าทำต่อก็ได้เงิน ได้ประโยชน์ทางภาษี” (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญหมายเลข 15, การสื่อสารส่วนบุคคล, 18 พฤศจิกายน 2562)

“ช่องทางการส่งตรวจถ้าให้เอกชนเข้ามาร่วมดำเนินการ มีได้ทั้งสองทาง คือ ช่องทางแรก หน่วยงานรัฐเป็นคนคัดกรองแล้วส่งให้เอกชนดำเนินการเหมือนการบังคับให้เลือกช่องทางที่สองผู้ให้บริการเป็นคนเลือกเองว่าจะให้หน่วยงานเอกชนหน่วยใดเป็นผู้ตรวจ โดยเอกชนเป็นคนลงทุนเองทั้งหมด การเลือกให้เปิดบริการแบ่งเป็น 2 อย่างเหมือนกันคือ เอกชนทำอย่างเดียวกับที่รัฐไม่ทำแล้ว หรือทำควบคู่ไปกับหน่วยงานรัฐแต่เลือกประเภทที่เอกชนสามารถดำเนินการได้ โดยผู้รับบริการมีอิสระในการเลือกรับบริการจากหน่วยงานรัฐและเอกชนได้เอง” (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญหมายเลข 16, การสื่อสารส่วนบุคคล, 25 พฤศจิกายน 2562)

นอกจากนี้การให้ภาคเอกชนดำเนินการการตรวจพิสูจน์ยังมีข้อกังวลในเรื่องของการกำหนดราคาการให้บริการตรวจพิสูจน์ในภาคเอกชน เนื่องด้วยความเสี่ยงในการลงทุนของเอกชนที่ต้องใช้งบประมาณในการดำเนินการ ซึ่งเป็นการลงทุนในจำนวนที่สูง จึงทำให้มีความเสี่ยงสูงด้วย ดังนั้นกลไกของการกำหนดราคาการให้บริการ ภาคเอกชนย่อมคาดหวังว่าจะสามารถทำกำไรได้จากการตรวจพิสูจน์ หน่วยงานรัฐซึ่งมีหน้าที่กำกับควบคุมและเป็นผู้ออกมาตรการกำหนดราคา ต้องพิจารณาให้รอบคอบก่อนการกำหนดราคาการให้บริการ หากจำกัดมากเกินไปเอกชนอาจไม่ร่วมดำเนินการเนื่องจากไม่ได้กำไรหรือไม่ได้ประโยชน์จากการดำเนินการ เนื่องจากองค์กรของเอกชนเน้นการแสวงหากำไรเป็นหลักอยู่แล้ว ดารตั้งหน่วยงานขึ้นมากำกับควบคุม และติดตามการ

ดำเนินงานด้านการตรวจพิสูจน์จึงเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้ให้สัมภาษณ์ได้เน้นย้ำอยู่เสมอ ดังมุมมองของผู้ให้สัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม ดังนี้

“ถ้าใช้บริการรัฐก็ต้องจ่ายให้องค์กรเอกชนเท่ากันด้วย เช่นการตรวจ DNA เคสละ 10,000 บาท เราก็เก็บจากรัฐ 10,000 แล้วก็เก็บประชาชน 10,000 บาทเท่ากัน ถ้าเป็นประชาชนทั่วไปตรวจผลดีเอ็นเอเพื่อใช้ในคดีทางแพ่งก็ราคาเท่ากัน และรัฐก็เป็นหน่วยให้บริการร่วมด้วยประชาชนสามารถเข้ามาใช้บริการร่วมได้ แต่อยู่ภายใต้การควบคุมคุณภาพของรัฐคือรัฐต้องควบคุมคุณภาพและมาตรฐาน ถ้าแลบไหนไม่ได้มาตรฐานก็ต้องยกเลิกไป” (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญหมายเลข 3, การสื่อสารส่วนบุคคล, 30 ตุลาคม 2562)

ในการสนทนากลุ่มมีประเด็นเรื่องราคาการให้บริการโดยสรุปดังนี้ การให้บริการในภาคเอกชนราคาอาจจะสูงกว่าของหน่วยงานภาครัฐ แต่คนที่ไปตรวจเอกชนย่อมมีความพร้อมในการจ่ายเงินค่าบริการอยู่แล้ว แต่ราคาในการตรวจพิสูจน์ต้องไม่แพงมาก ดังนั้นหน่วยงานควบคุมต้องมีการควบคุมราคาด้วย ต้องสมเหตุสมผล นอกจากนี้สิ่งที่เอกชนต้องคำนึงคือเรื่องของนวัตกรรมการตรวจพิสูจน์ของเครื่องมือ เอกชนจะนำนวัตกรรมใหม่ๆ มาใช้ เพื่อดึงดูดลูกค้า ดังนั้นหน่วยงานที่ทำหน้าที่กำกับควบคุมต้องรู้ทันและศึกษานวัตกรรมใหม่ๆ เหล่านั้นด้วย เพราะรัฐบาลมีโอกาสน้อยที่จะนำเทคโนโลยีใหม่ที่มีราคาแพงมาใช้เมื่อเทียบกับเอกชน เอกชนมีกำลังในการซื้อเครื่องมือหรือนวัตกรรมใหม่ๆ เพื่อมาใช้ในการหาลูกค้า ดังนั้น ผู้ที่ทำหน้าที่กำกับควบคุมต้องตามให้ทัน ต้องคิดเรื่องมาตรฐานและการกำกับดูแลให้ครอบคลุมด้วย (การสนทนากลุ่ม, 22 กุมภาพันธ์ 2563)

นอกจากนี้ยังมีประเด็นเพิ่มเติมในการสนทนากลุ่มในเรื่องของการกำหนดราคา ซึ่งต้องมีการพิจารณาการกำหนดหลายส่วน ถ้าเป็นสินค้าควบคุม สามารถกำหนดราคาได้แต่ถ้าไม่ใช่สินค้าควบคุมรัฐบาลทำได้คือไปประกาศว่า โรงพยาบาลนี้คิดราคาการตรวจแบบนี้เท่าไร ประชาชนก็ไปเลือกว่าจะตรวจในราคาไหนที่พึงพอใจ ซึ่งเป็นตามหลักเศรษฐศาสตร์ แต่ในการควบคุมราคาทำให้เกิดปัญหาขาดแคลน ถ้าควบคุมเอกชนมากเกินไปภาคเอกชนก็อาจจะไม่ลงทุนเพราะไม่คุ้มค่า ในส่วนของราคากรณีน้ำยาแพงหรือเครื่องมือแพงรัฐก็ต้องเข้าไปดูแล แต่ไม่ใช่จ่ายเงินให้อาจเป็นการลดเพดานภาษีหรือควมอื่นใดเพื่อให้ต้นทุนของเอกชนลดลงและสามารถให้บริการในราคาที่ไม่แพงมากได้ (การสนทนากลุ่ม, 22 กุมภาพันธ์ 2563)

โดยสรุปภาพรวมแล้วผู้วิจัยทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์ประเด็นการนำเสนอรูปแบบของการตรวจพิสูจน์หลักฐานในประเทศไทยจากข้อคิดเห็น มุมมอง ทักษะของผู้ให้สัมภาษณ์และผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม สรุปรูปแบบการให้บริการตรวจพิสูจน์หลักฐานในประเทศไทย เป็น 4 รูปแบบ ดังนี้

รูปแบบที่ 1 หน่วยงานรัฐผู้รับผิดชอบหลัก (สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจและสถาบันนิติวิทยาศาสตร์) ทำหน้าที่ตรวจพิสูจน์ร่วมกับหน่วยงานที่มีความพร้อมทั้งด้านบุคลากร เครื่องมือ การตรวจพิสูจน์ โดยทำเป็นข้อตกลงความร่วมมือกับเครือข่ายที่มีงานในลักษณะของการตรวจพิสูจน์ อาทิเช่น โรงพยาบาลเอกชนหรือ มหาวิทยาลัยที่มีการเรียนการสอนด้านวิทยาศาสตร์ โดยทุกหน่วยงานตรวจพิสูจน์อยู่ภายใต้การกำกับควบคุมของหน่วยงานควบคุมหน่วยงานเดียวกัน

รูปแบบที่ 2 หน่วยงานรัฐที่รับผิดชอบการตรวจพิสูจน์ทำหน้าที่เป็นหลักและทำหน้าที่คัดกรองวัตถุพยานส่งไปยังห้องปฏิบัติการของภาคเอกชนที่มากขึ้นทะเบียนเข้าร่วมการตรวจพิสูจน์ ซึ่งเป็นภาคเอกชนที่มีความพร้อมด้านห้องปฏิบัติการอยู่แล้วหรือเอกชนที่มีความสนใจที่จะลงทุนให้บริการตรวจพิสูจน์และต้องผ่านการรับรองมาตรฐานการตรวจพิสูจน์ โดยภาคเอกชนอาจให้บริการตรวจพิสูจน์เพียงประเภทเดียว เช่น ตรวจ DNA หรือตรวจหาสารเคมี เป็นต้น แล้วส่งผลตรวจกลับมายังหน่วยงานรัฐและหน่วยงานรัฐทำหน้าที่เป็นผู้ตรวจสอบและออกรายงานไปยังประชาชนหรือผู้รับบริการ

รูปแบบที่ 3 หน่วยงานของรัฐบาลทำหน้าที่เป็นผู้ตรวจพิสูจน์หลัก และหน่วยงานเอกชนทำหน้าที่ในการตรวจพิสูจน์บางประเภทของการตรวจพิสูจน์ อาทิเช่น การตรวจสารเสพติด การตรวจลายนิ้วมือ การตรวจสารเคมี การตรวจสารพันธุกรรม เป็นต้น โดยมีหน่วยงานการควบคุมกำกับการตรวจพิสูจน์ ทั้งเรื่องคุณภาพ มาตรฐานและการจัดระเบียบการตรวจพิสูจน์เดียวกัน

รูปแบบที่ 4 หน่วยงานของรัฐให้บริการร่วมกับเอกชน โดยหน่วยงานของรัฐจัดตั้งเป็นองค์การมหาชน (Service Delivery Unit: SDU) (เป็นหน่วยงานของรัฐและเป็นนิติบุคคลแต่ไม่ใช่ทั้งหน่วยงานราชการและรัฐวิสาหกิจ) เพื่อให้เกิดความคล่องตัวและเป็นอิสระในการตรวจพิสูจน์ โดยทั้งองค์การมหาชนและเอกชนอยู่ภายใต้หน่วยงานที่ทำหน้าที่กำกับควบคุมและออกระเบียบสำหรับการตรวจพิสูจน์เดียวกัน

บทที่ 5

อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัย จากการศึกษาค้นคว้าเอกสาร การสัมภาษณ์ความคิดเห็น ทักษะ มุมมองของกลุ่มตัวอย่าง รวมทั้งการแสดงความคิดเห็นในการสนทนากลุ่มในการวิจัยเกี่ยวกับ รูปแบบที่เหมาะสมในการตรวจพิสูจน์หลักฐานภาคเอกชนในประเทศไทย รายละเอียดดังต่อไปนี้

5.1 สถานการณ์การตรวจพิสูจน์หลักฐานในประเทศไทย

จากการศึกษาวิจัย รวบรวมข้อมูล ทักษะและความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างแล้วสามารถ วิเคราะห์และอภิปรายสถานการณ์ของการตรวจพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ในประเทศไทย ได้ดังนี้

สถานการณ์การตรวจพิสูจน์หลักฐานในปัจจุบันมีการนำผลการตรวจพิสูจน์มาใช้ ประกอบการพิจารณาคดีทั้งในคดีแพ่งและคดีอาญามากขึ้น แสดงถึงความเชื่อมั่นในผลการตรวจ พิสูจน์ โดยมีหน่วยงานที่ทำหน้าที่รับผิดชอบหลักในการตรวจพิสูจน์ 2 หน่วยซึ่งเป็นมุมมองในเรื่อง ของการถ่วงดุลกันระหว่างสองหน่วยงาน ทำให้สามารถตรวจสอบผลการตรวจพิสูจน์และเพิ่มความ น่าเชื่อถือให้กับผลการตรวจพิสูจน์ได้มากยิ่งขึ้น แต่อย่างไรก็ตามปริมาณคดีจำนวนมากมีผลต่อ ความไม่เพียงพอ และความล่าช้าของกระบวนการยุติธรรม การเพิ่มหน่วยงานหรือการขยาย หน่วยงานตรวจพิสูจน์เพิ่มถูกนำมาพิจารณา แต่อย่างไรก็ตามในด้านของกฎหมายและการให้อำนาจ ในการเข้าถึงวัตถุพยานแห่งคดีในคดีอาญาก็เป็นอำนาจของพนักงานสอบสวน หากจะขยายงานไป ให้ภาคเอกชนต้องคำนึงถึงอำนาจที่สามารถดำเนินการได้ของภาคเอกชนด้วย

ผลการศึกษาสอดคล้องกับรายงานการวิจัย คณะนิติศาสตร์ประยุกต์ (2559) โดยเห็นว่า ในปัจจุบันพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์มีความน่าเชื่อถือมากขึ้น สามารถนำไปพิสูจน์ ข้อเท็จจริงได้โดยมีข้อได้เปรียบน้อยกว่าพยานหลักฐานในลักษณะอื่น ทำให้มีการกล่าวถึงการแก้ไข เพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความ เพื่อให้มีการนำพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ เพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีได้มากยิ่งขึ้น พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ที่เกิดขึ้นมักจะเป็น

พยานวัตถุ ซึ่งเป็นสิ่งที่น่าสนใจนำไปสู่การพิสูจน์เพื่อแสดงข้อเท็จจริง ประเด็นที่เกี่ยวข้องแห่งคดีที่อยู่ใน วัตถุพยานนั้นๆ โดยทั่วไปการรับฟังพยานหลักฐานนั้นไม่มีข้อจำกัดโดยกฎหมายและไม่มีข้อบังคับ ว่าข้อเท็จจริงใดจะต้องพิสูจน์ด้วยพยานวัตถุหรือข้อเท็จจริงใดห้ามพิสูจน์ด้วยพยานวัตถุ ในชั้นการ พิจารณาของศาล การนำสืบพยานวัตถุจะต้องเอาพยานวัตถุมาศาล เว้นแต่นำมาไม่ได้ก็ให้ศาลไป ตรวจสอบรายงานยังที่พยานวัตถุนั้นอยู่ตามเวลาและวิธีการซึ่งศาลเห็นสมควรตามลักษณะแห่งพยาน วัตถุนั้น

แม้จะมีการออกกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานด้านการตรวจพิสูจน์ อาทิ เช่น กำหนดให้มีการนำนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ในกระบวนการยุติธรรมในรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 การออกพระราชบัญญัติการให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์ พ.ศ. 2559 แต่ก็ยังไม่มีกฎหมายที่ให้อำนาจผู้ตรวจพิสูจน์ การดำเนินการหรือการเข้าถึงวัตถุพยานยังคงเป็น อำนาจของพนักงานสอบสวนในการร้องขอให้ผู้ตรวจพิสูจน์ดำเนินการ ซึ่งสอดคล้องกับที่ สหกรณ์ เพ็ชรนรินทร์ (2556) ซึ่งได้ทำการศึกษาและได้ข้อสรุปกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับอำนาจ พนักงานสอบสวนไว้ดังนี้กฎหมายให้อำนาจพนักงานสอบสวนมีอำนาจตามประมวลกฎหมายวิธี พิจารณาความอาญา มาตรา 131 ในการรวบรวมหลักฐานทุกชนิดเพื่อทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ ต่างๆ อันเกี่ยวกับความรับผิดชอบที่ถูกล่ามทา เพื่อให้รู้ตัวผู้กระทำความผิดและพิสูจน์ให้เห็นความผิด หรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา หากจำเป็นต้องใช้พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ เพื่อพิสูจน์ ข้อเท็จจริง ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจทำการตรวจ พิสูจน์บุคคล วัตถุหรือเอกสารใดๆ โดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ได้ และในกรณีความผิดอาญาที่มี อัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกิน 3 ปี จะเห็นได้ว่า ไม่มีการระบุและให้อำนาจแก่ผู้ตรวจพิสูจน์ การ ดำเนินการอยู่ภายใต้การพิจารณาของพนักงานสอบสวน

5.2 สภาพปัญหา อุปสรรค และข้อจำกัดในการตรวจพิสูจน์หลักฐานในประเทศไทย

จากการศึกษาวิจัย รวบรวมข้อมูล ทศนะและความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างแล้วสามารถ วิเคราะห์และอภิปรายสภาพปัญหา อุปสรรคและข้อจำกัดในการตรวจพิสูจน์หลักฐานนิติ วิทยาศาสตร์ในประเทศไทย ซึ่งแบ่งเป็น 3 ประเด็นสำคัญได้แก่ ปัญหาด้านขั้นตอนกระบวนการหรือ ระยะเวลาในการดำเนินการ ปัญหาด้านโครงสร้างและการบริหารจัดการ และประเด็นสุดท้ายคือ ด้านบุคลากร

5.2.1 ปัญหาด้านโครงสร้างและการบริหารจัดการ

ปัญหาด้านโครงสร้างและการบริหารจัดการ ภาพรวมโครงสร้างใหญ่ของทั้งประเทศเป็น ส่วนความรับผิดชอบของสำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ส่วนของ สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรมมีพื้นที่รับผิดชอบจำกัดในพื้นที่จังหวัด นนทบุรี ปทุมธานี นครนายกบางพื้นที่ และจังหวัดพระนครศรีอยุธยาบางพื้นที่ ปัญหาในการบริหารจัดการ คดีส่วนใหญ่จึงตกอยู่ที่สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจแห่งชาติ เนื่องจากมีพื้นที่ดูแลจำนวนมาก ทั่วประเทศการแบ่งพื้นที่การให้บริการที่ยังไม่ครอบคลุมนี้ส่งผลถึงปัญหาอื่นๆ ที่ตามมาไม่ว่าจะเป็น งบประมาณ บุคลากร หรือการอำนวยความสะดวกให้กับประชาชนเพื่ออำนวยความสะดวก ปัญหา ความไม่เพียงพอของหน่วยตรวจพิสูจน์เป็นปัญหาหนักในพื้นที่ต่างจังหวัด โดยทางสำนักงานพิสูจน์ หลักฐานตำรวจได้ขยายห้องปฏิบัติการในการตรวจพิสูจน์จากส่วนกลางกระจายไปยังภูมิภาค แต่ก็ ยังไม่สามารถดำเนินการได้ในทุกจังหวัด เพียงแต่แบ่งเป็นเขตจังหวัดเพื่ออำนวยความสะดวกและ เป็นการลดระยะเวลาในการรับส่งวัตถุพยานในคดี หน่วยตรวจที่อยู่ในระดับภูมิภาคสามารถ ให้บริการตรวจพิสูจน์ได้โดยไม่ต้องรอส่วนกลาง แต่ก็ยังติดปัญหาในเรื่องเครื่องมือวัสดุ อุปกรณ์ อันเนื่องมาจากมีราคาสูง ทำให้การขยายการให้บริการไปยังต่างจังหวัดยังทำได้น้อย

อีกปัญหาด้านโครงสร้างที่มีประเด็นคือการที่หน่วยงานตรวจพิสูจน์หลักฐานไม่ได้เป็น อิสระ อยู่ภายใต้การควบคุมของสายการบังคับบัญชา ไม่ว่าจะเป็นส่วนของสำนักงานพิสูจน์ หลักฐานตำรวจ ซึ่งอยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ หรือสถาบันนิติ วิทยาศาสตร์ที่อยู่ภายใต้กระทรวงยุติธรรม หลายส่วนถูกมองว่าหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการตรวจ พิสูจน์ควรเป็นอิสระต่อการถูกกำกับควบคุม เนื่องด้วยผลการตรวจพิสูจน์หลักฐานมีความสำคัญใน การบ่งชี้ผู้กระทำผิดหรือเชื่อมโยงไปยังผู้กระทำผิด ซึ่งหากมองในมุมของการมีสายการบังคับบัญชา อาจถูกกดดันโดยปัจจัยอื่นๆ จะส่งผลต่อความน่าเชื่อถือของการนำผลการตรวจพิสูจน์ไปใช้ในการ อ้างอิงคดีต่างๆอีกด้วย ซึ่งเชื่อมโยงไปถึงนโยบายของผู้บริหารในแต่ละช่วงอาจแตกต่างกันไป การ เปลี่ยนแปลงนโยบายของผู้บริหารตาม โครงสร้างถูกมองว่าอาจส่งผลกระทบต่อการทำงานของพิสูจน์ใน บางครั้ง

นอกจากในมุมมองของปัญหาจากการตรวจพิสูจน์แล้ว การที่มีหน่วยงานตรวจพิสูจน์ 2 หน่วยงานหรือมากกว่า ก็ยังเป็นข้อดีในส่วนของการทำงาน ไม่ยึดโยงจากหน่วยตรวจพิสูจน์เพียง หน่วยงานเดียว สามารถตรวจสอบความถูกต้อง มีการแข่งขันการพัฒนาคุณภาพ มาตรฐานและ ระบบการตรวจให้เป็นที่ยอมรับและให้เกิดความน่าเชื่อถือในส่วนของผู้รับบริการ หรือการหา

เครือข่ายความร่วมมือเพื่อแบ่งเบาภาระการตรวจพิสูจน์ลง ไม่ว่าจะเป็มหาวิทยาลัยที่มีการเรียนการสอนและมีเครื่องมือด้านการตรวจพิสูจน์ หรือโรงพยาบาลที่มีการตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ หรือเครือข่ายความร่วมมืออื่นๆ ที่จะมาช่วยผลักดันและขับเคลื่อนงานตรวจพิสูจน์ให้สามารถให้บริการประชาชนได้อย่างทั่วถึงและอำนวยความสะดวกให้กับสังคม

จากปัญหาด้านโครงสร้างและการบริหารจัดการเบื้องต้นสอดคล้องกับที่ได้ทำการศึกษาวิจัยของสหกรณ์ เพ็ชรรินทร์ (2556) ในส่วนของความคาดหวังต่องานนิติวิทยาศาสตร์โดยเห็นว่าการดำเนินการต้องมีกฎหมายรองรับการปฏิบัติงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ให้กับหน่วยงานที่ปฏิบัติงานมีการกำหนดทิศทางที่ชัดเจน มีโครงสร้าง อัตรากำลังคนและกฎหมายมาสนับสนุนการปฏิบัติงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ มีการสร้างความร่วมมือกันสร้างเครือข่ายผู้ปฏิบัติงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ทั้งเครือข่ายในประเทศและต่างประเทศ มีฐานข้อมูลทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ที่ทันสมัย และเพียงพอในการรับมือกับปัญหาอาชญากรรม

และยังสอดคล้องกับการศึกษาของ วราภรณ์ พรหมวีกุล และคณะ (2562) ซึ่งพบว่าหลักการสร้างความน่าเชื่อถือให้กับผลตรวจพิสูจน์ ประกอบด้วย หน่วยงานที่ทำหน้าที่ตรวจพิสูจน์มีการบริหารจัดการและดำเนินการตามข้อกำหนดและแนวทางของมาตรฐานสากล และผู้ตรวจพิสูจน์เป็นผู้ที่สอบขึ้นทะเบียนเป็นผู้ตรวจพิสูจน์ที่มีความสามารถเฉพาะสาขากับองค์กรสากล อีกทั้งได้เสนอแนวทางการพัฒนาความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ ประกอบด้วยพัฒนาการบริหารจัดการทั้งระดับมหภาคและจุลภาค สมรรถนะการตรวจพิสูจน์ กฎหมายระเบียบที่เกี่ยวข้อง ความรู้ความเข้าใจบุคลากรที่เกี่ยวข้องและกระบวนการหลักเกณฑ์ของศาลเกี่ยวกับการใช้พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์และผู้เชี่ยวชาญที่มีความน่าเชื่อถือ

5.2.2 ปัญหาด้านขั้นตอนกระบวนการหรือระยะเวลาในการดำเนินการ

ในการตรวจพิสูจน์หลักฐานเพื่อนำมาใช้ในการพิสูจน์การกระทำความผิดของบุคคลในกระบวนการยุติธรรมทางอาญานั้น กระบวนการขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมมีหลายขั้นตอน ตั้งแต่กระบวนการจับกุมผู้กระทำความผิด จนถึงการศึกษาพิจารณาคดีตัดสินความผิด ซึ่งในระหว่างกระบวนการดังกล่าว การตรวจพิสูจน์หลักฐานถูกนำมาใช้ในการพิสูจน์ผู้กระทำความผิดเพื่อใช้ในการบ่งชี้ผู้กระทำหรือลักษณะของการก่อเหตุ โดยจะมีการรวบรวมพยานหลักฐาน หรือวัตถุพยานจากที่เกิดเหตุ ผู้ก่อเหตุ หรือผู้เคราะห์ร้าย เพื่อนำไปสู่กระบวนการตรวจพิสูจน์ และนำไปใช้ประกอบสำนวนของพนักงานสอบสวนก่อนส่งต่อไปยังอัยการเพื่อสั่งฟ้อง ซึ่งระยะการ

จับกุมผู้ต้องหาจนกระทั่งถึงก่อนส่งฟ้องมีระยะเวลาที่จำกัด หากใช้ระยะเวลาในการตรวจพิสูจน์หรือรวบรวมพยานหลักฐานนานก็จะส่งผลต่อการดำเนินคดีนั้นๆ

ในส่วนของกระบวนการตรวจพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์นั้น การใช้ระยะเวลาในการตรวจพิสูจน์แตกต่างกันไปตามแต่วัตถุพยานหรือวิธีการตรวจหาหลักฐาน ซึ่งนอกจากวิธีการตรวจที่ใช้ระยะเวลาเป็นข้อจำกัดในกระบวนการแล้ว การรวบรวมหลักฐานหรือการเก็บหลักฐานจากสถานที่เกิดเหตุก็เป็นอีกหนึ่งปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อระยะเวลาของกระบวนการด้วย เนื่องจากในสถานที่เกิดเหตุมีวัตถุพยานจำนวนมาก ซึ่งในการเข้าตรวจเก็บหลักฐานหรือการตรวจสถานที่เกิดเหตุต้องอาศัยบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญ รอบคอบ มีความรู้ความสามารถและทราบถึงขั้นตอนในการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานให้ถูกต้องเป็นไปตามมาตรฐานการจัดเก็บวัตถุพยานด้วย นอกจากนี้ปริมาณของวัตถุพยานที่เก็บมาตรวจพิสูจน์ที่มีจำนวนมากต่อคดีก็เป็นอีกปัญหาอุปสรรคที่ส่งผลกระทบต่อความล่าช้าของกระบวนการด้วย

ในมุมมองของผู้ตรวจพิสูจน์เห็นว่าความล่าช้าของขั้นตอนกระบวนการมีผลมาจากความยากง่ายของการตรวจพิสูจน์ด้วย และยังขึ้นอยู่กับความชำนาญของผู้ตรวจพิสูจน์ในบางการตรวจพิสูจน์ที่ต้องอาศัยทักษะหรือความเชี่ยวชาญของผู้ตรวจพิสูจน์ การลดขั้นตอนอาจส่งผลกระทบต่อความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของผลการตรวจพิสูจน์ นอกจากนี้ความล่าช้ายังเกิดได้จากปริมาณของวัตถุพยานในแต่ละคดีที่มีจำนวนมาก และการขาดเครื่องมือในการตรวจพิสูจน์ การดำเนินการที่เหมาะสมควรเป็นการวางแผนการดำเนินการภายในกรอบระยะเวลาที่กำหนดก่อนนำผลการตรวจพิสูจน์ไปใช้

การนำผลการตรวจพิสูจน์มาใช้ในกระบวนการยุติธรรมต้องมีความถูกต้อง แม่นยำ เชื่อถือได้จึงจะเป็นการอำนวยความยุติธรรมให้กับประชาชนและทำให้ผู้กระทำผิดเกิดความเกรงกลัวต่อการก่ออาชญากรรมซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการยับยั้ง ซึ่งการลงโทษเพื่อการยับยั้งอาชญากรรม เป็นการทำให้อาชญากรได้เห็นถึงโทษที่จะได้รับหากตัดสินใจกระทำความผิด ก่อให้เกิดความเกรงกลัวไม่กล้ากระทำความผิด ซึ่งส่งผลดีต่อสังคม การนำการตรวจพิสูจน์หลักฐานมาใช้เพื่อการชี้ตัวผู้กระทำผิด จะทำให้ผู้ที่จะตัดสินใจกระทำความผิดเกิดการลังเล เนื่องจากการตรวจพิสูจน์เป็นผลทางวิทยาศาสตร์ที่ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงผลของการตรวจพิสูจน์ได้ หากตรวจพิสูจน์ข้อเท็จจริงได้แล้วผู้กระทำความผิดย่อมถูกนำมาลงโทษ เป็นกระบวนการยับยั้งการตัดสินใจกระทำผิดของบุคคลได้เป็นอย่างดี

5.2.3 ปัญหาด้านบุคลากร

ปัญหาด้านบุคลากรเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในหลายหน่วยงานของภาครัฐในงานตรวจพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ปัญหาด้านบุคลากรเป็นอีกปัญหาที่หน่วยงานต้องนำมาพิจารณาประกอบในการวางแผนปฏิบัติงาน จากปัญหาด้านโครงสร้างและการบริหารจัดการในข้างต้น การซ้อนทับของพื้นที่การปฏิบัติงาน หรือแม้กระทั่งการกระจายตัวของห้องปฏิบัติการไปยังภูมิภาค ส่งผลถึงอัตรากำลังของผู้ปฏิบัติงานในแต่ละพื้นที่อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ จำนวนของหน่วยตรวจพิสูจน์มีไม่เพียงพอ ย่อมส่งผลไปถึงการปฏิบัติงานของนักวิทยาศาสตร์หรือเจ้าหน้าที่ที่ทำหน้าที่ในการตรวจพิสูจน์อย่างแน่นอน รวมถึงปริมาณวัตถุพยานที่ถูกส่งเข้าห้องปฏิบัติการเพื่อทำการตรวจพิสูจน์ เหล่านี้ล้วนต้องใช้อัตรากำลังผู้ปฏิบัติงานด้านการตรวจพิสูจน์เพื่อรองรับกับปริมาณวัตถุพยานที่ถูกส่งมาเพื่อทำการตรวจพิสูจน์ เกิดภาวะงานล้นคน ซึ่งหากรุนแรงอาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพของการตรวจพิสูจน์ได้

ปัญหาการขาดแคลนบุคลากร นอกจากการวิเคราะห์ในด้านปริมาณแล้ว งานตรวจพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ยังถือเป็นงานที่ต้องอาศัยผู้ที่มีองค์ความรู้และมีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน นอกจากองค์ความรู้แล้วประสบการณ์และความเชี่ยวชาญของผู้ปฏิบัติงานก็เป็นส่วนสำคัญอย่างมากในการคัดเลือกหรือคัดกรองส่วนที่เกี่ยวข้องกับรูปคดีที่แท้จริง นอกจากนี้ยังมีเรื่องของความเชี่ยวชาญในการตรวจพิสูจน์ ความรู้ในการใช้เครื่องมือ การสกัดสารเคมีจากวัตถุพยาน บางประเภทการตรวจพิสูจน์ ผู้ปฏิบัติงานต้องเรียนรู้และศึกษาวิธีการใช้เครื่องมืออย่างถูกต้องก็สามารถปฏิบัติงานได้ แต่ในบางการตรวจพิสูจน์ที่ต้องอาศัยการสังมประสบการณ์และความชำนาญของผู้ตรวจพิสูจน์ อาทิเช่น การตรวจพิสูจน์พยานเอกสาร การตรวจพิสูจน์ความถูกต้องของลายเส้นตัวอักษร การพิสูจน์การปลอมแปลงเอกสาร เป็นต้น งานลักษณะนี้ผู้ตรวจพิสูจน์ต้องอาศัยทั้งความรู้และความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์การตรวจพิสูจน์เพื่อก้าวขึ้นไปเป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญและมีความน่าเชื่อถือ จนสามารถออกรายงาน การตรวจพิสูจน์ได้โดยไม่มีข้อสงสัย

การที่จะเป็นผู้เชี่ยวชาญจนถึงขนาดได้รับการยอมรับจากผู้ปฏิบัติงานด้านการตรวจพิสูจน์ต้องได้รับการอบรมและพัฒนาศักยภาพด้านการตรวจพิสูจน์อย่างสม่ำเสมอ การเรียนรู้เทคนิคใหม่ๆ ในหน่วยงานตรวจพิสูจน์ และจะต้องให้มีการสอบวัดระดับและความสามารถของบุคลากรเพื่อก้าวขึ้นไปเป็นผู้เชี่ยวชาญ และต้องมีการถ่ายทอดประสบการณ์ไปยังผู้ปฏิบัติงานรุ่นถัดไป จะเป็นผลดีกับองค์กรในการพัฒนาผู้ปฏิบัติงานที่มีความเชี่ยวชาญให้เพิ่มมากขึ้นจนเพียงพอกับและเป็นไปในทิศทางเดียวกับปริมาณของงานต้องรับการตรวจพิสูจน์

ปัญหาการโยกย้ายของบุคลากรเป็นอีกปัญหาของงานตรวจพิสูจน์ สืบเนื่องจากหน่วยงานตรวจพิสูจน์เป็นหน่วยงานที่บริหารจัดการโดยภาครัฐ การโอนย้ายของผู้ปฏิบัติงานทั้งตามนโยบายของผู้บริหารหรือความสมัครใจของผู้ปฏิบัติเอง อาจส่งผลถึงความต่อเนื่องของการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะงานตรวจพิสูจน์ที่ต้องสั่งสมประสบการณ์หากมีการเปลี่ยนแปลงหรือโอนย้ายผู้ปฏิบัติงานไปก็ย่อมส่งผลกระทบต่อถึงงานการตรวจพิสูจน์ด้วย

จากปัญหาด้านบุคลากรข้างต้นสอดคล้องกับแนวคิดการบริหารทรัพยากรมนุษย์ซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารทรัพยากรมนุษย์ด้วยเช่นกัน ประกอบด้วย

1) ปัจจัยภายในองค์กร ได้แก่ สภาพฐานะทางการเงิน การตลาด การผลิต การศึกษาค้นคว้าวิจัยทรัพยากรมนุษย์ ระบบการบริหารข่าวสารข้อมูลบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบขององค์กร วัฒนธรรม ค่านิยม และระเบียบวินัยข้อปฏิบัติขององค์กร เป็นต้น เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการบริหารทรัพยากรมนุษย์ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2) ปัจจัยภายนอกองค์กร ได้แก่ บทบาทหน้าที่ของรัฐบาล ความก้าวหน้าทางวิทยาการเทคโนโลยี สภาพการแข่งขัน ในลักษณะเดียวกันกับสถานการณ์ด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และปัจจัยอื่นๆ เช่น ภัยธรรมชาติ ที่มีผลกระทบต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีศักยภาพ และสามารถปฏิบัติงานให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ได้

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับที่รัฐมนตรี ศิริธรรมนิตยได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งพบว่า ในด้านการสร้างความผูกพันระหว่างบุคลากรกับหน่วยงานและการพัฒนาบุคลากรโดยการฝึกอบรมและพัฒนา เทคโนโลยีสารสนเทศมีส่วนสำคัญ ช่วยทำให้การแลกเปลี่ยนเรียนรู้สามารถทำได้ง่ายยิ่งขึ้น รวมทั้งระบบฐานข้อมูลและ Knowledge Portal ที่ทันสมัย การใช้ E-Learning สำหรับหลักสูตรภายใน และควรพัฒนาไปใช้กับหลักสูตรอื่นด้วย ในส่วนของการธำรงรักษาบุคลากรมีการเปิดโอกาสให้บุคลากรแสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ การสร้างแรงจูงใจให้บุคลากรอย่างต่อเนื่องทำให้บุคลากรเกิดสำนึกถึงองค์กร

การวางแนวทางในการแก้ไขปัญหาด้านบุคลากรที่ปฏิบัติงานด้านการตรวจพิสูจน์ควรกำหนดหน้าที่ให้ชัดเจน มีขอบเขตงานที่ไม่ทับซ้อนกัน มีการฝึกอบรมและพัฒนาศักยภาพของผู้ตรวจพิสูจน์อย่างสม่ำเสมอ พิจารณากรอบอัตรากำลังที่เหมาะสม ควรมีการวิเคราะห์ค่างานเทียบกับ

จำนวนบุคลากรนำเสนอผู้บริหารพิจารณาในทุกปี เพื่อปรับเปลี่ยนตามนโยบายให้เหมาะสม มีการทดสอบและวัดระดับความสามารถของผู้ปฏิบัติงานด้านการตรวจพิสูจน์อย่างสม่ำเสมอเพื่อให้เป็นทักษะที่ติดตัวไม่หายไป การสนับสนุนปัจจัยอื่นๆ ด้านเครื่องมือเพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกให้กับผู้ปฏิบัติงาน มีขวัญกำลังใจให้กับผู้ปฏิบัติงานเพื่อให้มีความพร้อมทั้งร่างกายและจิตใจในการปฏิบัติงานตรวจพิสูจน์นำไปสู่การอำนวยความสะดวกให้กับประชาชนหรือผู้รับบริการ

5.3 มุมมองการขยายงานตรวจพิสูจน์ไปยังภาคเอกชนในประเทศไทย

5.3.1 ความน่าเชื่อถือและมาตรฐานการตรวจพิสูจน์หลักฐาน

มุมมองความน่าเชื่อถือของงานตรวจพิสูจน์ด้านนิติวิทยาศาสตร์งานมาตรฐานถูกนำมาอ้างอิงเป็นหลักเพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือ ซึ่งมาตรฐานงานด้านการตรวจพิสูจน์ครอบคลุมตั้งแต่วิธีการเก็บวัตถุพยาน กระบวนการขั้นตอนการนำส่ง วิธีการเพื่อการตรวจพิสูจน์ เครื่องมือที่ใช้สำหรับการตรวจพิสูจน์ จนกระทั่งถึงบุคลากรที่ทำการตรวจพิสูจน์ ต้องเป็นไปตามเกณฑ์ของมาตรฐานที่ได้มีการกำหนดไว้เพื่อให้เป็นที่ยอมรับทั้งจากผู้รับบริการในประเทศและต่างประเทศ โดยเฉพาะการเชื่อถือและยอมรับของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อการยืนยันข้อเท็จจริงในการตรวจพิสูจน์ ในประเทศไทย

หากเมื่อมีการพิจารณาขยายการตรวจพิสูจน์หลักฐานไปยังภาคเอกชนการสร้างน่าเชื่อถือให้เกิดได้ต้องพิจารณาให้รอบคอบ ทั้งในมุมมองของความซื่อสัตย์สุจริตของผู้ตรวจพิสูจน์ ความรู้ความสามารถ ประสบการณ์ ความเชี่ยวชาญ การเก็บความลับของหน่วยงานภาคเอกชน เป็นต้น ในภาคเอกชนมีการแข่งขันในระดับสูงดังนั้นการมีหน่วยงานขึ้นมาควบคุมงานตรวจพิสูจน์ให้เป็นไปตามที่กำหนดมีความจำเป็น แต่ที่สำคัญคือต้องไม่มีการแทรกแซงจากปัจจัยภายนอกที่จะส่งผลกระทบต่อผลการตรวจพิสูจน์ หากสามารถดำเนินการในส่วนนี้ได้จะเป็นการสร้างความน่าเชื่อถือให้เกิดขึ้นในภาคเอนได้ หรืออาจมีบุคลากรจากหน่วยงานภาครัฐทำหน้าที่เป็นผู้ติดตามควบคุมและกำกับดูแลการดำเนินการตรวจพิสูจน์ของภาคเอกชน

จากการศึกษาวิจัยข้างต้น สอดคล้องกับที่ ชัยชาญ ไชยรังสินันท์ (2554) ได้ทำการศึกษาและความคิดเห็นไว้ว่ามาตรฐานในการตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์จะช่วยให้กระบวนการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์มีความน่าเชื่อถือตั้งแต่เส้นทางที่ได้มาของวัตถุพยานและวิธีการในการตรวจพิสูจน์แต่ละวิธีหรือเทคนิคที่แตกต่างกันออกไปตามกระบวนการและขั้นตอน

ดังนั้น การนำระบบมาตรฐานการตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์มาปรับใช้จะเป็นการลดความเสี่ยงที่จะไปสู่อั้วผิดพลาด และยังเป็น การเพิ่มคุณค่าและความน่าเชื่อถือ น้ำหนักของวัตถุพยานว่า ได้มีการดำเนินการอย่างถูกต้องและเหมาะสม สามารถนำไปใช้ประกอบการพิจารณาคดีและออกรายงานผลการตรวจพิสูจน์ให้แก่พนักงานสอบสวน เพื่อใช้ในการทำสำนวนคดีขึ้นสู่กระบวนการพิจารณาของศาลได้อย่างเป็นธรรม

และยังสอดคล้องกับที่ อมรเทพ พลศึก (2560) ได้ทำการศึกษาการพัฒนาความร่วมมือใน งานด้านนิติวิทยาศาสตร์กรณีศึกษาการพัฒนาคุณภาพตามระบบมาตรฐานสากลซึ่งงานมาตรฐานถูกนำมาใช้เพื่อการสร้างเชื่อมั่นในงานตรวจพิสูจน์หลักฐาน โดยผลการศึกษาพบว่า ความรู้เรื่องงานตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์ทุกสาขาควรที่จะต้องมีการดำเนินงานเกี่ยวกับมาตรฐานสากลมากที่สุด และในการจัดทำมาตรฐานสากลในการตรวจพิสูจน์ส่งผลให้การปฏิบัติงานมีความน่าเชื่อถือเป็นสิ่งที่ผู้ตอบให้ความสำคัญมากที่สุด เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้เกิดขึ้นกับผู้รับบริการหรือผู้ ที่นำผลการตรวจพิสูจน์ไปใช้

5.3.2 ต้นทุนในการดำเนินการ

มุมมองต้นทุนในการให้บริการตรวจพิสูจน์หลักฐาน คือ ต้นทุนในการดำเนินการอันได้แก่ งบประมาณ บุคลากร เครื่องมือ และต้นทุนอื่นๆ ในการบริหารจัดการ รวมถึงค่าใช้จ่ายในการขอรับรองมาตรฐานด้วย การตรวจพิสูจน์หลักฐานเป็นการนำความรู้ทางวิทยาศาสตร์มาใช้ในการตรวจ พิสูจน์ ดังนั้นบุคลากรที่มาปฏิบัติงานต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ และมีความเชี่ยวชาญถือเป็นต้นทุนด้านบุคลากร เครื่องมือวิทยาศาสตร์ที่นำมาใช้ในการตรวจพิสูจน์มีราคาสูงส่งผลให้ ต้นทุนในการตรวจพิสูจน์ 1 รายการมีราคาค่อนข้างสูง อย่างไรก็ตามหากมองในมุมมองของความคุ้มค่า ในกระบวนการยุติธรรม ต้นทุนเมื่อเทียบกับความคุ้มค่าไม่สามารถจะหาค่าได้ การอำนวยความสะดวก ยุติธรรมให้กับประชาชน การชี้ผู้ตัวกระทำผิดหรือการชี้ว่าเป็นผู้บริสุทธิ์เหล่านี้ไม่สามารถประมาณค่าได้เพราะถือเป็นรูปธรรม เป็นเรื่องของความพึงพอใจของประชาชนและการให้บริการของ หน่วยงานภาครัฐมากกว่า

การลดต้นทุนในการตรวจพิสูจน์ หน่วยงานมีความพยายามในการลดต้นทุนของการตรวจ พิสูจน์โดยการพิจารณาลดขั้นตอน หรือลดจำนวนวัตถุพยานที่นำเข้าสู่กระบวนการตรวจ คือต้องอาศัยความเชี่ยวชาญของผู้เข้าเก็บวัตถุพยานในสถานที่เกิดเหตุ เพื่อจำกัดวัตถุพยานที่เกี่ยวข้องกับคดีจริงๆ การบริหารจัดการต้องมีประสิทธิภาพสูง ลดกระบวนการที่ไม่จำเป็นออกไปเพื่อให้เกิดความ

รวดเร็ว และเป็นการลงทุนค่าใช้จ่ายในส่วนอื่นลงไปด้วย หรือการลงทุนอาจดำเนินการในกระบวนการตรวจพิสูจน์ได้

การศึกษาต้นทุนค่าใช้จ่ายและความคุ้มค่าของการตรวจพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ ยังไม่มีการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้อง หากมองในมุมมองของความคุ้มค่าส่วนใหญ่เห็นว่าการเทียบความคุ้มค่า ของราคาที่ลงทุนไปกับผลสำเร็จที่ได้จากการนำผลการตรวจพิสูจน์หลักฐานไปใช้ มันหาค่าไม่ได้ การที่บุคคลได้รับความยุติธรรมทั้งด้านเหยื่อและผู้ก่ออาชญากรรมนั้นมักถูกมองในมุมมองของความถูกต้องและการประสบความสำเร็จของกระบวนการยุติธรรมมากกว่าที่จะมองถึงต้นทุนที่ได้ลงทุนไป แต่หากเมื่อมีการขยายงานบริการตรวจพิสูจน์ไปยังภาคเอกชน แนวคิดและมุมมองทางเศรษฐศาสตร์ต้องถูกนำมาพิจารณาอันเนื่องจากเอกชนเป็นหน่วยงานที่แสวงหากำไร ผลประกอบการเป็นตัวชี้วัดการอยู่รอดขององค์กร

ซึ่งในทางทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์มีการประเมิน Cost-Effectiveness ในการประเมินต้นทุนและประโยชน์ส่วนมากเป็นไปเพื่อหาวัตถุประสงค์ที่ดีที่สุดด้วยต้นทุนต่ำที่สุดหรือได้ประโยชน์มากที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกัน การประเมินอาจแบ่งออกเป็น 2 วิธี วิธีแรกมีการกำหนดเป้าหมายและผู้ออกกฎก็ดำเนินการสร้างมาตรการให้เป็นไปตามนั้น กรณีนี้ต้นทุนอาจตีความได้หลายประการต่างกันไป แล้วแต่จะจัดการ อาจมีต้นทุนทางปกครองและการบริหาร ต้นทุนการบังคับการ วิธีที่สองผู้กำหนดนโยบายจะกำหนดต้นทุนหรือกำหนดงบประมาณที่จัดสรรให้ได้และกำหนดมาตรฐานเพื่อให้ได้ประโยชน์สูงสุดจากการใช้งบประมาณนั้น แต่วิธีนี้จะทำได้ก็ต่อเมื่อสามารถตราราคาสินค้าหรือบริการนั้นเป็นตัวเงินได้ ในการคิดต้นทุนซึ่งต้นทุนคือมูลค่าของทรัพยากรที่องค์กรใช้ประโยชน์เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ได้กำหนดไว้ และเมื่อต้นทุนได้ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อธุรกิจแล้ว ต้นทุนส่วนนั้นจะเปลี่ยนสภาพไปเป็นค่าใช้จ่าย (Expense)

ในงานให้บริการเป็นต้นทุนประเภทที่จำแนกตามลักษณะการดำเนินงานประกอบด้วย ต้นทุนการผลิต และต้นทุนที่ไม่เกี่ยวข้องกับการผลิต โดยแบ่งเป็นต้นทุนในการจัดซื้อหรือจัดหาสินค้า ซึ่งเป็นต้นทุนในการจัดหาสินค้า ต้นทุนทางการตลาด เป็นต้นทุนที่เกิดจากการส่งเสริมการขายหรือแนะนำผลิตภัณฑ์เข้าสู่ตลาด เช่น ค่าโฆษณาประชาสัมพันธ์ ต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายในการบริหาร เป็นต้นทุนจากการบริหารงานโดยรวม เช่น เงินเดือนฝ่ายบริหาร ค่าใช้จ่ายแผนกบัญชี ต้นทุนทางการเงิน คือต้นทุน จากการจัดหาเงินทุนมาดำเนินงาน เช่น ดอกเบี้ย ค่าธรรมเนียมต่างๆ ต้นทุนในการวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ เป็นต้นทุนจากการวิจัยหาสินค้าใหม่ๆ หรือพัฒนาสินค้าที่มี

อยู่ให้ทันสมัยจากเดิมเพื่อตอบสนองความต้องการของทางตลาดของลูกค้า เช่น เงินเดือนนักวิจัยและผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งหากให้เอกชนเข้ามาดำเนินการสิ่งสำคัญต้องพิจารณาต้นทุนอย่างรอบคอบเพื่อการกำหนดราคาการให้บริการที่เหมาะสม เกิดประโยชน์ต่อประชาชนผู้รับบริการงานตรวจพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์และอำนวยความสะดวกได้อย่างทั่วถึง

5.3.3 การขยายงานตรวจพิสูจน์ไปยังภาคเอกชน

การขยายงานตรวจพิสูจน์หลักฐานไปยังภาคเอกชน ในปัจจุบันมีภาคเอกชนที่ให้บริการบ้างในเฉพาะการตรวจพิสูจน์ แต่ยังไม่เป็นที่รู้จักในวงกว้าง การขยายงานตรวจพิสูจน์ไปยังภาคเอกชนถือเป็นการลดภาระด้านการตรวจพิสูจน์ของหน่วยงานภาครัฐลง และยังเป็น การเพิ่มเครือข่ายผู้ให้บริการตรวจพิสูจน์ให้ครอบคลุมมากขึ้น เป็นช่องทางและโอกาสที่จะสามารถพัฒนาเทคนิคและวิธีการตรวจใหม่ๆ และถือเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของหน่วยงานรัฐ แต่ต้องมีการพิจารณาถึงโครงสร้างการดำเนินการ รูปแบบที่เหมาะสมในการดำเนินการ ต้องมีการกำหนดแนวทางแบ่งขอบเขตการตรวจพิสูจน์ให้ชัดเจน และรัฐต้องเปิดโอกาสให้เอกชนลงทุน

จากการศึกษาข้อคิดเห็นในการขยายงานบริการตรวจพิสูจน์หลักฐานไปยังภาคเอกชน สอดคล้องกับการจัดการภาครัฐแนวใหม่ หรือเรียกว่า การจัดการนิยม (Managerialism) หรือการบริหารภาครัฐที่อาศัยระบบตลาด (Market-Based Public Administration) หรือรัฐบาลแบบผู้ประกอบการ (Entrepreneurial Government) การจัดการภาครัฐแนวใหม่มีลักษณะร่วมที่สำคัญคือ การสะท้อนถึงการมุ่งเน้น “การปฏิรูป” การบริหารงานในภาครัฐเพื่อเข้ามาแก้ไขปัญหาทางการบริหารที่ตัวแบบดั้งเดิม หรือระบบบริหารแบบเดิมไม่สามารถนำไปสู่ประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดได้ ทั้งนี้จึงมุ่งปรับโครงสร้างของระบบราชการที่มีขนาดใหญ่ไปสู่องค์กรที่มีขนาดเล็ก นอกจากนี้มีการปรับรูปแบบการจัดการที่เน้นเป้าหมายการใช้ระบบสัญญาว่าจ้างระยะสั้น และการให้แรงจูงใจทางการเงิน รวมถึงความเป็นอิสระทางการจัดการ

ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการภาครัฐแนวใหม่อีกด้านหนึ่ง คือ การนำแนวคิดของภาคธุรกิจมาใช้ในการบริหารงานภาครัฐ ซึ่งเรียกได้ว่าเป็นการปรับเปลี่ยนมุมมองครั้งสำคัญ โดยหันมาเป็นผู้ประกอบการภาครัฐ มองประชาชนในฐานะลูกค้า ด้วยเหตุผลที่การบริหารงานภาครัฐในลักษณะดั้งเดิมไม่สามารถสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานและผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน คือ ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด มีความล่าช้าในการปฏิบัติงาน เกิดการผูกขาด รัฐมีอำนาจในการตัดสินใจและดำเนินการแต่เพียงผู้เดียว มีการทุจริต การ

คอร์ปชั่น รวมถึงการใช้งบประมาณอย่างสิ้นเปลือง ตลอดจนมีการขยายหน่วยงานภาครัฐเป็นจำนวนมาก ด้วยการบริหารงานภาครัฐที่ไม่ตอบสนองดังกล่าวได้นำไปสู่การนำแนวคิดแบบตลาด (Market Model) และผู้ประกอบการมาใช้แทนที่แนวคิดเดิม (Peter, 1996 อ้างถึงใน ชมภูษุช หุ่นนาค ,2560)

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับที่ จูโรลักษณะ เอียวพันธ์ และสาวิตรี วาระคำ (2559) ได้ทำการศึกษาวิเคราะห์เรื่อง “การวิเคราะห์การร่วมทุนระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน (Public Private Partnership: PPP)” หลังจากมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการให้เอกชนร่วมลงทุนในกิจการของรัฐ พ.ศ. 2556 เพื่อส่งเสริมและเอื้ออำนวยให้เอกชนเข้าร่วมลงทุนกับหน่วยงานของรัฐ ซึ่งในพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้กล่าวถึงการร่วมทุนระหว่างรัฐกับเอกชนที่เป็นการร่วมลงทุนในโครงการขั้นพื้นฐานที่ช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ก่อให้เกิดการสร้างงาน เพิ่มผลิตภาพและศักยภาพการผลิตในระยะยาว แต่เนื่องจากการดำเนินการต้องใช้งบประมาณจำนวนมาก ภาครัฐเพียงฝ่ายเดียวไม่อาจจะระดมทุนได้มากพอจึงต้องให้ภาคเอกชนเข้ามาร่วมด้วย

นอกจากนี้ยังเป็นการถ่ายโอนความเสี่ยงให้ภาคเอกชนซึ่งภาคเอกชนจะมีการบริการจัดการความเสี่ยงได้มากกว่าหน่วยงานของรัฐ นอกจากนี้ยังสามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการและยังช่วยส่งเสริมให้เกิดนวัตกรรม การถ่ายโอนเทคโนโลยี หรือให้เกิดการขยายตลาดทุนภายในประเทศได้อีกด้วย แต่การในการร่วมลงทุนก็มีข้อจำกัดในการดำเนินการ เช่น การกำกับดูแลความซับซ้อนของการดำเนินการ ความเสี่ยงที่อาจเกิดจากการดำเนินการของภาคเอกชนที่ไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และระยะเวลาที่กำหนดไว้ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อประชาชน

วัตถุประสงค์ของการร่วมลงทุนนี้เพื่อเป็นการลดภาระการลงทุนของภาครัฐ และเพิ่มประสิทธิภาพการลงทุนและบริหารจัดการ การถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยี รวมทั้งขยายขอบเขตและเพิ่มคุณภาพการให้บริการสาธารณะ ซึ่งมีหลายรูปแบบ เช่น การว่าจ้างเอกชน การให้เอกชนเช่าทรัพย์สินของรัฐไปดำเนินการ ภาครัฐร่วมมือกับเอกชนในลักษณะหุ้นส่วนเพื่อดำเนินกิจการ เป็นต้น โดยมีข้อเสนอแนะจากการศึกษาได้แก่ การปรับปรุงแก้ไขหรือกำหนดกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อสามารถดำเนินการได้อย่างเป็นรูปธรรม การมีนโยบายที่ชัดเจนมุ่งเน้นคุณภาพการให้บริการ การสร้างการรับรู้อย่างทั่วถึง การคัดเลือกภาคเอกชนอย่างมีประสิทธิภาพ และควรศึกษาหรือมีที่ปรึกษาที่เป็นผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการลงทุนร่วมกันระหว่างภาครัฐและเอกชน แต่อย่างไรก็ตามการศึกษาร่วมมือของรัฐและเอกชนก็ยังมีส่วนที่เป็นด้านลบ

อีกสิ่งที่จะต้องคำนึงถึงเมื่อมีการขยายงานไปยังเอกชนคือเรื่องของการมีองค์กรหรือหน่วยงานที่ทำหน้าที่ควบคุมการตรวจพิสูจน์ โดยการนำมาตรฐานมาควบคุมเพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือในภาคเอกชน การพิจารณาอำนาจทางกฎหมายของภาคเอกชนเมื่อต้องตรวจวัตถุพยาน ในคดี การครอบครองวัตถุพยานหรือสารเสพติดที่ผิดกฎหมาย ซึ่งหน่วยงานกลางที่ตั้งขึ้นมานี้ทำหน้าที่ในการกำกับควบคุมงานด้านการตรวจพิสูจน์ รวมถึงการออกระเบียบเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับ การตรวจพิสูจน์ และกำหนดคุณธรรมจริยธรรมของผู้ตรวจพิสูจน์ กำหนดบทลงโทษหากมีการทุจริตหรือการเรียกรับผลประโยชน์ และความรับผิดชอบเมื่อเกิดความเสียหายด้วย

ซึ่งสอดคล้องกับที่ ชัยชาญ ไชยรังสินันท์ (2554) โดยได้เสนอรูปแบบเพื่อเป็นแนวทาง ในการพัฒนาการบริหารระบบงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ 2 รูปแบบคือการมีคณะกรรมการวิชาชีพ และการมีสมาคมวิชาชีพ เพื่อเป็นหน่วยงานกลางในการกำกับการปฏิบัติงานของผู้ตรวจพิสูจน์ และได้เสนอแนวทางการดำเนินงานด้านนิติวิทยาศาสตร์คือ หน่วยงานทุกหน่วยงานควรประสานความร่วมมือกันในทุกด้าน และควรมีการกำหนดภารกิจและความรับผิดชอบของแต่ละหน่วยงานให้ชัดเจน รวมถึงการให้ความสำคัญในด้านองค์ความรู้และการวิจัยเพื่อให้เกิดการพัฒนา กับ ผู้ปฏิบัติงานด้านการตรวจพิสูจน์ด้วย

และสอดคล้องกับที่ Osborne & Gaebler (1992) กล่าวถึงแนวคิด Entrepreneurial Model ในหนังสือ Reinventing Government ไว้ว่าให้รัฐบาลเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurial Government) แต่เป็นไปในลักษณะการกำกับทิศทาง ไม่ใช่ดำเนินการเองทั้งหมด (Steering, Not Rowing) และย้าย ทรัพยากรจากแหล่งที่มีผลิตภาพต่ำไปสู่แหล่งที่มีผลิตภาพสูงเพื่อนำไปสู่ประสิทธิภาพและ ประสิทธิภาพผลสูงสุดในการใช้ทรัพยากรเหล่านั้น รวมถึงเน้นการใช้วิธีการหรือรูปแบบใหม่ ๆ ในการ จัดการทรัพยากรด้วยนวัตกรรม และความคิดสร้างสรรค์ที่หลากหลาย ฉะนั้น ประเด็นสำคัญของ Entrepreneurial Model คือ การเปลี่ยนแปลงเพื่อสร้างผลิตภาพสูงสุด (Maximizing Productivity) โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเปลี่ยนแปลงระบบและองค์การภาครัฐที่ระดับฐานราก ขณะเดียวกันการ เปลี่ยนแปลงนั้น ๆ ต้องเกิดจากตัวรัฐเอง ไม่ใช่เกิดจากสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ประกอบกับการ บริหารงานของรัฐต้องอยู่ในความรับผิดชอบของชุมชนด้วย และควรมีการวัดผลการปฏิบัติงาน เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนรวมถึงการกระจายอำนาจ

ความเสียหายของภาคเอกชนเมื่อร่วมเป็นหน่วยให้บริการตรวจพิสูจน์ คือเรื่องความ สอดคล้องของต้นทุนและปริมาณคดีที่ตรวจพิสูจน์ที่เอกชนได้รับ เนื่องจากภาคเอกชนเป็นองค์กรที่

ดำเนินการเพื่อแสวงหากำไรซึ่งแตกต่างจากหน่วยงานของรัฐที่ไม่ได้แสวงหากำไร การอยู่รอดของภาคเอกชนขึ้นอยู่กับปริมาณคดี และการกำหนดราคาของการตรวจพิสูจน์ การร่วมดำเนินการของหน่วยงานรัฐกับเอกชน การสนับสนุนให้ภาคเอกชนมาเป็นผู้ร่วมดำเนินการตรวจพิสูจน์รัฐต้องพิจารณามาตรการสนับสนุน อาทิเช่น มาตรการลดหย่อนภาษีการนำเข้าเครื่องมือหรือสารเคมีเป็นต้น หรืออาจเป็นการสนับสนุนงบประมาณโดยการตั้งกองทุนขึ้นมาเพื่อช่วยเหลือภาคเอกชนในช่วงแรกของการขยายบริการ

สอดคล้องกับการศึกษาของ จูไรลักษณ์ เอียวพันธ์ และสาวิตรี วาระคำ (2559) โดยเป็นการศึกษาวิเคราะห์เรื่อง “การร่วมทุนระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน (Public Private Partnership: PPP)” เนื่องจากต้องใช้งบประมาณจำนวนภาครัฐเพียงฝ่ายเดียวไม่อาจจะระดมทุนได้มากพอจึงต้องให้ภาคเอกชนเข้าร่วมด้วย นอกจากนี้ยังเป็นการถ่ายโอนความเสี่ยงให้ภาคเอกชนซึ่งภาคเอกชนจะมีการบริหารจัดการความเสี่ยงได้มากกว่าหน่วยงานของรัฐ นอกจากนี้ยังเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการและยังช่วยส่งเสริมให้เกิดนวัตกรรม การถ่ายโอนเทคโนโลยีได้อีกด้วย แต่การร่วมลงทุนก็มีข้อจำกัดในการดำเนินการ เช่น การกำกับดูแล ความซับซ้อนของการดำเนินการ ความเสี่ยงที่อาจเกิดจากการดำเนินการของภาคเอกชนที่ไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และระยะเวลาที่กำหนดไว้ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อประชาชน การขยายขอบเขตและเพิ่มคุณภาพการให้บริการสาธารณะสามารถดำเนินการได้หลายรูปแบบ เช่น การว่าจ้างเอกชน การให้เอกชนเช่าทรัพย์สินของรัฐไปดำเนินการ ภาครัฐร่วมมือกับเอกชนในลักษณะหุ้นส่วนเพื่อดำเนินกิจการ เป็นต้น

และยังสอดคล้องกับที่ กิติมา ชุมอาจ และกมลพร กัลยาณมิตร (2560) ได้ทำการศึกษาความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน ซึ่งเป็นการศึกษาปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ของความร่วมมือระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชนเกี่ยวกับการพัฒนาแรงงาน ผลการศึกษา พบว่า ปัญหาความร่วมมือของภาครัฐและเอกชนเป็นเรื่องของความล้มเหลว ความไม่ต่อเนื่อง และความขัดแย้งในการนำนโยบายไปปฏิบัติ งบประมาณไม่เพียงพอ ภาพลักษณ์ในทางลบของตัวบุคคล และประเด็นข้อค้นพบจากการศึกษาวิจัยคือ ภาครัฐควรมุ่งเน้นไปในเรื่อง que ปฏิบัติได้จริง จริงใจในการแก้ไขปัญหา หน่วยงานเอกชนต้องปรับปรุงงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้สามารถตรงกับความต้องการของภาครัฐ ภาคเอกชนต้องการการสนับสนุนด้านมาตรการลดหย่อนภาษี และการฝึกอบรม เป็นต้น

5.4 รูปแบบการตรวจพิสูจน์หลักฐานภาคเอกชนที่คาดว่าจะสามารถดำเนินการในประเทศไทย

จากการศึกษาวิจัย ทั้งการทบทวนวรรณกรรม การศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยได้รวบรวมแนวคิดและข้อเสนอแนะเพื่อนำเสนอรูปแบบที่คาดว่าจะสามารถดำเนินการเพื่อการสนับสนุนการตรวจพิสูจน์หลักฐานภาคเอกชนในประเทศไทย เสนอเป็น 4 รูปแบบ และวิเคราะห์ถึงข้อดีข้อเสียของแต่ละรูปแบบ ดังนี้

รูปแบบที่ 1 หน่วยงานรัฐผู้รับผิดชอบหลัก (สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจและสถาบันนิติวิทยาศาสตร์) ทำหน้าที่ตรวจพิสูจน์ร่วมกับหน่วยงานที่มีความพร้อมทั้งด้านบุคลากร เครื่องมือ การตรวจพิสูจน์ โดยทำเป็นข้อตกลงความร่วมมือกับเครือข่ายที่มีงานในลักษณะของการตรวจพิสูจน์ อาทิเช่น โรงพยาบาลเอกชนหรือ มหาวิทยาลัยที่มีการเรียนการสอนด้านวิทยาศาสตร์ โดยทุกหน่วยงานตรวจพิสูจน์อยู่ภายใต้การกำกับควบคุมของหน่วยงานควบคุมหน่วยงานเดียวกัน

การดำเนินการในรูปแบบนี้อาจใช้ในระยะเริ่มต้นของการขยายงานตรวจพิสูจน์ออกจากหน่วยงานของรัฐ ซึ่งแต่เดิมมีหน่วยงานหลักเพียง 2 หน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการตรวจพิสูจน์ ซึ่งในประเทศไทยเองรูปแบบนี้มีการดำเนินการอยู่บ้าง แต่ยังไม่ชัดเจน เนื่องจากเป็นเพียงการขอความร่วมมือเฉพาะหน่วยงานเป็นบางกรณีที่ต้องอาศัยหน่วยงานของโรงพยาบาลและมหาวิทยาลัยเพื่อทำการตรวจพิสูจน์ โดยรูปแบบการให้บริการตรวจพิสูจน์ยังไม่เป็นการถ่ายโอนไปยังหน่วยงานภายนอกโดยตรง เนื่องจากการจัดตั้งห้องปฏิบัติการตรวจพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์มีราคาที่สูงมาก ทั้งเครื่องมือ คน และการจัดตั้งหน่วยงาน

ดังนั้นความเป็นไปได้ในการดำเนินการขยายงานบริการตรวจพิสูจน์ในระยะแรกจึงมองถึงองค์กรที่มีความพร้อมก่อนในเบื้องต้นเพื่อให้การขยายงานทำได้ง่ายขึ้น ซึ่งหน่วยงานที่มีลักษณะของห้องปฏิบัติการอยู่แล้วและมีความพร้อมในการให้บริการประกอบด้วย โรงพยาบาลที่มีห้องปฏิบัติการสำหรับการตรวจพิสูจน์ด้านการแพทย์อยู่แล้ว และมหาวิทยาลัยที่มีการเรียนการสอนและสนับสนุนการศึกษาวินิจฉัย หน่วยงานเหล่านี้มีความพร้อมทั้งทางด้านเครื่องมือและบุคลากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในด้านการตรวจพิสูจน์อยู่แล้ว แต่อาจไม่ได้ครอบคลุมทุกการตรวจพิสูจน์ โดยเป็นการทำข้อตกลงความร่วมมือระหว่างโรงพยาบาลและมหาวิทยาลัยกับหน่วยงานตรวจพิสูจน์ของรัฐ มีการส่งตัวอย่างไปให้หน่วยงานที่ร่วม MOU ตรวจพิสูจน์และส่งผลตรวจกลับมาให้หน่วยงาน

ของรัฐเป็นผู้ออกรายงานผลการตรวจพิสูจน์ โดยทุกหน่วยงานที่ร่วมดำเนินการตรวจพิสูจน์อยู่ ภายใต้การกำกับควบคุมของหน่วยงานควบคุมเพื่อให้ได้มาตรฐานและความน่าเชื่อถือเดียวกัน

รูปแบบนี้ การกำหนดราคาค่าการให้บริการจะควบคุมได้ง่ายเพราะหน่วยงานของรัฐจะเป็นผู้ดำเนินการควบคุมราคาโดยพิจารณาอย่างความเหมาะสม อย่างไรก็ตามถึงแม้รูปแบบนี้จะมีผลกระทบต่อประชาชนหรือผู้รับบริการน้อย แต่ก็ต้องคำนึงถึงหน่วยงานที่มาร่วมให้บริการเพื่อลดปริมาณงานของหน่วยงานภาครัฐลงด้วย เนื่องจากโรงพยาบาลและมหาวิทยาลัยก็ย่อมมีภารกิจหลักของตัวเองในการให้บริการ เพราะฉะนั้นการขยายหน่วยงานมารับบริการตรวจพิสูจน์ต้องมีความชัดเจนและวิเคราะห์ถึงความเหมาะสมหรือขอบเขตที่สามารถดำเนินการได้โดยไม่กระทบกับภารกิจหลักของหน่วยงานของตนเองด้วยเช่นกัน

ข้อดีของรูปแบบที่ 1

- 1) เหมาะสำหรับการดำเนินการขยายงานตรวจพิสูจน์ในระยะแรกเนื่องจากหน่วยงานที่เข้าร่วม MOU เป็นหน่วยงานที่มีความพร้อมทั้งด้านเครื่องมือ บุคลากรและองค์ความรู้ด้านการตรวจพิสูจน์แล้ว ไม่ต้องมีภาระด้านงบประมาณในการจัดตั้งหน่วยงานตรวจพิสูจน์ขึ้นมาใหม่
- 2) หน่วยงานภาครัฐลดภาระงานตรวจพิสูจน์ลงทำให้ ทำให้มีเวลาในการพัฒนาความเชี่ยวชาญและทักษะด้านอื่นๆ ของผู้ตรวจพิสูจน์และมีเวลาทำการศึกษาวิจัยและพัฒนาวิธีการตรวจพิสูจน์ให้ทันสมัยได้
- 3) ทำให้กระบวนการตรวจพิสูจน์ไม่ล่าช้า ออกรายงานตรวจพิสูจน์ได้เร็วขึ้น ส่งผลต่อความรวดเร็วในกระบวนการยุติธรรมและการนำผลการตรวจพิสูจน์ไปใช้ได้
- 4) การให้บริการเป็นหน่วยงานรัฐจึงไม่มีข้อกั้วลในเรื่องของการคิดราคาค่าการให้บริการแก่ผู้รับบริการ (เป็นความตกลงของหน่วยงานรัฐและมีหน่วยงานรับผิดชอบหลัก)
- 5) เป็นการร่วมมือกันของหน่วยงานซึ่งทำให้มีการพัฒนางานตรวจพิสูจน์ให้ดียิ่งขึ้น
- 6) การควบคุมการให้บริการตรวจพิสูจน์ทำได้ง่ายเพราะไม่มีการแข่งขันกันระหว่างหน่วยงาน

ข้อเสียของรูปแบบที่ 1

- 1) หน่วยงานที่เข้าร่วม MOU มีภารกิจอื่นที่ไม่ใช่การตรวจพิสูจน์ เป็นการเพิ่มภาระงานให้กับหน่วยงานที่เข้าร่วม MOU

2) การให้ความสำคัญกับงานตรวจพิสูจน์ของหน่วยงานที่ร่วม MOU จะลดลงเมื่อมีภารกิจหลักเข้ามาแทรก

รูปแบบที่ 2 หน่วยงานรัฐที่รับผิดชอบการตรวจพิสูจน์ทำหน้าที่เป็นหลักและทำหน้าที่คัดกรองวัตถุพยานส่งไปยังห้องปฏิบัติการของภาคเอกชนที่มากขึ้นทะเบียนเข้าร่วมการตรวจพิสูจน์ ซึ่งเป็นภาคเอกชนที่มีความพร้อมด้านห้องปฏิบัติการอยู่แล้วหรือเอกชนที่มีความสนใจที่จะลงทุนให้บริการตรวจพิสูจน์และต้องผ่านการรับรองมาตรฐานการตรวจพิสูจน์ โดยภาคเอกชนอาจให้บริการตรวจพิสูจน์เพียงประเภทเดียว เช่น ตรวจ DNA หรือตรวจหาสารเคมี เป็นต้น แล้วส่งผลตรวจกลับมายังหน่วยงานรัฐและหน่วยงานรัฐทำหน้าที่เป็นผู้ตรวจสอบและออกรายงานไปยังประชาชนหรือผู้รับบริการ ซึ่งการที่หน่วยงานรัฐเป็นผู้ออกรายงานยังเป็นการสร้างความน่าเชื่อถือให้ประชาชนหรือผู้รับบริการมั่นใจว่าจะได้ผลตรวจพิสูจน์ที่ถูกต้อง โดยผ่านการสอบทานของหน่วยงานรัฐแล้ว

ในส่วนของภาคเอกชนการตรวจพิสูจน์ที่เข้าร่วมตรวจกับหน่วยงานของรัฐไม่ใช่ทั้ง 11 ด้าน อันเนื่องจากข้อจำกัดของกฎหมายอาญาในประเทศไทย อาจเป็นเฉพาะด้านที่มีความถนัดและมีความพร้อม ทั้งนี้ในส่วนของ การดำเนินการเพื่อการตั้งอยู่ของหน่วยงาน ภาคเอกชนสามารถดำเนินงานด้านที่เกี่ยวข้องอื่นๆ เช่น การเป็นหน่วยงานที่ให้การฝึกอบรมงานด้านการตรวจพิสูจน์ หรือการเสริมสร้างทักษะความสามารถอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นช่องทางในการหารายได้ของบริษัทเอกชน เป็นต้น การดำเนินการในลักษณะนี้เป็นการลดภาระการตรวจพิสูจน์ของหน่วยงานรัฐ แต่ก็เป็นการเพิ่มหน้างานในการคัดเลือกสิ่งส่งตรวจไปยังภาคเอกชนด้วย

รูปแบบนี้เหมาะสำหรับการใช้ในระยะเวลาเริ่มแรกของการถ่ายโอนงานไปยังภาคเอกชน นอกจากนี้หน่วยงานที่ทำหน้าที่เป็นหน่วยงานกำกับ ติดตาม ควบคุมการปฏิบัติงานและต้องพิจารณาและออกกฎระเบียบทั้งการดำเนินการตรวจพิสูจน์ในภาครัฐและภาคเอกชนให้หน่วยงานตรวจพิสูจน์ทั้งรัฐและเอกชนดำเนินการในกรอบและมาตรฐานที่กำหนด เมื่อพิจารณาหากใช้รูปแบบนี้ ปริมาณด้านการตรวจพิสูจน์ของหน่วยงานรัฐจะมีปริมาณลดลงทำให้มีเวลาสามารถพัฒนาทั้งด้านวิธีการตรวจพิสูจน์หรืองานตรวจพิสูจน์เพื่อสนับสนุนการวิจัยหาวิธีการใหม่ๆ ในการตรวจพิสูจน์หลักฐาน เป็นลักษณะของการพัฒนาวิธีการตรวจให้ทันสมัย และนอกจากนี้หน่วยงานรัฐยังเป็นผู้ทำหน้าที่เป็นหน่วยงานกลางในการประสานระหว่างผู้รับบริการหรือประชาชนกับภาคเอกชน

คือประชาชนจะไม่ได้ติดต่อรับบริการจากบริษัทเอกชนโดยตรง แต่ต้องขอรับบริการผ่านหน่วยงานของรัฐ

ข้อดีของรูปแบบที่ 2

- 1) เป็นการลดภาระงานด้านการตรวจพิสูจน์ของหน่วยงานรัฐลง
- 2) ประชาชนมีความเชื่อมั่นในผลการตรวจพิสูจน์เนื่องจากมีหน่วยงานภาครัฐทำหน้าที่ตรวจสอบรายงานก่อนที่จะออกรายงานผลการตรวจพิสูจน์ไปยังประชาชนหรือผู้รับบริการ
- 3) มีการแข่งขันในภาคเอกชนทำให้ผู้รับบริการ/ประชาชนได้รับประโยชน์
- 4) ลดปัญหาเรื่องความล่าช้าในกระบวนการตรวจพิสูจน์
- 5) เอกชนไม่ต้องลงทุนในเรื่องของการประชาสัมพันธ์ให้กับประชาชนหรือผู้รับบริการ เพราะเป็นการติดต่อโดยผ่านหน่วยงานของรัฐ
- 6) หากเอกชนใดไม่ดำเนินการตามมาตรฐานหรือประเมินแล้วไม่ผ่านเกณฑ์ก็จะถูกดำเนินการคัดออก
- 7) หน่วยงานรัฐและเอกชนถูกกำกับควบคุมโดยหน่วยงานเพียงหน่วยงานเดียว ทำให้ง่ายต่อการควบคุมและติดตามตรวจสอบการดำเนินงาน
- 8) หน่วยงานรัฐทำการตรวจพิสูจน์เฉพาะการตรวจพิสูจน์เฉพาะและการนำเทคนิคใหม่ๆ มาใช้ในการตรวจพิสูจน์ ส่วนการตรวจพิสูจน์แบบทั่วไปสามารถให้เอกชนดำเนินการได้

ข้อเสียข้อจำกัดของรูปแบบที่ 2

- 1) เป็นการเพิ่มหน้างานให้กับหน่วยงานรัฐในการคัดกรองวัตถุพยานหรือสิ่งส่งตรวจก่อนส่งให้กับเอกชน
- 2) อาจมีการทุจริตโดยการเรียกรับสินบนจากเอกชนเพื่อให้เป็นผู้ได้รับงานตรวจพิสูจน์
- 3) รัฐต้องพิจารณาการให้การสนับสนุนด้านงบประมาณกับเอกชน โดยอาจออกเป็นมาตรการภาษี หรือเป็นแบบเงินอุดหนุน
- 4) ข้อจำกัดของอำนาจทางกฎหมายทำให้จำกัดด้านการตรวจพิสูจน์ของเอกชน
- 5) ความเสี่ยงของเอกชนหากปริมาณงานที่ได้รับจากรัฐมีน้อย
- 6) ข้อกังวลเรื่องการจัดเก็บฐานข้อมูลด้านการตรวจพิสูจน์ของภาคเอกชน

รูปแบบที่ 3 หน่วยงานของรัฐบาลทำหน้าที่เป็นผู้ตรวจพิสูจน์หลัก และหน่วยงานเอกชนทำหน้าที่ในการตรวจพิสูจน์บางประเภทของการตรวจพิสูจน์ อาทิเช่น การตรวจสอบสารเสพติด การตรวจลายนิ้วมือ การตรวจสอบสารเคมี การตรวจสอบสารพันธุกรรม เป็นต้น โดยมีหน่วยงานการควบคุม

กำกับ การตรวจพิสูจน์ ทั้งเรื่องคุณภาพ มาตรฐานและการจัดระเบียบการตรวจพิสูจน์เดียวกัน ซึ่งรูปแบบนี้มองว่าในงานตรวจพิสูจน์หลักฐานทั้ง 11 ด้าน ยังมีงานตรวจพิสูจน์บางอย่างที่ไม่สามารถให้เอกชนเป็นผู้ดำเนินการ โดยเฉพาะงานที่เกี่ยวข้องกับอำนาจหน้าที่ทางกฎหมาย เป็นลักษณะของการแบ่งงานตรวจพิสูจน์บางประเภทให้เอกชนร่วมดำเนินการตรวจพิสูจน์

กระบวนการของรูปแบบนี้คือ ประชาชนหรือผู้รับบริการสามารถเลือกได้ว่าจะเข้ามาติดต่อขอใช้บริการตรวจพิสูจน์จากหน่วยงานภาครัฐหรือภาคเอกชน โดยหน่วยงานของรัฐและเอกชนอยู่ภายใต้การกำกับของหน่วยงานกำกับซึ่งมีหน้าที่ติดตาม ควบคุมตรวจสอบงานตรวจพิสูจน์ให้เป็นไปตามมาตรฐานสากลเพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือทั้งในประเทศและต่างประเทศ ในส่วนของห้องปฏิบัติการ ของเอกชนอาจดำเนินการเพียงประเภทเดียวเช่น ตรวจพิสูจน์เฉพาะ DNA เพียงอย่างเดียวหรือ ตรวจพิสูจน์ด้านพยานเอกสารเพียงอย่างเดียวเป็นต้น แต่หน่วยงานของรัฐเป็นผู้ตรวจพิสูจน์ทั้งหมดทั้ง 11 ด้าน

สิ่งที่ต้องคำนึงในการให้บริการตรวจพิสูจน์รูปแบบนี้ คือ ด้านราคาของการให้บริการ ต้องมีการควบคุมในระดับที่เหมาะสมเนื่องจากภาคเอกชนต้องมีรายได้เพียงพอที่จะสามารถตั้งอยู่ได้ หากราคาสูงประชาชนหรือผู้รับบริการย่อมเล็งมาใช้บริการจากหน่วยงานรัฐ และหากรัฐกำหนดราคาต่ำเกินไปอาจส่งผลให้ภาคเอกชนขาดทุนได้ ดังนั้นรัฐอาจใช้วิธีการให้เงินอุดหนุนหรือมีการกำหนดมาตรการด้านเศรษฐศาสตร์อื่นๆ เพื่อให้บริษัทเอกชนสามารถตั้งอยู่ได้

การเลือกใช้บริการของเอกชนอาจขึ้นอยู่กับเงื่อนไขของความเร็วหรือระยะเวลาในการตรวจพิสูจน์เนื่องจากหน่วยงานของรัฐอาจมีปริมาณรายการตรวจที่มากทำให้ดำเนินการได้ช้า ประชาชนหรือผู้รับบริการอาจต้องการความรวดเร็วในการตรวจพิสูจน์จึงเลือกที่จะไปใช้บริการเอกชนได้ ทั้งนี้รูปแบบนี้รัฐสามารถส่งต่อให้เอกชนดำเนินการตรวจพิสูจน์ได้ในกรณีที่มีปริมาณของงานมีจำนวนมากเกินไป โดยเลือกประเภทงานตรวจที่บริษัทเอกชนนั้นๆ รับให้บริการ ในส่วนของการออกรายงานผลการตรวจพิสูจน์จะดำเนินการได้ทั้งในส่วนของหน่วยงานรัฐเองและหน่วยงานเอกชน ประชาชนหรือผู้รับบริการสามารถนำผลการตรวจพิสูจน์ไปใช้ได้ เพราะทั้งหน่วยงานรัฐและหน่วยงานเอกชนอยู่ภายใต้การกำกับควบคุมของหน่วยกำกับซึ่งทำให้เกิดความเชื่อมั่นในผลการตรวจพิสูจน์

ข้อดีของรูปแบบที่ 3

- 1) หน่วยงานภาครัฐลดภาระงานตรวจพิสูจน์ลงทำให้ ทำให้มีเวลาในการพัฒนาความเชี่ยวชาญและทักษะด้านอื่นๆ ของผู้ตรวจพิสูจน์และมีเวลาทำการศึกษาวิจัยและพัฒนาวิธีการตรวจพิสูจน์ให้ทันสมัยได้
- 2) ประชาชน/ผู้รับบริการเป็นผู้เลือกหน่วยงานตรวจพิสูจน์
- 3) ทำให้กระบวนการตรวจพิสูจน์ไม่ล่าช้า ออกรายงานตรวจพิสูจน์ได้เร็วขึ้น ส่งผลต่อความรวดเร็วในกระบวนการยุติธรรมและการนำผลการตรวจพิสูจน์ไปใช้ได้
- 4) มีการแข่งขันในภาคเอกชนทำให้ผู้รับบริการ/ประชาชนได้รับประโยชน์
- 5) หากเอกชนใดไม่ดำเนินการตามมาตรฐานหรือประเมินแล้วไม่ผ่านเกณฑ์ก็จะถูกดำเนินการคัดออก
- 6) หน่วยงานรัฐและเอกชนถูกกำกับควบคุมโดยหน่วยงานเพียงหน่วยงานเดียว ทำให้ง่ายต่อการควบคุมและติดตามตรวจสอบการดำเนินงาน

ข้อเสีย/ข้อจำกัดของรูปแบบที่ 3

- 1) ข้อจำกัดของอำนาจทางกฎหมายทำให้จำกัดด้านการตรวจพิสูจน์ของเอกชน
- 2) เอกชนต้องลงทุนในการจัดตั้งห้องปฏิบัติการในราคาสูงเสี่ยงต่อการขาดทุน รวมถึงงบประมาณค่ายการประชาสัมพันธ์เพื่อให้ประชาชนหรือผู้รับบริการรับทราบถึงการเปิดให้บริการ
- 3) รัฐต้องพิจารณาการให้การสนับสนุนด้านงบประมาณกับเอกชน โดยอาจออกเป็นมาตรการภาษี หรือเป็นแบบเงินอุดหนุน
- 4) ความเสี่ยงของเอกชนหากปริมาณงานที่ได้รับจากรัฐมีน้อย
- 5) ข้อกังวลเรื่องการจัดเก็บฐานข้อมูลด้านการตรวจพิสูจน์

รูปแบบที่ 4 หน่วยงานของรัฐให้บริการร่วมกับเอกชน โดยหน่วยงานของรัฐจัดตั้งเป็นองค์การมหาชน (Service Delivery Unit: SDU) (เป็นหน่วยงานของรัฐและเป็นนิติบุคคลแต่ไม่ใช่ทั้งราชการและรัฐวิสาหกิจ) เพื่อให้เกิดความคล่องตัวและเป็นอิสระในการตรวจพิสูจน์ โดยทั้งองค์กรมหาชนและเอกชนอยู่ภายใต้หน่วยงานที่ทำหน้าที่กำกับควบคุมและออกระเบียบสำหรับการตรวจพิสูจน์เดียวกัน ลักษณะการดำเนินการจะคล้ายคลึงกับการดำเนินการในรูปแบบที่ 3 เพียงแต่ว่าหน่วยงานที่ดำเนินการตรวจพิสูจน์โดยภาครัฐ (สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ, สถาบันนิติวิทยาศาสตร์) ตั้งเป็นองค์การมหาชน เพื่อลดการแทรกแซง และการกดดันผู้ตรวจพิสูจน์ จากผู้มีอำนาจหรืออำนาจทางการเมือง นอกจากนี้ในเรื่องของการบริหารจัดการงบประมาณยังเป็นอิสระ

ระเบียบการบริหารจัดการเป็นไปโดยสะดวกเพื่อการพัฒนาวิธีการและการจัดหาเครื่องมือ วิทยาศาสตร์ที่ทันสมัย และสามารถทำการศึกษาวิจัยพัฒนานวัตกรรมได้ง่ายและสะดวกขึ้น และมีการบริหารจัดการรายได้จากการตรวจพิสูจน์เพื่อจัดเป็นสวัสดิการให้กับเจ้าหน้าที่ขององค์กรและเพื่อการพัฒนาด้านอื่นๆ ด้วย

ข้อดีของรูปแบบที่ 4

- 1) การบริหารองค์กรในรูปแบบ SDU สามารถดำเนินการได้อย่างรวดเร็วและคล่องตัว ส่งผลดีต่อการพัฒนางานตรวจพิสูจน์ มีอำนาจตัดสินใจเบ็ดเสร็จโดยคณะกรรมการที่ตั้งขึ้นเพื่อการบริหารองค์กร
- 2) สามารถบริหารจัดการงบประมาณได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป
- 3) ผู้ปฏิบัติงานตรวจพิสูจน์มีอิสระไม่ถูกแทรกแซง และมีความก้าวหน้าในหน้าที่โดยไม่ถูกแทรกแซงจากภายนอก
- 4) ภาครัฐยังสามารถตรวจสอบการทำงานในรูปแบบของ SDU ได้
- 5) เป็นการใช้ทรัพยากรและบุคลากรได้อย่างคุ้มค่าและมีประสิทธิผล บุคลากรสามารถมีช่องทางในการเติบโตทางหน้าที่การงานได้
- 6) มีภาคเอกชนช่วยแบ่งเบาภาระงานตรวจพิสูจน์ ลดความล่าช้าในกระบวนการตรวจพิสูจน์

ข้อเสีย/ข้อจำกัดของรูปแบบที่ 4

- 1) ต้องมีการจัดตั้งหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการกำกับและควบคุมงานทั้งองค์กรมหาชนและหน่วยงานเอกชนเพื่อให้มีความน่าเชื่อถือ และอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงาน
- 2) การเป็นอิสระขององค์กรมหาชนและภาคเอกชน ต้องมีการตรวจสอบที่เคร่งครัดเพื่อป้องกันปัญหาด้านการทุจริต
- 3) การปรับองค์กรจากหน่วยงานรัฐไปเป็นองค์กรมหาชนต้องมีการศึกษาผลกระทบที่เกี่ยวข้องให้รอบด้านเพื่อป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้น อาจดำเนินการได้ล่าช้า
- 4) การตั้งองค์กรขนาดใหญ่ต้องคำนึงถึงการกระจายงานตรวจพิสูจน์พิสูจน์ไปยังระดับภูมิภาค ต้นทุนและมาตรฐานการดำเนินการ
- 5) ยังไม่มีกฎหมายรองรับการตรวจพิสูจน์ในภาคเอกชนและองค์กรมหาชน
- 6) ความเสี่ยงของเอกชนหากปริมาณงานที่ได้รับจากรัฐมีน้อย
- 7) ข้อกังวลเรื่องการจัดเก็บฐานข้อมูลด้านการตรวจพิสูจน์ของภาคเอกชน

จากรูปแบบที่นำเสนอทั้ง 4 รูปแบบเป็นแนวคิดที่ได้จากการศึกษาวิจัย ซึ่งผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้ที่มีประสบการณ์และมีความคาดหวังให้งานตรวจพิสูจน์หลักฐานของประเทศไทยมีศักยภาพและความน่าเชื่อถือเทียบเท่าในระดับสากล เป็นรูปแบบที่วิเคราะห์จากปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานตรวจพิสูจน์และพัฒนาจากรูปแบบเดิมที่เป็นอยู่ และนำแนวคิดจากต่างประเทศเข้ามาปรับใช้เพื่อให้เข้ากับบริบทของงานตรวจพิสูจน์หลักฐานในประเทศไทย การให้บริการตรวจพิสูจน์หลักฐานทั้งการให้บริการจากหน่วยงานรัฐหรือเอกชน สิ่งที่มีความสำคัญคือการควบคุม กำกับดูแลเพื่อให้การตรวจพิสูจน์เป็นไปในมาตรฐานเดียวกัน มีความน่าเชื่อถือทั้งในระดับประเทศและในระดับสากล

แนวความคิดเรื่องการสนับสนุนให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการเกี่ยวกับการตรวจพิสูจน์หลักฐานด้านนิติวิทยาศาสตร์ต้องศึกษาและวิเคราะห์ปัจจัยโดยรอบทั้งด้านบทบาทหน้าที่ผลกระทบในการที่จะให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการ การสนับสนุนให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมหรือการดำเนินการร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ แนวคิดทางด้านเศรษฐศาสตร์เป็นสิ่งที่ต้องนำมาวิเคราะห์ร่วมด้วย เนื่องจากการประกอบการของภาคเอกชนใช้หลักเศรษฐศาสตร์ซึ่งแตกต่างจากหน่วยงานของรัฐที่ดำเนินการโดยไม่แสวงหาผลประโยชน์ ซึ่งตามหลักทางเศรษฐศาสตร์ก็มีกฎและเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ในการควบคุมเพื่อให้เอกชนดำเนินการในแนวทางเดียวกัน ไม่ว่าจะเป็นการประเมิน Cost-Effectiveness การกำหนดมาตรฐาน การให้ใบอนุญาตการประกอบการ หรือการดำเนินการด้านค่าธรรมเนียมและภาษีอากร เงินอุดหนุน และใบอนุญาตประกอบกิจการ เป็นต้น

การกำหนดมาตรฐานมีประโยชน์ต่อเอกชนหรือไม่ ในการกำหนดมาตรฐานเป็นไปเพื่อประโยชน์ส่วนรวม แต่การกำหนดมาตรฐานมีเหตุผลที่ทำไมว่ามาตรฐานจะกำหนดจากรัฐส่วนกลางหรือท้องถิ่น ผู้ประกอบการคัดค้านการกำหนดมาตรฐานเพราะสร้างต้นทุนให้แก่เอกชน ต้นทุนนี้ก็ยังผลักไปยังผู้อื่นได้ การกำหนดมาตรฐานจึงเป็นการทำให้ราคาสินค้าและบริการเพิ่มขึ้น ปรกติมาตรฐานมักถูกกำหนดโดยระบบราชการ นอกจากนี้การนำเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์มาใช้ประกอบการสนับสนุนการให้เอกชนมาร่วมดำเนินการ ในทางเศรษฐศาสตร์มี 3 แบบคือ ใบอนุญาต การปล่อยของเสียที่ให้เปลี่ยนมือกันหรือซื้อขายได้ ค่าธรรมเนียมและภาษีอากร (Charges and Taxes) โดยเรียกเก็บจากบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคล เพื่อที่จะแก้ปัญหาผลกระทบที่เกิดขึ้นกับภายนอก จำนวนค่าธรรมเนียมและภาษีอากรที่เก็บต้องมีค่าเท่ากับความเสียหายต่อหน่วยสุดท้ายที่คนนั้นหรือนิติบุคคลนั้นก่อให้เกิดแก่คนอื่น และเงินอุดหนุน เป็นเงินที่รัฐให้แก่ปัจเจกหรือนิติบุคคลเพื่อที่จะโน้มน้าวเอกชนในการลดกิจกรรมที่ไม่ต้องการ ในระยะยาวเงินอุดหนุนยังอาจก่อให้เกิดความไม่มีประสิทธิภาพ การเก็บภาษีจากผู้ประกอบการนั้นทำให้มีต้นทุนในการผลิตของผู้ประกอบการและ

เป็นรายได้ของรัฐนำไปชดเชยผลที่ไม่ต้องการต่างๆ ในขณะที่ภาระของเงินอุดหนุนเป็นภาระของประชาชนผู้มีหน้าที่เสียภาษีโดยทั่วไป และอาจก่อให้เกิดผลที่เป็นปฏิปักษ์กับความต้องการหรือทำให้เกิดผลตรงข้ามได้

มีข้อสังเกตอีกว่ากิจการที่ดำเนินการ โดยรัฐแตกต่างจากกิจการที่เอกชนดำเนินการ กิจการที่ดำเนินการ โดยรัฐไม่มีเจ้าของเนื่องจากเจ้าของคือประชาชนผู้เสียภาษี แต่กิจการที่เอกชนดำเนินการนั้นหากขาดทุนเอกชนก็ต้องรับผิดชอบกันเอง แต่กิจการของรัฐจะคงอยู่จนกว่าจะยกเลิกกฎหมายและไม่อาจล้มละลายได้ ในส่วนของแรงกดดันต่อประสิทธิภาพการผลิตของกิจการที่เอกชนดำเนินการก็ไม่มีในกิจการที่รัฐดำเนินการเพราะรัฐวิสาหกิจได้รับอำนาจในการผูกขาดจากรัฐ ผู้บริโภคสินค้าและบริการไม่สามารถหันไปเลือกเจ้าอื่นแทนได้ และในกรณีเงินเพิ่มหุ้นมากแหล่งเงินของรัฐเท่านั้น งบประมาณย่อมได้รับความเห็นชอบจากสภา แรงกดดันในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพจึงไม่ได้มาจากกลไกตลาด ด้วยข้อจำกัดของกิจการที่รัฐดำเนินการเนื่องจากไม่มีแรงกดดันจากตลาดทำให้การทำงานขาดประสิทธิภาพ จึงมีความจำเป็นต้องใช้กฎหมายหรือมาตรการทางการเมืองเข้ามาแทน โดยกฎหมายจะทำหน้าที่ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับผลผลิตของรัฐวิสาหกิจต่อประชาชน

นอกจากนี้ยังมีแนวคิดในเรื่องของการแปรรูปกิจการของรัฐเป็นกิจการเอกชน (Privatization) ในหลายกิจการในต่างประเทศมีการดำเนินการในลักษณะนี้ เช่น กิจการการบิน กิจการโรงแรม รถไฟ ซึ่งไม่ใช่กิจการที่ผูกขาดโดยธรรมชาติ เพราะการแข่งขันยังมีอยู่ ส่วนกิจการที่คงจัดให้บริการเพื่อประโยชน์สาธารณะ เช่น โทรคมนาคม ไฟฟ้า ประปา ก๊าซ เป็นกิจการหลังๆ เพราะว่ซับซ้อนและต้องพิจารณาขนาดของกิจการในทางเศรษฐกิจมีแง่มุมของการแข่งขัน และความจำเป็นต้องมีกฎระเบียบควบคุมมีมาน้อยเพียงใด

การแปรรูปเป็นการทำให้กิจการของรัฐเป็นบริษัทเอกชนจำกัด ทุนที่เป็นของรัฐต้องแปลงเป็นหุ้นออกขาย การดำเนินการต้องมีค่าใช้จ่ายในทางบริหารต่ำที่สุด และต้องทำให้อุปสงค์ตรงกับอุปทาน ในปัจจุบันใช้หลักการที่เรียกว่า Yardstick Competition เป็นทางเลือก กิจการของรัฐที่เป็น การผูกขาดโดยธรรมชาติถูกแบ่งย่อยออกไปเพื่อจัดให้บริการให้กับหลายภูมิภาคต่างกัน แต่หน่วยย่อยยังคงได้อำนาจผูกขาดแต่ก็ให้เฉพาะในเขตที่รับผิดชอบเท่านั้น การกระทำดังนี้ไม่ต้องมีกฎระเบียบควบคุมมากมาย และง่ายต่อการกำกับดูแลของ Regulator เพราะการดำเนินการส่วนหนึ่งสามารถเปรียบเทียบกับส่วนอื่นได้ กิจการของรัฐที่ไม่ปรากฏการผูกขาดโดยธรรมชาติก็แปรรูปง่าย

และเพียงขจัดกฎระเบียบที่เป็นอุปสรรค การใช้กฎหมายป้องกันการผูกขาดที่มีอยู่เพียงพอที่จะส่งเสริมกิจการ และกิจการที่กิจการหนึ่งเป็นผู้ค้ารายใหญ่ไม่ได้หมายความว่ามีการผูกขาดแล้ว ถ้าผู้ประกอบการรายอื่นยังสามารถเข้าสู่ตลาดได้หรือถอนตัวออกจากตลาดได้ด้วยต้นทุนต่ำ ในส่วนของการกำหนดราคาหากมองจากประโยชน์สาธารณะ การกำหนดราคามีผลกระทบต่อประสิทธิภาพการผลิตที่จริงแล้วการกำหนดราคามีวัตถุประสงค์เพื่อจูงใจการกระจายบริการและประสิทธิภาพในการผลิต ผู้ประกอบการควรจะได้ผลิตสินค้าหรือบริการด้วยต้นทุนที่น้อยที่สุด

นอกจากนี้ยังมีแนวคิดเรื่องการจัดการภาครัฐแนวใหม่ หรือเรียกว่า การจัดการนิยม (Managerialism) หรือการบริหารภาครัฐที่อาศัยระบบตลาด (Market-based Public Administration) หรือรัฐบาลแบบผู้ประกอบการ (Entrepreneurial Government) ซึ่งคำว่า “การจัดการภาครัฐแนวใหม่” ถือได้ว่าเป็นกรอบแนวคิดที่ครอบคลุมหลักการและเทคนิควิทยาการทางการจัดการอย่างกว้างขวาง และหลากหลาย จึงก่อให้เกิดความสับสนในการจำกัดความหมายและขอบข่ายประเด็นดังกล่าว การจัดการภาครัฐแนวใหม่มีลักษณะร่วมที่สำคัญคือ การสะท้อนถึงการมุ่งเน้น “การปฏิรูป” การบริหารงานในภาครัฐเพื่อเข้ามาแก้ไขปัญหาทางการบริหารที่ตัวแบบดั้งเดิม หรือระบบบริหารแบบเดิมไม่สามารถนำไปสู่ประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดได้ ทั้งนี้จึงมุ่งปรับโครงสร้างของระบบราชการที่มีขนาดใหญ่ไปสู่องค์กรที่มีขนาดเล็ก นอกจากนี้มีการปรับรูปแบบการจัดการที่เน้นเป้าหมายการใช้ระบบสัญญาว่าจ้างระยะสั้น และการให้แรงจูงใจทางการเงิน รวมถึงความเป็นอิสระทางการจัดการ (Peter, 1996 อ้างถึงใน ชมภูษุช หุ่นนาค, 2560)

ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการภาครัฐแนวใหม่อีกด้านหนึ่ง คือ การนำแนวคิดของภาคธุรกิจมาใช้ในการบริหารงานภาครัฐ ซึ่งเรียกได้ว่าเป็นการปรับเปลี่ยนมุมมองครั้งสำคัญ โดยหันมาเป็นผู้ประกอบการภาครัฐ มองประชาชนในฐานะลูกค้า ด้วยเหตุผลที่การบริหารงานภาครัฐในลักษณะดั้งเดิมไม่สามารถสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานและผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน คือ ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด มีความล่าช้าในการปฏิบัติงาน เกิดการผูกขาด รัฐมีอำนาจในการตัดสินใจและดำเนินการแต่เพียงผู้เดียว มีการทุจริต การคอร์รัปชัน รวมถึงการใช้งบประมาณอย่างสิ้นเปลือง ตลอดจนมีการขยายหน่วยงานภาครัฐเป็นจำนวนมาก ด้วยการบริหารงานภาครัฐที่ไม่ตอบสนองดังกล่าวได้นำไปสู่การนำแนวคิดแบบตลาด (Market Model) และผู้ประกอบการมาใช้แทนที่แนวคิดเดิม (Peter, 1996 อ้างถึงใน ชมภูษุช หุ่นนาค, 2560)

บทที่ 6

สรุปผลและข้อเสนอแนะ

6.1 สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง รูปแบบที่เหมาะสมในการให้บริการตรวจพิสูจน์หลักฐานภาคเอกชนในประเทศไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานการณ์ ปัญหา และอุปสรรคการตรวจพิสูจน์หลักฐานในประเทศไทย และศึกษามุมมองและทัศนคติการขยายงานให้บริการตรวจพิสูจน์หลักฐานภาคเอกชน พร้อมทั้งนำเสนอรูปแบบที่เหมาะสมในการให้บริการตรวจพิสูจน์หลักฐานภาคเอกชนในประเทศไทย โดยการศึกษาจากการค้นคว้าเอกสาร การสัมภาษณ์ความคิดเห็น ทัศนคติและมุมมองของกลุ่มตัวอย่าง รวมทั้งการแสดงความคิดเห็นในการสนทนากลุ่ม สามารถสรุปผลการศึกษาโดยมีรายละเอียดดังนี้

6.1.1 สถานการณ์การตรวจพิสูจน์หลักฐานในประเทศไทย

การตรวจพิสูจน์หลักฐานในประเทศไทยได้รับการยอมรับ และมีความเชื่อมั่นในผลการตรวจพิสูจน์ มีการนำผลการตรวจพิสูจน์หลักฐานมาใช้อ้างอิงทั้งในคดีแพ่งและคดีอาญา มีการพัฒนารูปแบบวิธีการตรวจพิสูจน์ให้ทันสมัยมากขึ้น โดยหน่วยงานผู้รับผิดชอบหลักในการตรวจพิสูจน์หลักฐาน ได้แก่ สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานเครือข่ายที่มีห้องปฏิบัติการร่วมตรวจพิสูจน์ อาทิเช่น โรงพยาบาล เป็นต้น ในภาคเอกชนมีการดำเนินการตรวจพิสูจน์บ้างแต่ยังไม่เป็นที่รู้จักโดยเป็นการให้บริการในคดีแพ่งหรือการพิสูจน์ข้อสงสัยของประชาชน

การกระจายการให้บริการตรวจพิสูจน์หลักฐานในประเทศไทยยังไม่เพียงพอ โดยหน่วยงานที่รับผิดชอบอย่างสถาบันนิติวิทยาศาสตร์มีสถานที่ทำการอยู่ส่วนกลาง ไม่มีส่วนภูมิภาค และในส่วนของสำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจมีการตั้งศูนย์พิสูจน์หลักฐานตำรวจ จำนวน 10 แห่งกระจายไปยังส่วนภูมิภาคเพื่อให้บริการ แต่ก็ยังไม่เพียงพอเมื่อเทียบกับปริมาณคดีที่เกิดขึ้น และยังมีบางประเภทการตรวจพิสูจน์ที่ต้องให้ส่วนกลางเป็นผู้ตรวจพิสูจน์ให้ อันเนื่องจากเครื่องมือและผู้เชี่ยวชาญในการตรวจพิสูจน์ มีอย่างจำกัด และให้บริการเฉพาะส่วนกลาง

ปัจจุบันมีการออกกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานด้านการตรวจพิสูจน์อาทิเช่น กำหนดให้มีการนำนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ในกระบวนการยุติธรรม โดยกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 และมีการออกพระราชบัญญัติการให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์ พ.ศ. 2559 ซึ่งในพระราชบัญญัติการให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์ พ.ศ. 2559 ได้ระบุเรื่องของการส่งเสริมภาคเอกชนให้มีความชัดเจนด้านการปฏิบัติงานตรวจพิสูจน์ โดยระบุไว้ในมาตรา 5 ให้ส่งเสริม และสนับสนุนการให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์ในภาคเอกชนแต่ก็ยังไม่มีการขับเคลื่อนที่ชัดเจนมากนัก

จากการศึกษาสถานการณ์การตรวจพิสูจน์หลักฐานจะเห็นได้ว่า งานตรวจพิสูจน์หลักฐานในประเทศไทยถูกให้ความสำคัญและมีความเชื่อมั่นในผลการตรวจพิสูจน์เมื่อเปรียบเทียบกับในอดีต ประชาชนและผู้รับบริการมีความเชื่อมั่น โดยเฉพาะหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมยอมรับเอาผลการตรวจพิสูจน์ไปใช้เพื่อประกอบการพิจารณาคดีและไขข้อเท็จจริง อย่างไรก็ตามงานตรวจพิสูจน์หลักฐานยังต้องมีการพัฒนาให้สอดคล้องกับเทคโนโลยีและยุคสมัย และเพื่อให้ได้ประสิทธิภาพสูงสุดของการให้บริการ โดยการพัฒนาการตรวจพิสูจน์หลักฐานต้องคำนึงถึงประสิทธิภาพ ความเพียงพอ และต้องอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานเครือข่ายและทุกภาคส่วน เพื่อให้งานตรวจพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์มีความถูกต้อง เชื่อถือได้และเป็นที่ยอมรับกับประชาชนต่อไป

6.1.2 สภาพปัญหา อุปสรรคและข้อจำกัดในการตรวจพิสูจน์หลักฐานในประเทศไทย

จากการศึกษาวิจัยถึงสภาพปัญหา อุปสรรคและข้อจำกัดในการตรวจพิสูจน์หลักฐานสามารถแบ่งออกเป็น 3 ประเด็นสำคัญดังนี้

ประเด็นแรก ด้านโครงสร้างและการบริหารจัดการ การที่มีหน่วยงานรับผิดชอบหลักในการตรวจพิสูจน์หลักฐาน 2 หน่วยงาน ถูกมองว่าเป็นเรื่องที่ดีเนื่องจากทำให้สามารถตรวจสอบผลการตรวจพิสูจน์ได้ หากมีข้อสงสัยจากการตรวจของหน่วยงานแรก แต่ก็ยังคงมีปัญหในเรื่องของความเพียงพอของหน่วยตรวจพิสูจน์เมื่อเทียบกับปริมาณคดีที่เกิดขึ้น ต้องมีการขยายเครือข่ายหรือสร้างความร่วมมือกับเครือข่ายเพิ่มมากขึ้น เพื่อกระจายการให้บริการ นอกจากนี้ยังมีปัญหาด้านการปรับเปลี่ยนนโยบายของผู้บริหาร การปรับเปลี่ยนการปฏิบัติงานทำให้ไม่สามารถสั่งสมความเชี่ยวชาญในการตรวจพิสูจน์ประเภทนั้นๆ ได้ ผู้ตรวจพิสูจน์ขาดอำนาจทางกฎหมายในการปฏิบัติงานบางประเภท และหน่วยงานยังขาดการจัดเก็บฐานข้อมูลที่เป็นระบบ และขาดงบประมาณ

สนับสนุนในการดำเนินงาน รวมทั้งปัญหาที่เห็นว่าผู้ปฏิบัติงานตรวจพิสูจน์ควรเป็นอิสระไม่ถูกกดดันจากผู้บังคับบัญชาอีกด้วย

ประเด็นที่สอง ด้านขั้นตอนกระบวนการในการตรวจพิสูจน์ที่ถูกมองว่าส่งผลทำให้เกิดความล่าช้าในกระบวนการยุติธรรม ที่จะต้องนำผลการตรวจพิสูจน์ไปใช้ต่อ แต่ในมุมมองของผู้ตรวจพิสูจน์เห็นว่าความล่าช้าของขั้นตอนกระบวนการตรวจพิสูจน์ขึ้นอยู่กับความยากง่ายของวัตถุพยานหรือประเภทของการตรวจพิสูจน์ด้วย และนอกจากนี้ยังขึ้นอยู่กับความเชี่ยวชาญและความชำนาญของผู้ตรวจพิสูจน์ด้วย เนื่องจากในบางการตรวจพิสูจน์ต้องอาศัยทักษะหรือความเชี่ยวชาญของผู้ตรวจพิสูจน์ในการดำเนินการ นอกจากนี้ยังมีเรื่องของปริมาณของวัตถุพยานในแต่ละคดีมีจำนวนมากต้องใช้เวลาในการตรวจพิสูจน์ รวมไปถึงความเพียงพอและความทันสมัยของเครื่องมือในการตรวจพิสูจน์ ในบางกรณีการเร่งกระบวนการตรวจพิสูจน์เป็นการเพิ่มต้นทุนในการตรวจพิสูจน์ไปด้วย โดยในกระบวนการตรวจพิสูจน์มีการกำหนดระยะเวลาการตรวจพิสูจน์ไว้ชัดเจนอยู่แล้วตามมาตรฐานการตรวจพิสูจน์ ดังนั้นผู้รับบริการสามารถวางแผนกระบวนการภายหลังการได้ผลตรวจพิสูจน์แล้วได้เป็นการลดความล่าช้าในกระบวนการยุติธรรมลงได้

ประเด็นสุดท้าย เป็นเรื่องของบุคลากร บุคลากรด้านการตรวจพิสูจน์ยังไม่เพียงพอเมื่อเทียบกับปริมาณคดีและวัตถุพยานที่ต้องทำการตรวจพิสูจน์ นอกจากนี้ผู้ตรวจพิสูจน์หลักฐานที่ปฏิบัติงานต้องเป็นผู้ที่มีความรู้เฉพาะทาง มีความเข้าใจในกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ จึงจะสามารถปฏิบัติงานด้านการตรวจพิสูจน์ได้ และในการตรวจพิสูจน์มีการเปลี่ยนแปลงตามเทคโนโลยีการตรวจพิสูจน์อยู่เสมอ ดังนั้นผู้ตรวจพิสูจน์ต้องมีการพัฒนาศักยภาพของตนเองอยู่เสมอ อาจด้วยการฝึกอบรมหรือการศึกษาหาความรู้อื่นๆ ถือเป็นการส่งเสริมประสบการณ์และความเชี่ยวชาญในการตรวจพิสูจน์ด้วย นอกจากนี้ยังมีปัญหาด้านบุคลากรในเรื่องของความก้าวหน้าของอาชีพที่เติบโตได้ยากเนื่องจากข้อจำกัดของตำแหน่งของส่วนราชการ และปัญหาการโยกย้ายตามนโยบายของผู้บริหารที่มีการสับเปลี่ยนบุคลากรเพื่อการบริหารจัดการภายในองค์กร ทำให้ขาดความต่อเนื่องของงาน ผู้ปฏิบัติงานผู้ปฏิบัติงานขาดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานซึ่งปัญหาเหล่านี้อาจส่งผลต่อการตรวจพิสูจน์หลักฐานได้

6.1.3 มุมมองของการขยายงานตรวจพิสูจน์หลักฐานไปยังภาคเอกชน

จากการศึกษาวิจัยมุมมองของการขยายงานตรวจพิสูจน์หลักฐานไปยังภาคเอกชนสามารถแบ่งออกเป็น 3 ประเด็นสำคัญดังนี้

ประเด็นแรก ความน่าเชื่อถือและมาตรฐานการตรวจพิสูจน์หลักฐาน การขยายงานตรวจพิสูจน์ไปให้ภาคเอกชนร่วมดำเนินการนั้น การสร้างความน่าเชื่อถือได้ภาคเอกชนต้องผ่านการรับรองมาตรฐานการตรวจพิสูจน์ทั้งผู้ปฏิบัติงานตรวจพิสูจน์ เครื่องมือที่ใช้ รวมถึงห้องปฏิบัติการ เพื่อให้ผู้รับบริการมีความเชื่อมั่นในผลการตรวจพิสูจน์ และผู้ปฏิบัติงานตรวจพิสูจน์ต้องมีความซื่อสัตย์ และต้องอยู่ภายใต้การกฏระเบียบและบทลงโทษเดียวกับหน่วยงานรัฐเมื่อมีการทุจริต และในส่วนของการตรวจพิสูจน์ต้องไม่ถูกแทรกแซงจากปัจจัยภายนอก มีการรักษาความลับ และต้องมีหน่วยที่ทำหน้าที่ควบคุมและติดตามคอยกำกับ โดยในระยะแรกภาครัฐอาจต้องพิจารณาการฝึกอบรมและการพัฒนาศักยภาพให้กับภาคเอกชนเพื่อให้สามารถดำเนินการได้ก่อน

ประเด็นที่สอง ต้นทุนสำหรับการดำเนินการงานตรวจพิสูจน์ ซึ่งต้นทุนที่เอกชนต้องคำนึงเมื่อต้องการเปิดให้บริการตรวจพิสูจน์ประกอบด้วย งบประมาณ บุคลากรที่มีองค์ความรู้เฉพาะด้าน อุปกรณ์หรือเครื่องมือในการตรวจพิสูจน์ อีกทั้งกระบวนการบริหารจัดการรวมถึงการขอรับรองมาตรฐาน เหล่านี้ล้วนเป็นต้นทุนที่ภาคเอกชนต้องจ่ายหากต้องเข้าร่วมเป็นหน่วยงานรับตรวจพิสูจน์ การดำเนินการในระยะแรกภาครัฐอาจต้องมีมาตรการสนับสนุน อาทิเช่น มาตรการด้านภาษี หรือการพิจารณาขบอดหนุนในระยะแรกของการเปิดให้บริการ หากต้นทุนในการดำเนินการสูงจะส่งผลถึงการกำหนดราคาการตรวจพิสูจน์ด้วย และสิ่งสำคัญคือต้องคำนึงปริมาณของคดีที่จะเข้าสู่ภาคเอกชนด้วย หากมีปริมาณน้อย ภาคเอกชนมีความเสี่ยงที่จะขาดทุนสูง ดังนั้นหน่วยงานที่ทำหน้าที่กำกับควบคุมมีความสำคัญเป็นอย่างมากในการสนับสนุนให้การขยายงานบริการตรวจพิสูจน์ประสบความสำเร็จทั้งการควบคุมราคา คุณภาพของหน่วยงานตรวจพิสูจน์ และการประเมินความอยู่รอดของภาคเอกชนเพื่อให้ประชาชนหรือผู้รับบริการได้รับประโยชน์สูงสุด

ประเด็นสุดท้าย มุมมองการขยายงานตรวจพิสูจน์ไปยังภาคเอกชน การขยายงานตรวจพิสูจน์ไปยังภาคเอกชนถือเป็นการลดภาระด้านการตรวจพิสูจน์ของหน่วยงานภาครัฐลง และยังเป็น การเพิ่มเครือข่ายผู้ให้บริการตรวจพิสูจน์ให้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น ถือเป็นช่องทางและ โอกาสที่หน่วยงานภาครัฐจะสามารถพัฒนาเทคนิคและวิธีการตรวจใหม่ๆ เมื่อภาระงานลดลง แต่ต้องมีการ กำหนดแนวทางแบ่งขอบเขตการตรวจพิสูจน์ระหว่างหน่วยงานรัฐและเอกชนให้ชัดเจน รัฐต้องเปิด

โอกาสให้เอกชนลงทุนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการตรวจพิสูจน์ให้ดียิ่งขึ้นไป และเปิดให้มีการแข่งขันกันของภาคเอกชนเพื่อให้ประชาชนหรือผู้รับบริการได้รับประโยชน์สูงสุด อีกทั้งต้องพิจารณาให้มีกฎหมายรองรับและให้อำนาจเอกชนดำเนินการตรวจพิสูจน์ แต่ต้องระมัดระวังเรื่องการทุจริตหน่วยงานที่ทำหน้าที่กำกับติดตามต้องดูแลควบคุมอย่างใกล้ชิด ซึ่งการดำเนินการในระยะแรกอาจเริ่มดำเนินการจากเอกชนที่มีความพร้อมก่อน

6.1.4 รูปแบบการตรวจพิสูจน์หลักฐานภาคเอกชนที่คาดว่าจะสามารถดำเนินการในประเทศไทย

ผู้วิจัยได้รวบรวมแนวคิด รูปแบบที่คาดว่าจะสามารถดำเนินการเพื่อการสนับสนุนการตรวจพิสูจน์หลักฐานภาคเอกชนในประเทศไทย โดยเสนอเป็น 4 รูปแบบ ดังนี้

รูปแบบที่ 1 เป็นดำเนินการโดยพิจารณาจากความพร้อมของหน่วยงาน โดยมีหน่วยงานรัฐที่รับผิดชอบการตรวจพิสูจน์ทำหน้าที่เป็นหลัก (สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ, สถาบันนิติวิทยาศาสตร์) และมีหน่วยงานที่มีความพร้อม อาทิเช่น โรงพยาบาลเอกชนหรือมหาวิทยาลัยที่มีการเรียนการสอนด้านวิทยาศาสตร์ เข้ามาร่วมดำเนินการในลักษณะของเครือข่ายความร่วมมือในการตรวจพิสูจน์ และส่งผลการตรวจพิสูจน์มายังหน่วยงานภาครัฐเพื่อดำเนินการตรวจสอบและออกรายงานผลการตรวจพิสูจน์ให้กับผู้รับบริการต่อไป

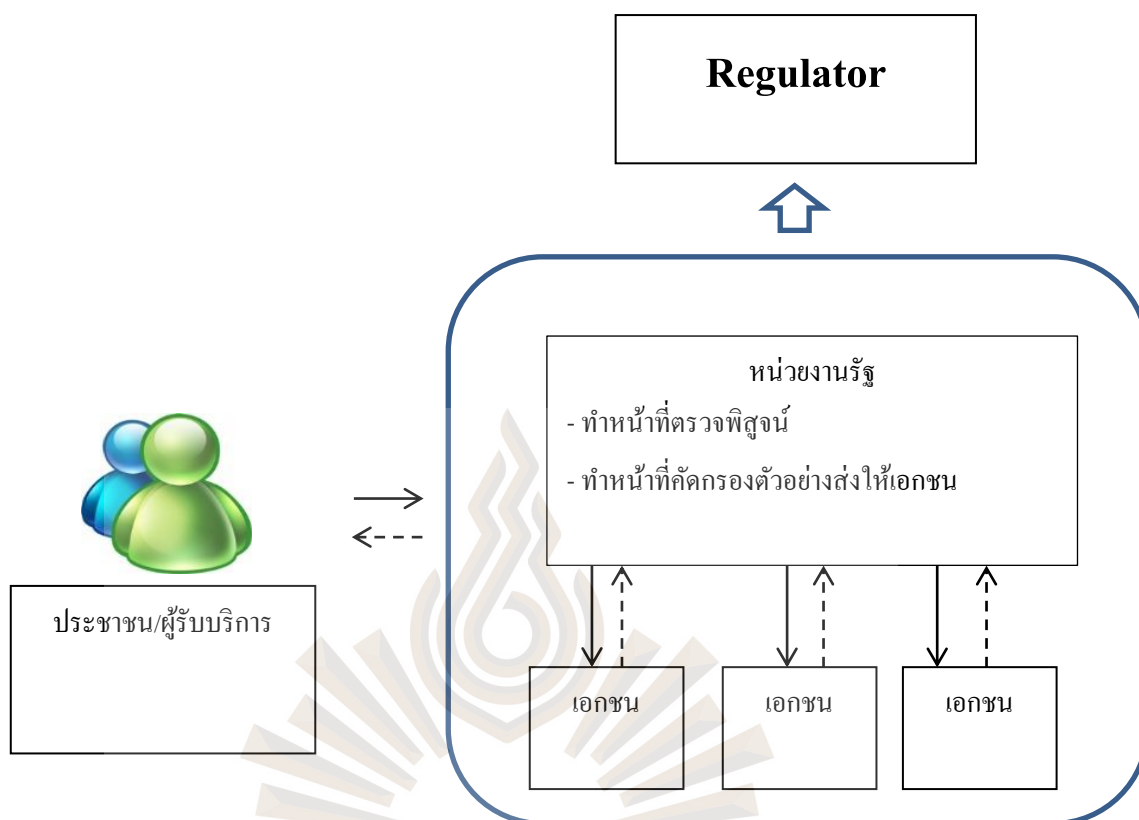
รูปแบบที่ 2 เป็นการดำเนินการโดยหน่วยงานรัฐที่รับผิดชอบการตรวจพิสูจน์ทำหน้าที่เป็นหลัก และหน่วยงานรัฐยังทำหน้าที่เป็นผู้คัดกรองวัตถุพยานส่งไปยังห้องปฏิบัติการของภาคเอกชนที่มาขึ้นทะเบียนเข้าร่วมการตรวจพิสูจน์ ซึ่งเป็นภาคเอกชนที่มีความพร้อมด้านห้องปฏิบัติการอยู่แล้วหรือเอกชนที่มีความสนใจที่จะลงทุนให้บริการตรวจพิสูจน์ จะต้องผ่านการรับรองมาตรฐานการตรวจพิสูจน์และขึ้นทะเบียนเป็นหน่วยงานเครือข่าย ซึ่งในการให้บริการตรวจพิสูจน์ในภาคเอกชนอาจให้บริการตรวจพิสูจน์เพียงประเภทเดียว เช่น ตรวจ DNA หรือตรวจหาสารเคมี เป็นต้น จากนั้นส่งผลการตรวจพิสูจน์กลับมายังหน่วยงานรัฐ และหน่วยงานรัฐเป็นผู้ตรวจสอบและออกรายงานไปยังผู้รับบริการต่อไป

รูปแบบที่ 3 หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบทำหน้าที่เป็นผู้ตรวจพิสูจน์ และเปิดโอกาสให้ภาคเอกชนเข้าร่วมตรวจพิสูจน์ โดยไม่ผ่านหน่วยงานภาครัฐ (ภาครัฐและเอกชนเป็นอิสระต่อกัน) แต่ทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชนต้องอยู่ภายใต้การกำกับของหน่วยงานเดียวกันเพื่อให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน มีการควบคุมและกำหนดราคาตรวจพิสูจน์ที่เหมาะสม ซึ่งเอกชนอาจดำเนินการ

ตรวจพิสูจน์เพียงประเภทเดียวก็ได้ ผู้รับบริการสามารถเลือกได้ว่าจะเข้ารับบริการจากภาครัฐหรือภาคเอกชน

รูปแบบที่ 4 หน่วยงานของรัฐให้บริการร่วมกับเอกชน โดยหน่วยงานของรัฐจัดตั้งเป็นองค์กรมหาชน (Service Delivery Unit: SDU) เพื่อให้เกิดความคล่องตัวและเป็นอิสระในการตรวจพิสูจน์ โดยทั้งองค์กรมหาชนและเอกชนอยู่ภายใต้หน่วยงานที่ทำหน้าที่กำกับควบคุมและออกระเบียบสำหรับการตรวจพิสูจน์เดียวกัน

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการขยายงานบริการตรวจพิสูจน์ไปยังภาคเอกชน โดยรูปแบบที่เหมาะสมเห็นควรเป็นรูปแบบที่ 2 คือเป็นการดำเนินการโดยหน่วยงานรัฐที่รับผิดชอบการตรวจพิสูจน์ทำหน้าที่เป็นหลักและทำหน้าที่เป็นผู้คัดกรองวัตถุพยานส่งไปยังห้องปฏิบัติการของภาคเอกชนที่มาขึ้นทะเบียนเข้าร่วมการตรวจพิสูจน์ โดยภาคเอกชนที่เข้าร่วมอาจเป็นภาคเอกชนที่มีความพร้อมด้านห้องปฏิบัติการอยู่แล้ว หรือมีความสนใจที่จะลงทุนให้บริการตรวจพิสูจน์ แต่หน่วยงานเอกชนนั้นต้องขึ้นทะเบียนกับหน่วยงานรัฐและต้องผ่านการรับรองมาตรฐานการตรวจพิสูจน์ โดยภาคเอกชนอาจให้บริการตรวจพิสูจน์เพียงประเภทเดียว เช่น ตรวจ DNA หรือตรวจหาสารเคมี เป็นต้น จากนั้นส่งผลการตรวจพิสูจน์กลับมายังหน่วยงานรัฐ และหน่วยงานรัฐเป็นผู้ตรวจสอบและออกรายงานไปยังผู้รับบริการต่อไป โดยทั้งหน่วยงานรัฐและเอกชนอยู่ภายใต้การกำกับงานด้านการตรวจพิสูจน์ของหน่วยงานเดียวกัน (กำหนดมาตรฐาน, ออกระเบียบที่เกี่ยวข้อง) นำเสนอดังรูป

รูปที่ 6.1 แสดงรูปแบบการให้บริการตรวจพิสูจน์หลักฐานภาคเอกชนในประเทศไทย

ข้อดีของการดำเนินการในลักษณะนี้

- 1) เป็นการลดภาระงานด้านการตรวจพิสูจน์ของหน่วยงานภาครัฐลง ทำให้หน่วยงานรัฐสามารถศึกษาพัฒนาเทคนิคและวิธีการตรวจใหม่ๆ
- 2) เอกชนที่จะเข้าร่วมตรวจพิสูจน์ต้องขึ้นทะเบียนและผ่านมาตรฐานเดียวกับหน่วยงานรัฐ ทำให้ง่ายในการควบคุมมาตรฐานการตรวจพิสูจน์
- 3) ลดปัญหาความล่าช้าอันเกิดจากปริมาณคดีที่มีจำนวนมาก
- 4) ผู้รับบริการมีความเชื่อมั่นในผลการตรวจพิสูจน์เนื่องจากการตรวจสอบของหน่วยงานรัฐก่อนนำผลการตรวจพิสูจน์ไปใช้
- 5) การมีหน่วยงานกำกับด้านการตรวจพิสูจน์หลักฐานเพียงหน่วยงานเดียวทำให้สะดวกในการพัฒนาและควบคุมมาตรฐานการตรวจพิสูจน์หลักฐานให้มีประสิทธิภาพ

อย่างไรก็ตามแม้การให้ภาคเอกชนเข้าร่วมดำเนินการตรวจพิสูจน์จะมีข้อดีหลายประการแต่ก็ต้องพึงระวังปัญหาหรือข้อเสีย ทั้งด้านการจัดเก็บฐานข้อมูลของการตรวจพิสูจน์

การป้องกันการทุจริต การเรียกรับสินบนในการคัดกรองงานให้ภาคเอกชน และภาคเอกชนก็ยังมี ความเสี่ยงที่จะขาดทุนหากปริมาณคดีที่ภาครัฐส่งให้ตรวจมีปริมาณน้อยด้วย

6.2 ข้อเสนอแนะจากการศึกษาวิจัย

จากการศึกษาวิจัยรูปแบบที่เหมาะสมในการให้บริการตรวจพิสูจน์หลักฐานภาคเอกชน ในประเทศไทย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะจากการวิจัยดังต่อไปนี้

6.2.1 ข้อเสนอเชิงนโยบาย

1) ควรพิจารณาการจัดตั้งหน่วยงานหรือคณะกรรมการที่ทำการกำกับควบคุมการตรวจ พิสูจน์ให้เป็นมาตรฐานสากล และกำหนดนโยบายเพื่อให้งานตรวจพิสูจน์มีการพัฒนาในทิศทางที่ดี ขึ้นและอำนวยความสะดวกและมีทิศทางการพัฒนางานตรวจพิสูจน์ที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

2) งานตรวจพิสูจน์หลักฐานส่วนใหญ่เป็นงานที่ใช้เพื่อสนับสนุนการดำเนินการใน กระบวนการยุติธรรม ควรมีการพิจารณาการออกกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับ ผู้ปฏิบัติงาน เนื่องจากลักษณะงานตรวจพิสูจน์บางประเภทต้องอาศัยอำนาจตามกฎหมายในการ ดำเนินการ เช่น การครอบครองอาวุธปืน การอนุญาตสารตั้งต้นที่ผิดกฎหมาย เป็นต้น

3) การบริหารจัดการในเชิงนโยบายของผู้บริหารเป็นเรื่องสำคัญ ผู้บริหารต้องมีความ เข้าใจงานตรวจพิสูจน์และกำหนดทิศทางที่เหมาะสมของงานตรวจพิสูจน์ และพิจารณาการจัดสรร งบประมาณเพื่อสนับสนุนงานด้านการตรวจพิสูจน์อย่างเหมาะสม โดยอาจพิจารณาจากประเภทของ การตรวจพิสูจน์ ปริมาณคดีหรือรายการตรวจพิสูจน์ และสนับสนุนให้มีการจัดทำฐานข้อมูล และเชื่อมโยงข้อมูล ด้านการตรวจพิสูจน์นิติวิทยาศาสตร์ส่วนกลาง เพื่อการใช้ข้อมูลร่วมกันระหว่าง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ทั้งภาครัฐและเอกชน

4) ควรส่งเสริมการสร้างร่วมมือกับเครือข่าย ไม่เฉพาะงานตรวจพิสูจน์แต่ควรเป็น การสร้างเครือข่ายทั้งกระบวนการยุติธรรม เพื่อให้มีประสิทธิภาพสูงสุดในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและ หน่วยงานที่ต้องนำผลตรวจพิสูจน์ไปใช้ประกอบการดำเนินการ อาทิเช่น ตำรวจ อัยการ ศาล มูลนิธิ ที่ร่วมดำเนินการ

5) กำหนดแผนและทิศทางการขับเคลื่อนงานตรวจพิสูจน์หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ ทั้งระยะสั้นและระยะยาว เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน แม้จะมีการ ดำเนินการจากหลายหน่วยงานและเพื่อเป็นการสร้างให้องค์กรที่เกี่ยวข้องกับงานตรวจพิสูจน์ เข้มแข็ง

6) การขยายงานบริการไปยังภาคเอกชนต้องคำนึงถึงเรื่องการรักษาความลับของบุคคล รัฐบาลหรือคณะกรรมการที่เป็นผู้รับผิดชอบต้องพิจารณาการกำหนดบทลงโทษที่เหมาะสมหากมีการทุจริตทั้งในส่วนของภาครัฐและเอกชน

6.2.2 ข้อเสนอเชิงปฏิบัติการ

1) ควรส่งเสริมให้มีการพัฒนาบุคลากรให้มีความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์ ฝึกฝนทักษะ และเพิ่มความสามารถด้านการตรวจพิสูจน์ โดยการฝึกอบรมทั้งในและต่างประเทศ โดยอาจใช้เครือข่ายความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้ปฏิบัติงานด้านการตรวจพิสูจน์

2) ควรทำการศึกษาและรวบรวมสถิติการตรวจพิสูจน์ และเปรียบเทียบในรอบปี ก่อนการกำหนดนโยบายและทิศทางการตรวจพิสูจน์ในประเทศไทยเพื่อให้สอดคล้องและเป็นไปในทิศทางที่ดีต่องานตรวจพิสูจน์หลักฐาน

3) ด้านงบประมาณ นอกจากการจัดสรรงบประมาณเพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถดำเนินการได้แล้ว ควรมีระบบการกำกับติดตามการใช้จ่ายงบประมาณ เนื่องจากเครื่องมือและอุปกรณ์ สารเคมี ที่ใช้ในการตรวจพิสูจน์มีราคาสูง การซ่อมบำรุงหรือการขอซื้อใหม่ ต้องใช้งบประมาณจำนวนมาก เพื่อให้การจัดสรรงบประมาณเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

4) ควรมีการศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคในการให้บริการตรวจพิสูจน์ทั้งในภาครัฐ และเอกชนเป็นระยะ เพื่อประเมินศักยภาพ ความสามารถและความคุ้มค่าของการดำเนินการ และเพื่อให้สามารถให้บริการประชาชนได้อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม

5) พิจารณานับสนุนการนำเทคโนโลยีใหม่ๆ มาใช้ร่วมกับการตรวจพิสูจน์เพื่ออำนวยความสะดวกและเพิ่มประสิทธิภาพการตรวจพิสูจน์ เช่น Application สำหรับการแจ้งเตือนหรือติดตามขั้นตอนของการตรวจพิสูจน์ เพื่อให้ทราบระยะเวลาและเตรียมความพร้อมในการดำเนินการต่อไป

6.3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการศึกษาวิจัยต่อไป

ในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่เกี่ยวกับการศึกษาวิจัยต่อไป ดังนี้

1) ควรมีการศึกษาแนวทางการจัดตั้งองค์กรที่ทำหน้าที่ควบคุมและกำกับติดตามงานด้านการตรวจพิสูจน์ในประเทศไทย

2) ควรทำการศึกษาวิจัยในลักษณะของการระบุด้านของการตรวจพิสูจน์ว่าหน่วยงานเอกชนจะสามารถดำเนินการในลักษณะใดได้บ้าง โดยสำรวจความคิดเห็นและความต้องการหรือความเชื่อมั่นของประชาชนที่เคยรับบริการและความคิดเห็นของผู้ตรวจพิสูจน์ทั่วประเทศ

3) การตรวจพิสูจน์หลักฐานผลการตรวจพิสูจน์และฐานข้อมูลเป็นเรื่องสำคัญและถือเป็นความลับ ควรมีการศึกษาแนวทางการดำเนินการหากมีการผลักดันให้เอกชนร่วมดำเนินการเพื่อให้ได้แนวทางที่เหมาะสมและลดการละเมิดสิทธิหรือกระทบสิทธิของทั้งผู้เสียหายและผู้กระทำความผิด

4) ควรมีการศึกษาแนวทางการร่วมมือในการจัดเก็บฐานและเชื่อมโยงฐานข้อมูลด้านนิติวิทยาศาสตร์เพื่อให้หน่วยงานสามารถใช้ข้อมูลร่วมกันได้ ซึ่งอาจจัดทำเป็นฐานข้อมูลกลางของประเทศ

5) ควรมีการศึกษาความต้องการและแนวทางการพัฒนาความเชี่ยวชาญในการตรวจพิสูจน์หลักฐานด้านนิติวิทยาศาสตร์เพื่อพัฒนาศักยภาพผู้ปฏิบัติงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ในประเทศไทย

บรรณานุกรม

- กิติมา ชุมอาจ และกมลพร กัลยานมิตร. (2560). ความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนในการพัฒนาแรงงาน กรณีศึกษาด้านการเขียนแบบและผลิตด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ในการผลิต. *วารสารสถาบันการป้องกันประเทศ*. 8(3).
- กระทรวงอุตสาหกรรม สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม. (2562). *การรับรองห้องปฏิบัติการ*. สืบค้นจาก https://www.tisi.go.th/data/stories/nac/Suggestion_17025-2561.pdf
- จรรยาพร ต่อทรัพย์สิน. (2554). *อิทธิพลของสื่อสารมวลชนที่มีผลกระทบต่อกระบวนการงานนิติวิทยาศาสตร์ในประเทศไทย* (Unpublished Master's thesis). มหาวิทยาลัยศิลปากร, นครปฐม.
- คงขวัญ ผดวาลัย. (2556). *ทัศนคติของพนักงานอัยการต่อการตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์: ศึกษาเฉพาะกรณีการพิสูจน์เอกสารและการปลอมแปลงในด้านที่เกี่ยวข้องกับลายมือและลายมือชื่อ* (Unpublished Master's thesis). มหาวิทยาลัยศิลปากร, นครปฐม.
- คณะวิทยาศาสตร์ประยุกต์. (2559). *รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์เรื่องการพัฒนาแนวทางการรับฟังพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์เพื่อพิสูจน์ความจริงในคดี*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยและพัฒนาสาคีดี สำนักงานศาลยุติธรรม.
- จุไรลักษณ์ เอี้ยวพันธ์ และสาวิตรี วาระคำ. (2559). *การวิเคราะห์การร่วมลงทุนระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานประมาณของรัฐบาล สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- เจลิชว บุรีภักดี และคณะ. (2545). *ชุดวิชาการวิจัยชุมชน ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง*. หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและประเมินโครงการ. นนทบุรี: เอส. อาร์. ฟรินดิง แมสโปรดักส์.
- ชัชวาล เจริญนนท์ และคณะ. (2556). *ปัญหากระบวนการยุติธรรมทางอาญา: พรหมแดนแห่งความรู้*. กรุงเทพมหานคร: วิทยาลัยการยุติธรรม สำนักงานกิจการยุติธรรม.
- ชัยชาญ ไชยรังสินันท์. (2554). *แนวทางการพัฒนาการบริหารระบบงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทย โดยการปรับใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง*. (Unpublished Doctoral dissertation). มหาวิทยาลัยมหิดล, นครปฐม.
- ชมภูนุช หุ่นนาค. (2560). *การจัดการภาครัฐแนวใหม่: การเปลี่ยนแปลงเพื่อสร้างผลิตภาพสูงสุด*. *วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*. 7 (3) (กันยายน - ธันวาคม 2560).

บรรณานุกรม (ต่อ)

- ณัฐวิวัฒน์ สุทธิโยธิน. (2554). *ทฤษฎีอาชญาวิทยา*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ไทรยฤทธิ เตมหิวังศ์. (2560). *การพัฒนาแนวทางการใช้นิติวิทยาศาสตร์ประกอบการพิจารณาคดีของศาล: แนวทางการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม.
- ธัญญานันท์ ศรีธรรมนิศย์. (2559). *การบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่มีประสิทธิภาพของโรงพยาบาลเอกชน*. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- ธรรมนิศย์ สุมันตกุล. (2558). *ทฤษฎีกฎหมายในทางเศรษฐศาสตร์ เล่ม 3*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา.
- ชานินทร์ ศิลป์จารุ. (2560). *การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS (พิมพ์ครั้งที่ 17)*. กรุงเทพมหานคร: เอส อาร์ พรินติ้ง แมสโปรดักส์ จำกัด.
- น้ำทิพย์ วิภาวิน. (2558). *เครือข่ายสังคมในสังคมเครือข่าย*. วารสารวิจัยสมาคมห้องสมุดฯ, 8(2).
- ปริญญา หวันเหลี่ยม. (2558). *ความร่วมมือระหว่างองค์กรภาครัฐและองค์กรพัฒนาเอกชน: กรณีศึกษาการจัดการสวัสดิการด้านการศึกษาให้กับบุตรหลานแรงงานต่างชาติในศูนย์ค่าทอโลกนักบุญอากิมเพื่อผู้อพยพย้ายถิ่น จังหวัดสมุทรสาคร (Unpublished Master's thesis)*. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- ประไพพัตร โขมพัตร และคณะ. (2547). *รายงานการศึกษาคูงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ในประเทศไทยและประเทศสิงคโปร์*. มหาวิทยาลัยมหิดล, นครปฐม.
- ไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม และพรรณทิพย์ เพชรมาก. (2551). *การบริหารสังคมศาสตร์แห่งศตวรรษเพื่อสังคมไทยและสังคมโลก*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน.
- มารชัย กองบุญมา. (2556). *การพิสูจน์ความถูกต้องแท้จริงของพยานเอกสารในกระบวนการยุติธรรม โดยใช้ระบบเทคโนโลยีป้องกันการปลอมแปลง*. กรุงเทพมหานคร: วิทยาลัยการยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม.
- เมตต์ เมตต์การุณจิต. (2553). *การบริหารจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม: ประชาชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และราชการ (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพมหานคร: บ็ุกฟ็อกซ์.
- มนวิกา ผดุงสิทธิ์ (2556). *การบัญชีต้นทุน (พิมพ์ครั้งที่ 4)*. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2551). *พระราชบัญญัติการมาตรฐานแห่งชาติ พ.ศ. 2551*. เล่ม 125 ตอนที่ 42 ก ประกาศใช้ 4 มีนาคม 2551.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- ราชกิจจานุเบกษา. (2560). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560*. เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก
ประกาศใช้ 6 เมษายน 2560.
- วารสารพิมพ์ มหาวชิราวุธ และคณะ. (2562). ความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์: ปัญหา
สาเหตุ และแนวทางการพัฒนาสำหรับประเทศไทย. *วารสารเทคโนโลยีภาคใต้*, 12(2).
- ศักดิ์ชัย อัครวินอนันท์. (2553). *คู่มือการใช้พยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์สำหรับพนักงาน
อัยการในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้*. สำนักงานคดีแรงงานเขต 9 (สงขลา). กรุงเทพฯ: เอส
แอล พลัสบลิเคชั่น จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2551ก). *พระราชบัญญัติให้ใช้กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
พุทธศักราช 2477 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 28 พ.ศ. 2551*. สืบค้นจาก
https://library2.parliament.go.th/library/content_law/17.pdf
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2551ข). *พระราชบัญญัติให้ใช้กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง
พุทธศักราช 2477 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 23 พ.ศ. 2550*.
สืบค้นจาก https://library2.parliament.go.th/library/content_law/16.pdf
- สหกรณ์ เพ็ชรนรินทร์. (2556). *แนวทางการพัฒนาและการจัดการงานนิติวิทยาศาสตร์ที่เหมาะสม
ของประเทศ*. กรุงเทพมหานคร: วิทยาลัยการยุติธรรม สำนักงานกิจการยุติธรรม.
- สถาบันนิติวิทยาศาสตร์. (2560ก). *เอกสารข้อมูลภาพรวมของหน่วยงานด้านการตรวจพิสูจน์
หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์*. กรุงเทพฯ: สถาบันนิติวิทยาศาสตร์.
- สถาบันนิติวิทยาศาสตร์. (2560ข). *พระราชบัญญัติการให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์ พ.ศ. 2559
คู่มือการให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันนิติวิทยาศาสตร์.
- สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. (2561). *สถิติคดีตาม
ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2559 – 2560*. สืบค้นจาก [https://ict.police.go.th/
download/downloads/1/PoliceWebFormDBnew.pdf](https://ict.police.go.th/download/downloads/1/PoliceWebFormDBnew.pdf)
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.). (2557). *ระบบบริหารราชการของสาธารณรัฐ
สิงคโปร์*. กรุงเทพมหานคร: กรรณการพิมพ์.
- สมบัติ นามบุรี. (2562). ทฤษฎีการมีส่วนร่วมในงานรัฐประศาสนศาสตร์. *วารสารวิจัยวิชาการ*,
12(1). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต.
- สนธยา พลศรี. (2550). *เครือข่ายการเรียนรู้ในงานพัฒนาชุมชน*. กรุงเทพฯ: โอ. เอส. พริ้นติ้ง เฮ้าส์.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- อมรเทพ พลศึก. (2560). *การพัฒนาความร่วมมือในงานด้านนิติวิทยาศาสตร์: กรณีศึกษาการพัฒนาคุณภาพตามระบบมาตรฐานสากล* (Unpublished Master's thesis). มหาวิทยาลัยศิลปากร, นครปฐม.
- อัญญาณี สิทธิอาษา. (2554). *แนวทางการปฏิบัติงานทางคดีโดยใช้กระบวนการทางนิติวิทยาศาสตร์ในประเทศไทย ศึกษากรณีคดีอาชญากรรมที่เกี่ยวข้องกับแรงงานข้ามชาติในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร* (Unpublished Master's thesis). มหาวิทยาลัยศิลปากร, นครปฐม.
- อรรถพล แซ่มสุวรรณวงศ์ และคณะ. (2546). *นิติวิทยาศาสตร์เพื่อการสืบสวนสอบสวน 1* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: ทีซีจี พรินติ้ง จำกัด.
- Coyle, T. (2018). Forensic Science UK-we need solutions, let's hear them. *ScienceDirect*, Forensic Science International, 293 (1), pp. 101-103.
- Dijk, J.V. (2006). *The network society*. London: SAGE Publications.
- Hagan, F. E. (2008). *Introduction to Criminology: Theories, Methods, and Criminal Behavior* (Sixth editions). UK: Sage Publications.
- Jackson, A. & Jackson J. (2004). *Forensic Science*. Pearson Education Limited (1st ed). UK: Ashford Colour Press Ltd.
- Rodriguez G. J. and Baron G. M. (2018). Forensic science around the world. *Forensic science review*, 3 (1), pp. 3 – 5.
- Louden, L. and Bitta, A. (1993). *Consumer Behavior* (4th ed.). Singapore: McGraw Hill Book.
- Houck M. M. & Siegal A. J. (2010). *Fundamentals of forensic science* (2nd ed.). Academic press is an imprint of Elsevier. China.
- Osborne, D. & Gaebler, T. (1992). *Reinventing Government*. New York: Plume of Penguin Books.
- Peter, B. G. (1996). *Future of Governing: Four Emerging Model*. KS: University Press of Kansas.
- Peter, J.P. and Olsen, C.J. (1996). *Consumer Behavior and Marketing Strategy* (4th ed.). USA: Richard D.Irwin.
- Pollitt, C. (2001). *Clarifying Convergence: Striking Similarities and Durable in Public Management Reform*. Public Management Review, 3(4), pp. 98 – 101.
- Siegel, J. L. (2011). *Criminology*. Singapore: Thomson, Wadsworth.

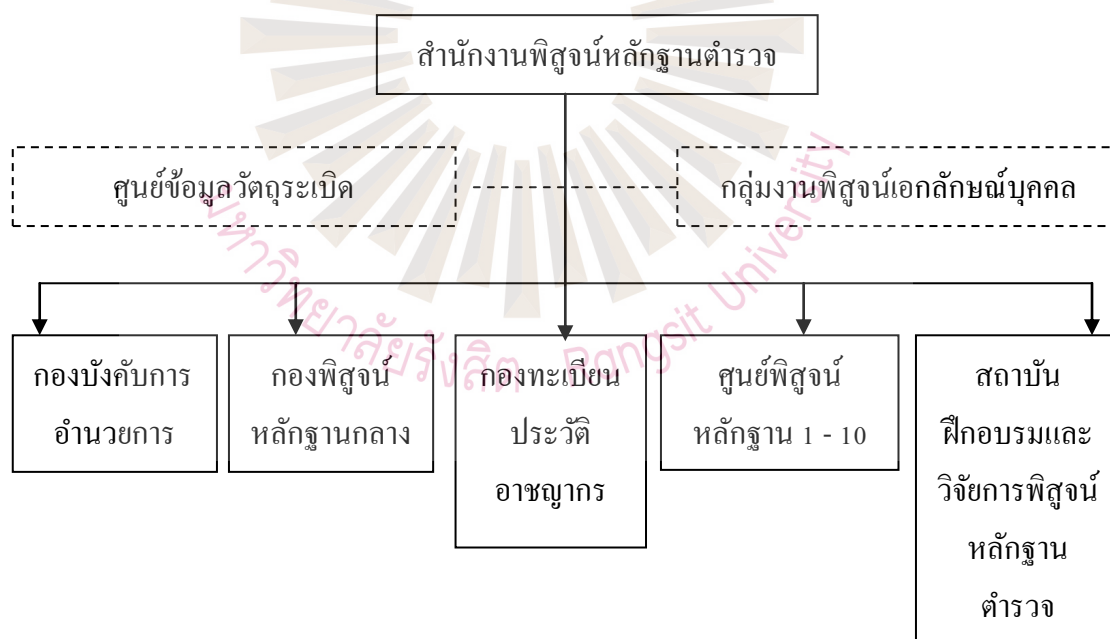
สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ มีวิสัยทัศน์ “ เป็นหลักประกันความยุติธรรม ด้านพิสูจน์หลักฐาน และวิทยาการตำรวจที่มีมาตรฐานสากล ”

ก่อตั้งโดยพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการสำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.2552 และกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการเป็นกองบังคับการ หรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นในสำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.2552 ลงวันที่ 7 กันยายน 2552 แบ่งส่วนราชการภายในสำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ดังนี้

1. กองบังคับการอำนวยการ
2. สถาบันฝึกอบรมและวิจัยนิติวิทยาศาสตร์
3. กองทะเบียนประวัติอาชญากร
4. กองพิสูจน์หลักฐานกลาง
5. ศูนย์พิสูจน์หลักฐาน 1: สำนักงานกลาง จังหวัดปทุมธานี
พื้นที่รับผิดชอบ จังหวัดปทุมธานี นนทบุรี พระนครศรีอยุธยา สระบุรี ลพบุรี อ่างทอง สิงห์บุรี ชัยนาท และสมุทรปราการ
6. ศูนย์พิสูจน์หลักฐาน 2: สำนักงานกลาง จังหวัดชลบุรี
พื้นที่รับผิดชอบ จังหวัดชลบุรี ระยอง จันทบุรี ตราด สระแก้ว ปราจีนบุรี นครนายก และฉะเชิงเทรา
7. ศูนย์พิสูจน์หลักฐาน 3: สำนักงานกลาง จังหวัดนครราชสีมา
พื้นที่รับผิดชอบ จังหวัดนครราชสีมา ชัยภูมิ บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ อุบลราชธานี อำนาจเจริญ และยโสธร
8. ศูนย์พิสูจน์หลักฐาน 4: สำนักงานกลาง จังหวัดขอนแก่น
พื้นที่รับผิดชอบ จังหวัดขอนแก่น เลย หนองบัวลำภู อุดรธานี หนองคาย บึงกาฬ สกลนคร นครพนม มุกดาหาร กาฬสินธุ์ ร้อยเอ็ด และมหาสารคาม
9. ศูนย์พิสูจน์หลักฐาน 5: สำนักงานกลาง จังหวัดลำปาง
พื้นที่รับผิดชอบ จังหวัดลำปาง ลำพูน เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน เชียงราย พะเยา น่าน และแพร่

10. ศูนย์พิสูจน์หลักฐาน 6: สำนักงานกลาง จังหวัดพิษณุโลก
พื้นที่รับผิดชอบ จังหวัดพิษณุโลก เพชรบูรณ์ พิจิตร นครสวรรค์ อุทัยธานี ตาก
กำแพงเพชร สุโขทัย และอุตรดิตถ์
11. ศูนย์พิสูจน์หลักฐาน 7: สำนักงานกลาง จังหวัดนครปฐม
พื้นที่รับผิดชอบ จังหวัดนครปฐม สุพรรณบุรี กาญจนบุรี ราชบุรี สมุทรสาคร
สมุทรสงคราม เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์
12. ศูนย์พิสูจน์หลักฐาน 8: สำนักงานกลาง จังหวัดสุราษฎร์ธานี
พื้นที่รับผิดชอบ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ชุมพร ระนอง พังงา ภูเก็ต กระบี่ และ
นครศรีธรรมราช
13. ศูนย์พิสูจน์หลักฐาน 9: สำนักงานกลาง จังหวัดสงขลา
พื้นที่รับผิดชอบ จังหวัดสงขลา สตูล ตรัง และพัทลุง
14. ศูนย์พิสูจน์หลักฐาน 10: สำนักงานกลาง จังหวัดยะลา
พื้นที่รับผิดชอบ จังหวัดยะลา นราธิวาส และปัตตานี

แสดงโครงสร้างสำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

อำนาจหน้าที่ของสำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ ตามพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการสำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2552 ได้แก่

1. เป็นฝ่ายอำนวยการด้านยุทธศาสตร์ให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติในการวางแผนควบคุม ตรวจสอบให้คำแนะนำและเสนอแนะการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ของ สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจและหน่วยงาน ในสังกัด

2. ดำเนินการเกี่ยวกับการพิสูจน์หลักฐานตำรวจ วิทยาการตำรวจ การตรวจสถานที่เกิดเหตุ การถ่ายรูปการทะเบียนประวัติอาชญากร การจัดเก็บสารระบบลายพิมพ์นิ้วมือ และการตรวจสอบประวัติในการกระทำความผิดของผู้ต้องหา และบุคคลที่ราชอาณาจักร เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานสืบสวนสอบสวนของหน่วยงานอื่น

3. ดำเนินการเกี่ยวกับการตรวจพิสูจน์เอกลักษณ์ของบุคคล การส่งกลับในกรณีเหตุวินาศภัย หรือเหตุพิเศษอื่น

4. ดำเนินงานเกี่ยวกับงานฐานข้อมูลวัตถุระเบิด รวมทั้งสนับสนุนด้านวิชาการ การตรวจพิสูจน์ วิเคราะห์ เก็บกู้ และทำลายวัตถุระเบิด เฉพาะกรณีที่มีลักษณะพิเศษ

5. ดำเนินการเกี่ยวกับการฝึกอบรมงานด้านพิสูจน์หลักฐาน และงานด้านวิทยาการตำรวจของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

6. ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐหรือองค์กรอื่นที่เกี่ยวข้องกับงานพิสูจน์หลักฐานและงานวิทยาการทั้งในและต่างประเทศ

7. ปฏิบัติงานร่วมกันหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงาน อื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

ขอบเขตของการให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์ของสำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ ให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์ จำนวน 11 ด้าน ได้แก่

1) งานตรวจสถานที่เกิดเหตุ

มีหน้าที่และความรับผิดชอบเกี่ยวกับงานตรวจสถานที่เกิดเหตุในคดีต่างๆ งานถ่ายภาพเพื่อสนับสนุนพนักงานสอบสวน ในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร โดยปฏิบัติหน้าที่ดังนี้

1. ปฏิบัติงานธุรการ งานสารบรรณ สถิติผลการปฏิบัติงาน งานรับแจ้งเหตุและงานบันทึกประจำวันของกลุ่มงาน

2. ตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุในคดีต่างๆและเก็บรวบรวมพยานหลักฐานของกลางในที่เกิดเหตุ เพื่อสนับสนุนพนักงานสอบสวนในพื้นที่รับ

3. ตรวจสอบร่องรอยและรวบรวมพยานหลักฐานของกลาง เพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวน

4. ถ่ายภาพสถานที่เกิดเหตุคดีต่างๆที่เกิดขึ้นในเขตพื้นที่รับผิดชอบ

5. ถ่ายภาพพยานหลักฐานของกลาง ร่องรอยต่างๆเพื่อเปรียบเทียบในการตรวจพิสูจน์ของผู้ชำนาญการ รวมทั้งพิมพ์ภาพ งานล้างภาพและอัดรูปต่างๆดังกล่าว

6. ถ่ายภาพพิมพ์ภาพและอัดรูปในงานราชการตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชา

7. ดำเนินการจัดทำรายงานการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ ส่งของกลางให้พนักงานสอบสวน และเก็บรักษาสำเนารายงานการตรวจพิสูจน์

8. งานอื่นๆ ตามที่ผู้บังคับบัญชามอบหมาย

2) งานตรวจชีววิทยาและดีเอ็นเอ

มีหน้าที่และความรับผิดชอบเกี่ยวกับงานตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานและของกลางในคดีต่างๆซึ่งเป็นงานตรวจพิสูจน์ที่ต้องใช้หลักวิชาทางชีววิทยา เช่น โลหิต อสุจิ สารพันธุกรรม เส้นผม เส้นขน การตรวจเปรียบเทียบวัตถุพยานต่างๆ โดยปฏิบัติหน้าที่ ดังนี้

1. ปฏิบัติงานธุรการ งานสารบรรณ สถิติผลการปฏิบัติงานของกลุ่มงาน
2. ตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานและของกลางในคดีต่างๆที่ต้องใช้หลักวิชาทางชีววิทยา

3. ตรวจพิสูจน์คราบโลหิตมนุษย์

4. ตรวจพิสูจน์คราบอสุจิ

5. ตรวจพิสูจน์สารพันธุกรรม (DNA)

6. ตรวจเปรียบเทียบเส้นผม เส้นขนมนุษย์

7. ตรวจเปรียบเทียบสารพันธุกรรม (DNA)

8. ดำเนินการจัดทำรายงานการตรวจพิสูจน์ รับ - ส่งของกลาง เก็บรักษาของกลางและสำเนารายงานการตรวจพิสูจน์

9. งานอื่นๆ ตามที่ผู้บังคับบัญชามอบหมาย

3) งานตรวจอาวุธปืนและเครื่องกระสุน

มีหน้าที่และความรับผิดชอบเกี่ยวกับงานตรวจชันสูตร การตรวจเปรียบเทียบเครื่องกระสุนปืน ตรวจชนิดขนาดของอาวุธปืนและร่องรอยบนวัตถุ โดยปฏิบัติหน้าที่ดังนี้

1. ปฏิบัติงานธุรการ งานสารบรรณ สถิติผลการปฏิบัติงานของกลุ่มงาน
2. ตรวจสอบอาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืน
3. ตรวจสอบเขม่าปืนที่มีอสุภ และบนส่วนต่างๆของร่างกายผู้ต้องสงสัย
4. ตรวจสอบวิเคราะห์เนื้อ โลหะของกระสุนปืน
5. ตรวจสอบวิถีกระสุนปืน อำนาจการทะลุทะลวงของกระสุนปืน ระยะยิงบนสิ่งของ และตรวจหาร่องรอยกระสุนปืนที่ปรากฏบนวัตถุว่าเป็นรอยกระสุนหรือไม่
6. ตรวจสอบเขม่าปืนภายในลำกล้องปืน เสื้อผ้า และวัตถุพยานอื่นๆ
7. ตรวจสอบเปรียบเทียบลูกกระสุนปืนและปลอกกระสุนปืนว่าใช้ยิงมาจากอาวุธปืนที่
ต้องสงสัยหรือไม่
8. ตรวจสอบพิสูจน์อาวุธปืน ชิ้นส่วนของอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน ว่าเป็นเครื่องอาวุธ
ปืนและเครื่องกระสุนปืนตามกฎหมายเกี่ยวกับอาวุธปืนหรือไม่ เป็นอาวุธปืน และเครื่องกระสุนปืน
ตามแบบที่นายทะเบียนออกใบอนุญาตให้หรือไม่
9. ตรวจสอบพิสูจน์ชนิด ขนาดของอาวุธปืน ชิ้นส่วนของอาวุธปืน และเครื่องกระสุนปืน
10. ตรวจสอบสภาพของอาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืน รอยขูดลบแก้ไข เครื่องหมาย
ทะเบียน และเลขหมายประจำปืน
11. ตรวจสอบเปรียบเทียบร่องรอย ชนิดรอยกด รอยเสียดสี รอยเจาะ รอยเลื้อย รอยฟัน
และรอยอื่นๆบนวัตถุ ซึ่งเกิดจากเครื่องมือเครื่องใช้กับรอยที่ทำขึ้นจากเครื่องมือ เครื่องใช้ที่ต้อง
สงสัย เพื่อเป็นการยืนยันว่าเป็นร่องรอยที่เกิดจากเครื่องมือเครื่องใช้อันเดียวกันหรือไม่
12. ตรวจสอบเปรียบเทียบลูกกระสุนปืน ปลอกกระสุนปืน ด้วยระบบอัตโนมัติและ
จัดทำฐานข้อมูลเก็บไว้ในเครื่องตรวจสอบเปรียบเทียบลูกกระสุนปืนและปลอกกระสุนปืน ด้วยระบบ
อัตโนมัติ
13. ควบคุม ตรวจสอบและบำรุงรักษาอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ทางวิทยาศาสตร์
ให้สามารถใช้งานได้ภายใต้มาตรฐานของผู้ผลิตเครื่องมือแต่ละชนิด
14. ดำเนินการจัดทำรายงานการตรวจพิสูจน์ รับ-ส่งของกลางเก็บรักษาของกลาง
และสำเนารายงานการตรวจพิสูจน์
15. งานอื่นๆ ตามที่ผู้บังคับบัญชามอบหมาย

4) งานเคมี-ฟิสิกส์

มีหน้าที่และความรับผิดชอบเกี่ยวกับงานตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานและของกลาง
ในคดีต่างๆซึ่งเป็นงานตรวจพิสูจน์ที่ต้องใช้หลักวิชาทางเคมีและฟิสิกส์ เช่น สารเคมี น้ำมันเชื้อเพลิง

วัตถุปลอมปน (ทอง, นาก) รอยขูดลบหมายเลขบน โลหะ มิเตอร์ไฟฟ้า อุปกรณ์ไฟฟ้า กระจก ดิน หิน ทราย เส้นใย จับเท็จ ร่องรอยการเถี่ยวชน สี การตรวจเปรียบเทียบวัตถุพยานต่างๆ โดยปฏิบัติหน้าที่ ดังนี้

1. ปฏิบัติงานธุรการ งานสารบรรณ สถิติผลการปฏิบัติงานของกลุ่มงาน
 2. ตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานและของกลางในคดีต่างๆที่ต้องใช้หลักวิชาทางเคมี และฟิสิกส์
 3. ตรวจพิสูจน์การขูดลบแก้ไขหมายเลขประจำรถและทรัพย์สินที่ทำด้วยโลหะ
 4. ตรวจพิสูจน์ชนิดและคุณภาพน้ำมันเชื้อเพลิง
 5. ตรวจพิสูจน์วัตถุของกลางปลอมปน เช่น ทอง เงิน นาก และอัญมณีต่างๆ
 6. ตรวจพิสูจน์ของเหลวปลอมปน เช่น น้ำมันปลอมปน
 7. ตรวจพิสูจน์สารเคมี
 8. ตรวจพิสูจน์สี
 9. ตรวจพิสูจน์ของกลางในคดีเพลิงไหม้ทางเคมี เช่น คราบน้ำมันเชื้อเพลิง สารเคมี
- ไวไฟ
10. ตรวจพิสูจน์ของกลางในคดีเพลิงไหม้ทางฟิสิกส์ เช่น สายไฟฟ้า ฟิวส์ เตารีด พัดลม และอุปกรณ์เครื่องใช้ไฟฟ้าต่างๆ
 11. ตรวจพิสูจน์การดัดแปลงแก้ไขมิเตอร์ไฟฟ้า และอุปกรณ์ไฟฟ้า
 12. ตรวจพิสูจน์บุคคลด้วยเครื่องจับเท็จ
 13. ตรวจวิเคราะห์ ทดสอบ วัสดุและเส้นใย
 14. ตรวจเปรียบเทียบของกลางต่างๆ เช่น สี กระจก ดิน หิน ทราย เส้นใย ฯลฯ
 15. ตรวจเปรียบเทียบร่องรอยการเถี่ยวชน
 16. ตรวจพิสูจน์ของกลางอื่นๆทางเคมีและฟิสิกส์
 17. ดำเนินการจัดทำรายงานการตรวจพิสูจน์ รับ-ส่งของกลาง เก็บรักษาของกลาง และสำเนารายงานการตรวจพิสูจน์
 18. งานอื่นๆ ตามที่ผู้บังคับบัญชามอบหมาย

5) งานตรวจพิสูจน์ยาเสพติด

มีหน้าที่และความรับผิดชอบเกี่ยวกับงานตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานและของกลางในคดีเกี่ยวกับยาเสพติด แหล่งผลิตยาเสพติด และยาพิษ โดยปฏิบัติหน้าที่ ดังนี้

1. ปฏิบัติงานธุรการ งานสารบรรณ สถิติผลการปฏิบัติงานของกลุ่มงาน

2. ตรวจสอบพิสูจน์พยานหลักฐานและของกลางในคดีที่เกี่ยวกับยาเสพติดด้านคุณภาพวิเคราะห์ ปริมาณวิเคราะห์ ตามกฎหมายที่เกี่ยวกับยาเสพติดและจัดทำฐานข้อมูลไว้ในเครื่องระบบอัตโนมัติ

3. รวบรวมของกลางยาเสพติดที่เหลือจากการตรวจพิสูจน์ส่งเก็บรักษาที่กระทรวงสาธารณสุข

4. ตรวจสอบพิสูจน์ยาพิษหรือสารพิษจากอาหาร เครื่องดื่ม และจากวัตถุอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับในคดีประทุษร้ายต่อชีวิตและร่างกายมนุษย์

5. ดำเนินการจัดทำรายงานการตรวจพิสูจน์ รับ-ส่งของกลาง เก็บรักษาของกลาง และสำเนารายงานการตรวจพิสูจน์

6. งานอื่นๆ ตามที่ผู้บังคับบัญชามอบหมาย

6) งานอาชญากรรมคอมพิวเตอร์

มีหน้าที่และความรับผิดชอบเกี่ยวกับงานตรวจพิสูจน์พยานหลักฐานและของกลางในคดีที่เกี่ยวกับคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยี โดยปฏิบัติหน้าที่ดังนี้

1. ปฏิบัติงานธุรการ งานสารบรรณ สถิติผลการปฏิบัติงานของกลุ่มงาน
2. ตรวจสอบพิสูจน์ข้อมูลดิจิทัลที่บันทึกในหน่วยบันทึกข้อมูลหรือหน่วยความจำคอมพิวเตอร์

3. ตรวจสอบพิสูจน์คอมพิวเตอร์และอุปกรณ์คอมพิวเตอร์
4. ตรวจสอบพิสูจน์การติดต่อสื่อสารบันทึกเสียงและวีดิทัศน์
5. ตรวจสอบพิสูจน์เปรียบเทียบร่องรอยบนแผ่นซีดี
6. ดำเนินการจัดทำรายงานการตรวจพิสูจน์ รับ-ส่งของกลาง เก็บรักษาของกลาง และสำเนารายงานการตรวจพิสูจน์

7. งานอื่น ๆ ที่ผู้บังคับบัญชามอบหมาย

8. งานอื่นๆ ตามที่ผู้บังคับบัญชามอบหมาย

7) งานตรวจเอกสาร

มีหน้าที่และความรับผิดชอบเกี่ยวกับงานตรวจพิสูจน์ประเภทเอกสาร วัตถุร่องรอยและเงินตราปลอมแปลง โดยปฏิบัติหน้าที่ ดังนี้

1. ปฏิบัติงานธุรการ งานสารบรรณ สถิติผลการปฏิบัติงานของกลุ่มงาน

2. ตรวจสอบพิสูจน์ลายมือเขียน ลายมือชื่อในเอกสารของกลาง เปรียบเทียบกับตัวอย่างลายมือเขียน ลายมือชื่อตัวอย่างว่าเป็นลายมือของบุคคลคนเดียวหรือไม่

3. ตรวจสอบพิสูจน์ตัวอักษรพิมพ์ดีดในเอกสารของกลาง เปรียบเทียบกับตัวอักษรพิมพ์ดีดที่พิมพ์จากเครื่องพิมพ์ดีดของกลางว่าพิมพ์มาจากเครื่องพิมพ์ดีดเครื่องเดียวกันหรือไม่

4. ตรวจสอบพิสูจน์ตัวอักษรพิมพ์ดีดในเอกสารของกลางแผ่นเดียวกันว่าพิมพ์ขึ้นในคราวเดียวกันหรือพิมพ์คนละครั้ง

5. ตรวจสอบพิสูจน์เอกสารเพื่อหาร่องรอยของการแก้ไข ขูดลบ ลบล้างด้วยน้ำยาเคมี

6. ตรวจสอบพิสูจน์ข้อความเดิมจากเอกสารที่มีการแก้ไขต่อเติม ลบล้างด้วยน้ำยาเคมี ตรวจสอบเส้นหมึกที่เขียนตัดกันว่าเส้นใดเขียนก่อนหรือหลัง

7. ตรวจสอบพิสูจน์ข้อความที่เกิดจากรอยกดบนแผ่นกระดาษที่รองการเขียน

8. ตรวจสอบพิสูจน์ข้อความในเอกสารที่ถูกไฟไหม้ ซึ่งอยู่ในลักษณะเกรียมดำแต่ยังไม่แตกชำรุด

9. ตรวจสอบเปรียบเทียบชนิดของหมึก ชนิดของกระดาษเอกสาร

10. ตรวจสอบพิสูจน์ร่องรอยต่างๆบนเอกสารและวัตถุพยานอื่นๆ เช่น รอยฉีกขาด รอยตัด รอยกด รอยประทับตราต่างๆ

11. ตรวจสอบพิสูจน์เหรียญกษาปณ์ ธนบัตรปลอม หรือเอกสารหนังสือสำคัญ เช่น หนังสือเดินทาง ประกาศนียบัตรหรือบัตรประจำตัวประชาชน

12. ตรวจสอบรอยตราบนไม้ของกลางในที่เกิดเหตุ

13. ดำเนินการจัดทำรายงานการตรวจพิสูจน์ รับ-ส่งของกลาง เก็บรักษาของกลาง และสำเนารายงานการตรวจพิสูจน์

14. งานอื่นๆ ตามที่ผู้บังคับบัญชามอบหมาย

8) งานตรวจลายนิ้วมือแฝง

มีหน้าที่และความรับผิดชอบเกี่ยวกับงานตรวจพิสูจน์ลายนิ้วมือ ฝ่ามือและฝ่าเท้าแฝง ตามมาตรฐานขั้นตอนการปฏิบัติงานการตรวจลายนิ้วมือ ฝ่ามือและฝ่าเท้าแฝง โดยอ้างอิงจาก : Friction Ridge Examination Methodology for Latent Print Examiners, SWGFAST, 8/22/02 ver.1.01 โดยปฏิบัติหน้าที่ ดังนี้

1. ปฏิบัติงานธุรการ งานสารบรรณ สถิติผลการปฏิบัติงานของกลุ่มงาน
2. ตรวจลายนิ้วมือแฝงโดยใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์
3. ตรวจสอบพิสูจน์จุดลักษณะสำคัญของลายนิ้วมือ ฝ่ามือและฝ่าเท้าแฝง

4. ตรวจพิสูจน์ลายนิ้วมือ ฝ่ามือ และฝ่าเท้าแฝงกับลายนิ้วมือ ฝ่ามือและฝ่าเท้า ตัวอย่าง เพื่อยืนยันตัวบุคคล

5. ตรวจพิสูจน์ลายนิ้วมือ ฝ่ามือ และฝ่าเท้าปัญหาเกี่ยวกับลายนิ้วมือ ฝ่ามือและฝ่าเท้า ตัวอย่าง ในคดีแพ่งและคดีอาญา

6. ตรวจพิสูจน์ลายนิ้วมือแฝงและลายพิมพ์นิ้วมือกับฐานข้อมูลลายนิ้วมืออัตโนมัติ

7. รวบรวมจัดทำสารบบลายนิ้วมือ ฝ่ามือ และฝ่าเท้าแฝง

8. ดำเนินการจัดทำรายงานการตรวจพิสูจน์ รับ-ส่งของกลางเก็บรักษาของกลาง และสำเนารายงานการตรวจพิสูจน์

9. งานอื่นๆ ตามที่ผู้บังคับบัญชามอบหมาย

9) งานตรวจพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคล

กระบวนการตรวจพิสูจน์ยืนยันตัวบุคคลและศพว่าเป็นใคร โดยวิธีการทางนิติวิทยาศาสตร์ โดยใช้กระบวนการตรวจพิสูจน์ตามมาตรฐานขององค์กรตำรวจสากล (INTERPOL /DVI GUIDE) คือ การบริหารจัดการตามมาตรฐานสากลเพื่อการตรวจยืนยันระบุตัวบุคคลของผู้ซึ่งได้เสียชีวิตจากภัยพิบัติ โดยการใช้พยานหลักฐานและกระบวนการตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์

ขั้นตอนการปฏิบัติงานตามกระบวนการพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคล ตามมาตรฐานสากล แบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน

1. Phase 1 - DVI Scene คือ ขั้นตอนการจัดการสถานที่เกิดเหตุภัยพิบัติ และนำศพออกจากสถานที่เกิดเหตุภัยพิบัติ

2. Phase 2 – Post Mortem หลังจากนำศพออกจากที่เกิดเหตุสู่สถานที่สำหรับตรวจศพแล้ว ผู้เชี่ยวชาญด้านการพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลจะทำการตรวจเก็บข้อมูลทางนิติวิทยาศาสตร์จากศพ ได้แก่ การพิมพ์ลายนิ้วมือ การตรวจหาดีเอ็นเอ และการตรวจเก็บข้อมูลทางทันตกรรม รวมถึงการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับทรัพย์สินที่พบจากศพด้วย ทั้งนี้ ผู้ตรวจจะกรอกรายละเอียดที่เกี่ยวข้องทั้งหมดลงในแบบฟอร์มสีชมพู Pink Form (PM-Form)

3. Phase 3 – Ante Mortem คือ ขั้นตอนการรวบรวมและจัดทำข้อมูลก่อนการเสียชีวิต (ข้อมูลผู้สูญหาย) อย่างเป็นระบบโดยการสอบถามข้อมูลจากญาติ หรือติดตามค้นหาข้อมูลจากแหล่งข้อมูลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการจัดเก็บตัวอย่างสารพันธุกรรมจากบุคคลในครอบครัว โดยข้อมูลที่ได้ทั้งหมดนี้จะถูกบันทึกลงในแบบฟอร์มสีเหลือง Yellow Form (AM-Form)

4. Phase 4 - Reconciliation คือ ขั้นตอนการตรวจพิสูจน์เอกลักษณ์โดยการเปรียบเทียบและความเข้ากันได้ ระหว่างข้อมูลผู้เสียชีวิตซึ่งได้จากตรวจศพ ชิ้นส่วนศพและทรัพย์สินที่ถูกบันทึกไว้ในแบบ PM-Form กับ ข้อมูลก่อนการเสียชีวิตของผู้สูญหายจากเหตุภัยพิบัติที่ได้มาจากญาติ หรือแหล่งข้อมูลอื่นที่เกี่ยวข้อง ที่ได้มีการบันทึกไว้ในแบบ AM-Form

5. Phase 5 – Debriefing เป็นขั้นตอนสุดท้ายของการปฏิบัติ ซึ่งมุ่งเน้นให้เจ้าหน้าที่ทุกฝ่ายทำการประเมินผล การปฏิบัติงานเพื่อตรวจสอบ หาข้อสรุป รวมถึง เสนอแนะข้อคิดเห็นอื่นๆ ซึ่งกันและกัน เพื่อใช้ในการแก้ไขปัญหาและสนับสนุนการปฏิบัติการพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลในครั้งต่อไป

10) ศูนย์ข้อมูลวัดถูระเบิด มีหน้าที่

1. รวบรวมข้อมูลข่าวสาร เหตุการณ์ที่เกี่ยวกับวัดถูระเบิด
2. วิเคราะห์เหตุระเบิด และประสานงานเก็บกู้วัดถูระเบิด
3. ให้คำแนะนำและกำกับดูแลการปฏิบัติ จัดฝึกอบรมและสัมมนาการปฏิบัติ
4. สนับสนุนเครื่องมือ และเจ้าหน้าที่ในส่วนที่เกี่ยวข้อง
5. ประสานงานกับหน่วยงานทั้งในและต่างประเทศ

11) งานทะเบียนประวัติ

1. มีหน้าที่และความรับผิดชอบเกี่ยวกับการบันทึก ตรวจสอบ จัดเก็บข้อมูลหมายจับ แผนประทุษกรรม ทรัพย์สินหาย รถหาย คนหาย หลัดหลง คนตายไม่ทราบชื่อ บุคคลพันโทษที่ส่งมาจากหน่วยงานในสังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ยกเว้นตำรวจภูธรภาค 1-9 และศูนย์ปฏิบัติการตำรวจจังหวัดชายแดนภาคใต้
2. มีหน้าที่และความรับผิดชอบเกี่ยวกับการสเก็ทซ์และประกอบภาพใบหน้าคนร้ายในเขตพื้นที่ความรับผิดชอบของกองบัญชาการตำรวจนครบาล และหน่วยงานอื่นๆ ที่ร้องขอ งานถ่ายภาพผู้ต้องหาและจัดทำสารบบภาพถ่ายผู้ต้องหา
3. มีหน้าที่และความรับผิดชอบเกี่ยวกับการดำเนินการตรวจสอบประวัติการกระทำความผิดด้วยระบบชื่อ ชื่อสกุล รวมทั้งการบันทึกผลคดี การพิจารณาคัดแยกผลคดีที่อยู่ในข่ายต้องทำลายแผ่นพิมพ์ลายนิ้วมือและบัญชีประวัติออกจากสารบบหรือฐานข้อมูลประวัติอาชญากร โดยปฏิบัติ
4. มีหน้าที่และความรับผิดชอบในการดำเนินการเกี่ยวกับลายพิมพ์นิ้วมือผู้ต้องหา และศพที่ตายโดยผิดธรรมชาติ โดยปฏิบัติหน้าที่

5. มีหน้าที่และความรับผิดชอบในการดำเนินการเกี่ยวกับลายพิมพ์นิ้วมือผู้ถูกคุมประพฤติ ผู้ต้องขัง ผู้ขออนุญาต ผู้สมัครเข้ารับราชการ และผู้สมัครงานอื่นๆ
6. มีหน้าที่และความรับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดทำและรับรองรายการประวัติการกระทำผิด จัดเก็บสารบบแผ่นพิมพ์ลายนิ้วมือ และแฟ้มประวัติการกระทำผิด คัดแยกแผ่นพิมพ์ลายนิ้วมือที่อยู่ในข่ายต้องทำลายออกจากสารบบ
7. มีหน้าที่และความรับผิดชอบเกี่ยวกับการตรวจสอบและเปรียบเทียบลายพิมพ์นิ้วมือด้วยระบบตรวจสอบลายพิมพ์นิ้วมือนัตินมิติ บริหารจัดการฐานข้อมูลลายพิมพ์นิ้วมือ ควบคุมดูแลการทำงานและการบำรุงรักษาระบบตรวจสอบลายพิมพ์นิ้วมือนัตินมิติ
8. มีหน้าที่และความรับผิดชอบเกี่ยวกับการศึกษา ค้นคว้า พัฒนา วิเคราะห์ และออกแบบเกี่ยวกับชุดคำสั่งระบบงานคอมพิวเตอร์ และให้คำปรึกษาตอบข้อหารือ

สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม

สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ ก่อตั้งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ซึ่งในมาตรา 75 บัญญัติให้รัฐดูแลให้มีการปฏิบัติตามกฎหมายคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคล จัดระบบงานของกระบวนการยุติธรรมให้มีประสิทธิภาพและอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนได้อย่างรวดเร็วและเท่าเทียมกัน ขณะเดียวกันต้องสนองตอบนโยบายของรัฐบาลด้วยคณะรัฐมนตรีได้แถลงต่อรัฐสภาเมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2544 ด้านการพัฒนากระบวนการยุติธรรมและการปฏิรูปกฎหมายเรื่อง เร่งรัดการจัดโครงสร้างกระทรวงยุติธรรมให้มีบทบาทและหน้าที่ครอบคลุมกระบวนการยุติธรรมทั้งระบบให้มีประสิทธิภาพ งานด้านนิติวิทยาศาสตร์มีความสำคัญอย่างยิ่งในกระบวนการยุติธรรมที่ต้องมีการนำตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษ ซึ่งที่ผ่านมางานบริการด้านนิติวิทยาศาสตร์ยังไม่สามารถให้บริการได้อย่างทั่วถึงงานบางงานในกรุงเทพฯ ประชาชนยังได้รับการบริการไม่ทั่วถึงทุกคดีและไม่สามารถให้บริการได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ประกอบกับงานบริการด้านนิติวิทยาศาสตร์จัดกระจายอยู่ในหลายหน่วยงาน เช่น สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ทบวงมหาวิทยาลัย กระทรวงสาธารณสุข สำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวงกลาโหม โดยเฉพาะในอดีตที่ผ่านมายังไม่มีหน่วยงานใดทำหน้าที่ประสานงานโดยตรง และกำหนดมาตรฐานกลาง ที่จะทำให้เกิดความน่าเชื่อถือ ของงานด้านนิติวิทยาศาสตร์มีประสิทธิภาพเข้าสู่ความเป็นมาตรฐานสากลมากยิ่งขึ้น และเป็นประโยชน์ต่อประชาชนโดยรวม สถาบันนิติวิทยาศาสตร์จึงได้ถือกำเนิดขึ้นตามพระราชบัญญัติการแบ่งส่วนราชการ กระทรวงยุติธรรม เมื่อวันที่ 3 ตุลาคม 2545 โดยเริ่มปฏิบัติงานอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 2 ธันวาคม 2545

แนวคิดในการจัดตั้งสถาบันนิติวิทยาศาสตร์

1. ระบบการตรวจทางนิติวิทยาศาสตร์เป็นระบบที่ต้องใช้บุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะทาง โดยเฉพาะเป็นองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์สถาบันหลักที่ทำงานด้านนี้จึงควรเป็นสถาบันที่มีความเป็นอิสระเพื่อให้มีความเป็นกลางมีความโปร่งใสมีการตรวจสอบได้ ซึ่งสอดคล้องกับการปฏิรูประบบราชการ
2. การตรวจทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ควรมีหน่วยงานกลางเป็นหน่วยประสานเรื่องการดำเนินการรวมทั้งงบประมาณให้กับหน่วยงานด้านต่างๆ เพื่อให้ประชาชนหรือผู้เสียหายสามารถเข้าถึงการบริการอีกทั้งจะเป็นแรงจูงใจสำหรับการปฏิบัติงานเนื่องจากบุคลากรทางด้านนี้จะได้รับการสนับสนุนโดยตรงจากภาครัฐผ่านทางกระทรวงยุติธรรมซึ่งมีความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงานได้ดี
3. ควรมีการกำหนดมาตรฐานกลางของการดำเนินงานการตรวจทางนิติวิทยาศาสตร์ทุกสาขาและมีการควบคุมดูแลให้มีการดำเนินงานตามมาตรฐาน โดยการขึ้นทะเบียนสถานประกอบการและบุคคลที่ปฏิบัติงานด้านนี้ทั้งนี้ประชาชนจะเชื่อมั่นศรัทธาในงานด้านนิติวิทยาศาสตร์และจะทำให้กระบวนการยุติธรรมเข้าสู่มาตรฐานสากลได้มากยิ่งขึ้น
4. การกำหนด นโยบาย การกำหนดเกณฑ์มาตรฐานกลางการตรวจสอบรวมถึงด้านจริยธรรมของผู้ปฏิบัติงาน ควรให้มีคณะกรรมการระดับชาติซึ่งประกอบไปด้วยตัวแทนจากส่วนต่างๆของกระบวนการยุติธรรมเป็นผู้สนับสนุนแต่งตั้งแต่ในระยะเวลา 3 ถึง 5 ปีควรผลักดันให้เป็นคณะกรรมการอิสระเพื่อให้มีประสิทธิภาพสูง
5. กำหนดให้สถาบันใหม่นี้ ประชาชนสามารถเข้าถึงได้ง่ายอีกทั้งเป็นที่พึงเวลาประชาชนมีปัญหาข้อร้องเรียนซึ่งในปัจจุบันไม่มีหน่วยงานกลางใดๆ ยอมดำเนินการให้
6. โครงสร้างการบริการ การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ มีความถูกต้อง รวดเร็ว และมีความโปร่งใส
7. มีการปลูกฝังจริยธรรมในการปฏิบัติงาน

วิสัยทัศน์ของสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ เป็นองค์การชั้นนำด้านนิติวิทยาศาสตร์ของประเทศ ประชาชนสามารถเข้าถึงได้อย่างสะดวก รวดเร็ว เป็นที่ศรัทธา เชื่อมั่น และยอมรับ รวมทั้งเป็นศูนย์กลางความร่วมมือทั้งในและต่างประเทศ

พันธกิจ

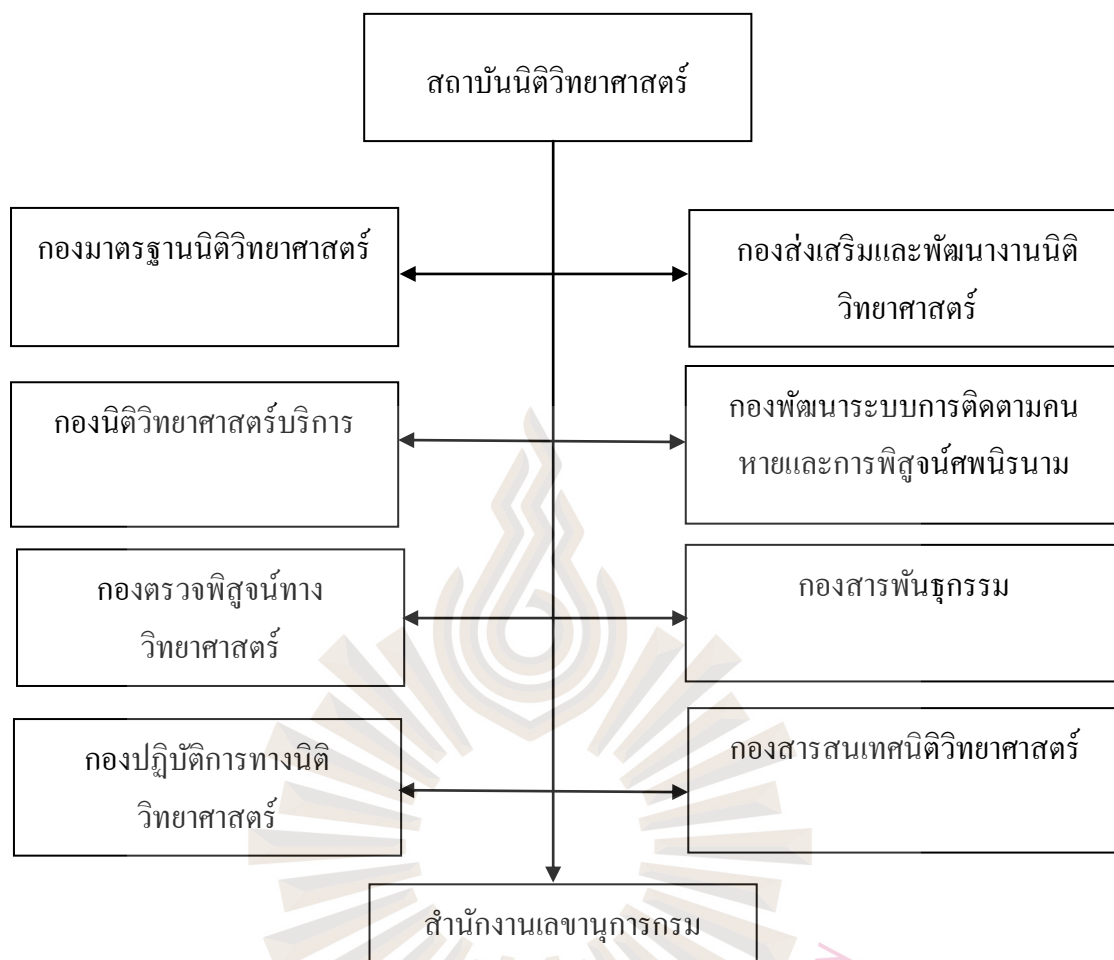
1. การพัฒนามาตรฐานงานนิติวิทยาศาสตร์สู่ระดับสากล
2. การให้บริการงานนิติวิทยาศาสตร์ที่หลากหลาย ครอบคลุม มีประสิทธิภาพ ทันสมัย
3. การสร้างเครือข่ายความร่วมมืองานนิติวิทยาศาสตร์ทั้งในประเทศและต่างประเทศ
4. การเสนอนโยบายและทิศทางการงานนิติวิทยาศาสตร์ของประเทศ
5. การบริหารจัดการองค์กรตามหลักธรรมาภิบาล

นโยบายคุณภาพ สถาบันนิติวิทยาศาสตร์

1. สถาบันนิติวิทยาศาสตร์มุ่งมั่นพัฒนาคุณภาพการตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์ให้มีระดับเทียบเท่ากับมาตรฐานงานนิติวิทยาศาสตร์ที่เป็นที่ยอมรับในระดับสากล
2. สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ให้บริการตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์ด้วยความถูกต้อง แม่นยำ รวดเร็ว โดยใช้วิทยาการที่ทันสมัย
3. สถาบันนิติวิทยาศาสตร์จกัธำรงรักษาระบบคุณภาพมาตรฐานงานนิติวิทยาศาสตร์อย่างต่อเนื่อง
4. สถาบันนิติวิทยาศาสตร์มุ่งมั่นไปสู่ความเป็นวิชาชีพทางนิติวิทยาศาสตร์รักษาความสุจริต โปร่งใส มีความเป็นอิสระและเป็นกลางในการตรวจพิสูจน์

ยุทธศาสตร์สถาบันนิติวิทยาศาสตร์

1. พัฒนามาตรฐานงานนิติวิทยาศาสตร์สู่ระดับสากล
2. ให้บริการงานนิติวิทยาศาสตร์ที่หลากหลาย ครอบคลุม มีประสิทธิภาพ ทันสมัย
3. สร้างเครือข่ายความร่วมมืองานนิติวิทยาศาสตร์ทั้งในประเทศและต่างประเทศ
4. เสนอนโยบายและทิศทางการงานนิติวิทยาศาสตร์ของประเทศ
5. บริหารจัดการองค์กรตามหลักธรรมาภิบาล

แสดงโครงสร้างสถาบันนิติวิทยาศาสตร์

อัตรากำลังสถาบันนิติวิทยาศาสตร์

สถาบันนิติวิทยาศาสตร์มีอัตรากำลังทั้งสิ้น จำนวน 387 อัตราประกอบด้วยข้าราชการ จำนวน 215 อัตรา พนักงานราชการ จำนวน 57 อัตรา และลูกจ้างชั่วคราว จำนวน 115 อัตรา โดยเป็นตำแหน่งที่มีคนครอง จำนวน 359 อัตรา ประกอบด้วย (ข้อมูล ณ เดือนพฤษภาคม 2563)

ระดับบริหารสูง	จำนวน 1 ตำแหน่ง
ระดับบริหารต้น	จำนวน 2 ตำแหน่ง
ระดับอำนวยการสูง	จำนวน 2 ตำแหน่ง
ระดับอำนวยการต้น	จำนวน 3 ตำแหน่ง
ระดับเชี่ยวชาญ	จำนวน 1 ตำแหน่ง
ระดับชำนาญการ	จำนวน 105 ตำแหน่ง

ระดับปฏิบัติการ	จำนวน 48 ตำแหน่ง
ระดับชำนาญงาน	จำนวน 6 ตำแหน่ง
พนักงานราชการ	จำนวน 57 ตำแหน่ง
ลูกจ้างชั่วคราว	จำนวน 115 ตำแหน่ง

ขอบเขตการให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์ของสถาบันนิติวิทยาศาสตร์

ประเภทของการตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์ของสถาบันนิติวิทยาศาสตร์

1. การตรวจสถานที่เกิดเหตุ และการถ่ายรูป (Crime Scene Investigation and Forensic Photograph) มีขอบเขตการให้บริการดังนี้

- การตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ มีหน้าที่และความรับผิดชอบเกี่ยวกับการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ เก็บรวบรวมพยานหลักฐาน รวบรวมผลการตรวจพิสูจน์พยานหลักฐาน จัดทำรายงาน และสรุปผลการตรวจสถานที่เกิดเหตุ ส่งมอบให้พนักงานสอบสวนใช้ประกอบสำนวนคดี

- การถ่ายภาพทางนิติวิทยาศาสตร์ มีหน้าที่และความรับผิดชอบเกี่ยวกับการถ่ายภาพสถานที่เกิดเหตุ ถ่ายภาพพยานหลักฐาน และจัดเก็บข้อมูลภาพด้านนิติวิทยาศาสตร์

2. การตรวจลายนิ้วมือ ฝ่ามือ ฝ่าเท้า (Fingerprint, Palmprint, Footprint) มีขอบเขตการให้บริการ ดังนี้

- ตรวจลายพิมพ์นิ้วมือบนเอกสารนิติกรรมเปรียบเทียบกับลายพิมพ์นิ้วมือตัวอย่าง

- ตรวจลายพิมพ์นิ้วมือ 10 นิ้ว/ ฝ่ามือขวาและซ้าย/ ฝ่าเท้าขวาและซ้าย ของบุคคลที่ต้องการตรวจยืนยันบุคคล/ศพนิรนาม เปรียบเทียบกับลายพิมพ์นิ้วมือ 10 นิ้ว / ลายพิมพ์ฝ่ามือขวาและซ้าย/ ลายพิมพ์ฝ่าเท้าขวาและซ้าย

- ตรวจลายนิ้วมือ/ ฝ่ามือ/ ฝ่าเท้าที่ตรวจเก็บจากวัตถุพยานในคดีหรืออื่นๆ เปรียบเทียบกับลายพิมพ์นิ้วมือ 10 นิ้ว/ ลายพิมพ์ฝ่ามือขวาและซ้าย/ ลายพิมพ์ฝ่าเท้าขวาและซ้าย ของผู้ต้องสงสัยหรือตัวอย่าง

- การตรวจหารอยลายนิ้วมือ/ ฝ่ามือ/ ฝ่าเท้าบนพยานวัตถุ

3. การตรวจอาวุธปืน เหม่าปืน และกระสุนปืน (Forensic Ballistics) และวัตถุพยานทางฟิสิกส์ มีขอบเขตการให้บริการ ดังนี้

- การตรวจพิสูจน์อาวุธปืน และเครื่องกระสุนปืน (Firearm and Ballistic Examination)
- การตรวจพิสูจน์ร่องรอยเครื่องมือ (Tool mark Examination)
- การตรวจพิสูจน์เหม่าปืน (Gun Shot Residue Examination)
- การตรวจพิสูจน์วัตถุพยานทางฟิสิกส์ (Physical Trace Evidence Examination)

4. การตรวจพิสูจน์พยานเอกสาร (Documentary Examination) มีขอบเขตการให้บริการ ดังนี้

- ตรวจพิสูจน์ลายมือเขียนข้อความและลายมือชื่อ (ลายเซ็น)
- ตรวจพิสูจน์รอยตราประทับ
- ตรวจพิสูจน์รูปรอยดวงตราไม้/ไม้ซุง
- ตรวจพิสูจน์เปรียบเทียบระบบการพิมพ์, เครื่องหมายการค้า, แม่พิมพ์ต่างๆ
- ตรวจพิสูจน์เอกสารสำคัญทางราชการ
- ตรวจพิสูจน์ร่องรอยการชุดสี ต่อเติม แก้ไข เปลี่ยนแปลง
- ตรวจพิสูจน์ข้อความจากรอยกดบนกระดาษ
- ตรวจพิสูจน์ชนิดหมึกและกระดาษ
- ตรวจพิสูจน์ธนบัตร
- ตรวจพิสูจน์อักษรพิมพ์ดีด เป็นต้น

5. การตรวจทางเคมีและพิษวิทยา (Forensic Chemistry and Toxicology) มีขอบเขตการให้บริการ ดังนี้

1) การตรวจพิสูจน์ทางนิติพิษวิทยา ประกอบด้วย

- การตรวจพิสูจน์ยา สารปราบศัตรูพืช สารพิษ วัตถุออกฤทธิ์และสารเสพติดในชีววัตถุ เช่น เลือด ปัสสาวะ เนื้อเยื่อจากร่างกาย และวัตถุพยานต่างๆ เพื่อหาสาเหตุของการเสียชีวิต หรือใช้เป็นหลักฐานในคดีต่างๆ เช่น สารเสพติดกลุ่มแอมเฟตามีน (ยาบ้า) กลุ่มโอปิเอต (ฝิ่น เฮโรอีน มอร์ฟิน) ยานอนหลับกลุ่ม Benzodiazepine
- การตรวจพิสูจน์ยาและสารเสพติดในเส้นผม เพื่อดูประวัติและเฝ้าระวังการใช้น้ำยาและสารเสพติด

- การตรวจหาปริมาณแอลกอฮอล์ในเลือด น้ำในลูกนัยน์ตาและปัสสาวะและ การตรวจพิสูจน์สารระเหยในชีววัตถุ และวัตถุพยานต่างๆ

2) การตรวจพิสูจน์ทางนิติเคมี ประกอบด้วย

- การตรวจพิสูจน์หาสารระเบิด (Pre/Post blast analysis) เช่น RDX PENT TNT ฯลฯ ในวัตถุพยานต่างๆ เช่น เศษซากหลังการระเบิด ก้านลำกล้องหรือผ้าเช็ดคราบต้องสงสัย

- การตรวจพิสูจน์น้ำมันเชื้อเพลิง เช่น น้ำมันดีเซล น้ำมันเบนซิน น้ำมันก๊าด เป็นต้น เพื่อหาร่องรอยของการวางเพลิงในคดีเพลิงไหม้หรือในสิ่งส่งตรวจต่างๆ

- การตรวจพิสูจน์เส้นใยชนิดต่างๆ (Fiber analysis)

- การตรวจพิสูจน์ร่องรอยวัตถุพยานขนาดเล็กต่างๆ (Trace evidence)

6. การตรวจทางชีววิทยา (Forensic Biology) มีขอบเขตการให้บริการ ดังนี้

1) การตรวจวิเคราะห์ทางซีโรโลยี ประกอบด้วย การตรวจพิสูจน์วัตถุพยานทางชีวภาพต่างๆ เช่น คราบโลหิต เส้นผม คราบอสุจิ เป็นต้น

2) การตรวจรูปแบบสารพันธุกรรม เพื่อพิสูจน์บุคคล พิสูจน์ความสัมพันธ์บิดามารดา บุตร และทางเครือญาติที่สืบเชื้อสายจากบรรพบุรุษเดียวกัน โดยใช้เทคนิค STR, Y-STR, X-STR Analysis และ mtDNA Analysis จากวัตถุพยานทางชีววิทยา

7. การตรวจทางดิจิทัล (Digital Forensic) มีขอบเขตการให้บริการ ดังนี้

1) คอมพิวเตอร์ และอุปกรณ์คอมพิวเตอร์

2) อุปกรณ์สื่อสารเคลื่อนที่

3) สื่อบันทึกข้อมูลทุกประเภท เช่น Thumb Drive, Memory Card ชนิดต่างๆ

8. การให้บริการติดตามคนหายและพิสูจน์ศพนิรนาม มีขอบเขตการให้บริการ ดังนี้

1) รับแจ้งคนหายและศพนิรนามทั่วประเทศ

2) ดำเนินการเปลี่ยนชื่อ-สกุลศพนิรนาม และขอรับศพ

3) การส่งตรวจระบุตัวตน เช่น การส่งตรวจสารพันธุกรรม การส่งตรวจลายพิมพ์นิ้วมือและการส่งตรวจทันตกรรม เป็นต้น

4) การตรวจพิสูจน์คนหาย และศพนิรนามทางห้องปฏิบัติการ ประกอบด้วย

- การตรวจสถานที่เกิดเหตุเพื่อเก็บรวบรวมโครงกระดูกในกรณีศพนิรนาม

- การตรวจวิเคราะห์โครมโคเรดุก
 - การประเมินกระดูกเบื้องต้น (เป็นกระดูกมนุษย์หรือไม่)
 - การเปรียบเทียบระหว่างภาพถ่ายกับกะโหลกศีรษะด้วยชุดอุปกรณ์ทำภาพ
- เชิงซ้อน
- การจำลองใบหน้าบุคคลจากกะโหลกศีรษะแบบ 3 มิติ และ 2 มิติ

9. การตรวจทางนิติเวชคลินิก มีขอบเขตการให้บริการ ดังนี้

1) การตรวจร่างกาย

- การตรวจร่างกายบุคคลเพื่อประเมินสภาพบาดแผลและการบาดเจ็บ เช่น กรณีทำร้ายร่างกาย การทารุณกรรมเด็ก กรณีความผิดทางเพศเพื่อประกอบการดำเนินคดีและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน การตรวจสารพันธุกรรมบุคคล เพื่อวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

- เพื่อประกอบการดำเนินคดี
- เพื่อเปรียบเทียบบุคคลสูญหาย
- เพื่อการทะเบียนราษฎร
- เพื่อยืนยันหรือปฏิเสธความเป็น บิดา มารดา บุตร หรือความเป็นเครือญาติ

2) การตรวจสารพิษ สารเสพติด

10. การให้บริการทางด้านนิติจิตเวช มีขอบเขตการให้บริการ ดังนี้

- การตรวจวินิจฉัยและประเมินสภาพจิตเบื้องต้น
- การตรวจวินิจฉัยและประเมินสภาพจิตผู้ต้องขังในเรือนจำ
- การตรวจวินิจฉัยทางจิตวิทยาในเด็กสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน
- การให้คำปรึกษาเบื้องต้น

11. การตรวจทางนิติพยาธิ มีขอบเขตการให้บริการ ดังนี้

- การตรวจชันสูตรพลิกศพ ณ สถานที่เกิดเหตุ
- การผ่าตรวจพิสูจน์ศพ
- การตรวจทางห้องปฏิบัติการรังสีวิทยา (เอ็กซเรย์คอมพิวเตอร์ 3 มิติ)
- การตรวจทางห้องปฏิบัติการนิติพยาธิ (ตรวจชิ้นเนื้อด้วยกล้องจุลทรรศน์)

(สถาบันนิติวิทยาศาสตร์, 2560)

The image features a large, faint watermark of the Rangsit University logo in the background. The logo consists of a central flame-like symbol above a semi-circle of radiating lines, with the university's name in Thai and English below it.

ภาคผนวก ข

เอกสารรับรองโครงการวิจัย (Certificate of Approval)

โดยคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน มหาวิทยาลัยรังสิต

มหาวิทยาลัยรังสิต Rangsit University

COA. No. RSUERB2019-055

เอกสารรับรองโครงการวิจัย (Certificate of Approval)
โดย คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน มหาวิทยาลัยราชภัฏ

เอกสารรับรองเลขที่ : COA. No. RSUERB2019-055
ชื่อโครงการวิจัย : ความเป็นไปได้ในการให้บริการตรวจพิสูจน์หลักฐานภาคเอกชน
ในประเทศไทย
THE POSSIBILITY OF PRIVATE CRIMINALISTICS SERVICE
IN THAILAND
ชื่อหัวหน้าโครงการวิจัย : นางสาวยุทธินันท์ ทองกลม
หน่วยงานที่สังกัด : สถาบันนิติวิทยาศาสตร์
วิธีทบทวน : มนเร่งด่วน (Expedited Review)
เอกสารที่รับรอง : 1. แบบเสนอโครงการวิจัย
2. เอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมการวิจัย
3. หนังสือแสดงเจตนายินยอมเข้าร่วมการวิจัย
4. แบบสอบถาม/แบบประเมินภายใน
วันที่รับรอง : 10 / 10 / 2019
วันที่หมดอายุ : 10 / 10 / 2021

คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ได้พิจารณาและมีมติรับรองเอกสาร ดังที่ระบุไว้ข้างต้น โดยยึดหลักจริยธรรม Declaration of Helsinki, The Belmont Report, CIOMS Guideline และ International Conference on Harmonization in Good Clinical Practice หรือ ICH-GCP

ลงนาม

(นายแพทย์สุภชัย คุณารัตนพจนาน์)

ประธานคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

ภาคผนวก ค

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	เพศ	หน่วยงาน	ตำแหน่ง
คนที่ 1	ชาย	สำนักงานอัยการสูงสุด	อัยการ
คนที่ 2	ชาย	สถาบันนิติวิทยาศาสตร์	นักนิติวิทยาศาสตร์ชำนาญการ
คนที่ 3	ชาย	สถาบันนิติวิทยาศาสตร์	รองผู้อำนวยการสถาบันนิติวิทยาศาสตร์
คนที่ 4	หญิง	สถาบันนิติวิทยาศาสตร์	นักนิติวิทยาศาสตร์ชำนาญการ
คนที่ 5	หญิง	สถาบันนิติวิทยาศาสตร์	นักนิติวิทยาศาสตร์ชำนาญการพิเศษ (HiPPs)
คนที่ 6	หญิง	สถาบันนิติวิทยาศาสตร์	นักนิติวิทยาศาสตร์ชำนาญการพิเศษ
คนที่ 7	ชาย	กองพิสูจน์หลักฐานตำรวจ	นักวิทยาศาสตร์ (สบ.3)
คนที่ 8	ชาย	กองพิสูจน์หลักฐานตำรวจ	นักวิทยาศาสตร์ (สบ.3)
คนที่ 9	ชาย	กองพิสูจน์หลักฐานตำรวจ จังหวัดนนทบุรี	นักวิทยาศาสตร์ (สบ.4)
คนที่ 10	หญิง	กองทะเบียนประวัติ อาชญากร	ปฏิบัติงานด้านคนหายและคน นิรนาม
คนที่ 11	หญิง	กองทะเบียนประวัติอาชญากร	ปฏิบัติงานด้านคนหายและคน นิรนาม
คนที่ 12	หญิง	กองทะเบียนประวัติอาชญากร	ปฏิบัติงานด้านคนหายและคน นิรนาม
คนที่ 13	ชาย	กองทะเบียนประวัติอาชญากร	ผู้กำกับการฝ่ายทะเบียนประวัติ อาชญากร 1
คนที่ 14	หญิง	สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทาง อิเล็กทรอนิกส์	ปฏิบัติงานด้านการตรวจพิสูจน์ หลักฐานทางอิเล็กทรอนิกส์
คนที่ 15	ชาย	กรมสอบสวนคดีพิเศษ	ผู้อำนวยการส่วน
คนที่ 16	หญิง	มหาวิทยาลัยมหิดล	อาจารย์

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) (ต่อ)

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	เพศ	หน่วยงาน	ตำแหน่ง
คนที่ 17	ชาย	สำนักมาตรฐาน ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม	ปฏิบัติงานด้านการตรวจ รับรองมาตรฐาน
คนที่ 18	ชาย	สำนักงานตำรวจแห่งชาติ	พนักงานสอบสวน
คนที่ 19	ชาย	บริษัทเอกชน	ปฏิบัติงานด้านการตรวจ พิสูจน์
คนที่ 20	หญิง	บริษัทเอกชน	ปฏิบัติงานด้านการตรวจ พิสูจน์
คนที่ 21	ชาย	กรมสอบสวนคดีพิเศษ	พนักงานสอบสวนคดีพิเศษ
คนที่ 22	หญิง	ศาลฎีกา	ผู้พิพากษา

The image features a large, faint watermark of the Rangsit University logo in the center. The logo consists of a stylized flame or sunburst shape at the top, with a circular base made of radiating lines. The text 'มหาวิทยาลัยรังสิต Rangsit University' is written in a semi-circle at the bottom of the logo.

ภาคผนวก ง

ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม (Focus Group Participants)

มหาวิทยาลัยรังสิต Rangsit University

ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม (Focus Group)

ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม	เพศ	หน่วยงาน	ตำแหน่ง
คนที่ 1	ชาย	กรมสอบสวนคดีพิเศษ	ผู้อำนวยการสำนัก
คนที่ 2	ชาย	สถาบันนิติวิทยาศาสตร์	นักนิติวิทยาศาสตร์ชำนาญการ หัวหน้ากลุ่มส่งเสริมและ พัฒนามาตรฐาน
คนที่ 3	หญิง	คณะอาชีววิทยาและการ บริหารงานยุติธรรม	อาจารย์
คนที่ 4	ชาย	คณะอาชีววิทยาและการ บริหารงานยุติธรรม	อาจารย์ที่ปรึกษา
คนที่ 5	ชาย	คณะอาชีววิทยาและการ บริหารงานยุติธรรม	อาจารย์
คนที่ 6	หญิง	สถาบันนิติวิทยาศาสตร์	นักนิติวิทยาศาสตร์ชำนาญการ
คนที่ 7	ชาย	คณะอาชีววิทยาและการ บริหารงานยุติธรรม	นักศึกษาปริญญาเอก
คนที่ 8	ชาย	สถาบันนิติวิทยาศาสตร์	นักนิติวิทยาศาสตร์ชำนาญการ
คนที่ 9	หญิง	โรงเรียนนายร้อยตำรวจ	รองคณบดีคณะสังคมศาสตร์
คนที่ 10	หญิง	ผู้วิจัย	นักศึกษาปริญญาเอก

The logo of Rangsit University, featuring a stylized flame or sunburst design in the center, surrounded by a circular arrangement of radiating lines.

ภาคผนวก จ
แบบสัมภาษณ์ (In-depth Interview)

มหาวิทยาลัยรังสิต Rangsit University

แบบสัมภาษณ์ (In-depth Interview)
การศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบที่เหมาะสมในการให้บริการตรวจพิสูจน์หลักฐาน
ภาคเอกชนในประเทศไทย

THE OPTIMAL MODEL OF PRIVATE CRIMINALISTICS SERVICE IN THAILAND

คำชี้แจง

แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษารูปแบบที่เหมาะสมในการให้บริการตรวจพิสูจน์หลักฐานภาคเอกชนในประเทศไทยและนำไปสู่การพัฒนาารูปแบบการให้บริการตรวจพิสูจน์หลักฐานในประเทศไทยเพื่อให้เกิดความครบถ้วน และนำความยุติธรรมมาสู่สังคม ทำให้สังคมเกิดความสงบสุข

การตอบแบบสัมภาษณ์นี้จะไม่มีผลเสียหรือผูกพันต่อตัวผู้ให้สัมภาษณ์แต่อย่างใด ผู้ให้สัมภาษณ์ตอบตามความจริงและแสดงทัศนคติได้อย่างเปิดเผย

รหัสผู้ให้ข้อมูล..... วันที่สัมภาษณ์.....

ประเด็นสัมภาษณ์

- ปัจจุบัน
1. ท่านมีความเห็นอย่างไรต่อการให้บริการตรวจพิสูจน์หลักฐานของประเทศไทยในปัจจุบัน
 2. รูปแบบการให้บริการตรวจพิสูจน์หลักฐานในประเทศไทยมีความเหมาะสมแล้วหรือไม่
 3. หน่วยงานของท่านมีเครือข่ายความร่วมมือในการตรวจพิสูจน์หลักฐานหรือไม่
 4. ท่านคิดว่าการดำเนินงานตรวจพิสูจน์หลักฐานในปัจจุบันมีปัญหาหรือไม่ และส่งผลกระทบต่ออย่างไร
 5. ท่านคิดว่าผู้ปฏิบัติงานด้านการให้บริการตรวจพิสูจน์ในประเทศไทยเพียงพอแล้วหรือไม่
 6. ท่านมีความเห็นอย่างไรในการขยายงานตรวจพิสูจน์หลักฐานให้ภาคเอกชนเข้าร่วมดำเนินการ
 7. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อการกำหนดมาตรฐานกลางในการตรวจพิสูจน์หลักฐานในประเทศไทย

8. ท่านเห็นวาระบบโครงสร้างและการดำเนินงานนิติวิทยาศาสตร์ในประเทศไทยควรมีการปรับปรุงและพัฒนาอย่างไร
9. ท่านคิดว่ารูปแบบที่เหมาะสมในการดำเนินงานนิติวิทยาศาสตร์ระหว่างภาครัฐและเอกชนควรเป็นรูปแบบใด
10. ท่านมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมต่องานบริการตรวจพิสูจน์หลักฐานอย่างไร

ขอขอบพระคุณท่านที่ให้ความร่วมมือในการสัมภาษณ์

นางสาวศศิวิมล ทองกลม

มหาวิทยาลัยรังสิต

แบบสนทนากลุ่ม (Focus Group)
การศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบที่เหมาะสมในการให้บริการตรวจพิสูจน์หลักฐาน
ภาคเอกชนในประเทศไทย

THE OPTIMAL MODEL OF PRIVATE CRIMINALISTICS SERVICE IN THAILAND

คำชี้แจง

แบบสนทนากลุ่มนี้ใช้เพื่อสอบถามความคิดเห็น ทักษะ มุมมองของผู้เกี่ยวข้องในการตรวจพิสูจน์หลักฐาน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาการให้บริการตรวจพิสูจน์หลักฐานในประเทศไทย การเข้าร่วมสนทนากลุ่มครั้งนี้จะไม่มีผลเสียหรือผูกพันต่อตัวผู้เข้าร่วมสนทนาแต่อย่างใด ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มสามารถแสดงความคิดเห็นตามจริงและแสดงทักษะได้อย่างเปิดเผย

ประเด็นการสนทนากลุ่ม (Focus Group)

1. สถานการณ์การตรวจพิสูจน์หลักฐานและรูปแบบการตรวจพิสูจน์หลักฐานในประเทศไทยในปัจจุบัน
2. สภาพปัญหา อุปสรรค และข้อจำกัดในการตรวจพิสูจน์หลักฐานในประเทศไทย
 - a. ขั้นตอนกระบวนการ/ระยะเวลาการดำเนินการ
 - b. ปัญหาด้านโครงสร้าง
 - c. ปัญหาด้านการบริหารจัดการ
 - d. ปัญหาด้านบุคลากร
3. ความคิดเห็นในการขยายงานบริการตรวจพิสูจน์ไปยังภาคเอกชน
 - a. ความน่าเชื่อถือของภาคเอกชน
 - b. มาตรฐานในการตรวจพิสูจน์หลักฐาน
 - c. ต้นทุนในการดำเนินการ
 - d. แนวทางการขยายงานไปยังภาคเอกชน
4. รูปแบบที่คาดว่าจะดำเนินการในภาคเอกชน
5. ข้อเสนอแนะอื่นๆ

ขอขอบพระคุณ
 ศศิวิมล ทองกลม
 มหาวิทยาลัยรังสิต

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	ศศิวิมล ทองกลม
วัน เดือน ปีเกิด	18 มิถุนายน 2526
สถานที่เกิด	จังหวัดอุบลราชธานี ประเทศไทย
ประวัติการศึกษา	มหาวิทยาลัยศิลปากร ปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาเคมี, 2550 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ปริญญานิติศาสตรบัณฑิต, 2562 มหาวิทยาลัยมหิดล ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาอาชีววิทยาและงานยุติธรรม, 2553
ที่อยู่ปัจจุบัน	9/308 เดอะพรอพคอน โด ซอยแจ้งวัฒนะ 12 ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร 10210
สถานที่ทำงาน	สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา อาคารรัฐประศาสนภักดี ชั้น 8 แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร 10210
ตำแหน่งปัจจุบัน	นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ ปฏิบัติหน้าที่ แทนหัวหน้ากลุ่มนโยบายและแผน สำนักงานเลขานุการกรม สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ กระทรวงยุติธรรม